

KÖPRÜLÜ K
448
M. ASIM B

بهارستان شرح شمعی

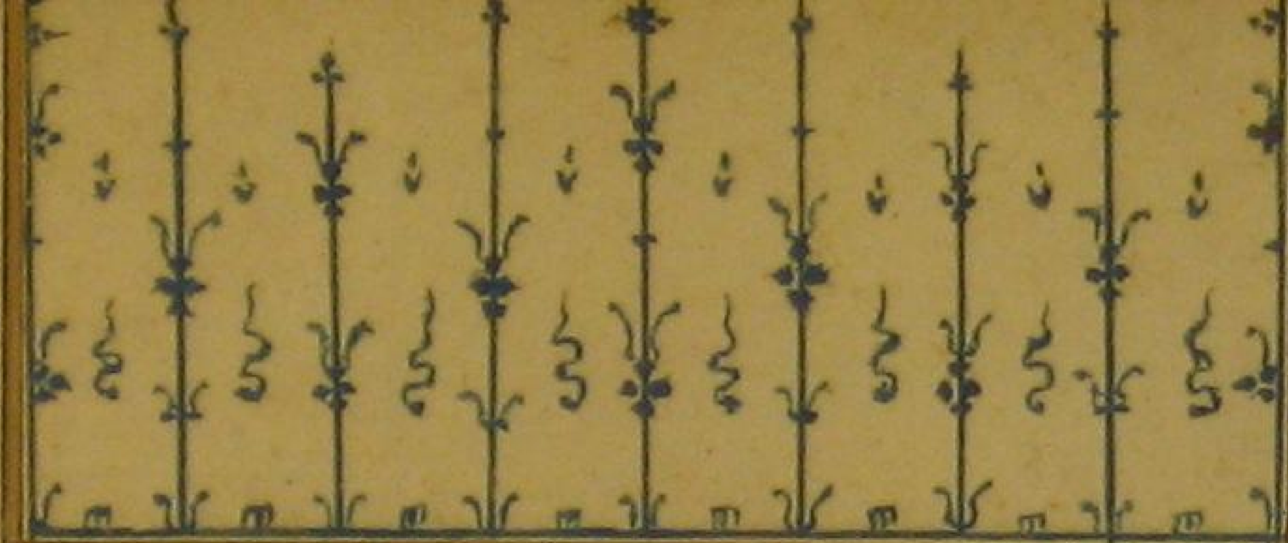

حمد و سپاس بی عد • خدایی را که علیم و حکیم و قدیر • و پادشاه بی
شریک و بی وزیر در • و شکر و ثنای لا یعد • قادری را که مبدع بدایع
مصنوعات • و مخترع صنایع موجودات در مثنوی مبدع هر چشمه که جو دیش هست
مخترع هر چه وجو دیش هست • لعل طراز کمر افتاب • حله گر خاک و
خلی بند آب • زهی صانع که باغ فلک انوک صنعی بهارستاندن
ازهار کواکب ایله بر بر گلستان • روضهٔ زمین انوک قدرتی
نگارستانندن روایح آثار ایله مملو بر بوستان • در جل جلاله
و عم نواله • انوک فیض عمیمی خواص و عوامه بلکه جمیع ذراته فیضان
و جریان اوزره در • و هزاران صلوات زاکیات • و تحیات نامیات
بر محمد مصطفی باد • که سرور انبیا و رسل و سید کونین و هادی سبل
و صدر نشین صفهٔ صفا و صاحب ما زاغ البصر و ما طغی در مثنوی
شمسهٔ نه مسند هفت اختران • ختم رسل خاتم پیغمبران • احمد مرسل
که خرد خاک اوست • هر دو جهان بستهٔ فتراک اوست • و حکم
و حقایق روضهٔ طوطی سنک • و اسرار دقایق گلشنی نک عندلیب
دستان سرایی در رباعی زهی هادی که از نور هدایت • ز دود
از عرصهٔ گیتی ضلالت • امیر لی مع الله خاصهٔ اوست • ازان برتر کرا

باشد

باشد جلالت • و سرود تحیت فراوان و درود ثنای بی کران بر آل
و اصحاب او باد که شرع شریفک معین لریدر رضی الله عنهم بیت
بنای شرع و دین استوارش • متین از چار رکن چار یارش • بر گون
اخوان صفا و خلان وفادن بر نیچه روشن دل صاحب نظر کمسه لر ایله
مصاحبت ایدر کن طالع دون و روزگار بوقلمون دن حکایت بلکه جلادن
زیاده شکایت ایلدم اول مجمع ده حاضر بر صدیق صادق • و مجروح خاطره
طبیب حاذق • بو حقیرک بیاندن بیرون الم و اضطرابنی کوروب زیاده
ترحمندن پریشان خاطر اولوب لطفا خطاب ایدوب ایتدی ای تیه الم و حیرتک
گریان و نالانی • و وادی فقر و محنتک حیران و سرگردانی • نیچون رفاهیت
و سعادته سبب اولور بر ایشه شروع و مباشرت ایدوب جد و جهد اتمزسن فقیر ایدم
بنه توجه و اقدام ایدم که انوک سببی ایله آسوده حال و مرفه البال اولوب قدرت شریق
محنت لرندن خلاص بولم او خوب گفتار و راست کردار یار ایتدی مولانا
عبد الرحمن جامی حضرتلرینک بهارستان نام کتابی که نکات و دقایق
و حکم و حقایق • ایله پر بر کتاب در آنی وزیر اعظم حضرتنک نام شریفنه
شرح ایدوب جناب سعادت تابنه ایلدوب عرض ایلسک امید در که
اول کافهٔ انامه احسان ایدن سرمایهٔ سعادتدن باب احسان فتح اولوب انوک
سببی ایله فقر و فاقه حزانندن خلاص بولوب نشاط و قدرت بهارنه وصول
بولسن بو حقیر قلیل البضاعه شمعی بیچاره دخی الفال علی ما جری حسبنجه اول
صاحب سعادتک نامنه شروع ایلدم بیت چو شد نامش محمد ذات محمود
همیشه در دو عالم هست مسعود • ظهیر سریر سلطنت • و مشیر تدبیر مملکت •

كهف الفقراء ملاذ الغرباء محب الاتقياء والصالحين صديق
العلماء والساكين ناصر الدولة والدين غياث الاسلام
والمسلمين منبع اللطف والكرم معدن الجود والهمم ممدوح
اكابر آفاق مجمع مكارم اخلاق صاحب الاحسان والخيرات
حفظ الله تعالى عن الآفات بو اوصاف حميده ايله موصوف و بو القاب
مرضيه ايله معروف اولان صاحب سعادت محمد پاشا حضرتلری در دامت
سعادته ودولته واولاده الكرام الى يوم البعث والقيام كه دستور
اعظم سلطان السلاطين قهرمان الماء والطين حامي ثغور الاسلام
مالك ازمة الانام المؤيد من الملك العلام النافع للخواص والعوام ناشر
العدل والاحسان ماحي الظلم والطغيان اعدل سلاطين الزمان
سلطان مراد خان بن سلطان سليم خان بن سليمان خان در ايد الله عمره ودولته وابد
الله سعادته وخلافته الى انتهاء الزمان وانقراض الدوران **بيت** بدر
او همه عالم بيا سوده كه شد ذات شريفش همه سود معلوم اوله كه بو شرحده
هر محلده الفاظك معناسنه تعرض اولنمز بلكه اكثر موضعده معناى تحصيلى
اوزره شرح اولنه كرك در الفاظك معناسنه التفات اتمشدر يوردغى ايتديلر
چو مرغ امرذى بالى زآغاز امرذى باله منسوب چونكه ابتدادن
نه از نيرو دی حمد آيد به پرواز حمد قوتندن طيران و پروازه
كليه بمقصد نارسيده پر بريزد اول مرغ مقصده ايرمش ايكن قنادى دوكيلور
بو وجه دخى خوبدر قنادى دوكر بو وجه دخى جايزدر مقصده ايرمش
ايكن اول مرغك قنادى دوكيلور قند زانسان كه ديكر بر نخيزد آنوك

كبى دن محكم دوشر كه كر وقلقمز بعض نسخده ديكر يرينه هركز واقع اولمشدر
حاصل معنى بودر كه كلام امرذى بال لم يبدأ بحمد الله فهو ابتر واجدع حديث
شريفى حسبنجه هر ذى شان وذى شرف نسنه كه حمد الهى ايله
شروع اولنميه اول نسنه ناتمام وناپسنديده در كه نه خالق ونه مخلوق
قتنده مقبول ومرغوب اولور ابتر دُم بريده معناسنه در
تركى قويروغى كسلمش اجدع قولاغى وطوداغى وبورنى والى كسلمش
معناسنه در مصنف كلام امرذى بال حديثنى مرغه تشبيه ايدوب
اكا لوازمدن اكى نسنه اثبات ايلدى كه برى پرواز وبرى پردر مرغ
مشبه به در امرذى بال مشبه در بالى ده اولان يا نسبت ايچوندر بال
بونده شان وشرف معناسنه در بعض محلده قلب وحال معناسنه
دخى كلور آغاز ابتدا و نيرو قوت معناسنه در مقصد صادك
كسره سى ايله بونده اسم مكان در كه باب ثانى دن در اسم زمان
دخى بو وزن اوزره در صادك فتحه سى ايله مصدر ميمى در مقصد اسم
مكان مراد ايكن صادك فتحه سى ايله غلط مشهور در مصرف اسم مكان
ليكن رانك فتحه سى ايله غلط مشهور اولدغى كبى اما فارسيده اول قا
مخالف واقع اولمشدر **شعر** يار هرچند كه رعنا و سهى قد باشد كر بعشاق
نكوئى نكند بد باشد مقصد اهل نظر خاك در تست بلى چون تو مقصود
شدى كوى تو مقصد باشد هزار دستان حمد وثنا هزار حمد و
ثنا دستانى از زبان مرغان بهارستان عشق ووفا عشق و
وفا بهارستانى مرغلرينك زبانندن كه از منابر اغصان فضل
واحسان كه فضل واحسان شاخلرى منبرلرندن بحسن اصوات

وطیب الحان علی الدوام خوانند حسن اصوات و لطیف الحان ایله
دوام اوزره اوقورلر و بمسامع حاضران مجامع قدس و عالم قدس
مجمع لری حاضرلرینک سمع لرینه و ناظران مناظر انس وانس منظرلری
ناظرلرینک کوزلرینه علی مر الشهور والاعوام شهور و اعوامک
مروری اوزره رسانند ایرشدررلر مرغان بهارستان عشق
و وفادن مراد عشاق در اغصان جمع غصن در بوداق معناسنه
منابر جمع منبر در اغصان منابره تشبیه اولنمشدر اصوات جمع صوت
در الحان جمع لحن در ترنم معناسنه مسامع جمع مسمع در کوش
معناسنه مجامع جمع مجمع در مناظر جمع منظر در قدس و انسدن مراد
قرب الهی در حاضران دن مراد ملائکه در ناظران دن مراد اولیاء الله
در و بویله اولمق روشندر شهور جمع شهر در آی معناسنه
اعوام جمع عام در ییل معناسنه رسانند کلمه سنک فاعلی مرغان
در **قطعه** صانعی را که گلستان سپهر • هزار دستان
حمد و ثنا شول صانعه اولسون که فلک گلستانی • باشد از گلبن صنعش
ورقی • انک صنع گلبنندن بر ورق در گلبن گل فدانی معناسنه در
که اصلی بن گل در باشد بونک کبی محللرده ادات زمانیه در
است معناسنه یا بود هم ثنا خوان نش • یا خود سپهر گلستانی
انک ثنا خوانلرندن اوتری • پر نثار راز در و گوهر طبقی • در و گوهردن
پر نثار بر طبق در بود دخی بونده است معناسنه در بودک معناسی
بو مصراع ثانیه قید اولندی سهولت معنی ایچون از بونده بیانیه
معناسنده در زر اسیم و زر و لعل و جوهر کبی لره اطلاق

اولنور راز در و گوهر ذکری ایله نثارنه نوعدن ایدوکی روشن
اولدی طبق ده اولان یا وحدت ایچون در جلت عظمته جلاله
انوک جلالنک عظمتی جلیل اولدی و علت کلمه کماله وانک
کمالی کلمه سی عالی اولدی مراد انک جلالی عظمتی دایم بر حال
اوزره ایدوکن اشعاردر و کمال کلمه سی هرگز علودن منفک
اولمدوغن بیان در **بیت** ما همه فانی و بقا بس تراست • ملک تعالی
و تقدس تراست • جلت فعل ماضی در که لامی مشدد در علت
فعل ماضی در که لامی مخففدر توحید باری تمام اولوب نعت رسوله
شروع ایلدی بقوله و هزاران سرود تحیت و درود و هزاران
تحیت و درود سرودی سرود ایر تحیت ثنا درود سلام
از گلوی عندلیبان بستان سرای فضل و جود فضل و جود بستان
سرایی عندلیبلرینک بوغازندن گلو بوغاز معناسنه در
که مطربان بزم شهود و مغنیان عشرتخانه وجد و وجودندکه اول
عندلیبلر شاهد بزمنک مطربلری و وجد و وجود عشرتخانه سنک
مغنیلریدر شهود بونده مصدر در که شهودت تقدیرنده در
مطرب سازنده مغنی کوینده یعنی ایرلیجی وجد زیاده شوقدن پیدا
اولور بر حالت در اکثر نسخه ده وجددن صکره واو عاطفه واقع
اولمشدر عندلیباندن مراد مقامات طریقت و مراتب حقیقت
اسرارندن مترنم و گویا اولان مرشدلردر **قطعه** بر گل روضه
ابلاغ که هست • هزاران تحیت و درود سرودی رسالت و ابلاغ
روضه سنک گلی اوزره اولسون بو گلدن مراد حضرت رسالت پناه در

کل این باغ زر ویش عرقی که بو عالم باغنک کلی انک منور
یوزندن بر عرق در که هستک معناسی مصراع ثانیه قید اولندی
نیست زاوراق چمن مرغان زاچمن اوراقندن مرغ لره بخ اوصاف
جمالش سبقی انک جمالی اوصافندن غیری بر درس یوقدر
کویا مرغ لر اوراق چمن دن انک جمالی اوصافنک درسنی او
قورنیست کلمه سنک معنی سی بو مصراع ثانیه قید اولندی بخ د ه
باز ایده درود علی آله وصحبه واول تحیت ودرود سرودی
انک آلی وانک اصحابی اوزره اولسون صحب جمع صاحب در
المقتبسین من مشکوة علومه واحواله ایله آل وصحب که انک علومی
وانک احوالی مشکواتندن مقتبسلر ومستفیدلر در مقتبس
قبس آلیجی قبس آتش پاره سید رمشکوة چراغ علوم ایله
شریعة واحواله طریقة وحقیقة اشارت ایدر سبب تالیفه
شروع ایلدی اما بعد اما بو مذکورلردن صکره نموده می آید کورنمش
کلور یعنی زیاده ظاهر در که درین وقت دلپسند که بو دلپسند
ومقبول وقت ده مراد اوان طفولیت در که تعلم زمانی در
فرزند ارجمند ضیاء الدین یوسف عزیز ومحترم فرزندم که لقبی ضیاء
الدین نامی یوسف در عصمه الله تعالی الله تعالی حضرتی آنی حفظ
ایلسون عما یفضیه الی التلهف والتاسف اول نسنه دن که انی اول
نسنه تلهف وتاسفه ایرشدر ر تلهف تحسر تاسف تحزن ارجح عزت
وحرمت ارجمند عزتلو وحرمتلو معناسنه در عصم فعل ماضی در
موقع دعاده واقع اولمشدر یفضی باب افعالدن فعل مضارع در

با موختن مقدمات کلام عرب مقدماتنک
تعلمنه واندوختن قواعد فنون ادب وعلم عربیت فنلرینک
قواعدی کسبنه اشتغال نمود اشتغال کوستردی مراد علوم
تحصیلنه شروع ایلدی دیمکدر ادب مراد بونده علم عربیت در
بوشیده نماند مستور ومخفی قلماز که طفلان نورسیده وکودکان
رنج نادیده را که نو رسیده طفل لرک ورنج والم کورمش
کودکلرک از تعلم اصطلاحاتی شول اصطلاحلرک تعلمندن که ما
نوس طباع ومالوف اسماع ایشان نیست که انلرک طبع
لرینک مانوسی وسمعلرینک مالوفی دکل در یعنی هنوز
طبع لرینه قوت کلممشدر زیرا مرارا استماع علری اولممشدر اسماع
جمع سمع در کوش معناسنه بعض نسخ ده اسماع یرینه
استماع واقع اولور اما طباعه نسبت اسماع لطیف در بر دل بار
وحشتی وبر خاطر غبار داشتی می نشیند قلب لری
اوزره وحشت باری وخاطرلری اوزره بر دهشت غباری
اولورر مراد تعلمه انسی اولمین اطفالک قلوبنه اصطلاحات وقواعد
حصولنده الم واضطراب ایرشور دیمکدر نورسیده را ورنج نا
دیده اولان ر الفظی بر دل وبر خاطره معروف در دل و
خاطر ده جمع معنی سی اعتبار اولنور اطفال وکودکان اعتباری
ایله بار بونده یوک معناسنه در دهشت حیرت معنی سنه در
از برای تلطیف تر وتشحید خاطر وی فرزندم یوسفک قلبنی
تلطیف وخاطرنی تیز ایتمک ایچون بونده تر قلب معناسنه در

تشحیذ تیز کردن معناسنه در تلطیف بتروی تقدیرنجه درکاه
کاهی ازکتاب کلستان کاه که کلستان کتابندن که از
انفاس متبرکه شیخ نامدار واستاد بزرکوار کاول کلستان
نامدار شیخک و بزرکوار استادک مبارک نفسلرندن دریعنی
کلستان انک تقنیعی در مصلح الدین سعدی شیرازیت
لقبی مصلح الدین شیرازه منسوب اولان سعدی در مصطفایه مصلح الدین
دیرلر مخلصی سعدی اسم شریفلری مصطفادر رحمة الله علیه الملک رحمتی
انک اوزرنه اولسون **مثنوی** نه کلستان که روضهٔ بهشت
کلستان دکل بلکه جنت دن بر روضه در خار وخاشاک او
عبیر سرشت انک خار وخاشاکی عبیر سرشت وخوش بوی در
بابهایش بهشت را درها انک بابلری جنتک ابوابی در بو وجه
دخی جایزدر جنت ایچون بابلر در جنت سکز بابا ولدوغی کبی
کلستان دخی سکز باب در درها ده درقپو معناسنه درها
جمع ایچون در بعض نسخه ده خار برنه خاک واقع اولور فیض ده
قصهایش کوثرها انک فیض ویرجی وحیات بخش قصه لری
نکتهایش نهفته در پرده اول کلستانک پرده ده مستور
اولان نکته لری رشک حوران نازپرورده غنچه وناز ایله بسلنمش
حورلرک رشکی در یعنی انلردن خوب ومرغوب در رشک حور
وغیرت خورشید دیرلر استعمال در مثلا آن دلبر غیرت آفتاب
است دیه لر آفتاب دن مراد خوب دیمک در حاصل معنی غیرت
ورشکک مضاف الیه سی واقع اولان ادنی در مضاف الیه واقع اولمند

کربواعلی در بو مثاللرکبی این روضه رشک جنانست این محبوب
غیرت خورست دلکش اشعار او بلند اشجار انک دلکش و مقبول
اشعاری بلند درختلر در ازنم لطف تحتها الانهار انک لطافتی
نمندن اول اشجارک آقندده جویلر وار در سطری چند خوانده حی شد
برتح سطر اوقنمش اولدی بو بو قارو ده از کتاب کلستان بحث شد در
که سطری چند اکه مربوط در دران اثنا در خاطر آمد اول اثناده خاطره
کلدی که تبرکا بانفاسه الشریفة که انفاسی شریفه سی ایله تبرکاً و
تتبعا لاشعاره اللطیفة وانک اشعار لطیفه سنی تتبعا ورقی چند
بران اسلوب اول اسلوب اوزره برتح ورق آن کلستانه راجع در
ساخته شود ساخته و مرتب اولا و جزوی چند بران منوال واول
منوال ایله برتح جزو پرداخته کردد پرداخته و تمام اولا و چون این
معنی بانجام رسید و چونکه بو معنی آخره ایرشدی و این صورت باتمام
انجامید و بو صورت اتمام ایله آخر اولدی مراد چونکه خاطرده اولان
نیت و فکر اوزره بو کتاب تمام اولدی دیمکدر مصنفلرک عادتی در
که دیباجه لی کتابدن صکره بید ایلرلر **قطعه** باخود کفتم چه سازم زیور
این نوعروس عقلمه ایتدم بو نوعروسک زیب و زیورنی نه دورم
تا بچشم خواستکارانش فزاید زیب و زین تا که اول زیورانوک طالبلر
چشمنه زیب و زینت زیاده ایده زیور و زیب و زین زینت
معناسنه در نوعروس دن مراد بو کتاب در عروس بونجه
کلن معناسنه در که جمعی عرایس در بعض محلده کویکو معناسنه
دخی کلور کفت درهای ثنای شهریار کامکار عقلم بکا ایتدی اول

اول نوعوسک زنبقی کلکار شهریارک ثناسی دررینی لبا
کاملکار مرادلو نصرة الدنیا معز الدوله کهف الخافقین دنیا
خلقنک دینی دولتی عزیز ایدجی شرق وغربک مغاره سی
یعنی شرق ومغربده اولان خلقک پناهی در خافقین خانک
کسره سی ایله تثنیه درکه حالت رفعی خافقان حالت نصبی وجری
خافقین درکه شرق وغرب معناسنه در کهف مغاره اخر
برج جلالت کوهر درج شرف جلالت برجنک اختری شرف
درجنک کوهری شمع بزم دودهٔ تیمورخان سلطان حسین
تیمورخانک دوده سی بزمنک شمعی سلطان حسین درکه بو اوصاف
ایله موصوف در دوده برقاج معنایه کلور اما بونده نسل وقبیله
مراددر دوده مان بوندن درکه قوم قبیله معناسنه در آسمان
قدری که چون خور حامل ذرات جهان اول سلطان حسین که آسمان
قدر درکه آفتاب کبی جهان ذراتنک حاملی باشد از چشم عنایت
دیدن اورا فرض عین عنایت چشمندن کورمک اکه فرض عین در ذرات
جهاندن مراد فقرا وضعفا در فرض عین اولدرکه بعض کسنه نک اداسندن
بعض کسه دن ساقط اولمیه صلوة وصوم وضو کبی فرض کفایه اول درکه
بعض کسنک اداسندن بعض کسه دن ساقط اوله صلوة جنازه
کبی دین دان در ذمت جودش همه حاجات خلق جمیع حاجاتی انک
سخاسی ذمتنده دین بلکه پسند جود او بر کردن خود عار دین
انک جودی کندو کردنی اوزره دین عارنی [illegible]
در عار عیب معناسنه در بعض نسخه ده عار برنه یار واقع اولور

اعز الله تعالی انصاره الله تعالی حضرتی انک معینلرنی عزیز ایلیون
وضاعف اقتداره وانک قدرتنی مضاعف ایلسون وادام
اولاده وانک اولادلرینی دایم ایلسون تحت ظلال ملکه و
سلطانه انک ملکی وقوتی سایه لرینک التنده ملک سلطنت
وسلطان قوت وقدرت معناسنه در وانام کافة الانام
فی کنف عدله واحسانه وجمیع خلقی انک عدلی واحسانی کنفنده
اویتسون مراد حق تعالی حضرتی دنیا اهلنی انک عدل واحسانی سایه
آسوده حال ومرفه البال ایلسون دیمکدر اوقلمق انام افعال بابندن
فعل ماضی درکه نوم دراکلیج انام خلق معناسنه در کنف جوار معناسنه در
قطعه کلستان کرچه سعدی کرد ازین پیش کتاب کلستان که
مشهور در اکرچه حضرتی بوندن اوک بنام سعد بن زنکی تمامش زنکی
اوغلی سعدک نامنه انی تمام ایلدی کردک معناسی مصراع ثانیه قید اولندی
بهارستان من نام از کسی یافت اما بنم بهارستانم بر کسه دن نام
بولدی یعنی بر کمسنک نامنه اولدی که باشد سعد بن زنکی غلامش که سعد
زنکی اکه غلام اولور بو وجه دخی جایزدر انک غلامی اولور بعض نسخه ده
باشد برنه شاید واقع اولور لایق اولور معناسنه قطعه بهارستان
جامی یافت شرحی بنام آسمان قدری که دایم چو جامی وجومد حشم
هزاران شب وروز آستانش را ملازم قطعه کذرنی کن برین
بهارستان بو بهارستانه کذر ایله تا بینی درو کلستانها
تا اول بهارستانده کلستانلر کوره سن وز
لطافت هر کلستانی ولطافتدن هر بر کلستانده

رسته كلها دميده ريحانها كل ربتمش ريحانلر ظاهر اولمش
بهارستان جامي كرچه بويله در اما كلستان سعدي ايله
اصلا مناسبت بو قدر در و ترتيب اين بهارستان و بوبهار
ستانك ترتيبي هشت روضه اتفاق افتاده است سكز رو
ضه ايله اتفاق دوشمشدر و هر روضه هشت آيين و هر روضه
جنت كبي مشتمل برنك ديكر از شقايق وبوي ديكر از رياحين شقايق
دن غيري رنكه و رياحيندن غيري رايحه يه مشتملدر يعني شقايقنك
الواني و رياحيننك رايحه لري بري برينه مشابه دكلدر شقايق لاله
معناسنه دركه جمع شقيقه در ديمشلر رياحين جمع ريحان در
نه شقايقش را از پايمال باد خزان پژمردكي نه انوك شقايقنه
باد خزانك صولتي و پايمالندن پژمرده لك واردر و نه رياحينش را
از دست برد برد دي افسردكي و نه انك رياحيننه دي بردينك
دست بردو شدتندن افسرده لك واردر مراد هيچ بر وجهله
انلردن زيان ايرشمز ديمكدر دست برد ظفر و غلبه و جراءت بردصوق
دي شتا **قطعه** دميده مرغزارش بر جوانب اول روضه نك
جوانبي اوزره مرغزار ظاهر اولمش شكفته لاله زارش در نواحي
اول روضه نك نواحيسنده لاله زار اچلمش مرغزار چمنلك
معناسنه استعمال اولنور لاله زار لاله لك زار بونك كبي محل لره
منبع و كثرت معناسني افاده ايدر كلزار كبي ز شبنم
لاله را خوي بر بنا كوشش لاله نك بنا كوشي اوزره شبنمدن
عرق وار ايدي ز باران غنچه را مي در مراي غنچه نك جراحتسنده

باراندن مي وار ايدي غزير الدمع من عين السواقي اول روضه نك
دمعي كثير ايدي ساقيه لرك چشمه سندن كثير الضحك عن ثغر الاقاحي اول
روضه نك خنده سي چوق ايدي اقاحي نك ثغرندن دمع كوز ياشي
كه آب مراد در عين بونده چشم معناسنه در سواقي جمع ساقيه دركه نهر صغير
معناسنه در ثغر اوك ديشي اقاحي جمع اقحوان دركه بابونه ديدكلري
چچكدر مراد كندو بهارستانني مدح دركه انك هر بر روضه سي
بويله در ديو تفاخر ايلر اشارت مي كند نركس كه مي نوش نركس اشارت
ايدر كه شراب لجح فان العفو للزلات ماحي زيرا الحقيق الله تعالينك
عفوي بنده لرنك خطالرني محو ايدجي در فا سبب و تعليل ايچون
اولمق روشندر تعقيب ايچون اولمقدن ذلات خطالر معناسنه در
مي ترسم كه لطف اشارت از خوف ايدرم كه انلرنك لطفندن كند
پرهيزكارانرا مباحي متقيلري تقوادن دور ايدوب مباحي ايده
مباحي شول كمسه دركه جميع محرمات انك مباح و حلال در اصلا بر نسنه
دن پرهيزي يوقدر التماس از تماشاييان اين رياض خالي از خار
ملاحظه اغراض و خاشاك مطالبه اعواض بو غرضلر ملاحظه سنك
خارندن و عوضلر مطالبه سنك خاشاكندن خالي و پاك اولان
روضه لري تماشا ايدجي لردن التماس انكه اولدركه چون بقدم
اهتمام بر اينان بگذرند چونكه اهتمام قدمي ايله بو روضه لر اوزره مرور
ايده لر و بنظر اعتبار باينها بنگرند و عبرت نظري ايله بو روضه لره
نظر ايده لر باغبان راكه در تربيتشان خون جگر خورده است
باغباني كه انلرك تربيتنده خون جگر يمش يعني زحمتلر چكمشدر رود ر

تنمیتشان جان شیرین بلب آورده وانلره نشوونما ویرمکده
جان شیرینی لبه کتورمش یعنی مشقتلر کورمش در بدعا
یاد کنند بردعا ایله یاد ایده لر و بثنای شاد کردانند و بر ثنا ایله
مسرور ایده لر کردانند بونک کبی محللرده کنند معناسنه استعمال
اولنور باغبان دن مراد مصنف درکه کتابنه مطالعه والتفات ایدنلردن
دعای خیر طلب ایدر **قطعه** هرکس زنیک بختان زین تازه
رس درختان نیک بختلردن هرکه بو تازه رس درخت
لردن درسایه نشیند یا میوه چیند بر سایه ده یعنی برینک
سایه سنده اوتوره یا بر میوه دیره تازه رس وصف
ترکیبی در تازه ایریشیج معناسنه رانک فتحه سی ایله درکه رسیدن
دن در رستن دن دکل در آن به که پیش کیرد آیین حق کزاریی
اول یکدر که انصاف وحق کزارلق عادتنی اوکنه طوته راه کرم سپارد
رسم دعا کزیند کرم طریقنه سالک اوله دعا رسمنی اختیار ایده
کوید که بنده جای کین روضه ساخت یارب دیه که بنده جایی
که بو روضه یی ترتیب وپیدا ایلدی همواره از خدا پرنور زخود تهی
نشیند دایما خدادن پر وکندوسندن تهی اوتوره مراد قلب
حب الهی ایله پر اولوب کبر وعجبدن خالی وپاک اوله دیگر جز راه
او نپوید جز وصل او نجوید انک طریقندن غیریه یلمیه انک وصالندن
غیری استمیه جز نام او نگوید جز روی او نبیند انک نامندن غیری
سویلمیه انک یوزندن غیریه نظر ایتمیه بیچاره شیعی که بونک شارحی در بو معنا
بوله دعا رجا وطلب ایدر **روضهٔ نخستین** اولکی روضه در نشر

ریاحین چیدم از بساتین دوربینان راه هدایت وصدر
نشینان بارکاه ولایت راه هدایت دوربینلرینک و بارکاه
ولایت صدرنشینلرینک بستانلرندن دیرلمش ریحانلرک
نشری بیاننده در دوربینان وصدرنشینان دن مراد اولیاء
الله ومرشدلردر بساتین جمع بستان درکه عربی در بوستان فارسی
در بساتین دن مراد انلرک قلوبی در ریاحین دن مراد اسرار ومعارف
در سید الطایفه جنید قدس سره می کوید اولیاء الله زمره سنک
سیدی جنید قدس سره ایدر حکایات المشایخ جند من جنود الله تعالی
یعنی سخنان مشایخ یعنی مشایخک کلماتی در علم ومعرفت علم
ومعرفت ده راسخ لشکریست از لشکرهای خدای تعالی راسخ وقوی
بر لشکر در خدای تعالینک لشکرلرندن بکشور هر دل هر قلب کشورینه
که عنان عزیمت تابد که اول عسکر عزیمت وقصد عنانینی چویره تحا
نفس وهوا از وی هزیمت یابد نفس وهوا دشمنلری اول عسکردن
هزیمت بولور ومغلوب ومقهور اولورلر لفاف دشمنان معناسنه
که بونده نفس وهوا دراضافه بیانیه اعتباری ایله **قطعه** هجوم نفس
وهوا کز سپاه شیطانند نفس وهوانک هجومی که اندر شیطان عسکرندندر
چو زور بر دل مرد خدا پرست آرند چونکه خداپرست مردک قلبی اوزره
زور کتوره لر بنج جنود حکایات رهنمایان مشایخک حکایاتی
عسکرلرندن غیری ایله چه تاب انکه بران رهزنان شکست آرند اکه نه
طاقت که اول رهزنلر اوزره شکست کتوره لر ومنهزم ایده لر تاب
بونده طاقت معناسنه در رهزنان دن مراد نفس وهوا در

خدای تعالی بار سول خود صلی الله علیه وسلم خطاب می کند خدای
تعالی کندو رسولنه که مراد حبیب اکرم حضرتی در صلی الله علیه وسلم
خطاب ایلر بو آیت کریمه ایله که وکلا نقص علیک من انباء الرسل
ما نثبت به فؤادک یعنی میخوانیم بر تو قصهای پیغمبران یعنی سندن
اول کلمش پیغمبرلرک قصه لرین سکا او قورز و انلرک احوالنی سکا
عیان ایده رز تا دل ترا ثابت کردانیم بر انچه هستی تو بران تا سنک
قلبکی ثابت و محکم ایدم اول نسنه اوزره که هنوز انک اوزره سن
که مراد توحید و اعتقاد در هستی ده یا خطاب ایچو ندر **قطعه**
چو صورتی بدلت سازی از ارادت راست چونکه راست ارادتدن
قلبکده بر صورت دوزه سن زنخ صور دم عارفان حیاتش ده
عارفلرک نفسی صورنک نخندن اول صورته حیات و یر مراد اولیاء
اللهک حیات بخش نفسی ایله اول ارادت صورتنی احیا ایله دیمکدر و کر
شود متزلزل دلت زجنبش طبع و کر طبعک حرکتندن قلبک متزلزل اوله
بشرح قصه صاحب دلان ثباتش ده صاحب دللرک قصه سی شرحی
ایله انکه بر ثبات و یر مراد اکر اول ارادته طبعک میلی سببی ایله بر ضعف
عارض اوله که قلب اندن اضطراب قبول ایده آنی کلمات مشایخ ایله
محکم و ثابت ایله دیمک در پیر هرات خواجه عبد الله انصاری قدس
سره پیر هرات که مراد خواجه عبد الله انصاری در قدس سره هرات
اسم شهر در اصحاب خود را وصیت کرده است کند و اصحابنه
وصیت اتمشدر که از هر پیری که هر شیخ دن سخنی یا دیکر بد بر سوز
یاد طوتکز و حفظ ایلکز و اکر نتوانید و اکر قادر اولمیه سز نام ایشان

بیاد

بیاد آرید باری انلرک نامنی یاد کوزه کتورکز و حفظ ایلکز تا
بهره یابید تا بر فایده بوله سز **رباعیه** آنی تو از نام تو می بار د عشق
سن او سن که سنک نامکدن عشق یاغر و زنامه و پیغام
تو می بارد عشق و سنک نامه و خبر کدن عشق یاغر عاشق شود آنکس
که بکویت کذرد عاشق اولور اول کمسه که سنک محله که مرور ایلر
آری ز در و بام تو می بارد عشق بلی سنک در و بامکدن عشق یاغرد
بو نده قپو بام طام معناسنه در بو رباعی ده خطاب الله تعالی
حضرتنه در در خبرست که خدای تعالی حدیث شریف ده وارد در که
الله تعالی حضرتی فردای قیامت روز حشر ده با بنده از مفلسی و بی
مایکی شرمنده مفلسلکندن و سرمایه سزلکندن یعنی عمل سزلقدن
خجل بر بنده یه کوید فلان دانشمند یا عارف را دیه فلان عالمی یا فلان
عارفی در فلان محله می شناختی فلان محله ده اکلار میدک کوید آری
می شناختم بنده بلی اکلاردم دیه فرمان رسد حق تعالی حضرتندن اول
بنده یه فرمانی ایرشه که ترا بوی بخشیدم که سنی انکه بغشلدم **بیت** شنیدم
که در روز امید و بیم • بدان به نیکان ببخشد کریم **قطعه** قدر من در صف
عشاق تو زان بیست تر است سنک عشاقک صفنده بنم قدرم اندن
ادنی و پست ترکدر که زنم کام ارادت بمقامات وصول که قرب وصول
مقاماتنه ارادت کامنی اورم خطاب خدایه در مراد بو در که اولیاء الله
زمره سنه منسلک اولمغه لیاقتم یوق در دیو تواضع ایلر کام ادیم در
دلم نقش شده نام کدایان درت سنک بابک کدالرینک قلبمده نقش
اولمش اوله نامی بس بود نامه اعمال مرا مهر قبول بنم اعمالم نامه سنه

قبول مهری کافی در خطاب خدایه در گدایاندن مراد مقبولانن
درگاه در مهر میمک ضمه سیله در سری سقطی قدس سره جنیدرا
کاری فرمود. سری سقطی قدس سره جنیده بر ایش بیوردی بموجب
دلخواه وی قیام نمود جنید اول ایشی سرینک تمام کوکلنک مرادی
اوزره یرینه کتوردی کاغذ پارهٔ نوشته بدو انداخت جنیده بر کاغذ
پاره سنی آتدی که انده بو قطعه یازلمش ایدی **قطعه** سمعت حادیا یحدو
فی البادیه. بادیه ده حدی ایدر بر حادی بی اشتدم یقول ابکی وما
یدریک ما یبکینی. ایدر بن اغلرم و سکا نه بلدررکه بنی نه نسنه اغلدر ما
اولی استفهام اولمق روشندر ما ثانیه نافیه اولمقدن ما ثالثه
موصوله اجوندر حادی اسم فاعلدر حدا یحدو دن حدی ایدیجی
معناسنه حدی نغمه و ترنم ایله شتر سورمکدر یدریک ده
کاف مکسوردر زیرا خطاب مؤنثه در **بیت** حادی که بهر ناقهٔ
لیلی حدی کند. باید ز شرح فرقت ما ابتدی کند. ایکی حدا ان تفارقنی
بن کریه ایدرم بندن مفارقت ایده سن دیو حذر و خوف اتدکمدن
و تقطعی حبلی و تهجرینی. و بنم ایپمی قطع ایده سن و بنی ترک ایده سن
بو بیتده اولان اوج فعل مفرد مؤنث حاضره در مراد عاشق
وصاله وصول بولمقده محبوبینک فراقندن حذر و خوف ایدوب گریه
و حنیندن خالی اولمق لازم ایدوکن اشعاردر **رباعیه** خون میکریم
وز توچه پنهان دارم. قان اغلرم و سندن نه مخفی طوتیم
کز هجر تو این دو چشم گریان دارم. که بو ایکی گوزومی سندن اوتری
گریان طوترم هر چند دلی بوصل شادان دارم. اگرچه که وصل ایله

مسرور بر گوکل طوتارم زیرا وصاله وصول بولمشم صد داغ برآن
ز بیم هجران دارم. اما هجران خوفندن اول دل اوزره یوز داغ طوترم
زیرا خوف ایدرم که وصالدن دور اولام **مثنوی** محنت قرب ز بعد
افزونست. جگر از هیبت قربم خونست. هست در قرب همه بیم زوال
نیست در بعد جز امید وصال. آتش بیم دل و جان سوزد. شمع امید
روان افروزد. جنید قدس سره گوید جنید حضرتی قدس سره
ایدر روزی بخانهٔ سری سقطی در آمدم. بر گون سری سقطینک
خانه سنه گلدم این بیت میخواند و میگریست سری سقطی بو بیتی
اوقوردی و اغلردی **بیت** لا فی اللیل ولا فی النهار لی فرج نه شبده
و نه روزده آه و ناله دن باکه فرج و خلاص واردر فلا ابالی اطال
اللیل ام قصرا. بن قیرمزم که شب درازمی اولدی یا کوتاه می اولدی
یعنی گرکسه دراز گرکسه کوتاه اولسون اصلا قیرمزم اطال ده کی همزه
استفهام اجوندر قصرا ده الف اشباع در **بیت** نی شب تهیم نی
روز از ناله و آه. ناله و آهدن نه شب نه روز خالی ام. خواهی شب من
دراز و خواهی کوتاه. استر ایسک بنم شبم دراز و استر ایسک کوتاه
اولسون زیرا شب و روز ایله مقید دکلم سنک محبتکله مقیدم منصور
حلاج را پرسیدند منصور حلاجه سؤال ایلدیلر که مرد کیست که سلوک ره
مردکم در گفت آنست که از نخست ابتدی اول کمسه در که ابتداء سلوکده
بارگاه حضرت حق را. حق تعالی حضرتنک بارگاهنی نشانهٔ قصد
خود سازد. کندونک قصدینه نشانه دوزه تا بوی نرسد مادام اگر اثر شمیم
هیچ چیز نیار امد. هیچ نسنه ایله آسوده و مسرور اولمیه و هیچ کسه نیز دا

وهیچ کمسه ایله قلق ومتسلی اولمیه **رباعیة** جو تو بر وبحر بشتافته ام
سندن اوتری بر وبحرده ایومشم هامون بریده وکوه
بشکافته ام صحرا قطع وجبالی اتمشم وطاغ یارمشم وز هرچه
رسیده بیش رو تافته ام وجمیع نسنه دن که اوکمه ایرشمشدر یوز
چویرمشم تا ره بحریم وصل تو یافته ام تا که سنک وصلک
حریمنه یول بولمشم مرادما سوادن اعراض اتمکنجه وصال الهی
میسر اولمدوغن بیان در ابو هاشم صوفی گفته است
ابو هاشم صوفی ایتمشدر کوه را بنوک سوزن کندن ازبیخ کوهی سوزن
اوجی ایله کوکندن قزمق وقوپرمق آسان ترست آسان
رکذر از زیلت کبر از دل بدر کردن قلبدن کبرک زیلت و
قباحتن اخراج ایلمکدن **قطع** لاف بی کبری مزن کان از نشان
پای مور کبرسزلق لافنی اورمه زیرا اول کبر در شب تاریک
بر سنک سیه پنهان ترست لیل مظلمده سیاه سنک اوزره اولان
مورک پایی نشانندن پنهان رک در از نشان پای مورک معناسی
مصراع ثانیه قید اولندی وز درون کردن برون آسان مکر ازا
کران اول کبری قلبکدن اخراج اتمکی آسان طوتمه زیرا کوه را کندن
بسوزن از زمین آسان ترست زمیندن سوزن ایله طاغی قوپرمق
آسان رکدر اول کبری ازاله اتمکدن کر انک معناسی مصراع ثانیه قید
اولندی ذو النون مصری قدس سره بیش یکی از مشایخ مغرب
ذو النون مصری قدس سره مغرب شیخلرندن برینک قتنه
بجهت مسئلهٔ برفت برمسئله ایچون کتدی ان شیخ گفت

اول شیخ ایتدی یا ذا النون از بهرچه آمدی ای ذو النون نه دن
اوتری کلمشسن اکر آمدی که علم اولین واخرین بیاموزی
اکر کلمشسن ایسک که اولین واخرینک علمنی اوکرنه سن آن را وی
نیست اکا امکان وقدرت یوقدر که این همه خالق داند زیرا بو
دوکلسنی خالق اانجق بلور واکر آمدی که او را جویی واکر کلمشسن
ایسک که خدایی طلب ایده سن انجا که اول کام برگرفتی اول یرده
که اول آدیم آتدوک او خود انجا حاضر بود اول الله اندن حاضر ایدی
رباعیة زین پیش برون زخویش پنداشتمت بوندن اول سنی
کندو مدن طشره ظن ایلدم در غایت سیر خود کمان داشتمت
سنی کندو سیرمک نهایتنده ظن ایلدم اکنون که ترا یافتم آنی دانم
شمدی که سنی بولدم او سون بلورم کاندر قدم نخست بکذاشتمت
که سنی اول قدمده قودم مراد الله معکم حسبنجه باری تعالی بی
مکان هر مکانده حاضر ایدوکن اشعار در پیر هرات قدس سره
کوید پیر هرات که مراد خواجه عبد الله انصاری در قدس سره اید ر
او باجوینده خود همراهست الله تعالی حضرتی کندونک طالبنه همراه
کندو طالبی ایله بو وجه دخی جایزدر دست وی کرفته طالبنک
الین دوتمش در طلب خود بی تاز اند کندونک طلبنده سکرتدور
مراد طالبه وصول همان انک لطف وتوفیق ایله میسر اولور دیمکدر
بیت نه خود بی رو دهر که جویان اوست * بکفتش کشان
می برد لطف دوست **رباعیة** انکه بی نام بوستست مرا زو نه
نشان اول الله که اندن بنم دستمده نه نام ونه نشان وار در

دست بگرفته مراد رعقب خویش کشان بنم دستیمی طوتمش وار دیجه
چکیجی در اوست دست من و پا نیز هر جا که رود اودر بنم دستم
و پایم دخی هر یرده که گیدر پای کوبان زپیش میروم و دست
فشان پای کوبان و دست فشان گیدرم مراد رقص و سماع
ایدرک شوق و ذوق ایله انک طلبنده ایم اصلا زحمت و ملالدن خبر
دار دکلم دیمکدر فضیل عیاض قدس سره می گوید فضیل عیاض
قدس سره ایدر که من حق سبحانه و تعالی را که بن حق
سبحانه و تعالی یه بدوستی پرستم دوستلق و محبت سببی
ایله طپرم نشکیبم پرستم صبر ایده مزم که طاپمیم بعض ازین
طایفه را پرسیدند مشایخ طایفه سندن بعض کمسنه سؤال
ایلدیلر که سفله کیست که سفله کیمدر گفت انکه ایتدی اول کمسنه در
که حق را بربیم و امیدمی پرستد حق تعالی حضرتنه خوف و رجا اوزره ره
عبادت ایلر یعنی طاعتی دوزخ خوفندن و بهشت امیدندن اوتری
در پس گفتند که تو چون پرستی پس اکا دیدیلر که سن نیجه عبادت
ایدرسن گفت بمهر و دوستی اول کمسنه ایتدی محبت و دوستلق سببی ایله
عبادت ایلرم اصلا دوزخ خوفی و بهشت رجاسی ایله عبادت ایلمزم که
مهر و دوستی وی مرا بر خدمت و طاعت دارد که انک محبت و
دوستلغی بنی خدمت و طاعت اوزره طوتر رباعیه جانا ز در تو
دور نتوانم بود ای جان سنک بابکدن دور اولمغه قادر دکلم جاندن
مراد بونده خدا در قانع ببهشت و حور نتوانم بود جنت و حور ایله
قانع او قناعتلی اولمغه قادر دکلم سر بر در تو بحکم عشقم نه بمزد

سرم سنک بابک اوزره عشق و محبتک سببی ایله دراج و مزدیچی
ایله دکل در زین در چکنم صبور نتوانم بود نیلیم بو بابدن صبورودو
اولمغه قادر دکلم قطعه کی شود سوز فتیلت گشته زیر تیره خاک
سنک مقتولک سوز و گداز تیره خاک التنده قچن منطفی و نایاب
اولور زانکه این آتش زجان روشن او خاستست زیرا آتش
انک پاک و روشن جانندن هویدا و ظاهر اولمشدر جسمندن پیدا
اولمشدر که جسمی گبی محو اوله چون تواند عاشق از طوق وفایت
سرکشد عاشق سنک وفاک طوقندن باش چکمکه و طاعتکدن اعراض
اتمکه نیجه قادر اولور قمری آسا طوق او از گردن او خاستست
حالا که انک طوقی قمری گبی انک گردنندن ظاهر اولمشدر قمرینک
گردننده اولان طوق ذاتی اولدوغی گبی سنک وفاک طوقی دخی
ذاتیدر اندرده ابدی زایل اولمز خطاب خدایه در معروف کرخی
قدس سره گفته است که صوفی اینجا مهمانست معروف کرخی قدس
سره ایتمشدر که صوفی بونده مهماندر تقاضای بر میزبان جفاست
مهمانک تقاضاسی میزبان اوزره جفادر اصل تقاضی در ضادک
کسره سی ایله که مصدر در اما عجم الف ایله استعمال ایلر مهمان قونق
میزبان قونق ایلیجی مهمان که با ادب بود منتظر بود نه متقاضی مهمان
که ادب ایله اولا منتظر اولور تقاضی ایدیجی اولمز زیرا قباحت و ترک
ادبدر قطعه مهمان توام در صف ارباب ارادت سنک مهمانکم
ارباب ارادت صفنده بنشسته بهر چه که آید ز تو راضی راضی و قانع
اوتورمشم هر نه که رسد نه که کلور یعنی سندن هر نه کلورسه

آسا بونده تشبیه ایچوندر

مهمان

اکر راضی و قانعم بنهاده بخوان کرمت دیخ امید سنك کرمك
خوانته امید چشمنی تو مشم انعام منتظرم نی متقاضی سنك انعامك
منتظرم متقاضی دکلم خطاب خدایه در بایزید بسطامی را قدس سره
پرسیدند بایزید بسطامی حضرتنه قدس سره سؤال ایلدیلر که سنت
کدامست و فرض کدام که طریقتده سنت قنغی و فرض قنغی در
فرمود که سنت ترك دنیاست بیوردی که سنت ترك دنیادر
و فرض خدمت مولی و فرض حق تعالینك خدمتی در **مثنوی**
ای که در شرع خداوندان حال ای کمسه که اصحاب حالك طریقند
خداوندانی حالدن مراد اصحاب طریقت در شرع طریق معناسنه در
بیکی از سنت و فرضم سؤال سنت و فرضدن بکا سؤال ایدرسن
سنت مدر رخ ز دنیا تافتن دنیادن یوز چویرمك سنت کلدی
فرض راه قرب مولی یافتن فرض حق تعالینك قربنه یول بولمق
کلدیکی سنت او دل فرض بود در شبلی را قدس سره شوری
افتاد شبلی حضرتنه قدس سره بر جذبه و جنون واقع اولدی
به بیمارستانش بردند تیمار اچون آنی بیمارخانه ایلتدیلر جمعی بتقاضا
وی رفتند بر طایفه انی کورمکه کتدیلر پرسید که شما چه کسانید شبلی
اندره صوردی که سز نه کمسه لرسز گفتند دوستان تو سنك دوستلرك
دیدیلر سنکی برداشت و بر ایشان حمله کرد شبلی حضرتی یردن
بر طاش قالدردی و انلرك اوزرینه حمله ایلدی جمله بکریختند جمیعسی
قاچدیلر گفت باز آیید ای مدعیان شبلی ایتدی ای کذابلر کرو
کلکز که دوستان از دوستان نکریزند که دوستلر دوستلردن

فرار ایلمزلر و از سنك جفاء ایشان پرهیزند و انلر که جفاسی
سنکندن پرهیز و حذر ایتمزلر **قطعه** آنست دوست دار که هر
چند دشمنی دوست دار او در که هر نه قدر که بیند ز دوست بیشتر
شود دوست دارتر دوستندن دشمنلك کوره زیاده دو
اوله بیش بونده باء عربی ایله زیاده معناسنه زیاده روشن در
باء فارسی ایله اولمق جایزدر که شود رود معناسنه دشمنی نك
معناسی مصراع ثانیه قید اولندی بر سر هزار سنك ستم کر خورد ازو
دوست اکرچه دوستندن باشی اوزره بیك ظلم طاشی یه یعنی حددن
زیاده جفا کوره کردد بنای عشقش از آن استوارتر آنك عشقی بناسی
اول سنکلردن محکم رك اوله اصلا خلل ایرشمیه **بیت** درد دوستی
ملاحظه مرك و زیست نیست دشمن به از کسی که نمیرد برای دوست
وهم از وی منقولست وهم اندن منقول در که وقتی بیمار شده
بود که بر وقت خسته اولمش ایدی خلیفه بغداد طبیب ترسا
بمعالجه او فرستاد بغداد خلیفه سی بر ترسا طبیبی انکا علاج ایتمکه
کوندردی طبیب از وی پرسید که ای شبلی خاطر تو چه میخواهد
طبیب اندن صوردی که ای شبلی سنك خاطرك نه استر گفت
آنکه تو مسلمان شوی شبلی ایتدی خاطرم آنی استر که سن مسلمان اوله سن
ترسا گفت اگر من مسلمان شوم تو نیك شوی ترسا ایتدی اکر بن مسلمان
اولورسم ایو اولورسن و از بستر بیماری برخیزی و خسته لك
فراشندن قالقارمسن گفت آری شبلی ایتدی بلی ایله اولسون پس
بروی ایمان عرضه کرد پس حضرت ترسایه ایمان عرض ایلدی چون وی

ایمان آورد چونکه ترسا ایمان کتوردی شبلی از بستر برخاست
شبلی دوخشکندن قلقدی و بر وی الدی بیماری آرتی بی وانک اوزره
خسته لکدن براثر یوق پس هر دو همراه پیش خلیفه رفتند پس ایکسی
بیله خلیفه نک حضورنه کتدیلر وقصه باز گفتند واولان قصه یی کرو
دیدیلر خلیفه گفت خلیفه ایتدی بن داشتم که طبیب پیش بیمار
فرستاده ام صاندم که طبیبی خسته نک قتنه کوندرمشم من خود
بیمار پیش طبیب فرستاده ام بن خود بیماری طبیب قتنه کوندر
مشم قطعه هر کس که از جام محبت مریض شد هر کمسه که محبت
جامندن مریض اولدی داند طبیب خویش لقای حبیب را حبیبک
لقاسنی کندویه طبیب بلور لقاء الخلیل شفاء العلیل چون بر سر بستر
طبیب خسته نهد قدم چونکه طبیب وجود و کبرایله انجق طرفنه
علاج ایچون قدم قویه بخشد شفا ز علت خسته طبیب را وجود و
کبر مرضندن طبیبه شفا بغشلر حضرت شبلی ترسایی کفر مرضندن خلاص
ایتدوکی کبی سهل عبد الله تستری قدس سره تستره منسوب اولان
سهل عبد الله قدس سره می کوید ایدر تستر بزرگ دیدرکه هر که بامداد
کند و همت او آن باشد که چه خورد که هر کمسه صباح لیه وانک همتی اول
اولا که نه یه دست اوزوی بشوی اندن ال یوکه هرگز اول اصلاح
کلمز قطعه هر که خیزد بامداد از خواب و بود در سرش هر کمسه صباح
خوابدن قلقه وانک باشنده جز خیال خورداز و آیین بیداری
مجوی اکل و شرب فکرندن غیری اولمیه اول کمسه دن بیدارلک و سعادت
مندلک عادتنی استمه وانکه شوید دست چون پای از سر بستر کشد

واول کمسه که چون فراشندن قلقه الینی یویه تا بخوان سفره آرد دست
از وی بشوی تا که طعام وسفره یه ال کتوره اندن ال یو یعنی اندن
فلاح وسعادت امید طوتمه نته که حدیث شریفده وارد ر تعس عبد
الدنیا تعس عبد الدرهم تعس عبد البطن تعس عبد الفرج تعس عبد القمیص
تعس هلاک اولدی معناسنه در بو سعید خراز قدس سره کوید
بو سعید خراز قدس سره ایدر در اوایل حال ارادت مریدلک حالنک
اوللرنده محافظت وقت خود میکردم کند ووقتی محافظه ایدردیم
کرتا احوال طریقت ده قصور ونقصان اوزره اولمیم روزی
به بیابانی در آمدم ومی رفتم برکون بر بیابانه کلدم وکدردم ناگاه
از قفای من آواز چیزی بر آمد ناگاه بنم قفامدن بر نسنه نک آوازی
کلدی یعنی بر نسنه کلدی اشتدم دل خود را از التفات بآن و
خود را از نظر کردن بدان کند وقلبیی اکا التفات دن وکند و
کوزمی اکا نظر ایلمکدن نگاه داشتم صقلیودوتدم وکندومی
تغیر کتورمدم آن چیز بسوی من آمد اول نسنه بنم جانبمه کلدی تا بمن
نزدیک شد تا باکه قریب اولدی دیدم که دو سبع عظیم کوردم که
اکی عظیم یرتجی برد وحش من بالا آمدند بنم اوموزم اوزره چقدیلر
من بایشان نظر نکردم بن انلره نظر ایلمدم وهیچ نگفتم وهیچ سویلمدم
نه در وقت بر آمدن ونه در وقت فرو آمدن نه اوموزم اوزره
چقدقده ونه اوموزمدن آشغیه اینکده قطعه گیت
دانی صوفی صافی ز رنک تفرقه تفرقه وتشویش رنکندن صافی صوفی
کیم در بلورمیسن انکه دارد در وبیک رنکی دربن کاخ دو رنک اول

كم دركه بواكى رنك لو چار طاقده يوزلى بك رنك لكه طوتر مراد جمع
خصوصده توجهى جهان خداى تعالى يه اوله ديمكلر تفرقه پراكنده لك
كاخ دو رنكدن مراد بو عالم در و رنك لكى اضداد اعتبارى ايله در
حيات و ممات وجود و عدم و شر و خير و ظلمت و نور كبى نكسلد سررشته
سررشتهٔ جانان كر بغرض انك سر و محبتى سررشته سى جاناندن
منقطع اولميه اكر فرضا ره بر وكير د زيك سو شير و زيك سو پلنك
بر جانبدن ارسلان و بر جانبدن قپلان انك يولنى طوته بيت
كر روى در دهان شير و پلنك • نخورندت مكر بروز اجل • وهم
وى نقل كرده است و بنه اول نقل ايلمش در كه هر كه كمان برد كه
بكوشش توان رسيد كه هر كمك ظن ايله ده كه سعى ايله حق تعالى
حضرتنه وهم مراده ايرشمك ممكن در رنجى كشيد بيهوده عشق
بر رنج چكمش در و هر كه تصور كند كه بى كوشش توان رسيد و هم كم تصور
ايده كه سعى سز ايرشمك ممكندر راه آرزو بيهوده آرزو و هوس
طريقنه كتمش در بيهوده اوچمش معناسنه در كه بونك كبى محال لرده
كتمش معناسنه در قطعه از رنج كسى بكنج وصلت نرسيد
رنج و سعى دن بر كشته حال كنجينه ايرشمدى و بن طرفه كه بى رنج كس
ان كنج نديد و بو عجب كه رنج و سعى سز كمسه اول كنجى كورمدى هر
كس كه دو بيد كور نكرفت بدشت هر كمسه كه صحراده يلدى و سعى
ايلدى كور طوتمدى ليكن نكرفت كور جز انكه دو بيد ليكن كور
طوتمدى اول كمسه دن غيرى كه يلدى و سعى ايلدى كور كاف عجمى نك
ضمه سى ايله بونده بيابان اشكى معناسنه در و قبر و دو كون معناسنه

دخى كلور محلنه كوره ابو الحسن نورى قدس سره كويد ابو الحسن
نورى قدس سره ايدر هر كه خداى تعالى خود را از وى بپوشاند ند
هر كمكه الله تعالى حضرتى كند وسنى اندن ستر و پنهان اين هيچ دليل
و خبر او را بوى نرساند هيچ دليل و خبر الى خدايه ايرشدرمز و وصاله لنه
وسيله اولمز رباعيه چون دلبر من ز پرده رو ننمايد چون كه بنم
دلبرم پرده دن يوز كوسترميه كس نتواند كه پرده ز و بكشايد كمسه
قادر اولمز كه اندن پرده يى رفع و كشف ايده ور جمله جهان پرده
شود باكى نيست واكر جمله جهان پرده اوله اصلا باك يوقدر آنجا
كبى جلوه جمال آرايد اول يرده كه جلوه و تجلى اچون جمالنى زينت
ايده دلبردن مراد بارى تعالى در كه جمالنك مشاهده سى كندونك
تجليسندن غيرى ايله ميسر اولمز ابو بكر واسطى قدس سره كويد ابو
بكر واسطى قدس سره ايدر واسط بر شهرك اسمى در انكس كه
كويد نزديكم دورست اول كمسه كه خدايه قريبم دير بعيد در
وانكه كويد دورم و اول كمسه خدادن بعيدم دير به نستى خود در
هستى او مستور كند ونك عدمى ايله اول اللهك وجودنده
مستور و محجوبدر قطعه هر كه كويد كه با آن جان جهان نزديكم
هر كم ديرسه كه اول جان جهانه قريبم جان جهاندن مراد بارى
تعالى در باشد آن دعوى نزديكى او از دورى انك اول قرب
دعويسى بعدندن اولور زيرا دعوى مانع قرب در وانكه كويد كه
از و دورم وان دورى او واول كمسه كه دير كه اول خدادن دورم
وانك اول دورلغى هست در پرده نزديكى او مستورى اول

خدانک قربی پرده سنده اکه مستورلق وحجاب در ابو
الحسن قوشنجی قدس سره کفته است ابو الحسن قوشنجی قدس
سره ایتمش در ذر دنیاده هیچ چیز ناخوشتر نیست از دوستی دنیا
هیچ اول دوستدن ناخوشرک وقبیح رک نسنه یوقدر که دوستی
وی از برای عوضی یا غرضی بود که انک دوستلغی بر عوض یا بر
غرض ایچون اوله **رباعیة** عاشق که زهجر دوست دادی خواهد
عاشق که معشوقنک فراقندن متألم اولوب برداد استر یا بر در
وصلش ایستادی خواهد یا انک وصالی قپوسی اوزره برقا
استر ناکس تر از وکس نبود در عالم عالمده اندن ناکس رک
وسفلارک کمسه اولمز کز دوست بجز دوست مرادی خواهد
که دوست دوست دن غیری بر مراد استر **بیت** خلاف
طریقت بود کاولیا • تمنا کنند از خدا جز خدا • ابو علی دقاقرا
قدس سره کویند که در اخر عمر ابو علی دقاق قدس سره ایدرلر
که اخر عمرنده چندان درد بروی بدید امده بود انک اوزرینه
اول قدر درد ظاهر اولمش ایدی که هر روز بر بام برآمدی که هر کون
طام اوزره چقردی وروی بافتاب کردی وکفتی وافتابه توجه
ایلردی وایدردی که ای سرکردان مملکت ای مملکتک سرکردانی
امروز چون بودی بوکون نیجه اولدک وچون کذرانیدی ونیجه چکدک
هیچ برجایی براند وهکین تر ازین تافتی هیچ بوندن غمناک رک بر
یر اوزره یلدرادکی مراد عالمده بندن غمکین رک کوردکی دیمک در
وهیچ از زیر وزبر شد کان این واقعه خبر یافتی وبو واقعه نک زیر

وزبر اولمش لرندن هیچ خبر بولدکی این واقعه دن مراد عشق ودرد
هم ازین جنس سخنان کفتی هم بونک کبی دن سوزلر ایدردی بووجه
دخی جایز در هم بونک کبی سوز کردن ایدردی تا افتاب فرو رفتی
تا آفتاب غروب ایلردی واو آفتاب غروب ایدنجه عشق ودرد
سوزلرندن سویلردی دیمک در **رباعی** ای مهر که نیست چون
تو عالم کردی ای افتاب که سنجلین بر عالم کزد بو قدر عالم کزد عالمی
دور ایدیجی مغاسنه در زین ره رویم بنجش راه اوردی بوره
رولکدن باکه بر راه آورد بغشله راه اورد بول ارمغانی درکه بولدن
کلنلر دوستلرینه کتوررلر عادت قدیمه در افتاب دن طلب ایتدوکی
راه آوردنه ایدوکنی بو بیت بیان ایلر امروز کرا دیدی کاندر
ره عشق بوکون کیمی کوردک عشق یولنده بر رخ بودش کردی و
در دل دردی انک رخی اوزره برغبار وقلبنده بر درد اولدی
مراد طریق عشق دوستلرینک خبرنی افتابدن طلب ایتدوکی اشعار
ابو الحسن خرقانی قدس سره روزی باصحاب خود کفت ابو الحسن
خرقانی قدس سره بر کون کندو اصحابنه ایتدی در عالم چه بهتر عالم
ابو رکنه در مریدان کفتند مریدلری ایتدیلر شیخا هم شما فرمایید ای
شیخ ینه سز بیورکوز کفت دلی که درو همه مهر او بود شیخ ایتدی عالمده
اولانلرک جمیعسندن بهتر شول قلبدر که انده دوکلی الله تعالینک
محبتی اوله غیری نسنه اولمیه **رباعیة** دارم دلکی که او هوا اندیشه که داشت
برقلب چوکز طوترم که او هر فکر که طوتدی جز یاد تو بر صفحهٔ خاطر نکاشت
خاطر صفحه سی اوزره سنک یادکدن غیری نقش ایلمدی یاد تو چنان

فرو کرفتست که درو سنک یادکا اول قلبی انجلین احاطه ایلدی
که انده کنجایش هیچ چیز دیکر نکذاشت غیرنه یه هیچ صیغق لق قومدی
خطاب خدایه در ابو سعید ابو الخیر قدس سره را پرسیدند که تصوف
چیست ابو سعید ابو الخیر قدس سره یه صوردلر که تصوف نه در
کفت انچه در سر داری بنهی ایتدی هوا و هوسدن انی کم باشکده
طوترسن ترک ایده سن وانچه در کف داری بدهی و مال و اسبابدن دن
اول نسنه یی که الکده طوترسن رضاء لله ویره سن وانچه بر تو اید
از ان نجهی و آلام و بلیاتدن اول نسنه که سنک اوزرکه کلور تحمل و
صبر ایده سن نجهی نک معناسی چکمیه سن در **بیت** که کرز کوه
فرو غلطد آسیا سنکی • نه عارفست که از راه سنک برخیزد •
رباعیه خواهی که بصوفی کری از خود برهی استرایسک که صوفی
لق ایله کندوکدن و کبر و عجب دن خلاص بوله سن باید که هوا و هوس
از سر بنهی کرک که هوا و هوسی باشکدن قویه سن وانچه که داری
بکف از کف برهی و اول نسنه یه که مالک اولیسن الکه ویره سن
صد زخم بلاهی خوری و ز جا نجهی یوز بلا زخمن یه یه سن و تحمل
اید و یرکدن چکمیه سن رویم بهیمی قدس سره کفته است
رویم بهیمی قدس سره ایتمش در جوانمردی انست جوانمردلک اولدر
که برادران خود را معذور داری که کندو برادرلرکی معذور
طوته سن از هر ذلتی که از ایشان صادر شود هر بر خطادن که
اندردن صادر اوله و نور ز با ایشان چنان معامله نکنی و انلر ایله
انجلین معامله ایلمیه سن که ترا از ایشان عذر باید خواست که سکا

اندرد

اندردن عذر طلب ایتمک لازم کله **قطعه** جوانمردی دو چیزست
ای جوانمرد ای جوانمرد جوانمردلک ای نسنه در بنسویم کوش ده تا
کویمت راست بنم جانبمه قولق قوتا سکا راست دییم یکی ان کز
رفیقان در کذاری بری اول که رفیقلرکدن عفو ایده سن اکر هر
لحظه بینی صد کم و کاست اکر هر لحظه یوز عیب و نقصان کوره سن
دوم ان کز تو ناید هیچ کاهی اکنجی اول که سندن هیچ بر وقت کلمیه
چنان کاری که باید عذر آن خواست انجلین بر فعل که اندردن انک
عذرنی طلب ایتمک لازم کله آه و فغان زمانه دوستلرندن که هر
انده یوز جفا ایلرلر و هر کز اعتذار ایلمز بشر حافی را قدس سره
مریدی کفت بشر حافی یه قدس سره بر مریدی ایتدی چون نان
بدست آرم چون بر نان اله کتورم نمی دانم بکدام نانخورش بخورم
بلمزم آنی قنقی قتق ایله ییم بشر کفت نعمت عافیت را فرایاد آر بشر
حافی اکه ایتدی صحت و عافیت نعمتنی خاطره کتور و از ان نانخورش
انکار و انی نانخورش ظن ایله و تمام اشتها و سرور ایله یه
قطعه چون نان خشک طعم خویش نداری چونکه بر فقیر کندو او
نان خشک قویه نان خشکدن مراد قتقسز نان در که روح را ده
از خوان فقیر پرورشی که روحه فقر خواننده بر پرورش ویره
بنا نخورش چو شود طبعش آن زمان مایل اول زمان انک طبعی چون
نانخورشه مایل و راغب وله چو ذکر عافیتش نیست هیچ نانخورشی
اکه عافیت و صحت ذکری کبی هیچ بر نان خورش یوقدر نان خورش
قتق معناسنه در شقیق بلخی قدس سره کفته است شقیق بلخی قدس سره

سن

کنه

[illegible] معناسنه در

سره

ایتمش در پرهیز از صحبت توانکران اغنیانک مصاحبتندن پرهیز
واعراض ایله زیرا که چون دلت بدو بیوند کرفت زیرا که چون قلبک
انک ایله تعلق وانس طوتدی وبداده وی خوشنود شدی وانک انعام
واحسانی ایله قانع اولدک پس پروردکاری کرفتی غیر از خدای
تعالی یس حق تعالی حضرتندن غیری بر پروردکار طوتدک بو خود
کفر در العیاذ بالله **قطعه** کر در آید توانکری با تو اکر بر غنی سکا کله
وسنک ایله دوستلق ایده هر روزی مکن بدو پیوند رزقدن
اوتری اکه تعلق واتصال ایله ممسکی را کفیل خود مشمار بر ممسکی
کفیل صانمه زیرا کفیل رزاق علی الاطلاق خدای تعالی در
وما من دابة فی الارض الا علی الله رزقها مدبری را خدای خود
میسند بر بدبختی کند وکه خدای قبول ایله یوسف بن الحسین الاشوی
قدس سره فرموده است یوسف بن الحسین الاشوی قدس سره
بیورمش در که همه نیکویها درخانه ایت که جمیع افعال حسنه و
اخلاق حمیده برخانه ده در وکلیدآن تواضع وفروتنی وانک
مفتاحی تواضع وفروتنلکدر وهمه بدیها درخانه ایت وجمیع
افعال قبیحه واخلاق ذمیمه برخانه ده در وکلیدآن مایی ومنی و
انک مفتاحی کبر ونخوت در **بیت** تواضع سر رفعت انداز دن
تکبر بخاک اندر انداز دن **قطعه** جمعیت خیرها همه درخانه ونیت
جمیع خیرلر برخانه ده جمع دران خانه را کلید بغیر از فروتنی واول
خانه نه تواضعدن غیری مفتاح یوقدر وینسنک مغاسی مصراع ثانیده
قید اولندی نثر ها بدین قیاس بیک خانه است جمع شرلر هم بو

قیاس

قیاس ایله برخانه ده جمع در وانزا کلید نیست بجز مائی ومنی و
اکبر وعجب دن غیری مفتاح یوقدر مراد تواضع سبب سعادت
وکبر موجب شقاوت اید وکن اشعار درمان احتیاط کن که نلغوی زراه
خبر آکاه اول احتیاط ایله که خبر طرفندن طرنمیه سن وجهیه سن خود را
بمعرض خطر نیفکنی کند وکی شر خطری محلنه براقمیه سن سمنون محب
قدس سره کفته است سمنون محب قدس سره ایتمش در بنده را محبت
خدای تعالی صافی نشود بنده نک محبتی حق تعالی حضرتنه صافی اولمز
تا زشتی بر اهمه عالم نیفکند مادام که جمیع عالم اوزره زشتلک براقمیه یعنی
حقدن غیری هر نه وارسه اکر قبیح کور نه واصلا برننه یه میلی اولمیه
قطعه کر کند جای بدل عشق جمال ازلت اکر جمال ازلک عشقی سنک
قلبکده یر ایلیه حسنم امید جوران بهشتی نهی جهنه منسوب اولان حوریلره
امید چشمنی قومزسن وخاطره کتورمزسن **مصراع** از در خویش خدایا
بهشتم مفرست کی مسلم شود ت عشق جمال ازلی جمال ازلک عشقی تحقیق
سکا مسلم ومیسر اولور عشق جمال ازلیدن مراد جمال الهی در تا بر آفاق
همه تهمت زشتی نهی مادام که جمیع عالم اوزره زشتلک تهمتنی قومیه
بلکه لازم اولان بودر که جمیعنی فراموش ایده سن آفاق جمع افق در که
کوک کناری معناسنه در لیکن عالم معناسنه استعمال اولنور ابو بکر وراق
قدس سره کفته است ابو بکر وراق قدس سره ایتمش در اکر طمع را
برسند که پدر تو کیست اکر طمعه سوال اولنسه که سنک بدرک کم در
کوید شک در مقدورات کردکاری اید رالبته مقدوراتنده شک در
بو خود کفر در نعوذ بالله زیرا مقدوراته خدادن غیرنک مدخلی یوقدر

مدبری بحق

فروتنی تواضع
مفتاحی سینه در
مائی ومنی کبر وعجب
مفتاحی سینه در

واکر کونید بیشهٔ تو چیست واکر دیسه‌لر سنک صنعتک کارک نه در
کوید اکتساب مذلت وخواری ایدر مذلت وخوارلق کسب ایلمک در
زیرا من طمع ذل واکر بر سند که غایت تو چیست واکر طمعه صورسه‌لر
که سنک غایتک نه در کوید محنت حرمان کرفتاری دیر محروملق محنتنه کرفتار
بیت چو ابیش خسرو خواهش روی • چو یکسو نهادی طمع خسروی •
قطعه اکر پرسی طمع را مادرت کیست اکر طمعه سؤال ایده سن که سنک پدرک
کیمدر بکوید شک در اقدار الهی مقدورات الهی ده شک دیر وکر کویی که
کارت چیست کوید واکر طمعه دیه سن که سنک کارک نه در دیر خواری از
لئیمان کام خواهی خوارلق ایله لئیم‌لردن مراد طلب ایدیجی لک درورش
برسی زختم کار کوید وکر طمعه عاقبت کارندن سؤال ایده سن دیر بختهای
حرمان عمر کاهی حرمان محنتلریله عمر نقصان ایدیجی لکدر مراد طمع صافی
زحمت ومشقت وبلا ومحنت ایدوکن اشعار در ابراهیم خواص قدس
سره کفته است ابراهیم خواص قدس سره ایتمش در رنج مکش رنج
وزحمت چکمه در طلب آنچه در قسمت ازلی اول نسنک طلبنده که قسمت ازلیده
از برای تو کفایت آن کرده اند سندن اوتری انک کفایتنی ایلمش‌لر در
وان روزیست واول رزق در که روز ازلده تقدیر وتعیین اولنمشدر
وضایع مکردان آنچه وضایع ایلمه اول نسنه یی که از تو طلب کفایت آن کرده اند
انک کفایتنی سندن طلب ایلمش‌لر در زیرا اول نسنه سنک اوزرکه فرض در
وآن انقیاد احکام الهی است از اوامر ونواهی واول نسنه که انک کفایتی
سندن طلب ایلمشلر در اوامر ونواهی دن اولان احکام الهی یه انقیاد در
بیت مکن سعد یادین بر دست کس • که بخشنده پروردکارست وبس •

قطعه قسمت رزقت ز ازل کرده اند سنک رزقکی ازلدن قسمت و
تقدیر ایلمشلر در چند پی رزق پراکنده کی رزق ایچون پراکنده لک و
بیحضورلق نیجه بی فایدهٔ زندکیت بندکیت سنک حیاتنک فایده‌سی
بنده لک در حق تعالی حضرتنه سرمکش از قاعدهٔ بندکی بنده لک قاعده
سندن باش چکمه بلکه جان ودلدن طاعت ایله زیرا وما خلقت الجن
والانس الا لیعبدون موجبنجه همان طاعت ایچون مخلوق سن ابو علی
رودباری قدس سره کفته است ابو علی رودباری قدس سره
ایتمشدر تنک ترین زندانها زندانلرک تنکرکی معاشرت اضداست
ضدلرک مصاحبتی در زیرا هر جنس جنسه مایل در بیت چاک خواهم
زدن این دلق ریایی چکنم • روح را صحبت ناجنس عذابیست الیم •
قطعه کرچه زندانست بر صاحب دلان اکرچه صاحب دللر اوزره زندان
هرکجا بوئی ز وصل یار نیست هر قنده که یارک وصالندن بر رایحه
یوقدر بو وجه دخی جایزدر اکرچه صاحب دللر قنده زندان در بو وجه
اوزره صاحب دلان ده بر درانک کسره سی ایله عند مغانه اولور هیچ زندان
عاشق مشتاق را مشتاق عاشقه تنکتر از صحبت اغیار نیست اغیارک
صحبتندن تنکرک هیچ زندان یوقدر هیچ زندانک معناسی معراح نفانیه
قید اولندی شیخ ابو العباس قصاب قدس سره درویشی را دید ابو
العباس قصاب قدس سره بر درویشی کوردی که خرقهٔ خود را می
دوخت که کندو خرقه سنی دیکردی وهر درزی که راست نیامدی وهر
درز که راست کلمیدی بکشادی وباز بدوختی سوکردی وکرو دکردی
درزکه قفان ده اونور شیخ فرمود که آن بت تست شیخ بیوردی که

اول خرقه‌نك بو تكلدركه اكه مقيد اولمغله اول قدر زمان عبارتن
دور اولمش سن رباعيه صوفی كه بخرقه دوزيش بازاريست صوفی
كه خرقه دوزلق ايله انك بر بازاری وار دركز بخيه بغو ميزند خوش كاريست
اكر اول خرقه‌يه فقر ايله نكنده اوره لطيف ومقبول بر ايش در ور جنبش
طبع دست او جنباند واكر انك دستنی طبعك جنبشی حركته كتوره
وانك اول حالی نفسك آرزو وهوسی ايله اوله هر بخيه ورشته اش
بت وزناريست اول خرقه‌نك هر بخيه سی بر بت وهر رشته سی بر
زنار در خضری قدس سره كفته است خضری قدس سره ايتمشدر
الصوفی هو الذی لا يوجد بعد عدمه ولا يعدم بعد وجوده يعنی صوفی
آنست كه يعنی صوفی اولدر كه چون از وجود طبيعی خود چونكه
كندونك وجود طبع سندن فانی شود فانی اولر طبع كركايدنی اما
عجم رطبيعی دخی استعمال ايدرلر نتكم مهو مشتری نك بو بيتنده واقع
اولمشدر بيت زخطهای طبيعی شسته دفتر • ورقهای رياضی
كرده ازبر • ديكر بدان باز نكردد تكرار اكه عودت اتميه كه الفانی لا يرد
زيرا فانی تكرار رد اولنمز وبعد ازان چون بوجود حقانی آيد واول
فنادن صكره چونكه وجود حقانيه كه وانك ايله متصف اوله وبقا بعد
الفنا متحقق كردد وفنادن صكره بقا متحقق وثابت اوله صوفينك
كلماتندن در بقا بعد الفنا ديكر فانی نشود كرو فانی اولميه بيت
می ترسی زفنای خود آخر زصوفيان • بشنو كه كفته اند بقا از پی
فناست • خوش انكه چو نيست شد ازين نقش مجاز خوش اولكه
چون بو مجاز نقشدن نيست ومحو اولدی ديكر بوجود خويشتن نامد

جنبش حركت معناسنه در

بخيه دكنده منه

فانی شمر ...

باز تكرار كنه كند وو جودنه كلمدی وجوددن مراد رياضت و
مجاهده دن اول اولان وجوددر زان پس چو وجود يافت زان
مايۀ نازاندن صكره چون اول نازمايه سندن وجود بولدی مايۀ نازدن
مراد باری تعالی در جاويد برو در عدم كشت فراز باب عدم
انك اوزرنه ابدی بسته ومنسد اولدی زان پس معراج ثانيه معروفا
اولمق ممكن در كه معنی بويله اولور چونكه اول مايۀ نازدن وجود بولدی
اندن صكره انك اوزره ابدی باب عدم بسته اولدی زبدۀ كلام بودر
كه چون صوفی رياضت ومجاهده سی ايله طبيعت مرتبه سندن خلاص
بولوب اخلاق حميده حصوليله بر وجوده وصول بولور كه ابدی فنا
پذير اولمز خواجه يوسف همدانی قدس سره وقتی در نظاميۀ بغداد
خواجه يوسف همدانی قدس سره بر وقت بغدادك نظاميه سنده وعظ
ميكفت وعظ ايدردی نظاميۀ بغداددن مراد بغداده بر جامع
بر مدرسه دخی وار در نظاميه ديرلر كه بوستانك بو بيتندن رو
در بيت مراد نظاميه ادرار بود • شب وروز تلقين وتكرار بود •
فقيهی معروف بابن سقا ابن سقا لكا ايله معروف بر فقيه درميان
مجلس برپای خاست مجلس اورتاسنده اياغ اوزره قلقدی ومسئله
بر سيد وبر مسئله سؤال ايلدی خواجه كفت بنشين خواجه يوسف
انكه ايتدی او تور كه در كلام تو رايحۀ كفر مي يابم كه سنك كلامكده كفر
رايحه سنی بولورم وشايد كه مرك تو نه بر دين اسلام بود وشايد كه
سنك موتك اسلام دينی اوزره اولميه بعد ازين بمدتی آن فقيه نصرا
شد اندن صكره بر مدت ده اول فقيه نصرانی اولدی ودر نصرا

يافت فعل ... منه

خراميدن ... معناسنه در

... منه

در
شن

فی
نيت

بار

بر دونفر انیلکده اولدی **قطعه** هر که بینی که پس از پرورش فتو
او را هر کمی کوره سن که فتو پرور شیدن و ریاضت و مجاهده دن
حکره در صف زنده دلان نام بارشاد در و د انکنامی مشایخ
صفنده ارشاد ایله کره یعنی مرشدلک ایله مشهور اوله باد دعوی
بس او برای خواجه مباد ای خواجه انک طرفنه بحث و دعوی بادی
التمه که ازان بی ادبی دین تو برباد رود اولمیه که اول دب نزلکدن
سنک دینک یله کره و کافر اوله سن مباد که معناسی مصراع ثانیه
قید اولندی خواجه عبدالخالق غجدوانی قدس سره روزی درویشی
پیش او کفت خواجه عبدالخالق غجدوانی قدس سره بر کون بر درویش
انکا وکنده ایدی اکر خدای تعالی مرا مخیر کرداند میان بهشت
و دوزخ اکر خدای تعالی جنت و دوزخ خصوصنده بنی مخیر ایلیه
و رضایه باکه تسلیم ایده من دوزخ را اختیار کنم بن دوزخی
اختیار ایدم زیرا که بهشت مراد نفس است زیرا که جنت نفسک
مرادیدر و دوزخ مراد خدای تعالی و دوزخ خدای تعالینکدر یعنی
مرادیدر بو خود اندن اولیدر خواجه سخن او را رد کرد خواجه عبد
الخالق انک سوزنی رد ایلدی و فرمود که بنده را باختیار چه کار
و بیوردی که بنده نک اختیاری ایله نه ایشی وار اذا ظهر ما اختاره الله
هر جا که گوید رویم هر قنده کت دیر که رز و هر جا که گوید باش
باشیم و هر قنده اول دیر اولورز **قطعه** کاری اختیار خواجه
ملکن افندینک اختیارنسز ایش ایلمه ای که داری به بندکی اقرار ای کمسه
که بنده لکه اقرار طوترسن هر که اختیار خواجه بود هر قنده که افندینک

مبرم امر حاضر ... منه

هامی تعالی است
نقد بر منه ...
منه

باشمق امر حاضر

اختیاری

اختیاری وله بندکان را باختیار چه کار بنده لرک اختیاری ایله
نه ایشی وار در **بیت** دلا عنان ارادت بدست دوست سپار
درین مقام چو کاری باختیار تو نیست • خواجه علی رامینی را
قدس سره العزیز پرسیدند که ایمان چیست خواجه علی رامینی
حضرتنه که یعنی عزیزان در قدس سره سؤال ایلدیلر که ایمان نه در
فرمود که کندن و پیوستن بیوردی که خلقدن انفصال و حقه
اتصال در **قطعه** هر که ایمان ترا کندن و پیوستن کفت هر که
ایمان سکا کندن و پیوستن در دیدی باید این قول پسندیدن
زوی پسندی کرک که بو مقبول سوزی اندن قبول ایده سن
حاصل معنی آن کندن و پیوستن چیست اول کندن و پیوستنک
محصل معناسی نه در یعنی از خلق کنی و بخدا پیوندی یعنی خلقدن
منقطع و حق تعالی حضرتنه متصل اوله سن خواجه بهاء الدین
نقشبندیرا قدس سره پرسیدند که سلسله شما بکجا می رسد
خواجه بهاء الدین نقشبند حضرتنه قدس سره سؤال ایلدیلر
که سزک سلسله کوز قنده ایرشور فرمودند که از سلسله کس بجایی
نمی رسد بیوردیلر که سلسله دن کمسه بر یره و بر مرتبه یه ایرشمز
بلکه عملنک سعی ایله و مجاهده ایله ایرشور **رباعیه** از دلق و عصا
صدق و صفایی نرسد دلق و عصادن بر صدق و صفا ایرشمز
وز سبحه بجز بوی ریایی نرسد و تسبیح دن بر ریا رایحه سندن غیری
ایرشمز هر دم بکجا رسد مکو سلسلات هر دم دیمه سنک سلسلک
قنده ایرشور که ز سلسله هیچ کس بجایی نرسد زیرا سلسله دن هیچ

کندن انفصال
معناسنه در
منه

پیوستن اتصال
معناسنه در
منه

سنی فصل ... معناسنه
منه

کمسه بر یره ابرشم روضهٔ دوم ایکنجی روضه در ترشیح شقایق
دقایق حِکَم دقایق حِکَم شقایقنک ترشیحی بیاننده در که بر شحات
سحاب کرم که اول شقایق کرم سحابنک رشحه لری ایله از زمین
قلوب حکما حکمانک قلوبی زمیننده ن و اراضی خاطرشان خاسته
وانلرک خاطری ارض لرندن ظاهر و هویدا اولمشدر و بنشرح حقایق
بیان آن واول دقایق حکمک شرحی و بیانیله مطاوی دفاتر
شان آراسته اندرک کتابلرینک صحایف و مطاوی سی مزین و
اراسته در ترشیح ترتیب ایلمک معناسنه در حکم جمع حکمت در رشحات
جمع رشحه در جزندی معناسنه اراضی جمع ارض در مطاوی بوننده
صحایف معناسنه در فایده حکیم کسی را کویند حکیم شول کمسه یه دیرلر
که حقیقت چیزها را که اشیانک حقیقتنی بان قدر تواند بر اندازه اول
قدره که قادر اولور بیله و عمل بمقتضای آن که تعلق بعمل دارد و اول
نسنه که عمل تعلق طوتار انک مقتضاسی ایله عمل اتمکی ملکهٔ نفس خود
کرداند کند و نفسنه ملکه و عادت ایده رباعیه خوش انکه بزرگ حظ
فانی بکنی خوش اوله حظ فانی یی ترک ایده سن تدبیر بقای جاودانی
بکنی ابدی بقانک تدبیرنی ایده سن کوشش بکنی و هرچه بتوان
دانست سعی ایده سن و هر نسنه که بلمکه قدرت وار در دانی پس
ازان هرچه توانی بکنی بلدسن اندن صکره هر نیه که قادر سن
یعنی قدرتکه کوره علم مقتضاسی ایله عمل ایده سن حکایت
اسکندر رومی دراوان جهانگیری اسکندر رومی جهانگیرلک
زماننده بحیلهٔ تمام حصاری را بکشاد تمام حیله ایله بر حصاری

فتح

فتح ایلدی و بویران کردن وی فرمان داد و اول حصاری ویران
اتمکه فرمان ایلدی کفتند در انجا حکیمیست دانا اسکندره ایتدیلر اول
حصارده بر حکیم دانا وار در و بر حل مشکلات توانا و مشکلات حلنه توانا
دانا عالم توانا قوی معناسنه در اورا طلب کرد اسکندر اول حکیمی
طلب ایلدی چون بیامد چونکه حکیم کلدی شکلی دید از قبول طبع دور
اسکندر حکیمده بر شکل کوردی طبعک قبولندن دور و طبع اهل
قبول از وی نفور و اهل قبولک طبعی اندن نفور زیرا بد قیافت ایدی
کفت این چه صورت مهیب و شکل غریبست اسکندر ایتدی بو نه
مهیب صورت و عجیب شکلدر حکیم ازان سخن بر آشفت حکیم اول سوزدن
پریشان اولدی و خندان در ان آشفتکی کفت و اول پریشانلقده خنده
ایده رک ایتدی قطعه طعنه بر من مزن بصورت زشت قبیح صورتم سبی ایله
بانکه طعنه اورمه ای تهی از فضیلت و انصاف ای فضیلت و انصافدن
خالی تن بود چون غلاف و جان شمشیر جسد غلاف و جان شمشیر کبی در
کار شمشیر میکند نه غلاف کار و مصلحتی شمشیر ایلر غلاف ایلمز زیرا اعتبار
سیرته در صورته دکل در دیکر کفت کر و اول حکیم ایتدی هر کرا خلق
با خلق نه نیکوست هر کیمک خُلقی خَلق ایله ایو دکل در پوست بر بدن او
زندان اوست پوستی انک بدنی اوزره انک زندانی در و جان از
وجود خود در تنکنا یست و کندونک وجودندن انجلین طارلقده
در که زندان در جنب او نزهتکا هیست کشاده که زندان انک یاننده
یعنی اکا نسبت کشاده بر سیر انکاهدر زیرا بدخوی خوی بدسی ایله
هر کمسه ایله خصومت ایلر پس اکا حضور و سرور میسر اولور قطعه

کسی کر باهمه کس خوی بد بکار برد شول کمسه که دوکلی بد خوی لق
ایله معاشرت و مصاحبت ایلر همیشه در کف صد غصه ممتحن دانش
دایم انی یوز غصه النده ممتحن و مبتلا بل **بیت** اکر ز دست بلا بر
فلک رود بد خوی • ز دست خوی بد خویش در بلا باشد • مرو شحنه
که زندان مقام او کردان شحنه یه کتمه که انک مقامنی زندان ایله دیسن
بو وجه دخی جایز در زندانی انک مقامی ایله که پوست بر تن بد خو
بست زندانش زیرا بد خویک تنی اوزره پوستی اکه زندان بنزر و
دیکر کفت و کر و اول حکیم ایتدی حسود همیشه در رنجست حسود
دایم رنج و الم ده در و با پروردکار خود ستیزه سنج و کند و نک پروردکاری
ایله عناد و جنک ایدجی در • پروردکار باری تعالی هر چه دیکران را
دهد وی نپسندد حق تعالی حضرتی غیر لره هر نه که ویر راول قبول ایلمز
و هر چه نصیب وی دل دران نبندد و هر نه که انک نصیبی دکل در که حق
تعالی حضرتی ویرمش دراکه میل و رغبت ایلر **قطعه** اعتراضست
بر احکام خداوند قدیم خدانک حکملری اوزره اعتراض در
عادت مرد حسد پیشه که خاکش بدهن حسود کمسنک عادتی که انک دهانه
خاک اولسون تا کفتاره قادر اولمیه هر چه بیند بکف غیر فغان بردارد
غیر لمسنک النده هر نه که کورر حسد ندن فغان قالدرر که جواد بوی بی
سبب از انه بمن کر نیچون سبب سز آنی اکه ویردی بکا ویرمدی
نز حسود بر نعمت حق بخیلست و مردم بی کناه را دشمن **بیت** الا تا
نخواهی بلا بر حسود • که ان بخت برکشته خود در بلاست و دیکر
کفت و کر و اول حکیم ایتدی خردمندان کریم کرم عاقللر مال بر

دوستان شمارند دنیاده اختیارلری ایله مالنی دوستلری اوزره
شمار و نثار ایدرلر و بیخردان لئیم و دنی عقل سزلر از برای دشمنان
بکذارند اضطراری دنیاده دشمنلرندن او تری قورلر **قطعه** هر چه آمد
بدست مرد کریم کرم کمسنک النه هر نه که کلدی و نیه مالک اولدی اهم
در پای دوستان افشاند جمیعنی دوستلرینک پاینه نثار ایلدی
و انچه اندوخت سفله طبع لئیم و اول نسنه که سفله طبع لئیم کسب و جمع
ایلدی بعد مرک از برای دشمن ماند موتندن صکره جمیعسنی دشمنی ایچون
قودی بو وجه دخی جایز در موت مقرر اولدقدن صکره جمیعسنی دشمنی
ایچون قلدی ماندن قلمق و قومق معناسنه لغتلرده مسطور در و فصحا
کلامنده چوقدر و بوستانک بو بیتنده قومق معناسنه اولان ماندندن
در مانو که واقع اولمشدر **بیت** برند از جهان با خود اصحاب رای • فرو
مانو بخت بجای • و دیکر کفت و کر و اول حکیم ایتدی با خردان در
هزل و فسوس او نجتن هزل و تمسخر ده عوام و خردر ایله
انبساط و تعلق ایتمک آب روی بزرکی ریختنست و لونک آب
روینی دو کمکدر و غبار ذلت و خواری انکیختن و ذلت و خوارلق
غبارنی قوپرمقدر **قطعه** ای که بر سفله میدری جامه ای کمسه که سفله
او زرنه جامه سنی برترسن و اکه جفا ایدرسن نام ترسم بکرکیت برود
خوف ایدرم نامک کرکی کبی ایله کد ریعنی ظالملق ایله مشهور اولورسو
متنوا فسوس بیشه با خردان خردر ایله هزل و تمسخر ایدجی اولمه و رنه فر
بزرکیت برود یوحسه سنک اولولغک فر و رونقی کدر و دیکر کفت
و کر و اول حکیم ایتدی هر که شیوه مشت زنی پیش کیرد هر کمسه که مشت زنلک

شیوه سنی اوکنه طوته یعنی ضعیف لری رنجیده ایده درلکد کوب
زیردستان ببرد قویلرک دیمسی التنده اولور قطعه دلا کوش
کن ازمن این نکته خوش ای دل بندن بو لطیف نکته استماع ایله که
ماندست درکوشم ازنکته دانان که اول نکته نکته دانلردن بنم کوشمده
قلمشدر که هرکس شکن تیغ ناجهربانی که هرکمسه شفقت سزلق تیغنی چکه
یعنی کمسه یه ترحم ایتمیه شود کشته تیغ ناجهربانان شفقت سزلرک
تیغنک مقتولی و مقهوری اولور دیمکدر بیت تمی ترسی ای کرک ناقص
خرد که روزی بپلنگیت برهم درد • چون اسکندر کوش خود را
چون اسکندر کند وکوشنی ازان جواهر حکمت بریافت اول حکمت جواهر ندن
بربولدی دهانش را چون کوش خویش اتمک دهاننی کند وکوشنی کبی براز
جواهر کرد جواهردن براییلدی و غنان از خرابی ان حصار بتافت
واول حصارک خراب لغندن غاننی چویردی یعنی حصاری خراب ایلمکدن
فراغت ایلدی حکمت آفریدون که در زمین شفقت آفریدون که شفقت
زمیننده چو تخم نیکی نکشت نیکی تخمندن غیری زراعت ایلمدی بر فرزند ندان
خود توقیع چنین نوشت کند و فرزندلرنه توقیع بویله یازدی توقیع نشان
پادشاهی که صفحات ایام صحیفه اعمالست که ایام صفحه لری عملر صحیفه
سی در دران منویسید انده یازمه کوز جز انچه بهترین اعمالت و اثار
اندن غیری که اعمال و اثارک یکرکی در قطعه صفحه دهر بود دفتر
عمرهم کس دهر صفحه سی دوکلی کمسنک عمري و دفتري در اینچنین
کفت خردمند جو اندیشه کماشت عاقل بویله دیدی چونکه بو خصوصه
فکر حواله ایلدی ختم انکس که برین دفتر پاک از همه حرف ختم و سعادتلو

اول کمسه که بو جمیع حرفدن پاک دفتر اوزره رقم خیر کشید و اثر خیر
کذاشت خیر رقمنی چکدی و خیر اثرنی قودی بو وجه دخی ختمکن در
ختم اول کمسه که بو پاک دفتر اوزره جمیع حرفدن فراغت ایدوب خیر
رقمنی چکدی و خیر اثرنی قودی بیت هر الکس که اثار خیرش نماند •
نشاید پس از مرکش الحمد خواند • حکمت یکی از حکما کفته است حکمادن
بری ایتمشدر که چهل دفتر در حکمت نوشتم که حکمتده قرق کتاب
یازدم و بآن منتفع نکشتم و انکله منتفع و مستفید اولمدم چهل کلمه
ازان اختیار کردم اول چهل دفتردن چهل کلمه اختیار ایلدم ازان
نیز بهره بدست نیاوردم اندن دخی بر نصیب و فائده اله
کتورمدم چهار کلمه ازان برکزیدم اول چهل کلمه دن چهار کلمه انتخاب
واختیار ایلدم دران دیدم انچه می طلبیدم اول چهار کلمه ده کوردم
انی که طلب ایلدم بو وجه دخی جایز در انی که طلب ایلرم اول اولکی
کلمه انکه اولدر که زنان را چون مردان محل اعتماد مکردان زنلری
مردلر کبی اعتماد محلی ایلمه زیرا که زن اکرچه از قبیله معتمدان اید زیرا که
زن اکرچه معتمدلر قبیله سندن کله یعنی ظاهر الاعتماده یرایه وی
ازان قبیل نیست که معتمد را شاید زن اول قبیله دن دکلدر که اعتماده
لایق اوله زیرا زنان ناقصات العقل والدین در قطعه عقل زن
ناقصست و دینش نیز زنک عقلی و دینی دخی ناقص در هرکزش
کامل اعتقاد مکن هرکز انکه کامل دیو اعتقاد ایلمه لسان فارسیده
مذکر و مؤنث برابر در کلمات عربیه دن بر کلمه یی که ترکیب لرنه
خلط ایلیه لر انده دخی تذکیر و تانیث اعتبار ایلمزلر کاملة دیدوکنه

سبب بودر سفهادن بعض کسه بو قاعده دن بی خبر اولدوغندن
فصیح عجمه دخل ایلر و بعض کلمه ترکک آخرلرینه ها الحاق ایلرلرکه
اول ها تأنیث ایچون دکل در غرقه و عرضه و طریقه و عجوزه کبی
کر بدبست از وی اعتبار مکیر اکر اولدن فسق و فساد چقسندن
بد و نامعقول ایسه اندن اعتبار طوتمه و بر شیء عد اتمه ور نکو بروی — اعتماد
لکن اکر اولدن زهد و صلاح چقسندن نکو و معقول ایسه انکا ذره
اعتماد ایلمه زیرا ازین شیء قلیل ایله اولکی حالندن تغیر و انقلاب پذیر
ایدر **دوم** ایکنجی کلمه انکه اولدر که بمال مغرور مشو ماله مغرور اولمه
اگرچه بسیار بود اگرچه بسیار اوله زیرا که عاقبت پایمال حوادث
روزکار خواهد شد زیرا که عاقبت مال حوادث روزکارک پایمالی
اولسه کرکدر **رباعیه** مغرور مشو بمال چون بیخبران بیخبرلر کبی ماله مغرور
اولمه زیرا که بود مال چو ابر کذران زیرا که مال مرور و کذر ایدیجی
سحاب کبی در ابر کذران اکرچه کهر بارد کذر ایدیجی سحاب اکرچه کوهر
یاغدره خاطر ننهد مرد خردمند بر آن عاقل کمسه انکا اوزره خاطر
قومز و اعتماد ایلمز **سیوم** اوچنجی کلمه انکه اولدر که اسرار نهان داشتن
خود را کند و کنک نهان و مستور طوتمسی لازم اولان سرلرکی
بهیچ دوست در میان منه هیچ بر دوستکه فاش ایلمه ازان جهت که
اول دوستدن که بسیار باشد که در دوستی خلل افتد زیرا چوق اولور
که دوستلغه خلل و نقصان دوشر و بدشمنی بدل کردد و دوستلق
دشمنلکه تبدیل اولور اول وقت پشیمان اولورسن **قطعه** ای پسر
نزی کشش از دشمن نهفتن لازمست ای پسر شول سر که آنی دشمن — دن

ستر اتمک لازم در به که از افشای آن با دوستان دم کم زنی یک
که انک افشاسندن دوستلره سوز سویلیه سن دیده ام بسیار زیر
سیر سپهر کز لفاد چوق کورمشم که کذرها د فلک سیرندن دوستان
دشمن شوند و دوستیها دشمنی دوستلر دشمن اولورلر و دو
ستلقلر دشمنلک اولور **چهارم** انکه دردنجی کلمه اولدر که
جز علمی را فرا نکیری اول علمدن غیری تحصیل ایتمه سن کر بترک
آن بزه مند بری که انک ترک ایله کنهکار اولورسن اول علمدن
مراد عبادته متعلق اولان علم در تفسیر و حدیث و فقه کبی **بیت**
علم دین فقهست و تفسیر و حدیث • هر که خواند غیر ازین کردد خبیث
از فضول بکریز لازم اولمیان علمدن فرار و اعراض ایله و آنکه
ضرورتست در وی آویز و اول علم که ضروری و لازم در انکه
تعلق و سعی ایله **قطعه** علمی که ناکزیر تو باشد بران کرای شول علم که
سکا لابد و لازم اوله اکه میل و سعی ایله و از انکه کزیر بود جست
وجو مکن و اول علمی که اندن سکا کزیر و بد اوله یعنی لازم اولمیه
طلب ایلمه ناکزیر لابد و لازم معناسنه در کزیر بد و علاج لازم معنا — سنه در
واندم که حاصل تو شود علم ناکزیر و اول دم که ناکزیر و لازم
اولان علم سنک حاصلک اوله غیر از عمل بموجب آن آرزو
مکن اول علم موجبنجه عملدن غیری آرزو ایلمه مراد اول علم مقتضا — سنجه
عمل ایله دیمکدر **حکمت** این مقنع کوید این مقنع که علمادن بر
کمسه در ایدر کتب خانه حکمای هند را هند حکماسنک کتب
خانه سنی بر صد شتر بار کردندی یوز شتره یوکلرلردی ملک

از بیتان استدعا کرد در اقتصار کردن هند پادشاهی اول
کتب خانه‌یی اقتصار اتمکده انلردن طلب ایلدی بزرگ نثر بار
اوزدن اون دوه یوکنه اندردیلر دیگر بار استدعا کرد تکرار
بونه اختصارینی طلب ایلدی بر چهار کلمه قرار دادند درت کلمه
اوزره قرار و بردیلر غیریسنی دفع اتدیلر کلمهٔ نخستین درد
لالت پادشاهان بعدالت اول کلمه پادشاهلری عدالته دلالت
ایلمک بیاننده در زیرا پادشاهلره اهمّ والزم اولان عدالت در
مثنوی چو گردد شاه عالم عدل پیشه شاه عالم چونکه عادل
اوله شود آسایش که همیشه خلق عالمک گاه گاه اولان حضور
و آسایشی انک عدل سببی ایله دائم اولور چو نالد بیدلی از سینه ریشی
چون که بر بیدل بر سینه ریشدن ناله ایده بود دیگر زنیش ظلم کیشی
ایله اولمق پادشاهک ظالملغی نیشندن بر اوج اولور بیدل دن
مراد دردمند در سینه ریشدن مراد ظالم در زبون کلام
بودر که بر دردمنده بر ظالمدن ظلم ایرشمک ایله پادشاهک ظالم
لغندن بر نشان و اثر پیدا اولور یاکترده سر اوج معناسنه در چون
که بر بیدل سینه‌سنک مجروح لغندن ناله ایده بو وجه دخی جایز در
لیکن بو وجه اوزره سینه ریشی ده یا مصدریه اولوب سینه
ریشدن مراد ظالم کیش فعل و مذهب و فرو ترکش معناسنه در
بونون ایکی اولکماسی ممکن در ظلم کیشی ظالم معناسنه در خلاصی را
ز دهر هیچ بر هیچ . بو هیچ بر هیچ دهردن خلاصلق ایچون بو وجه
دخی جایز در خلاص لغه زشاهان عدل می باید که هیچ شاه لردن

عدل گر که اندن غیری هیچ نسنه گرکمز هیچ بر هیچ قبیل الاضداد
دن در که گاهی مدح ده زیاده خوب و مرغوب و مقبول معناسنه
استعمال اولنور که بوستانک بو بیتنده واقع اولمشدر **بیت** بدو
گفت کای دلبر هیچ بر هیچ • ز بغاچه آورده گفت هیچ • و گاهی
ذم ده زیاده دنی و سفله و نامعقول معناسنه استعمال
اولنور که بوستانک بو بیتنده واقع اولمشدر **بیت** ندیدم
چنین هیچ بر هیچ کس • مکن هیچ رحمت براین هیچ کس بر لفظی
اولسون یا اولمسون برابر در **کلمهٔ دوم** ایکنجی کلمه در وصیت
رعیت رعیت وصیتی بیاننده در بنیکو کاری و فرمان بر
داری نکو کارلق و فرمان بردارلق یعنی رعایایه لازم در که
ایو عمل اوزره اولوب امره اطاعت ایدیجی اوله‌لر تا که پادشاهلرک
ظلمی انلردن دور اوله نیکو کار ایو عمللو فرمانبردار امره اطاعت
ایدیجی آخرلرنده کی یا مصدریه در **بیت** تخم ظلم شاه نافرمانی
مردم بود شاهک ظلمی تخمی خلقک فرمان سزلگی در جو جو کاری
حاصل آن کشته کی گندم بود چونکه جو زراعت ایده سن اول زراعت
اولنمشک حاصلی قچن گندم اولور مراد خلق که خدانک امرینه اطاعت
اتمیه‌لر ظلمدن خلاص بولمزلر دیمکدر **کلمهٔ سیم** اوچنجی کلمه در محافظت
صحت ابدان بدنلرک صحتی محافظه‌سی بیاننده در العلم علمان
علم الابدان و علم الادیان تا گرسنه نشوی دست بطعام نبری
مادام که آج اولمیه‌سن طعامه ال اوزاتمیه‌سن و چون نخوری و چون
طعام یمیه‌سن پیش ازان که سیر شوی اندن اول که طویه‌سن دست

از طعام بداری طعامدن الکی چکه سن یعنی سیر اولمزدن اول طعامدن
فراغت ایلیه سن **رباعیة** آن به که ز اسباب مرض پرهیزی اول یکه
اسباب مرضدن پرهیز ایده سن وز رنگ طبیبان دغل بکریزی و حیله
بازو نامعقول طبیبلرک رنگ عارندن قچه سن واصلا انلره محتاج
اولمیه سن ناکشته تهی معده بخوان ننشینی اسباب مرضدن پرهیزه علاج
بو درکه معده و شکم خالی اولمش ایکن طعامه اوتورمیه سن زان پیش
که معده پر کنی برخیزی اندن اول که معده و شکمکی پر ایده سن یعنی برا تمز دن
اول طعامدن قالقه سن **بیت** معده چو پر کشت شکم بر در دفا بت
سود ندارد همه اسباب راست **کلمهٔ چهارم** در نصیحت زنان در دنجی
کلمه زنلره نصیحت ایلمک بیاننده در که چشم از روی بیگانگان دور دارند
که زنلر بیگانه لرک رویندن چشملرنی دور طوته لر و روی از چشم نا
محرمان مستور و نامحرملرک چشمندن زنلر رویلرنی مستور طوته لر حرام دن
نه نامحرملره نظر ایده لر و نه انلره یوز کوستره لر دیمکدر **بیت** زنا محرمان ن
چشم زن کور باد • چو بیرون شد از خانه در کور باد • زن آن بود که
هیچ کس که نبیند محرم او زن اول در که هر کمسه یه انک محرمی دکل در اگرچه
مردم چشمست روی ننماید اگرچه مردم چشمی در یوز کوسترمیه بر روی
هر که نه جفت ویست اگرچه بحسن مردم که انک جفت و زوجی دکل در اگرچه
حسن ده بودیچو ماه فلک طاق چشم ننماید ماه فلک کبی طاق لایظهر و
اولا انک یوزنه چشمنی اچیه و التفات ایتمیه بر دیک معناسی بحراب رابعه
قید اولندی **حکمت** چهار کلمات درت کلمه در که چهار پادشاه پرداخته اند
که درت پادشاه اتی بیداو تکلم اتمشلردر گویا یک تیرست که از چهار

کمان

۲۸

کمان انداخته اند گویا اول چهار کلمه بر تیر در که درت کماندن اتمشلر در
زیرا حقیقتده درد بر در اول شاه کسری گفته است درت پادشاهک
اولکیسی نوشیروان در که اتیمش در کسری لفظ عربی در که عجم پاد شاهلرك
لقبی در معرب خسرو در که پادشاه معناسنه در علم خاص اولان خسروک
معربی دکل در جمعی اکاسره در کسری ده کافک فتحی و کسری لغت در اما
عجملر زانک کسره سی ایله اوقورلر و بونده کسری دن مراد نوشیروان در
هرگز پشیمان نشده ام از انچه نگفته ام هرگز پشیمان اولمشم اول سوزدن که
انی سویلمشم و بسا گفته که از پشیمانی آن در خاک و خون خفته و چوق
سوز سویلمشم که انک ایچون خاک و خون ده یاتمشم مراد حددن بیرون
رنج و الم کورمشم و زیاده مضطرب اولمشم دیمکدر **قطعه** خامش نشین
که جمع نشستن بخامشی خاموش اوتور زیرا خاموشلق ایله جمع و آسوده
خاطر اوتورمق بهتر ز گفتنی که به پریشانی آورد دیکر کور اول سوزدن که
پریشانلق و الم کتورر از سر سر بهر پشیمان نشد کسی مستور و مخفی اولان
سردن هر کمسه پشیمان اولمدی بس فاش گشته سر که پشیمانی آورد چوق
فاش اولمش سر که صاحبنه پشیمانلق کتورر سرنی فاش اتدکندن او تری
سر مکتوم مستور معناسنه در نته که خافظک بو بیتنده واقع اولمشدر **بیت**
ترسم که اشک در غم ما پرده در شود • وین راز سر بمهر بعالم سمر شود • شاه
قیصر درت پادشاهک ایکنجیسی شاه قیصر در فرموده است بیور مشدر که قدرت
من بر ناگفته که سویلنمامش سوزه او زره بنم قدرتم بیش از آنست که بر گفته اندن
زیاده در که سویلنمش اوزره در یعنی انچه نگفته ام یعنی اول سوزی که سویلمامشم
نتوانم گفت سویلمکه قادرم و انچه گفته ام نتوانم نهفت و اول سوزی که

سویلیمشم آنی ستر و نهان اتمکه قادر اولمزم **قطعه** هرچه افشای آن بود
دوشوار هر نه که انک افشا و اعلانی مشکل و ضررلو اوله با حریفان مگو
بآسانی مصاحبلر و کزآنی آسانلق ایله دیمه کانچه داری نهفته بتوان
گفت زیرا اول نسنه یی که مستور طوتارسن سویلمک ممکن در وانچه گفتی
نهفت نتوانی و اول نسنه یی که دیدک ستر اتمکه قادر اولمازسن **بیت**
سخن تانگفتی برو دست هست • چو گفته شود یابد او بر تو دست • خاقان
چین اول در پادشاهک اوچنجی سی خاقان چاین در در بن معنی چنین
سخن رانده است بو معنی ده بویله سوق کلام اتمش در که بسیار باشد که
چوق اولور که پریشانی گفتن سخت تر بود که سویلمک پریشانلغی سخت رک
و مشکل رک اولور از پشیمانی نهفتن ستر ایلمک پشیمانلغندن **قطعه** هر ستر
سزد که در خاطر افتدت هر مستور سزد که سنک خاطرک دوشه سرعت مکن
بلوح بیان نقش نگاشتن آنی بیان لوحنه نقش اتمکه سرعت و استعجال اتمه ترسم
شود ندامت اظهار آن ترا فورقرم انک اظهارینک ندامت و ضرری سکا
مشکل تر از ندامت پوشیده داشتن مستور طوتمق ندامتندن مشکل رک و زیاده رک
اولور شودک مغاسی مصراع ثانیه قید اولندی ندامت زبان ملک هند اول
در پادشاهک دردنجی سی هند پادشاهی در بدین نکته زبان گشاده است
بو نکته ایله زبانی اچمش در یعنی تکلم ایلمش در که هر حرف که از زبان من جسته
است که هر کلمه که بنم زبانمدن چیقانمش و ظاهر اولمشدر دست تصرف مرا
ز خود بسته کند و سندن بنم تصرفم الینی بغلمشدر زیرا اخفا اتمکه قادر اولمزم
و هرچه نگویم مالک اویم و هر نسنه یی که سویلمیم انک مالکی ام بو وجه دخی جایز در
که مالکم اگر خواهم بگویم اگر استرسم آنی سویلرم و اگر خواهم نگویم و اگر

استرسم سویلمزم **قطعه** نخردی راز راز فاش و نهان فاش و نهان
رازدن اوتری خلقی نیک بر زبان رفتست بر خردمندک زبانی اوزره بر
خوب مثل واقع و صادر اولمشدر یعنی بر زیبا مثل دیمش در که مراد بیت
ثمانیدر کین چو تیریست مانده در قبضه که بو قبضه ده قالمش بر تیر گبی در
این دن مراد راز نهان در و ان چو تیریست کز کمان رفتست و اول بر تیر گبی
که کماندن گیتمش در آن دن مراد راز فاش در **حکایت** ملک هند هند
پادشاهی خلیفه بغداد بغداد خلیفه سنه تحفها فرستاد تحفه لر گوندردی
و همراه طبیبی فیلسوف بمهارت در طب و حکمت موصوف و حکمتده مهارت
و حذاقت ایله موصوف بر فیلسوف طبیب ارسال ایلدی فیلسوف محب الحکمة معناسنه در
که اصلی فیلاسوف در فیلا محب سوف حکمت معناسنه در حکره الف حذف
اولنوب فیلسوف اولدی که عالم و عاقل معناسنه استعمال اولنور پیش خلیفه
برپای خاست اول طبیب خلیفه اوکنده ایاغ اوزره قالقدی و گفت
سه چیز آورده ام و ایتدی اوچ نسنه گتورمشم که جز ملوک را نباید که ملوکدن
غیریه گرکمز و غیر سلاطین را نشاید و سلاطیندن غیریه لایق اولماز
خلیفه گفت خلیفه ایتدی آنها کدامست انلر قنغی سیدر گفت طبیب ایتدی
اول خضابی که موی سفید را سیاه گرداند اول بر خضاب در که بیاض موبی
سیاه ایلر بو وجهی که هرگز متغیر نگردد بر وجهله که اول موی هرگز متغیر اولمز و
دوم معجونی که هرچند طعام خورده شود اکنجی بر معجون در که هر نه قدر طعام
ییمش اوله معده را گزان نشدن نگذارد معده یی ثقیل اولمغه قومز و هضم را
مقوی باشد و هضمه مقوی اولور سیم ترکیبی که اوچنجی بر ترکیب
در که پشت را قوی گرداند بلنی قوی ایلر و رغبت مباشرت آورد

وجماعه میل کثور روا ز تکرار آن واول جماعک تکرارندن نه ضعف
بجر خیزد ونه نقصان قوت نه بجره ضعف ونه قوته نقصان حاصل
اولور خلیفه لحظهٔ تامل کرد خلیفه بر لحظه تامل ایلدی وکفت وایتدی
بن ترا ازین دانا ترکمان داشتم بن سنی بوندن دانارک ظن طوتدم
وزیرک تر ازین می پنداشتم وبوندن زیرک رک صانردم اول آن خضاب
که کفتی اول اول خضابی که ایدک نرمایهٔ غرور وپیرایهٔ کذب وزور
غرور سرمایه سی وکذب وزور پیرایه سی در پیرایه زینت وسیاهی موی
ظلمت وحالا که موی سیاه یعنی ظلمت در وسفیدی آن نور وانک
بیاض یعنی نور در زهی نادان کسی که زهی نادان شول کمسه که دران کو
که نور را بظلمت بپوشد اندن سعی ایده که نوری ظلمت ایله اورته زهی
قبیل الاضداد دن در کاهی تحسین وکاهی ذم ایچون در بونده ثانی
مراد در قطعه ابلهی کو می کند موی سفید خود سیاه برابلکه او کندونک
بیاض مویتی سیاه ایده مویدن مراد بونده صقل دراز چی پیری جوانی
نجی دار د امید پیرلکدن صکره جوانلغی امید طوتار اول خود محال در
پیش دانایان که در بند شکار دولت دانالر قتنده که انلر دولت شکاری
قیدنده در کی بود زاغ سیه را رونق باز سفید سیاه زاغه باز سفید
رونقی واعتباری قچن اولور زیرا موی سیاه زاغ سیاه وموی سفید
باز سفید مشابه سنده دانالر قتنده باز سفید آق طوغان واما بجونی که
ذکر کردی واما شول بجوی که ذکر ایلدک من از قبیل نیستم بن اول
زمره دن دکلم که طعام بسیار خورم که چوق طعام ییم بو وجه دخی
جایز در که طعامی چوق ییم بو معنی او زره طعام مضاف دکل درو

باتن لذت کیرم وکثرت طعام ایله لذت طوتام چه ازان ناخوشتر اندن
قبیح رک نه در که هر لحظه بجایی باید رفت که هر لحظه بر یره کیتمک کرک
که دروی نادیدنی را باید دید که انده کورلمسی معقول ولمینی کورمک
کرک وناشنیدنی باید شنید واستماعی مقبول ولمینی استماع اتمک
کرک ونابوییدنی را باید بویید واستشمامی مقبول ولمینی استشمام
اتمک کرک بجایی دن مراد خلادر که انده کشف عورت وباد قباحت
وبوی نجاست لازم کلور عاقل اولان بونلری اختیاری ایله
اختیار ایلدمی حکما کفته اند حکما ایتمشلر در کرسنکی بیماریت در
مزاج اچلق مزاجده خسته لکدر که شراب وطعام اورا ماده علاج
کر شراب وطعام انک علاجی ماده سید زنادان کسی که خود را باختیار
بیمار سازد نادان شول کمسه که اختیاری ایله کند وسنی مریض ایده
تا باضطرار تیمار کند تا اضطرار ایله علاج ایده کلوا واشربوا ولا
تسرفوا قطعه میکند کسب اشتها خواجه خواجه اشتها کسب ایلر
تا بآن رخنه در مزاج کند تا انک ایله مزاجده رخنه ایده رخنه کوک
که بونده ضرر مراد در وانکه آن رخنه را ز پخته وخام واندن صکره
اول رخنه یه پخته وخام دن هرچه باید بآن علاج کند هر نه که بولور
انک ایله علاج ایلر حاصل معنی اختیاری ایله کندوسنی بیمار ایلر اشتها
سبی ایله صکره اضطراری علاجه مباشرت ایلر اکل وشرب ایله دیمکدر
واما آن ترکیب که فرمودی واما اول ترکیب که بیوردک اودخی
مقبولم دکلدر اول سببدن که مباشرت بازنان شعبه ایست از جنون
زن لر ایله مباشرت جنوندن بر بوداقدر واز فائده خود بیرو

وعقل قاعده سندن برون در زیرا دورست که خلیفهٔ روی
زمین زیرا بعید وبدیع در که روی زمینک خلیفه سی پیش دخترکی
بروزانو در اید ایکی زانوسی ایله بر دخترگک اوکنه کله واز ره شهوت
بر وتملق وچاپلوسی نماید وشهوت طریقندن یعنی شهوت سببندن
اکه تملق وچاپلوسی لق کوستره قطعه ای زده لاف خود چند ز شهوت ت
گیری ای عقل لافنی اورمش کمسه بنجه ز شهوت پرست لنگ گیسوی
شاهد وزنجیر جنون جنبانی شاهدک گیسوسنی وجنون زنجیرینی
تحریک ایدرسن شاهددن مراد بونده زن درو فارسیده تذکیر
وتانیث اعتباری یوقدر مراد الجنون فنون جسبنجه حددن برون
زن دوستلق وشهوت پرستلک جنوندن بر شعبه ایدوکن اشعار در
چه جنون باشد ازین بیش که پیش زنکی بوندن زیاده نه جنون اوله
که بر زنگک اوکنده بنشینی بر زانو وکون جنبانی دیز اوچی ایله اوتوره سن
وکونلی تحریک ایده سن بیت ازانداز برون مرد پیش زن • نه
دیوانه تیغ بر خود مزن • حکایت در مجلس کسری نوشیروانک مجلسنده
سه کس از حکما حکمادن اوچ کمسه جمع آمدند جمع کلدیلر یعنی حاضر اولدیلر
فیلسوف روم رومک فیلسوفی وحکیم هند وبزرجمهر وهندک حکیمی
وبزرجمهر سخن باینجا رسانیدند سوزی بورایه ایرشدردیلر که
سخت ترین چیزها چیست که نسنه لرک مشکلرکی نه در رومی گفت
رومی ایتدی که مراد فیلسوف روم در پیری وسستی با ناداری وتنگ
دستی پیرلک وضعیفلق درفقیرلق وقدرتسزلق ایله هندی
گفت هند حکیمی ایتدی تن بیمار با اندوه بسیار چوق غصه ایله اولان

خسته

خسته کمسه در بزرجمهر گفت بزرجمهر ایتدی نزدیکی اجل با دوری
از حسن عمل حسن عملدن ایراقلغی اجلک یقینلغی در مراد
اجلی قریب اولوب حسن عملی اولمیه دیمکدر همه بقول بزرجمهر رضا
دادند جمیعی بزرجمهرک قولنه رضا ویردیلر واز قول خویش
باز آمدند وکندو قوللرندن رجوع وفراغت ایلدیلر قطعه پیش
کسری ز خردمند حکیمان بیرفت کسری نک حضورنده خردمند
حکیملردن کلام ومصاحبت واقع اولدی سخن از سخت ترین
چیز درین لجهٔ غم بو غم لجه سنده مشکل نسنه دن لجهٔ غمدن مراد
دنیادر آن یکی گفت که بیماری واندوه دراز اول بری ایتدی
که خسته لک ودراز وبسیار غم در وان دگر گفت که ناداری وپیر
بهم واول بری ایتدی که فقیرلق وپیرلک در همّا سیمین گفت بیت
که قرب اجل وسوء عمل اوچنجیسی ایتدی که قرب اجل وسوء عمل در
عاقبت گشت بترجیح سیم حکم حکیم عاقبت حالمک حکمی اوچنجی نک
ترجیحنه اولدی مراد بزرجمهر قولی مقبول اولدی دیمکدر حکم
عدم وزنی اوزره حاکم معناسنه در حکمت حکیمی را گفتند بر حکیمه
ایتدیلر که آدمی بخوردنی کی شتابد که آدمی یمکه قچن ایور گفت
حکیم ایتدی توانگر هر گاه که گرسنه باشد غنی هر گاه که گرسنه اوله ودر
ویش هر گاه که یابد ودرویش هر گاه که بوله قطعه بخور چندانکه بنهد
خانهٔ عمر اول قدر یه که عمر خانه سی زبنتی وکی رو در خرابی کثرت
وقلت سببندن خواب لغه بوزق قومیه بنهد ک معناسی مصراع ثانیه قید
اولندی مراد اول قدر دا فرمه که انک سببی ایله مریض اولوب هلاک

اولسن و اول قدر آز یه که اجلقدن هلاک اولسن دیمکدر اگر دارنده
هرکه که خواهی اگر غنی قادر ایسک هرگاه که استرسن یه وگر ناداری
هوکاهی یابی وگر فقیر و قدرتسز ایسک هو بروقتن که بولورسن یه حکمت
حلیمی با پسر خود گفت بر حلیم کند و بسرنه ایتدی باید که با مراد از خانه
بیرون نیایی گرک که صباح خانه دن طاشره کلمیه سن تا تخت لب
بطعام نگشایی مادام که اول لبکی طعامه اچمیه سن زیرا که بسری زیرا که
طوقلق تخم حلم و بردباریت حلم و بردبارلغک تخمی در بردبار حلیم
بردباری حلم معناسنه در وگرسنگی مایهٔ خشک مغزی و سبکساری و قلق
قلت عقلک و خفتک مایه سی در قطعه خوی خود را از روزه تیز مکن صوم
کنده خویکی تیز و بد ایلمیه که هم حلم و بردباری به زیرا جمیعسندن
حلم و بردبارلق یکدر چون شود روزه مایهٔ آزار چونکه صوم آزار و حدت
مایه و سبب اوله روزه خواری زروزه داری به صایملقدن صایم
اولمامقلق یکدر روزه صوم معناسنه در روزه دار صایم معناسنه در
روزه خوار صوم ییجی یعنی صایم اولمین کمسه پس چون گرسنه باشی
پس چون گرسنه اولسن هر آتش و نان که بینی هوا آتشی و هرنانی که کورسن
از طبیعت تو شهوت آن خیزد سنک طبیعتکدن اکه میل و اشتها قالقر
و با شنایان که نشینی و آشنالر ایله که طعامه اوتورسن طامعهٔ تو در
ایشان آویزد سنک قوت طامعک انلره تعلق ایلر پس اول طمعدن
اندک حضورندن سکا حاجات لازم کلور قطعه هرچه یابی بخانه
از تر و خشک تر و خشکدن خانه ده هرنه بولورایسک به گران تا
حد شبع نخوری یک که اندن طویونجه یه سن تا طعام کسان هوس

دن

ازار و حدت

نکنی

نکنی تا کمسه لرک طعامنه هوس ایتمیه سن و ز عطای خسان طمع ببری
وادانیک احساننده طمعی قطع ایده سن حکمت چون میزبان بر کنار
خوان نشیند چون میزبان سفره کناری اوزره اوتوره و خود را
در میان بنید وکندوسنی اورتاده کوره مرادنان و نعمتم دیوب امتنان
ایده دیمکدر طعمه از جگر خود خوری به که از نان او فی الحقیقه کندو
جگرکدن طعمه یه سن یک که انک ناننده و شربت از خون خود اشامی
به که از خوان او کندو قانکدن شربت اچه سن یک که انک سفره سندن بو وجه
دخی جایزدر طعمه لی کندو جگرکدن و شربتی کندو قانکدن قطعه هر که
گوید خوان و نان من بکش هر کم که بنم خوان و نانم دیه و امتنان ایده
پای خویش از خوان و دست از نان او کند و پایکی انک سفره سندن
و دستکی انک ناننده چک و فراغت ایله تره گز بوستان خود خوری
شول تره لی که کندو بوستانکدن یه سن خوشتر است از برهٔ بریان او
انک بریان قوزی سندن خوشترک در زیرا بی منت در بیت جو امت
بو دنان انکس چشید که چون سفره ابرو بهم درکشید حکمت پنج چیز
بهرکس دادند هر کمسه که بش نسنه ویردیلر زمام زندگی خوش در
دستش نهادند لطیف دیرلگک زمامنی انک النده قودیلر یعنی شول
کمسه که انده بو بش نسنه اوله اول کمسه ذوق و صفاده در اول صحت
بدن اول صحت بدن در دوم ایمنی اگنجی ایمنلک در که کمسنه دن خوفی
اولمیه سیوم سعت رزق اوچنجی رزقک وسعتی در که تمام قدرته مالک
اوله چهارم رفیق شفیق دردنجی شفیق و مهربان رفیق در پنجم فراغ
بشنجی فراغت و حضور قلب در و هر کس را که ازین چیز نامحروم

کرده اند و هر کسه یی که بو نعمتلردن محروم ایلمشلر در زندکانی
خوش روی وی بر آورده اند لطیف دیرلک و حضور بانی انک
یوزنه ستر ایلمشلر در که ابدی آسوده لک یوزنی کوره مز قطعه
بر پنج پیر سید اسباب زندکانی خوش لطیف دیرلک اسبابی بشه
ایرشور باتفاق حکیمان شهرهٔ آفاق عالمک مشهوری اولان
حکمانک اتفاقی ایله فراغ و ایمنی و صحت و کفاف معاش فراغ و امن
و صحت و معیشته کفایت ایلر قدرت رفیق نیک ایسر همدم نکو اخلاق
نیک پیر رفیق نکو اخلاق مصاحب که اول بشی دن مراد بونلردر بو
وجه دخی جایزدر یارلری خوب رفیق اخلاقی لطیف مصاحب رفیق
ایله همدمی بر طوتمش در حکمت هر نعمتی که بمرک زوال پذیرد هر نعمت
که شو ایله زوال قبول ایلر خردمند از ادر حساب نعمت نکیرد خردمندلی
نعمت حسابنده طوتمز اگرچه عمر دراز بود اگرچه عمر طویل اوله چون مرک
روی نمود چون که موت یوز کوستردی ازان درازی چه سود اول درازلقدن
نه فائده نوح هزار سال در جهان بسر برده است نوح پیغمبر عم بیک ییلی
جهانده باشه التمش در امروز پنج هزار سالت که مرده است بو کون
بش بیک ییلدر که اولمشدر قدر نعمتی را بود که جاودانه باشد شول نعمتک
قدر و اعتباری اولور که باقی اوله و از آفت زوال بر کرانه و زوال
آفتندن کناره اوله قطعه بنزد مرد دانا نعمت آنست دانا مرد
قتنده نعمت اولدر کز وجانت بود جاوید مسرور که سنک جانک
اندن ابدی مسرور اوله نه سیم و زر که چون کورت شود جای نعمت
سیم و زر دکل در زیرا چون که سنک یرک قرا اوله بماند هیچ سنکت

بر سر کور سیم و زر قبرک باشی اوزره اولان سنک کبی سندن بیرون
و جدا قالور بلکه نعمت و دولت اعمال صالحه در هرکز منفک اولمیوب
ابدی نعمت و سعادته سبب اولور بیت دولت آنست که بی خون دل
آید بکنار ○ ورنه با سعی و عمل باغ جنان این همه نیست ○ حکمت
بزرجمهر را پرسیدند بزرجمهره سؤال ایلدیلر که کدام پادشاه
پاکیزه تر که قنغی پادشاه پاکیزه رک و عادل رکدر گفت آنکه پاکیزگان
از وی ایمن باشند ایتدی اول پادشاه که پاکیزه لر و صالحلر اندن ایمن
اوله لر و گناهکاران از وی بترسند و گناهکارلر و بدبختلر اندن خوف
ایده لر پادشاه دور زمان کبی بیت شاه آن باشد که روشن خاطر و بخرد
بود پادشاه اولدر که روشن خاطر و عاقل اوله نیکوان را حال از و
نیکو بدان را بد بود ایولرک حالی اندن ایو یرامزلرک حالی اندن یرامز
اوله امور شرعیه یی تمام اجرا ایتمک سببی ایله حکایت حجاج را گفتند حجاجه
ایتدیلر که از خدای تعالی بترس که خدای تعالیدن خوف ایله و با مسلمانان
ظلم مکن و مسلمانلره ظلم ایلمه بمنبر بر آمد منبر اوزره چقدی و وی بغایت
فصیح بود و اول حجاج زیاده فصیح ایدی گفت خدای عز و جل مرا بر شما
مسلط کرده است ایتدی خدای عز و جل بنی سزک اوزرکوزه مسلط و
حواله ایلمشدر که اگر من بمیرم که اگر بن اولم شما بعد از من سز بندن صکره
از ظلم نخواهید رست ظلمدن خلاص بولمیسز باین فعل که شمار است
بو فعل سببی ایله که سزک اکوندر یعنی بو قبیح فعلکوز سببی ایله و خدای تعالی را
جز من بندکان هستند و خدای تعالینک بندن غیری بنده لری واردر
اگر چنانکه من بمیرم اگرچه اولکه بن اولم بکی بدتر از من بر شما بکمارد بندن

یرامزرک وظالم رک بربنده سنی سزرک وزر کوزه حواله ایلر قطعه
خواهی که شاه عدل کند عدل بیشه باش اثر ایسک شاه عدل ایده
سن دخی عدل بیشه اول اوامره امتثال ونواهی دن اجتناب اتمک ایله
در کارخود که معرکه گیرودارنت کند وایشکده که سنک گیرودارد
معرکه سبد ر معرکه اسم مکان درکه جنک وقتال اولان موضع در گیرودار
جنک محلنده استعمال اولنور طوت طوت معناسنه حلیمی ده بویله مسطور
بعض محلده طنطنه وطمطراق وسلطنت معناسنه استعمال اولنور
وجه اول محله ملائم در شاه اینه است هرچه همی بینی اندر وشاه
آینه در هرنه کورر سن پرتو فکنده قاعده کار وبارنت سنک
احوالک قاعده سی انده پرتوبرقمش ومنعکس اولمش در اندرونک
معناسی مصراع ثانیه قید اولندی حکمت پادشاهی از حکیمی نصیحت
طلب کرد بر پادشاه بر حکیم دن نصیحت طلب ایلدی حکیم گفت از تو
مسئله پرسم حکیم پادشاهه ایتدی سندن بر مسئله سؤال ایدرم بی نفاق
جواب گوی گفتم راست ونفاق سز جواب دی زررا دوست تر داری
یا خصم را التونی یا خصمی دوست رک دوتر سن گفت زر را پادشاه
زری تقبول رک طوترم دیدی گفت چونت کر ازا دوست تر
میداری یعنی زررا حکیم پادشاهه ایتدی نیچه درکه انی یعنی زری
دوست رک طوترسن اینجا بنهی بونده یعنی دنیاده قورسون
وا خوته کیدرسن وانچه دوست نداری یعنی خصم را وانی یعنی خصمی
کردوست طوتمزسن با خود ببری کند که ایله اخرته ایلرسون زیرا قیا
حضور حقده خصمی ایله برابر لشور پادشاه بکریست وگفت پادشاه

اغلدی وایتدی نیکو پندی دادی بر ابو پند ویردک که همه پندها درین
درجست که جمیع پندلر بو پنده درج ومو جود در قطعه
هزار گونه خصومت کنی بخلق جهان جهان خلقی ایله بیک درلو
خصومت ایلرسن زبس که در هوس سیم وآرزوی زری زیاده
که سیم وزر هوسنده وزر آرزوسنده سن تراست دوست
زر وسیم وخصم صاحب آن زر وسیم سنک دوستک ومقبولک در
وانک صاحبی خصمک ومغبوضک درکه گیری ازکفش آنرا بظلم وحیله
گزی زیرا خصمک الندن انی ظلم وحیله کرلک ایله اخذ ایلرسن نه مقتضا
خرد باشد ونتیجه عقل خرد مقتضاسی وعقل نتیجه سی دکل در که دوست
رابگذاری وخصم را ببری که دوستی دنیاده قویه سن وخصمی عقبایه ایلده
ام خود برعکس گرک ایدی حکایت اسکندر یکی از کاردانانرا اسکندر
کاردانلردن برنی از عملی شریف عزل کرد بر شریف عملدن عزل
ایلدی وعملی خسیس بوی داد واکه بر خسیس عمل ویردی روزی آن
مرد بر اسکندر بر آمد اول کمسه برکون اسکندرک قتنه کلدی بر بونده
گسررایله عند معناسنه اولمق روشن در انک سکوتی ایله علی معناسنه دخی
اولمق جائز در گفت چه گونه می بینی عمل خویش را اسکندر اکه ایتدی کندو
عملکی نیچه کوررسن گفت زندگانی پادشاه دراز باد اول کمسه اسکندره ایتدی
پادشاهک حیاتی دراز اولسون نه مرد بعمل بزرگ وشریف گردد کسی عمل
ومنصب ایله بزرگ وشریف اولمز بلکه عمل بمرد بزرگ وشریف شود بلکه عمل
ومنصب کشی ایله بزرگ وشریف اولور پس در هر عملی که هست پس هر عملک
واردر انده نکو سیرتی باید وداد وانصاف نکو سیرت وداد وانصا

کرک در اسکندر را خوش آمد انک بو سوزی اسکندره خوش کلدی باز
همان عمل را بوی داد کرو همان اول عملی اکا ویردی قطعه باید منصب بلند
بکوش سکا عالی منصب کرک ایسه سعی ایله تا بفضل و هنرکی پیوند تا فضل و
هنره تعلق واتصال ایده سن نه بمنصب بود بلندی مرد مردک رفعتی
وبلندلکی منصب ایله اولمز بلکه منصب بود بمرد بلند بلکه منصب مرد ایله
عالی اولور حکمت سه کار از سه کروه زشت ابد اوج فعل اوچ طایفه دن قبیح
کلور تندی از پادشاه پادشاه دن حدت و تندلک وحرص مال از دانا
یان وعلمادن ماله حرص وبخل از توانکران واغنیادن بخل قطعه این سه
کار زشت کشی نکارد زشت بو اوج فعل در که آنی زشت نقش ایلمز از سه
کس خامه نکارنده اوج کشیدن نقاشک خامه سی تندخوبی ز پادشاه قوی
قوی پادشاه دن تندخویلک وحدت حرص دانا وبخل دارنده عالمه حرص
وغنی یه بخل حکمت حکیمان کفته اند حکیم را ایتمشلر در که همچنان که جهان بعدل
آبادان کردد که همچنان که جهان عدل ایله معمور اولور بجور ویران شود جور
وظلم ایله ویران اولور عدل از ناحیت خویش عدل کند وناحیه سندن هزار
فرسنک روشنایی بخشد هزار فرسخه دکن روشنالق بغشلر فرسنک ادن ایکی
بیک آدیم فرسخ انک معربی در وجور از جای خود جور کند ویرندن هزار
فرسنک تاریکی دهد هزار فرسنکه دکن ظلمت ویرر قطعه بعدل کوش که چون صبح
آن طلوع کند عدله سعی ایله زیرا چونکه انک صبح طلوع ایده فروغ آن برود
تا هزار فرسنکی انک فروغ وشعله سی هزار فرسنکه دکن کیدر ظلام ظلم
چو ظاهر شود بر آید بر ظلمک ظلامی چونکه ظاهر اوله جهان ز تیرکی و تلخ
عیشی و تنکی تیره لکدن و تلخ عیشلکدن و تنکلکدن جهان بر اولور

تاریکی

35

اصلا ذوق وصفادن اثر قلماز حکایت درویشی قوی همت
قوی همتلو بر درویش با پادشاهی صاحب شوکت صاحب عظمت
بر پادشاه ایله طریقه اختلاطی بر اختلاط ومصاحبت طریقه سنی وبا
انبساطی داشت وبر انبساط وملاطفت سابقه سنی طوتردی روزی
از وی نسبت بخود دبر کون پادشاه دن کندو یه نسبت کرانی تعرض کرد
بر ثقلت وانقباض فهم ایلدی هر چند تجسس نمود هر نه قدر که تجسس کوستردی
وسعی ایلدی ... جز کثرت وبسیاری آمد شد کلوب کتمک کثرت وبسیار
لغندن غیری اثر اسبی نیافت اکر بر سبب بولمدی دامن از اختلاط او
در چید انک مصاحبت اختلاطندن دامننی دیردی وبساط انبساط در
نوردید وانبساط ولطیفه بساطنی دوردی مراد فراغت ایتدی دیکلدر
روزی پادشاه را در راهی باوی اتفاق ملاقات افتاد برکون بر یولده
پادشاه اول درویش ایله اتفاق ملاقات دوشدی اتفاق مصادف اولمق
روشن در زبان بمقالات اوبکشاد درویش ایله مصاحبه دل اچدی بویله
کرای درویش موجب چیست که ای درویش سبب ندر که از ما بریدی
که بزدن منقطع اولدک وقدم از آمد شد ما در کشیدی وبزه کلوب کتمکدن
قدمکی چکدک یعنی فراغت ایلدک کفت موجب انکه درویش ایتدی سبب اولدر
که دانستم که بلدم که از جهت نا آمدن سوال کلمکدن اوتری سوال به که
یک که از جهت آمدن اظهار ملال کلمکدن اوتری ملال اظهاری مراد
کلمک سوالی کلمک ملالندن اولی ایدوکن اشعار در قطعه بدرویش کفت
آن توانکر چه درویشه اول غنی ایتدی نیچون توانکردن مراد بونده
پادشاه در نه بیشم پس از دیر ما آمدی بنم حضوره مدت مدیده دن

حكره كلدك بكفت اين چوانامدى بيش من درويش اكه ايدى بو چوا
نامدى بيش من كلامى معناسى بويله در نيچون بنم قتمه كلمدك بو وجه دخى
ممكندر كه كلام اين چوانامدى اولوب بيش من درويشه معروف اوله
بسى خوشترست از چوا امدى چوا آمدين زياده خوشتر كه ر چوا آمدى
نيچون كلدك معناسنه در روضهٔ سيوم اوچنجى روضه در بيان شكوفهاى
شكوفهاى باغستان حكومت وايالت حكومت وايالت باغستاننك
شكوفه لرينك اچلمسى بياننده دركه متضمن ميوهاى نصفت وعدالت
كه اول مذكور اولان شكوفه لر نصفت وعدالت ميوه لرينى متضمن در ايالت
امانت وزنى اوزره در حفظ طوتمق معناسنه دركه بونده والى لق وپادشاه لق
مراد در حكومت حاكم لق نصفت كثرت وزنى اوزره انصاف وداد معنا سنه در
بونده معنىٔ اول مراد در زيرا عدالت آتى معنى در مراد بودر كه روضهٔ
سيوم پادشاهلرك حكم وحكومتى بياننده دركه انلره لازم اولان عدل و
انصاف در فائده حكمت در وجود سلاطين سلاطينك وجود وظهورنده
حكمت وفائده ظهور نصفت وعدالت انصاف وعدلك ظهورى دركه
تا خلق عالم انلرك سببى ايله حضور وسروره اولالر نه ظهور بصفت
عظمت وجلالت عظمت وجلالت صفتى ايله ظهور دكل دركه تا جلال وكبريا
ايله متصف اولوب عدل وانصافى فراموش ايده لر نوشيروان باانكه از دين
بيكانه بود نوشيروان شونك بركه دين الهى دن بيكانه ودور ايدى زيرا
آتش پرست ايدى در عدل وراستى يگانه بود عدل وراستلق ده
يكانه ولانظير ايدى لاجرم سيد كائنات اول سببدن كائناتك سيدى
عليه افضل الصلوات واكمل التحيات افضل صلوات واكمل تحيات انك

اوزرنه

اوزرنه اولسون تفاخر كنان مى كفت تفاخر ايدرك ايدى ولدت
انا فى زمن السلطان العادل بن سلطان عادل زماننده وجوده كلدم
مثنوى پيمبر كه در عهد نوشيروان پيغمبر حضرتى كه صلى الله عليه وسلم
نوشيروان عادل زماننده برخ كشت چشم وچراغ جهان منور رخ
ايله جهانك چشم وچراغى اولدى كه جميع عالمه هدايت ايرشدى همى كفت
از ظلم ازان ساده ام ايدى اول سببدن ظلم دن ساده وپاكم كه در عهد
نوشيروان زاده ام كه نوشيروان عادل زماننده طوغمشم چه خوش كفت
ان ناصح نيك خواه اول نيك خواه ناصحه نه لطيف ديدى بكوش دل ان ستمكا ره
شاه اول ظالم شاهك قلبى سمعنه مراد سوزنى اكا اصغا وفهم اتدردى ديمكدر
مقبول قول بوايكى بيت دركه از ظلمت ظلم انديشه كن كه ظلمك ظلمت و
ضررندن انديشه وخوف ايله بى آزمون عدل را پيشه كن امتحان وتجربه ايچون
عدل كند وكه بيشه وعادت ايله اكر عدلت از ظلم نايد فره اكر عدل سكا ظلم دن
فائده لو وفره كلمه فره فضل كه زياده لكدن كنايت در دكر باره يا در زه
ظلم نه تكرار ظلم طريقنه اياق قو يعنى ظلمه شروع ايله عدل خود مال خصولنده
ظلم دن هزار بار ايودر در تواريخ چنانست تواريخ ده انجلين دركه پنج هزار
سال كه بش بيك يل سلطنت عالم عالمك سلطنتى بكبران ومغان تعلق داشت
كبرلره ومغلره تعلق طوتدى كبر آتش پرست ومطلق كافر بونده ثانى مراد
در زيرا مغ آتش پرست معناسنه در واين دولت در خاندان ايشان بود وبو
دولت انلرك نسلنده اولدى زيراكه بارعايا عدل كردند زيراكه رعايايه عدل ايلديلر
وظلم روا نميداشتند وظلمى روا ومعقول طوتمدى ودر خبر است كه خداى تعالى
وخرده وارد دركه خداى تع بداود عليه السلام وحى كرد داود پيغمبر عليه السلامه

وحی ایلدی بویله دیو که قوم خویشن را بکوی که کنرو قومه دی که پادشاه
عجم را بد نکویند که عجم پادشاه لرینه نامعقول سویلمیه لر و ذم اتمیه لر و دشنام
ندهند و دشنام ویرمیه لر دشنام سویلمگ که ایشان جهان را بعدل آباد ان
کردند زیرا انلر جهانی عدل ایله معمور و آباد ان ایلدیلر تا بندکان من دروی
زندکانی کنند تا که بنم بنده لرم انده دیرلکا یدلر **قطعه** عدل و انصاف
دان نه کفرونه دین عدل و انصافی بل نه کفری و نه دینی بل آنچه در حفظ
ملک در کار است اول نسنه که ملک و سلطنت حفظنده ایشده در یعنی
لازم و مهم در عدل بی دین نظام عالم را نظام عالمه کافرک عدلی بو وجه
دخی جایزدر نظام عالم ایچون کافرک عدلی بهتر از ظلم شاه دین دار است
مسلمان پادشاهک ظلمندن بهتر و مقبولتر در **حکمت** قرین پادشاه
حکیم فکرت پیشه باید پادشاهک اهدم و قرینی فکرت پیشه حکیم کرک فکرت پیشه
صاحب فکر معناسنه در نه ندیم هزل اندیشه و یاوه کوی مصاحب
کرکز زیرا که ازان بدرجه کمال بر آید زیرا که پادشاه اول فکرت پیشه حکیمدن
کمال درجاتنه چقار و ازین بدرکات نقصان کراید و بو هزل اندیشه ندیمدن
نقصان درکاتنه میل ایلر زیرا الطبیعة سارقة حسنجه کشینک مصاحبی نه حال
اوزره ایسه اکا دخی اول حالدن البته بر بهره ایر شور **قطعه** هر نکته کاید
از لب دانا چو کوهر است هر نکته که دانانک لبندن کلور کوهر کبی در خوش انکه ساخت
کنج کهر درج سینه را خوش و سعادتلو اول کمسه که سینه سنی درجنی کوهر کنجی
دوزدی مراد سعادتمند شول کمسه که نکات و نصایح ایله قلبنی پر ایلدی یعنی طولدر
دانا دل از جواهر حکمت خزینه ایست عالم حکمت جواهرندن بر خزینه در دانا
دل عالم معناسنه در از خویشتن جدا مدار آن خزینه را اول خزینه کندوکدن

جدا اولمیه خزینه دن مراد عالم در **حکایت** بامدادی بر صباح موبد موبدان ن
با قباد شاه موبد موبدان قباد شاه ایله همعنان بود همعنان اولدی موبد
موبدان میدانی نک روایتی اوزره آفتاب پرستلرک اولو دانشمندی در
که جمیع مشکللرینی اندن سؤال ایدرلر و سوزلرینی اندن روایت ایدوب تایید
ایدرلر اما عجم شاعرلرینک شعرلرنده استعمال اولنان دن فهم اولنور هر
ملتک اولو دانشمندنه اطلاق اولنه بو سوز معقول در زیرا قباد دانش پر ست
ایدی حق بود رکه موبد موبدان ملتلرینه کوره مفتی مشابه سنده اولان
کمسه در که مشکللرینی اندن سؤال ایدرلر مرکب وی بدفع فضلات موبد موبدا نک
مرکبی فضلاتنک دفعی ایله یعنی کندونک نجاستی ایله قوایم خود را از دم تا سم
بیالود کندونک پایلرینی دمدن سمه دکن بولاشدردی فضلات نجاست تمام جه
دم قویرق سم طیناق در تشویر تمام بوی راه یافت اکا خجالت یول بولدی در
آن اثنا قباد شاه اول اثناده قباد شاه ویرا از آداب همرکابی ملوک و
همعنانی سلاطین سؤال کرد اکا ملوکک همرکابلغی و سلاطینک همعنان
لغی ادبلرندن سؤال ایلدی کفت یکی آنست که موبد موبدان قباده ایتدی بری
اولدر که در شبی که بامدادان شول کیجه ده که علی الصباح با پادشاه سواری
خواهند کرد پادشاه ایله سوارلق ایلمک استرلر بو وجه دخی جایزدر سوارلق
ایلمه لر کرکدر مرکب خود را چندان علف ندهند کندو مرکبنه اول قدر علف
ویرمیه لر که بامداد موجب تشویر راکب کردد که صباح راکبک خجالتنه سبب اوله
مرادی علفی اول قدر چوق ویرمیه لر که صباح مرکب کندو سنی فضلاتی ایله آلوده
ایده و کندن را کبه خجالت لازم کله دیگر قباد استحسان وی کرد قباد اکا تحسین
و آفرین ایلدی و کفت و ایتدی بدین حسن کیاست و صدق فراست بو حسن

کیاست وصدق فراست سبی ایله درکه یافته انجه یافته که بولمش سن
آنی که بولمش سن **قطعه** ناخردمند که بر قاعدهٔ طبع رود نادان که طبع قاعده
سی اوزره که روانک مقتضاسی ایله عمل ایلر نه آداب دی افندزره صدق
وصواب انک جمیع آدابی صدق وصواب طریقندن دوشه اصلا مقبول
اولمز ناخردمند نادان معناسنه در بیت اول ده واقع اولان ناخردمند در
نون ایله تا ایله دکل در که بیت ثانی ده اولان بخرد که عاقل معناسنه در اکه
قرینه در ناخردمند ایله بخرد تقابل واقع اولمشدر زیرک بخرد که بدستور خرد
کار کند اما عاقل که عقلک قانون ورَوِشی ایله کار و عمل ایلر شود از حسن
کیاست ادب آموز دواب حسن کیاستندن چارپای لره ادب تعلیم ایدجی
اولور کیاست زیرک لک فراست فهم کردن دستور بونده قانون معناسنه در
قانون عادت **حکمت** مقربان پادشاه چون کسانی اند پادشاهک مقربلری اوله
لکه لرکبی درکه بکوهی بالای روند که بلند طاغه چقارلر اما عاقبت بزلازل
قهر و نوازل دهر اما عاقبت زلازل قهر و نوازل دهر سبی ایله ازان کوه بزیر
خواهند آمد اول کوهدن آشغه کلسه لر کرک زلازل جمع زلزله در نوازل
جمع نازل درکه نقصان معناسنه درکه فرد معناسنه دخی استعمال اولنور
وشک نیست که افتادن بلندتران وشک یوق درکه بلندرکلرک دوشمسی
صعب تر خواهد بود مشکل رک اولیسر در و زیرآمدن فروتران وفرو
ترلرک اشغه کلمه سی سهلتر اسان رک اولیسر در سهلتر خواهد بود تقریرده
در **مثنوی** بود ایوان قرب شاه والا شاهک قربی ایوانی بلند در قربنی ایوانه
تشبیه ایتمش در برآن ایوان مرو بسیار بالا اول ایوان اوزره زیاده بلند
کتمه که ترسم چون ازان ایوان درافتی زیرا قورقرم چونکه اول ایوان

دن دوشه سن زهر افتادهٔ محکمتر افتی هر بر افتاده دن محکم رک
دوشه سن مراد قرب سلطان جای هولناک و ورطهٔ هلاک ایدوکی
اشعار در **مصراع** قرب سلطان آتش سوزان بود **حکمت** می باید که پاد
شاه را اگرچه که پادشاهلرک ندیمان منهیان راست گفتار و راست کردار
راست قول لو و راست فعل لو منهیان ندیملری بر کار باشند کاز و تجسس
اوزره اولالر تا احوال رعایا و کی شتگان بر ایشان تا رعایانک و انلر اوزره
حواله و حاکم اولمش لرک احوال و اخبارنی بوی رسانند پادشاهه ایصال
ایده لر کویند ایدرلر اردشیر بابکان بابکان اوغلی اردشیر بابکان ذکری
قید احترازی در زیرا غیری نسلدن هم اردشیر نام پادشاه کلمش در پادشاهی
آگاه بود جمیع احوالدن آگاه و خبردار بر پادشاه ایدی چون ندما با مراد
بیامدندی چون ندیملر صباح کلرلردی گفتی فلان کس اردشیر ندیملره
ایدردی فلان کمسه امشب چه خورده است بو کیجه نه یمش در و فلان زن و
کنیزک و فلان زن و فلان جاریه ایله صحبت داشته مصاحبت طوتمش در
و هرچه کرده بودی و اول کمسه هر نه کر ایلمش ایدی یک بیک گفتی بر بر ایدردی
تا مردمان گمان بردندی تا مردملر ظن ایدرلردی که مگر از آسمان فرشته
می آید که مگر آسماندن فرشته کلور و اورا آگاهی دهد و اکا جمیع احوالدن آگاه
لق ویرر و محمود سبکتکین نیز ازین قبیل بوده است و سلطان محمود
سبکتکین هم بو قبیلدن اولمش در قبیل بوک معناسنه در **قطعه** چو
شاه را نبود آگهی ز حال سپاه چونکه پادشاهه عسکرینک حالندن آگاه
لق اولمیه کجا سپاه ز قهر وی احتراز کنند سپاه قنده انک قهرندن احتراز ایدرلر
بقصد ظلم هزاران بهانه پیش آرند ظلم قصد نه هزاران بهانه اوکنه کتورلر

بجنگ فسق هزاران ترانه ساز کنند فسق چنکی ایله هزاران ترانه ساز و
بید ایلیلر **حکمت** ارسطاطالیس گوید ارسطو اید ز بهترین بادشا
آنست که بادشاهلرک بیکرکی ولدرکه بکرکس ماند کرکسه بکزیه که کرداکرد او
مردار که انک اطرافنده مردار وجیفه درنه انکه بر دار ماند ایله کرکرکه
بادشاه جیفه یه بکزیه که کرداکرد او کرکس که انک اطرافنده کرکس اوله
یعنی وی می باید که یعنی بادشاه کرک که از احوال حوالی خود کند حوالی
سنک احوالندن برخبر باشد خبراوزره اوله و حوالی وی از حال وی غافل
وانک حوالیسی انک حالندن غافل اولا نه انکه وی از حال حوالی خود غافل
باشد ایله کرکرکه بادشاه کند و حوالیسنک حالندن غافل ولا و حوالی
وی از حال وی آگاه وانک حوالیسی انک حالندن آگاه اولا **قطعه** بادشه
باید که باشد همچو کرکس باخبر بادشاه کرک که کرکس کبی جرو خبرت ایله اولا
زانچه افتاد ست کرداکردش از مردارها اول نسنه دن که جیفه لردن انک
اطرافنده دوشمش در مراد کرکس اطرافنده اولان جیفه لردن خبردار اوله
کبی بادشاهه لازم درکه اطرافنده اولانلرک احوالندن آگاه اولادیمک در
نی چو مرداری که کردش صف کشیده کرکسان بادشاه شول جیفه کبی کرکرکه
کرکسلر انک چورسنه صف چکمشلر و جمع اولمشلر تیز کرده هر یغ خود
بران منقارها کند و نغفندن اوتری اول جیفه اوزره منقارلرنی تیز
ایلمشلر منقار قوش بورنی زبین کلام بودر که بادشاه عسکر و رعایانک
احوالندن غافل اولمق قباحت در بلکه خر محض در **حکایت** نوشیروان
روز نوروز با مهرجان مجلس داشت نوشیروان نوروز کونی مهرجان
ایله مجلس طوتدی روزک نوروزه اضافتی عامک خاصه اضافتی

قیلنلندر

قیلنلندر روز عام در نوروز خاص در **بیت** روز نوروز و شب
یارانجلس افروزی چنین • سالها شد کز خدا می خواستم روزی چنین •
مهرجان وقت خزان واول خزان آینک اون التنجی کونی که نجم لر اول
کونده بیرام ایدرلر روشب و روز اول کونده برابر اولور بونده مراد تا نیدر
دید یکی را از حاضران نوشیروان اول مجلسده اولانلردن برنی کوردی
که با وی نسبت خویشی داشت که نوشیروان انکله قرابت و خصملق نسبتی
طوتردی یعنی کند و اقرباسندن ایدی جامی زرین در بغل نهاد اول کمسه زرین
جامی قولتغنه قودی تغافل کرد نوشیروان اول خصوصده تغافل ایلدی که
کویا کورمدی و هیچ نکفت و اکا هیچ نسنه دیمدی چون مجلس برشکست
چونکه مجلس پریشان و اخر اولدی شرابدار کفت شرابدار اول مجلسده اولنلره
ایتدی هیچ کس بیرون نرود هیچ کمسه طشره کیتمسون نرود بونده مضارع
نفی صیغه سی نهی غایب در فارسیده بونک کبی واقعدر تا تجسس کنیم تا
تجسس ایده لم که بر جام زرین می باید که بر زرین جام کرک که بو مجلسدن
نابدید اولمش در نوشیروان فرمود که بکذار نوشیروان شرابداره بیوردی که
قو تجسس ایلمه انکس که کرفت باز نخواهد داد اول کمسه که اول زرین جامی بو
مجلسدن اخذ ایلدی کیرو ویرمیسر در وانکه دید نمامی نخواهد کرد واول کمسه
که کوردی غمازلق ایلمیسر در بعد از چند روز نیجه کوندن صکره آن شخص پیش
نوشیروان در آمد اول شخص نوشیروانک اوکنه کلدی جامها نو پوشیده یکی
جامه لر کیمش و موزه های نو در پای کرده وایاغنه یکی موزه لر یعنی کیمش
موزه ادوک نوشیروان اشارت بجامهای وی کرد نوشیروان انک جامه لرینه
اشارت ایلدی که اینها از آنست که بو جامه لر اول زرین جامدن در وی

نیز دامن از موزه برداشت اودخی دامنی موزه سندن قالدردی
بویله دیو کراین نیز از انست که بو دخی اول جام دن در نوشیروان بخندید
نوشیروان کولدی و دانست که از ابضرورت و احتیاج برداشته است
و بلدی که اول زرین جامی ضرورت و احتیاج سببی ایله کوترمش در پس
بفرمود پس نوشیروان بیوردی تا هزار مثقال زر بوی دادند تاکه
بیک مثقال التون ویردیلر **قطعه** بر گناه تو چو آگاه شود شاه کریم
شاه چونکه سنک گناهک او زره آگاه و مطلع اولا معترف باش بان
و ز کرمش عذر بخواه اول گناهه معترف اول و انک کرمندن اول گناهک
عذرینی دله بخواه ار حاضر در مکن انکار گنه زانکه گناهی دگرست گناهه انکار
ایلمه زیرا که انکار بر غیری گناهدر بلکه بسیاری از ان هم بتر انکار گناه
بلکه گناهه انکار هم اول گناهدن چوقلق یرامزرک و قبیح رکدر **حکایت**
مأمون غلامی داشت مأمون خلیفه بر غلام طوتردی مأمون هارون
الرشیدک فرزندی در که ترتیب آب طهارت بعهدهٔ وی بود که آب طهارتک
ترتیبی انک عهده سنده ایدی یعنی ابریقی و لکنی اول حفظ ایلردی هرچند
روز آفتابه یا سطلی گم می شد هر بر قاچ کونده بر لکن ایله بر ابریق ضایع
اولوردی یک روز مأمون با وی گفت بر کون مأمون خلیفه اول غلامه
ایتدی کاشکی ان آفتابه یا سطل که زینجا می بری اول سطل ایله آفتابه یی که
بورادن ایلدرسن کاشکی هم بما بفروشی بنه بزه صاتسک گفت چنان
کنم غلام مأمون خلیفه یه ایتدی ایله ایدیم گفت این سطل حاضر را بچند غلام
اول محلده مأمون خلیفه یه ایتدی بو حاضر سطلی صاتون الکفت بچند
می فروشی مأمون غلامه ایتدی نچه یه گفت بدو دینار غلام ایتدی که

ایکی دیناره صاترم بفرمود تا دو دینار بوی دادند مأمون خلیفه
بیوردی تا اول غلامه ایکی دینار ویردیلر گفت این سطل از تو
مأمون خلیفه غلامه ایتدی بو سطل سندن امن و امانده اولدی
شمدن صکره بونی الکمه گفت آری غلام مأمون خلیفه یه ایتدی
بلی شیمدن صکره الکازم آفتابه ابریق و سطل لکن معناسنه در **بیت**
آفتاب اول آفتابه اولالی **ه** ماه نو اولدی لکن چرخ آسمانی
مزری **ه** **قطعه** سیم بر زر خرید تنک مگیر زر خرید او زره سیمی تنک
طوتمه یعنی بنده که آقچه ویرتابدان تقبل و بیار آمد تا سیم ایله اول زر خرید
نک نفسی آسوده و فارغ اوله و اسبابن دست حیاتی کوتاه ایده
تن با تلاف مال ازو درده اول بنده دن مال اتلافنه رضا ویرتا
با تلاف جان نینجامد تا عاقبت جان اتلافنه سبب اولمیه مراد بونده
بنده لری درهمدن محروم ایلمه تا که قدرتسزلقدن خطر لو و ضررلو
نسنه لره ارتکاب ایلمیه لر دیمکدر زر خریدن مراد بنده در
حکایت میان عقیل بن ابی طالب و معاویه دوستی بود تمام و مصاحبت
بر دوام ابی طالب اوغلی عقیل ایله معاویه نک آرالرنده تمام دوستلق
و دوام او زره مصاحبت وار ایدی عقیل حضرت علی نک برادری در کرم
الله وجهه روزی مودت شان خاری افتاد بر کون انلرک مودتلی طریقنده
بر خار دوشدی و بر چهره محبت شان غباری نشست و انلرک محبتی چهره
سی او زره بر غبار اوتوردی مراد ما بینلرنده بر کدورت واقع اولدی
دیمکدر عقیل از معاویه ببرید عقیل معاویه دن منقطع اولدی و از آمد شد
مجلس او پای در کشید و انک مجلسنه کلوب کتمکدن ایاغنی چکدی معاویه عذر

خواهان بوی نامه نوشت معاویه اعتذار ایدرک که نامه یازدی بویله
دیوکه ای مطلب اعلای بنی عبد المطلب که ای اولاد عبد المطلبک مطلب
اعلاسی وای مقصد اقصای آل قصی وای آل قصی نک مقصد اقصاسی
مقصد صادک کسره سی ایله درکم اسم مکان در صادک فتحه سی ایله غلط
مشهور در آل قصی حسیب و نسیب بر طایفه در وای آهوی نافه گشای
عبد مناف وای عبد منافک نافه گشای آهوسی عبد مناف دخی آل قصی
گبی حسیب و نسیب در وای منبع مکارم بنی هاشم وای ای نسمک منبع
مکارمی بنی هاشم دخی حسیب و نسیب بر طایفه در آیت نبوت در شان
شماست نبوت ایتی بزرگ شانکز ده در و عز رسالت در خاندان شما و
رسالت عزتی بزرگ خاندانکزده در کجا شد آن همه بزرگواری و حلم و
بردباری اول دوکلی اولولق و حلم و بردبارلق قنده گتدی بازآی که
از رفته پشیمانم کردوکلر که واقع اولمش خطادن پشیمانم واز گفته پریشان
و سویلنمش سوزدن پریشان و پشیمانم **قطعه** تاکی هدف ناوک
کین خواهم بود قچنه دکن کین ناوکنه نشانه اولسم گرک وزدوری تو
بی دل و دین خواهم بود و سنک فراقکدن قچنه دکن بی دل و بی دین
اولسم گرک بر روی زمین پیش توام رو بزمین بریوزی اوزره
سنک اوکگده یوزم براوزره در یعنی سکا تواضع ایلرم در زیر زمین
نیز چنین خواهم بود یرالتنده دخی بویله اولسم گرک مراد هر گز جنگ
بندن جدا اولمز دیمکدر هدف نشانه تیر در ناوک قونمش اوق و مطلقا
تیر معناسنه دخی استعمال اولنور عقیل در جواب او بصواب چنین نوشت
عقیل انک جوابنده صواب و معقول ایله بویله یازدی **شعر** صدقت

وقلت

وقلت حقا غیر انی قولکده صادق اولدک و حق دیدک الا بو قدر وار که
تحقیق بن اری ان لا اراک و لا ترانی بونی صواب گوررم که بن سنی گورمیم
و سن بنی گورمیه سن و لست اقول سوءا فی صدیقی دوستم حقنده بن نا
معقول سوز سویلمزدکلم و لکنی اصد اذا جفانی و لکن بن دوستدن مفارقت
ایلرم قچان دوست بکا جفا ایده اذا لی کبی غیبت و مساویه شروع ایلمزم
صدیقده بو وجه دخی جایزدر دوستم ایچون بو وجه اوزره فی لام جاره
اولوب فی صدیقی مفعول له اولور فذلکن الذی لمتنی فیه ده اولان فی
گبی که لام جاره معناسنه در که فیه مفعول له در مفعول فیه دکل در کافیه
جامی سنده بویله مسطوردر یعنی چون کریم از دوست برنجد یعنی
چون کریم دوستندن رنجیده اوله باید که کنج مفارقت گیرد گرک که
مفارقت بوجغنی طوته و بگوی نهاجت گراید و هاجت محلسنه
میل ایده نه انکه بندی میان بند دو زبان بگشاید ایلیه گرکمز که قباحت میان
بغلیه و زبان آچه مراد انک حقنده غیبت و قباحته شروع و ضرر و هلاکنه قصد
ایلمز بلکه انک جمیع احوالندن فارغ و ساکت اولوردیمکدر **مثنوی** چون شود
با تو یار جنگ اندیش چون که یارک سنک ایله جنگ فکر ایدیجی اوله جز جدالی
مکیر با او بیش انک ایله جدالقدن غیری اوگوکه طوتمه مراد مفارقت اختیار ایله
غیبت و ضرره قصد ایلمه دیمکدر جد مکن در خصومت بسیار بسیار خصومته جد و
جهد ایلمه اندکی روی آشتی بگذار برازجق صلح یوزی قو یرا حکره مجالت
واقع اولور باز معاویه باعتذار معاودت نمود معاویه گرو اعتذاره
عودت گستردی یعنی تکرار اعتذار ایلدی و در التماس کشود و صلح
التماسنک قپوسنی اچدی و صد هزار درم بدل صلح فرستاد و صلح

بر لی یوز بیک درهم عقیله کوندردی و بنیاد عهد نهاد و عهد بنیاد دلی
قودی **قطعه** عذر خواهی بکن و عفو طلب شو چو فتد عذر خواهلق ایله
وطالب عفو اول رخنه در قاعدهٔ یاری یاران قدیم یارانک
یارلغی قاعدهسنه چونکه رخنه و نقصان دوشه چو فتدک معناسی مصراع
ثانیه قید اولندی ور نیاید بهم آن رخنه بگفتار زبان اگر اول رخنه گفتار
زبان ایله درست اولمیه در عمار نکر پیش کوش تخت زر و سیم انک تعمیرنه
زر و سیم خشتی ایله سعی ایله مراد سوز ایله صلح میسر اولمز ایسه مال ایله سعی
ایله دیمک در خشت کرپیچ معناسنه در **حکایت** حجاج در شکارگاهی حجاج
بن یوسف بر شکارگاهده از لشکریان خود جدا افتاد کندونک لشکریلرندن
جدا دوشدی بتلی بر آمد بر دیه اوزره چیقدی دید که اعرابی نشسته حجاج
کوردی که بر اعرابی اوتورمش و از خرقهٔ خود جبند کانی چیند وکندونک
خرقهسندن بتلری دیر و شتران گرد اوی چرند و شترلرانک چوره
سنده اوتلارلر چون شتران حجاج را بدیدند برمیدند چون شترلر حجاجی
کوردیلر اوکریلر اعرابی سر بالا کرد خشمناک اعرابی خشمناک باشنی قالدردی
وگفت و ایتدی کیست که ازین بیابان با جامهای درخشان بر آمد کیم در
که بو بیاباندن درخشان جامه ایله کلدی که لعنت بر وی باد که لعنت
انک اوزرینه اولسون حجاج هیچ نگفت و پیش آمد حجاج هیچ سویلمدی و
اعرابینک قتنه کلدی و گفت السلام علیک یا اعرابی وایتدی السلام علیک
یا اعرابی اعرابی در جواب گفت اعرابی انک جوابنده ایتدی لا علیک السلام
ولا رحمة الله ولا برکاته بونک معناسی روشن در از وی آب طلبید حجاج
اعرابیدن آب طلب ایلدی گفت فرود آی اعرابی حجاجه ایتدی اینگدن

47

این وبذلت وخواری آب بخور و ذلت وخوارلق ایله صواخ والله که نه
رفیق و نوکر تو نیستم والله که بن سنک رفیق و نوکرک دکلم حجاج فرود
آمد و آب خورد حجاج اینیدن اندی و صو ایچدی پس گفت ای اعرابی بهتر
مردمان کیست صکره ایتدی ای اعرابی آدمیلرک یورکیکیم در اعرابی گفت
رسول الله صلی الله علیه وسلم برغم تو اعرابی ایتدی رسول الله در صلی الله
علیه وسلم سنک رغمکه باز گفت حجاج گرو ایتدی چه گویی در حق امیر المؤمنین
علی امیر المؤمنین علینک حقنده نه دیرسن گفت از کرم و بزرگواری
اعرابی ایتدی کرم و بزرگوارلغندن نام وی در دهان نگنجد انک نامی
دهانه صغمز پس گفت چه میگویی صکره حجاج ایتدی نه دیرسن در حق
عبد الملک بن مروان اوغلی عبد الملک حقنده هیچ نگفت اعرابی
هیچ سویلمدی گفت جواب من بگوی ای اعرابی حجاج ایتدی ای اعرابی تیز
سوزمک جوابنی دی گفت بد مردیست اعرابی ایتدی بد و نامعقول بر کسه در
گفت چرا حجاج ایتدی نیچون گفت خطایی ازوی در وجود آمده است اعرابی
ایتدی اندن بر خطا وجوده کلمش و بر قباحت صادر اولمش در که از شرق
تا مغرب از آن پر شده است که مشرقدن مغربه دکین اندن پر اولمش در گفت
آن کدامست حجاج ایتدی اول قنغی خطا در گفت این فاسق فاجر حجاج
اعرابی ایتدی بو فاسق فاجر حجاجی بر مسلمانان گماشته است مسلمانلر
اوزره حواله ایلمشدر حجاج هیچ نگفت حجاج هیچ سویلمدی ناگاه مرغی
بپرید ناگاه بر مرغ اوچدی و آوازی کرد و بر آواز ایلدی اعرابی روی
بحجاج کرد و گفت اعرابی حجاجه توجه ایلدی وایتدی تو چه کسی ای مرد
ای مرد سن نه کمسه سن گفت این چه سؤالست که میکنی حجاج ایتدی بو نه

سؤال درکه ایلرسن گفت این مرغ مرا خبر داد اعرابی ایتدی بو مرغ باکه
خبر ویردی که لشکری می رسد که بر عسکر ایرشور که تو سردار ایشانی که سن
اندرک سرداری سن درین سخن بود اعرابی بو سوزده ایدی که لشکریان
وی رسیدند که انک لشکرلری ایرشدیلر لشکریانندن مراد لشکرک معلوملری
درو ویرا اسلام کفتند حجاجه سلام علیکم دیدیلر اعرابی چون آن بدید
اعرابی چون انی کوردی رنک وی متغیر شد خوفدن انک رنکی متغیر اولدی
حجاج فرمود تا ویرا همراه بردند حجاج بیوردی تا آنی بله الدیلر چون
روز دیکر بامداد کرد چون ایرتسی کون حجاج صباحلدی بو وجه دخی
هم جایزدر که معنی بویله اولور چون روز دیکر بامداد ایلدی یعنی چون
صباح اولدی مائده نهادو مردمان جمع آمدند مائده قوندی وادملر
جمع اولدیلر بو وجه دخی جایزدر حجاج مائده قودی بو وجه اوزره سببنه
اسناد اولنان قبیلدن اولور بنی الامیر المدینة کبی اعرابی را آواز داد
حجاج اعرابی یه آواز ویردی یعنی طعامه دعوت ایتدی چون درآمد چونکه
کلدی گفت السلام علیک ایها الامیر ایتدی السلام علیک ای امیر حجاج گفت
حجاج ایتدی من چنان نمیکویم که تو گفتی بن انجلین دیمزم که سن دیدک
وعلیک السلام حجاج وعلیک السلام دیدی پس گفت طعام بخوری پس
حجاج ایتدی طعام یرمیسین گفت طعام تراست اعرابی ایتدی طعام سنکدر
اکر اجازت میدهی میخورم اکر اجازت ویررایسک یرم گفت اجازت دادم
حجاج ایتدی اجازت ویردم اعرابی پیش نشست ودست دراز کرد
اعرابی ایلرو اوتوردی الینی طعامه اوزاتدی وگفت بسم الله ان شاء الله که آنچه
بعد از طعام پیش آید خیر باشد وایتدی بسم الله ان شاء الله که اول نسنه که طعا

مدن

صکره ایلرو کلور وظاهر اولور خبر اولا حجاج بخندید وگفت حجاج کولدی
وایتدی هیچ میدانید که دی روز هیچ بلورمیسنز که دونکی کون از بن بر من
چه گذشته است بوندن بنم اوزرمه نه کچمش و نه قصه اولمشدر گفت اعرابی
اصلح الله الامیر الله تعالی امیری اصلاح ایلسون سزی که دی روز شول سزکه
دونکی کون درمیان من وتو گذشته است بنم ایله سنک اورتاکزه کچمش در
امروز افشای آن میکنی بو کون آنی افشا ایلرمیسن بعد از ان حجاج گفت اندن
صکره حجاج ایتدی ای اعرابی یکی از دو کار اختیار کن ای اعرابی ایکی ایشدن
برنی اختیار ایله اعرابی بادیه ده اولان درمفرد در اخنده اولان یابنت
ایکیدن در وکاهی وحدت ایچون اولور یا پیش من باش که ترا از خواص خود
گردانم یانم قتمده اول کمه سنی کند وخواصمدن ایلیم یا ترا پیش عبد الملک
بن مروان فرستم یاسنی مروان اوغلی عبد الملکه قتنه کوندریم وانچه اورا
کفته وآنی که اکا دیمشسن اعلام کنم اعلام ایدم تا هرچه خواهد آن کند تا
هرنه که دیلرسه آنی ایده اعرابی گفت صورتی دیکر نیز می تواند بود اعرابی ایتدی
برغیری صورت دخی اولمق ممکن دربرسید که آن کدامست حجاج صوردی که
اول قنغی سیدر گفت انکه مرا بکذاری اعرابی ایتدی صورت اخر اولدرکه بنی
قویه سن تا بسلامت بدیار خود روم تا سلامت ایله کندو دیاره کدم که دیکرنه
تو مرا بینی ونه من ترا بینم که کرونه سن بنی کوره سن ونه بن سنی کورم حجاج بخندید
وفرمود حجاج کلدی وبیوردی تا ویرا هزار درم دادند تا که هزار درهم
ویردیلر وبدیاروی فرستادند ودیارنه کوندردیلر قطعه مرد باید که بلطف
سخن وحسن خطاب مرد کرک که لطف سخن وحسن خطاب ایله طبع ارباب ستم راز
ستم باز آرد ظلم صاحبلرینک طبعنی ظلمدن منع ودفع ایده هر کیمی

کوز احسان وکرم کرده رحمت بر لئیم که احسان وکرمدن نوبت ایلمشلر
بفسون سخن اورا بکرم باز آرد سوز افسون ایله آنی کرم وکرمه کتوره **حکایت**
یزدجرد پسر خود بهرامرا یزدجرد کندو پسری بهرامی یزدجرد عجم پادشاهلرندن
برینک اسمیدر در موضعی دید از حرم خود کندونک حرمندن برپرده کوردی
که مناسب نبود که اول موضعه مناسب معقول کلمزدی ویرا فرمود که
بیرون رو یزدجرد بهرامه بیوردی که طشره کت وحاجب اینی تازیانه
بزن وحاجبه وتوز تازیانه اور واز در پرده سرای دور کن وپرده
سرای قپوسندن دور و منع ایله وکسی دیکررا نام برد که بجای وی بنشان
وبر غیری کمسه یی که یزدجرد انک نامنی ذکر ایلدی که انک یرنه نصب ایله یعنی
فلان کمسه یی انک یرنه نصب ایله دیدی بهرام بموجب فرموده پدر عمل کرد
بهرام پدرینک امری موجبنجه عمل ایلدی اما هنوز سیزده سال بیش نبود اما
بهرام هنوز اون اوچ یاشندن زیاده دکل ایدی ندانست که سبب غضب وی
چه بود حاجب را بهرام بلمدی که اول حاجبه پادشاهک غضبنک سببی نه ایدی
بعد از آن روزی اندن صکره برکون بهرام بدر پرده سرای آمد بهرام پرده
سرایک قپوسنه کلدی پرده سرایدن مراد پادشاهک خاتوننک سرایی در
وخواست که در آید وبهرام استدی که ایچرو کیره حاجب دم دست
بر سینه وی زد انکچون حاجب الینی بهرامک سینه سنه اوردی ونکذاشت که
در آید وقومدی که ایچرو کیره وکفت وبهرامه ایتدی اکر بعد ازین ترا درین
موضع ببینم اکر شیمدن صکره سنی بو قعده کورر ایسم سنی تازیانه ات بزنم
سکا اوتوز تازیانه اورورم از جهت خیانتی که با حاجب پیشین کردی شول
خیانتدن اوتوری که اولکی حاجبه ایلدک وسنی دیکر از جهت خیانتی که خواهی

بامن کنی واوتوز تازیانه دخی اوررم شول خیانتدن اوتوری که
اسرسن باکه ایده سن این خبر بیزدجرد رسید بو خبر یزدجرده ایرشدی
حاجب دوم را طلبید ایکنجی حاجبی طلب ایلدی وتحسین کرد وتحسین
ایلدی وخلعت داد وخلعت ویردی ومرتبه اش را بلند کردانید وانک
مرتبه سنی بلند ایلدی **قطعه** حفظ شه باید چنان کز آستانش وعبور
پادشاهی انجلین حفظ ایلمک کرک که انک آستانندن عبور ومرور در
ضیم بنده وازاد نتواند کذشت بنده وازادک ضیمی وخاطرنه خطور ایلمک
ممکن اولمیه در حریم حرمت عزتش که ستر دولتست انک عزتی وحرمتی
حریمنده که ستر دولتدر مرغ نتواند پرید وباد نتواند کذشت مرغ پرواز
اتمکه قادر اولمیه وباد کذر اتمکه قادر اولمیه **حکایت** وزیر هرمز بن شابور
شابور اوغلی هرمزک وزیری بوی نامه نوشت هرمزه بر نامه یازدی
یعنی ارسال ایلدی که بازرکانان دریا که دریادن کلمش بازرکانلر بار
جواهر بسیار آورده اند چوق جواهر یوکنی کتوردیلر وازان بصد هزار دینار
خریده ام برای پادشاه واول جواهری پادشاه ایچون یوز بیک دیناره صاتون
المشم شنیدم که پادشاه را نمیخواهد اشتدم که پادشاه آنی استمز اکر
راستست اکر بو سوز راست ایسه فلان بازرکان بصد هزار دینار سود
میخرد فلان بازرکان یوز بیک دینار فائده ایله صاتون الور هرمز در
جواب نوشت هرمز اول مکتوبک جوابنده یازدی وکوندردی که صد هزار
دینار وصد هزار چندان که یوز بیک دینار ویوز بیک اول قدر دینار پیش ما
قدری ندارد بزم قتمزده بر قدر واعتبار طوتمز چون ما بازرکانی کنیم
چون که بز بازرکانلق ایده رز پادشاهی که کند پادشاهلغی کم ایلر بو وجه

دخی جایزدر پادشاه لغی کم ایلسون و بازارکانان چه کار کنند و بازار
کانلر نه ایش ایلرلر بو وجه دخی جایزدر نه ایش ایلسونلر که بونده کُنَد
وکُنَند وجه ثانیه نسبت مضارع صیغه سی اوزره امر غایب اولور
قطعه طور منصب شاه جهان بود کر بیع و شری پادشاهلرک منصبنک
اسلوبی و عادتی دکل در که بیع و شرایی بقصد کسب معاش خود اختیار
کنند کنند ورینک معاشی کسبی قصدنه اختیار ایدرلر چو شاه پیشه کند کار
تاجران جهان چونکه پادشاه جهان تاجرلرینک کارنی کند و سنه عادت
وصنعت ایدنه تو خود بکو که دکر تاجران چه کار کنند سن کند وکدی که تا
جولرکرونه ایش ایدهلر بو وجه دخی جایزدر نه کار ایلسونلر **حکایت** عمر رضی الله
عنه در وقت خلافت خود عمر رضی الله عنه کندونک خلافتی وقتنده در مدینه
دیواری کلی می کرد مدینهٔ منوره ده کند و خانه سنک بر دیوارنی یاپمق ایله
یاپردی یهودی پیش وی تظلم کرد بر یهودی انک قتنده تظلم ایلدی که حاکم
بجره بصد هزار درم که بجره نک حاکمی بندن یوز بیک اقچه به متاعی خرید است
بر متاع صاتون المشدر رو در ادای ثمن آن تعلل میکند و انک بهاسنی ویرمکده
تعلل ایدر فرمود که کاغذ پاره داری حضرت عمر رضی الله عنه بیوردی که یانکده
بر کاغذ پاره سنی طوتار میسن کفت نی یهودی یوق دیدی سفال پاره برداشت
حضرت عمر رضی الله عنه یردن بر صقسی پاره سنی قالدردی و بر انجانکاشت و
انک اوزره نقش ایلدی یعنی یازدی که شکایت کنندکان از تو بی حسابند که سندن
شکایت ایدیجیلر حساب سزدر و شکر کذاران نایاب و شکر ایدیجیلر نایاب و ناپیدا
از موجبات شکایت برحیز شکایت سببلرندن پرهیز ایله موجبات شکایتدن مراد جور
وستمدر پرهیز بونده امر حاضردر یا از مسند حکومت برخیز یا حکومت مسندندن

قالق و در اخر نوشت و انک اخرنده یازدی که کتبه عمر بن الخطاب که بو
عمر بن الخطاب یازدی بران مهری زد نه انک اوزرنه بر مهر اوردی و نه
طغرایی رقم کرد و نه بر طغرا یازدی اما چندان صولت عدالت و هیبت سیاست
ازوی اما حضرت عمردن رضی الله عنه عدالت صولتی و سیاست هیبتی اول قدر
در خاطرها نشسته بود خاطرلرده اوتورمش ایدی که چون یهودی آن سفال
پاره را که چون یهودی اول سفال پاره سنی بجاکم بجره اورد بجره نک حاکمنه
کتوردی و وی سوار بود و اول سوار ایدی از اسب پیاده شد اسبندن پیاده
اولدی و زمین بوسید و یر اوپدی و وجه یهودی را بتمامه ادا کرد و
یهودینک اقچه سنی بتمامه ادا ایلدی **قطعه** چو نبود شاه را عز سیاست
چونکه شاهک سیاست عزتی اولمیه کشند از دست کستاخان ذلیلی کستاخلرک
الندن خوارلق چکر چو ریزد شیر را دندان و ناخن چونکه ارسلانک دندان و ناخنی
دوکیله خورد از روبهان لنگ سیلی لنک دلکولردن سیلی بر والم کورر اذا هرم
البازی یلعب به العصافیر **حکایت** جوانی را بدزدی کرفتند بر جوانی حرسوز
لغده طوتدیلر خلیفه حکم کرد که دستش ببرند خلیفه حکم ایلدی که انک النی قطع
ایده لر مکر از مال مسلمانان کوتاه شود مکر مسلمانلرک مالندن قصه اولاجوان
نالید و کفت اول جوان ناله ایلدی و ایتدی **بیت** مرا بدست چپ وراست چون
خدا آراست چونکه حق تعالی حضرتی صول و صاغ الیله بنی زینت ایلدی
روا مدار که کردد جدا جیم از راست روا طوتمه که بنم صولم صاغمدن جدا اولا
خلیفه فرمود که دستش ببرند خلیفه تکرار بیوردی که انک النی قطع ایده لر که
این حد یست از حدود خدای تعالی زیرا بو خدای تعالینک حدلرندن بر حد در
مساهله دران از مسلمانی نیست انده مساهله و مسامحه اتمک مسلمانلقدن

دکل در مادرش همراه بود انک مادری اول جوان ایله بله ایدی برخاست
وکفت ایاغ اوزره قالقدی و ایتدی ای خلیفه این فرزند منست ای
خلیفه بو جوان بنم فرزندم در بدستیاری وی روز بشب می آرم انک
معاونتی ایله روزی شبه کتوررم وازدست یاری او روزی میخورم و رزقی
انک معاونتی الندن یرم **قطعه** فرزند بود چو جان بیجان ای فرزند مادرانک
جانی کبی در ترحم ایله برجان من ستم رسیده بن ظلم ایرشمش جانه
سررشتهٔ روزیم کف اوست بنم رزق و معاشمک سببی و سررشته سی
انک کفی یعنی دستی در مکذار که آن شود بریده قومه که اول مقطوع اولا
زیرا حقیقتده بنم رزقم مقطوع اولور خلیفه کفت که دستش ببرید
خلیفه ایتدی که انک النی قطع ایلکوز که من این کناه را از وی در نمیکذارم
که بن بو کناهی اندن عفو ایلمزم و کناهکاری ترک این حد بر خود روا نمیدارم
و بو حد ترکنک کناهکارلغنی کند و اوزرمه روا طوتمازم مادرش کفت
اول جوانک مادری ایتدی این را هم یکی از آن کناهان انکار بو کناهی هم
اول کناهلردن طوت ایله که همواره از آن استغفار می کنی که دایم اول
کناهلردن استغفار ایدرسن و آمرزش میخواهی و مغفرت طلب ایدرسن
خلیفه را این خوش آمد خلیفه یه بو سوز خوش کلدی و حکم خلاصی فرمود
و قطع یدن خلاصلق حکمنی بیوردی **قطعه** ای خوش آن نائبی که پیش شاه
دم ای لطیف اندر که ... شاه قتنده کاه قهر از نکتهٔ خوش می زند قهر
و غضب وقتی لطیف نکته دن دم وررلر و رنکین کلام ادا ایدرلر نکتهٔ چون
آب می آرند خوب آب کبی خوب و لطیف بر نکته کتوررلر شاه را بی بر آتش
می زنند شاهک آتشی اوزره آب اوررلر آتشدن مراد غضبدر که لطیف سوز ایله

محو ایلر

٤٨

محو ایلرلر **حکایت** کناهکاری را پیش خلیفه آوردند بر کناهکاری
خلیفه نک قتنه کتوردیلر خلیفه وی را بعقوبتی که مستحق بود بیم نمود
خلیفه اکا شول عقوبته که مستحق ایدی بیوردی کفت ای امیر المؤمنین
اول کناهکار ایتدی ای امیر المؤمنین انتقام بر کناه عدلست کناه
اوزره انتقام عدل در و تجاوز از آن فضل و کناهدن تجاوز و فراغت
فضل و احسان در و پایهٔ همت امیر المؤمنین و امیر المؤمنینک همتی پایه سی از آن
عالیترست اندن عالیرکدر که از آنچه بلندترست تجاوز نماید که اول
نسنه دن که بلندرکدر تجاوز کوستره و فراغت ایده از آنچه بلندتردن مراد
فضل در و بآنچه فروترست فرود آید و اول نسنه یه که فروتردر تنزل ایده
و قبول ایلیه بآنچه فروتردن مراد عدل در حاصل معنی بودر که خلیفهٔ عالی
قدره لایق دکل در که فضل و احسان پایه سی اعلی ایکن آنی ترک ایده و بر عدل
پایه سنه تنزل ایده که اکر نسبت بونک پایه سی ادنی در خلیفه را سخن وی خوش
آمد خلیفه یه انک سوزی لطیف و خوش کلدی کناه وی را عفو کرد انک کناهی
عفو ایلدی **قطعه** عفو از کناه فضل بود انتقام عدل کناهدن عفو
ایلمک فضل در انتقام ایلمک عدل در زان تا باین ز چرخ برین تا زمین راست
فضلدن عدله دکن بلند چرخدن زمینه دکین راه و فرق وار در مراد
فضل و عدل مابیننده حددن زیاده تفاوت وار ایدوکنی اشعار در زکی فضل را
کذارد و اورد بعدل روی فجان فضلی ترک ایلر و عدله توجه ایلر دانا که ز تفا
این هر دو آکهست دانا که بو ایکیسنک بینه تفاوتندن آکاه و خبردار در
حکایت کودکی از بنی هاشم بنی هاشمدن بر طفل با یکی از ارباب مکارم
و احسان صاحبلرندن برینه بی ادبی کرد ادب سزلک ایلدی شکایت

بعمش بردند انکه عمنه شکایت التدیلر خواست تا ویرا ادب کند عمسی استدی
کراول کودکی تادیب ایده گفت ای عم کودک ایدی ای عم من کرده ام
انجه کرده ام بن ایلشم آنی کرایلشم مراد زرک ادب در وعقل بن با من نبود
وبنم عقلم نیم ایله دکل ایدی زیرا هنوز طفلم تو بکن انجه میکنی سن ایله آنی
کرایلرسن یعنی سکا لایق اولان عفو در عفو ایله وعقل تو با تست و
سنک عقلک سنک ایله در زیرا عاقل سن **قطعه** کر سفیهی بحکم نفس وهوا
اکر بر سفیه نفس وهوا سبی ایله نه بوفق خرد کند کاری عقله موافق دکل بر
ایش ایلیه بر تو نفس وهوا چو غالب نیست نفس وهوا چون که سنک اوزرکه
غالب دکل در جز براه خرد مرو باری باری عقل طریقندن غیریه کتمه وعقله
مخالف بر ایش ایلمه **حکایت** زنی را از جماعتی که بر حجاج خروج کرده بودند
برزنی شول جماعت دن که حجاج اوزره خروج ایلمش ایدیلر پیش وی
آوردند حجاجک قتنه کتوردیلر حجاج با وی سخن میکفت حجاج اکا سوز
سویلردی و وی سر در پیش انداخته بود وزن باشنی اوکنه اکمش ایدی
ونظر بر زمین دوخته ونظری زمین اوزره دیکمش ایدی نه جواب وی
می داذ نه حجاجه جواب ویرردی ونه بوی نظری کرد ونه اکا نظر ایلردی
یکی از حاضران با وی گفت انده حاضر اولنلردن بریسی اول زنه ایتدی ایم
با تو سخن میکوید امیر سکا سوز سویلر و تو از وی اعراض میکنی وسن اندن
اعراض ایلرسن گفت من از خدای تعالی شرم می دارم اول زن ایتدی بن
خدای تعالیدن شرم طوتارم که بمردی نظر کنم که خدای تعالی بوی نظر نمیکند
کرشول کمسه یه نظر ایدم که خدای تعالی اکه نظر ایلمز **قطعه** روی ظالم مبین که
بر رویت ظالمک یوزنه نظر ایلمه زیرا سنک یوزک اوزره آن زد دوزخ

در بیت بکشاده ظالمک یوزی دوزخدن کشاده اولنش بر قپودر
سوی او تا کشاده شد ز خدا تا که انک روی کشاده اولدی انک جانبنه
خدادن نظر رحمتی نیفتاده بر رحمت نظری دوشمش در مرادان الله کلا انهم
الظالمین حسبنجه خدای تعالینک ظالمه محجتی ورحمت نظری ولمدوغن
اشعار در **حکایت** اسکندر را گفتند از چه سبب یافتی اسکندره ایتدیلر
نه سبب دن بولدک انجه یافتی آنی که بولدک از دولت وسلطنت وسعت
مملکت دولت وسلطنت دن و مملکتک وسعت وکثرتندن با صغر سن و
حداثت عهد صغر سن ایله و حداثت عهد وقلت عمر ایله صغر کوچک لک سن
ییل حداثت تازه لک عهد زمان گفت باستمالت دشمنان اسکندر ایتدی
دشمنلره استمالت ایله تا از غایله دشمنی زمام تافتند تا دشمنلر دشمنلک
غایله سندن زمام چویردیلر وفراغت اندیلر غایله مهلک مغاسنه در
واز تعاهد دوستان ودوستلر ایله عهد لشمکدن تا در قاعده دو
استحکام یافتند تا دوستلق قاعده سنده استحکام بولدیلر **بیت** باید
ملک اسکندر چون وی از حسن سیر سکا ملک اسکندر کرک ایسه اسکندر کبی
حسن سیر دن دشمنان را دوست کردان دوستان را دوست دشمنلری
دوست دوستلری دوستلک ایله **حکایت** روزی اسکندر با سرهنگان
خویش نشسته بود بر کون اسکندر کندونک سرهنگلری وکزیده لری ایله
اوتورمش ایدی یکی از ایشان گفت انلردن بریسی ایتدی خداوند تعالی
ترا ملکی بزرک داده است عالی الله سکا بر عظیم سلطنت ویرمشدر زنان را
بسیار کن زنلری چوق ایله تا فرزندان تو بسیار کردند تا سنک فرزندلرک
چوق اولالر و یادکار تو اندر جهان بماند وجهانده سنک یادکارک

قله اسکندر کوت اسکندر ایتدی یادکار مردنه فرزنداوت مردک
یادکاری انک فرزندی دکلدر بلکه سنتهای خوب وسیرتهای
نیکوست بلکه خوب عادتلری وایو سیرتلر در نیکو بنود انکس کی بر مردان
جهان غلبه کرده است زنان بروی غلبه کنند ایو ومعقولدر اول کمسه که
جهانک مردلری اوزره غلبه ایلمشدر زنلر انک اوزرینه غلبه ایلیه لر **قطعه**
جونیست پیش پدر این قدر یقین کر پسر چون که پدر رفته بود قدر یقین
وظاهر دکلدر که بری زخیل بیخردانست باخردمندان عقل بنزلر باعقللو
زمره سنه ندن میدر بست سیرت نیکو حکیم را فرزند عاقله خوب سیرت
فرزندکافی در زبون او چو انشود او بر ابید فرزندان عاقل فرزندلر ابیدی اوزره
نیجون زنکنه بولی اولورلر **روضه چهارم** در درج روضه در وصف میوه
بخششی درختان باغستان جود وکرم جود وکرم باغستانی درختلری نک
میوه بخشش لکنک وصفی بیاننده در وشکوفه ریزی شان بیذل دینار ودرم
ودینار ودرم بذلی ایله اندر شکوفه ریزلکنک وصفی بیاننده در مراد روضه
چهارم جود وکرم صاحبلرینک اوصافی بیاننده ایدوکن بیاندر **فائده**
جود بخشیدن چیزیست بایستنی جود مقبول ولطیف بر نسنه یی احسان ایلمکدر
بی ملاحظه غرضی بر غرض ملاحظه سنسز ومطالبه عوضی وبر عوض مطالبه
سنسز اگرچه آن غرض یا عوض ثنای جمیل یا ثواب جزیل باشد اگرچه
اول غرض یا اول عوض ثنای جمیل یا ثواب جزیل اولا ثنا مدح جزیل عظیم
قطعه کیست کریم انکه نه بهر جزاست کریم کیم در اول کمسه در که جزا وعوض
ایچون دکلدر هر کرمی که اید از وی در وجود هر بر کرم که اندن وجود ظهوره
کلور انک بود بهر ثنا وثواب اول کرم که ثنا وثواب دن اوتری اولا بیع و

شری کیرنه احسان وجود آنی بیع وشری طوت احسان وجود طوتمه **قطعه** هر که
مقصود شن زکرم آنست هر کیم که انک مقصودی کرمدن اولدر که بر آرد
بعالم آوازه که عالمه آوازه کتوره وشهرت حاصل ایده باشد از معرجود و
شهر کرم جود مصرندن وکرم شهرندن خانه اوبرون زدر وازه انک خانه
دروازه دن طاشره اولور انک کبی کمسه جود وکرم اهلندن وملاز باشدک
مفاسی مصراع ثانیه قیداولندی دروازه شهر سوقاغی **حکایت** جوادی
را پرسید ند بر کریمه سؤال ایلدیلر که از آنچه بمحتاجان میدهی که اول نسنه دن
که محتاجلره ویررسن وبر سائلان میریزی وسائللر اوزره نثار ایلرسن
هیچ در باطن خود رعونتی هیچ کند وباطنکده بر رعونت وکبر رعونت خشونت
معناسنه در که مراد امتنان در وبر فقیران بارمنتی بازیچی یا بلی وفقرلر
اوزره بر منت یوکنی کرد یکلورمیسن کفت هیهات اول جواد ایتدی هیهات
که اصلا بو فکر بنم خاطرمه کلمز کفت من در کوشش وبخشش بنم کفم سعی واحسانده
حکم آن کفلیز دارد که در دست طباخ هست اول کفلیزک حکمنی طوتار که طباخ
الندهدر مراد بودر که بنم کفم طباخک الندهاولان کفلیز کبی در بوذکر اولنان
کلام انک حقیقتنی بیان ایلر اگرچه طباخ هرچه میدهد طباخ طعامدن هر نه
که ویرر بر کفلیز میکذرد کفلیز اوزره کچر اما کفلیز بخود کمان دهدکی بر د
اما کفلیز کندو سنه ویرجی لک ظنینی التمز زیرا ذوی العقول دن دکلدر
کفلیز کیجه طباخ ایچی **قطعه** کرچه روزی از کف خواجه است روزی ده خدا
اگرچه طاهر ارزق خواجه نک کفندندر اما حقیقتده رزق ویرجی خدا
بر سر روزی خوران خوش نیست منت نهی رزق یجی لرک باشی اوزره
اگر منت قویه سن یعنی امتنان ایده سن خوش ومعقول دکلدر بو بیت

سابقده صنعت التفات وار در نیست اوچ کاسه وکفلیز دیگی رزق را
خواجه رزق دیکنك کاسه وکفلیزندن غیری دکل در زیرا رزاق خدادر
او همان بر مظهر در به که باشد کاسه وکفلیز از منت تهی یک که کاسه وکفلیز
منت دن تهی اوله وما من دابة فی الارض الا علی الله رزقها **حکایت** صوفی
دیگر را صفت کرده بر صوفی بو خصوصده بر غیری اعتباری صفت
وتمثیل ایلمش صفتی از روی آشنا سایی وعرف اورده اما آشنا سالق
ومعرفت یوزندن بر صفت وتمثیل کتورمش مراد کمالینی وصف ایلمش
دیمکدر اول وصف بو در رقم بوده که فلان کس سفره آرت صوفی
بیورمش که فلان کسه سفره کتورنجی در نه سفره دار سفره طوتجی یعنی سفره
صاحبی دکل در خود را شریک سفره نمی دارد صاحب طعام کندوسنی سفره نك
شریکی طوتمازنه ملیک سفره می شمارد کندوسنی سفره نك مالکی وصاحبی عد
ایلمز وبا سایر خورندکان یکسانست وسایر هیچلر ایله یکسان وبرابردر
بلکه در نظر خود طفیلی ایشانست بلکه کندو نظرنده انلر ایچون طعام احضار
اتمکه کندوسی بله حاضر اولمق انلرک طفیللغی در زیرا انلرک سببی ایله بر طفیل
شول کمسه یه دیرلر که بر غیره تبعیت ایله کره که او یونده دیر رو کاچی سبب
معناسنه دخی کلور **قطعه** چون بمهمان سرای خویش نهد چون که کند ومهمان
سراینده خواجه خوان از برای درویشان خواجه درویش بردن اوتری
خوان قویه نهدکه معناسی مصراع ثانیه قید اولندی طفل را هست اگر میداند
صاحب خوان اولان خواجه طفل راه در اکر بلمیه خویشتن را طفیلی ایشان
کندوسنی انلرک طفیللغی زیرا جمیع نسنه خالقك انده در مخلوقك انده
اصلا نسنه یوقدر **بیت** مکن سعدیا دیده بر دست کس که بخشنده پروردگار

دکار ست وبس **حکایت** اعرابی بنزدیک حضرت امیر المؤمنین علی کرم
الله وجهه آمد وخاموش بنشست بر اعرابی حضرت امیر المؤمنین علینك
کرم الله وجهه قتنه کلدی وخاموش اوتردی که ذل فقر وفاقه از جبین
وی ظاهر بود که فقر وفاقه خوارلغی انك النندن ظاهر ایدی حضرت امیر
از وی پرسید حضرت امیر رضی الله عنه اعرابیدن سؤال ایلدی که حاجت
داری که نه حاجت طوترسن شرم داشت که بزبان بکوید اعرابی شرم
طوتدی که زبانی ایله سویلیه بر زمین نوشت که مرد فقیرم زمین اوزره
یازدی که مرد فقیرم امیر وی را دو حله عطا داد حضرت امیر رضی الله
عنه اکا ایکی حله احسان ایلدی وغیر از ان هیچ چیز را مالک نبود واندن غیری
هیچ نسنه یه مالک دکل ایدی اعرابی یکی را ردا ساخت ودیکری را ازار و
بایستاد اعرابی ایکی حله نك برنی ردا وبرنی ازار ایلدی وایاغ اوزره
دوردی ردا میاندن یوقارویه وازار میاندن اشاغیه کوره در
وچند بیت در کمال فضل وبلاغت فضل وبلاغت کمالنده حاله مناسب
برقاچ بیت در بدیهه انشا کرد بداهت ایله انشا ایلدی حضرت امیر را
بسیار خوش آمد حضرت امیره زیاده خوش ولطیف کلدی سه دینار
دیگر که اوچ دینار دخی که از حق شاهزادها شاهزاده لر حقندن
امیر المؤمنین حسن وامیر المؤمنین حسین رضی الله عنهما شاهزاده لردن
مراد حضرت حسن وحضرت حسین در رضی الله عنهما در پیش وی بود
حضرت علینك قتنده ایدی رضی الله عنه انها را نیز بوی داد اول دینارلری
دخی اکا ویردی اعرابی انها را بر گرفت وعذر خواهان کفت اعرابی اول
دینارلری آلدی واعتذار ایدرك ایتدی یا امیر المؤمنین مرا توانکرترین

اهل بیت من کردانیدی ای امیر المؤمنین بنی بنم اهل بیتمك غنی‌لری ایلدك
ویرقت وکندی حضرت امیر فرمود حضرت امیر رضی الله عنه بیوردی
شنودم از حضرت رسالت صلی الله علیه وسلم که فرمودند حضرت رسالتدن
صلعم اشتدم که بیوردیلر قیمة کل امرء ما یحسنه یعنی قیمت یعنی هر کسك
قیمتی بقدر آن چیزست که ویرا آرایه اول نسنه‌نك مقداری ایله درکه
آنی زینت ایده از محاسن افعال وبدایع اقوال خوب فعللردن وبدیع
ولطیف قوللردن قطعه قیمت مرد نه از سیم وزرست مردك قیمتی
سیم وزردن دکل در قیمت مرد بقدر هنرست مردك قیمتی هنری مقداری
ایله در ای بسا بنده که از کسب هنر ای چوق بنده که هنر کسبندن قورتلش
از خواجه بسی بیشترست انك قدری افندی سندن چوق زیاده درك
وی بسا خواجه که از بی هنری وای چوق افندی که هنرسزلغندن دررة
خود بی نسبت کند و بنده سنك طریق وخونیده مغلوب اولدی در
کرکز انك پایه سنه ایرشمز حکایت از عبد الله بن جعفر رضی الله عنهما
منقولست جعفر اوغلی عبد الله دن رضی الله عنهما منقول درکه روزی
عزیمت سفر کرده بود که بر کون سفر قصدن ایلمش ایدی و در نخلستان
فرود آمده و بر قومك خرمالقنه قونمش ایدی غلام سیاهی نکهبان آن بود
بر سیاه غلام اول نخلستانك نکهبان وحافظی ایدی دید که سه قرص
نان بجهت قوت وی آوردند عبد الله کوردی که اول غلامك قوتی
ایچون اوچ نان قرصی کتوردیلر قرص نان دن مراد مدور وصیغ اولان
نان در سکی انجا حاضر شد اتفاقا اول آنده بر کلب انده حاضر اولدی
غلام یك قرص را بوی انداخت غلام بر قرصی اول کلبه اتدی بخورد

کلب انی یدی پس دیکر برا بینداخت صکره برینی دخی اتدی از ان نیز
بخورد کلب آنی دخی یدی پس دیکر برا هم بوی بینداخت پس برنی دخی
هم اکا اتدی از ان هم بخورد کلب آنی دخی یدی عبد الله رضی الله عنه ازدی
پرسید عبد الله رضی الله عنه غلامدن سؤال ایلدی که هر روز قوت تو
چیست که هر کون سنك قوتك نه در کفت این که دیدی غلام ایتدی بو
درکه کوردك فرمود که چرا بر نفس خود ایثار نکردی عبد الله حضرتی بیوردی
که قرصلری نیچون نفسك اوزره ایثار ایلمدك اول کلب اوزره ایثار
ایلدك کفت این در ین زمین غلام ایتدی بو کلب بو یرده غریبست غریب در
چنین کمان می برم بویله ظن ایلدرم که از مسافت دور آمده است که بعید
مسافه دن کلمش در و کرسنه است واچ در نخواستم از کرسنه بکذارم
استمدم که آنی کرسنه قویم پس کفت امروز چه خواهی خورد پس عبد الله
حضرتی غلامه ایتدی بو کون نه ییسك کرك کفت روزه خواهم داشت غلام
ایتدی روزه طوتمق استرم عبد الله رضی الله عنه با خود کفت عبد الله رضی
الله عنه کندو نفسنه ایتدی همه خلق مرا در سخا ملامت کنند خلقك جمیعی
اسراف ایلرسن دیو بنی ملامت ایلرلر واین غلام از من سخی ترست و بو
غلام بندن سخی کور آن غلام ونخلستان را اول غلامی ونخلستانی وهرچه
در انجا بود همه را بخرید و هر نه که اوراده ایدی جمیعنی صاتون آلدی
پس غلام را ازاد کرد پس غلامی ازاد ایلدی وآنها را بوی بخشید وانلری
اکا باغشلدی قطعه نفس سك را بیك ولقمه نان کلبك نفسنی بر اکی لقمه
نان ایله بر سك نفس هر که کردا ایثار کند و نك نفسی کلبی اوزره هر کیم که اختیار
وتقدیم ایلدی کر بود بنده فی المثل شاید فرضا اکر اول کمسه بنده اوله خوا

جهان را بنده کمینش قرار لایق درکه افندیلره اول بنده نک بنده کمینه
اقرار ایلمک یعنی انک بنده سیوز دیه‌لر سزادر شاید که معناسی مصراع
ثانیه قید اولندی **حکایت** در مدینه عالمی بود عامل مدینهٔ منوره ده علمی
ایله عامل بر عالم وار ایدی و در جمیع علوم دینی کامل و دینه منسوب اولان
علوملرک جمیعنده کامل ایدی روزی گذرش بدار نخاسین افتاد برکون
ابریشمجیلر خانی نه گذر واقع اولدی کنیزکی دید مغنیه ابریشمجی بر کنیزک
کوردی که بحسن صوت غیرت ناهید بود که حسن صوتنده غیرت ناهید ایدی
یعنی اندن ایو ایدی و بجمال صورت حیرت خورشید و حسن صورتده حیرت
خورشید ایدی یعنی اندن خوب ایدی ناهید زهره در شیفتهٔ جمال و فریفتهٔ
زلف و خال او شد انک جمالنک آشفته‌سی و زلف و خالنک فریفته‌سی اولدی
مراد انک عاشق شیداسی اولدی دیمکدر از سماع غنایش رخت هستی بصحرای
نیستی برد انک ترنم و غناسنک سماعندن وجود رختنی عدم صحراسنه الدی
و با استماع نوایش و انک نواسنی استماع اتمک ایله از مضیق بیخودی عقلولق
تنگ کشنون راه فسحت سرای بیخودی سپرد بیخودلق فسحت سرایی طریقنه
کتدی مراد عقلادن دور اولوب جنونه ایرشدی دیمکدر **قطعه** خوبی
روی و خوبی آواز یوز خوبلغی و آواز خوبلغی بر دهر یکی بنهاد دل هر بریسی
فرادی دل الدر چون شود هر دو جمع در یکی چونکه اکیسی بر یره جمع اوله
کار صاحب دلان شود مشکل صاحب دللرک کار و حالی مشکل اولور
باشی دانایی بیفکند عالم معلوم دانالق باشنی براقدی و بلا باشی سوالی
بپوشید در سوایلق بلاسنی کیدی و خلیع العذار در کوی و بازار مدینه می گردید
و مدینهٔ منوره نک محله و بازارنده گزردی یولارسز مرادی ضبط و بی پروا

دیمکدر عذار یوزده یولار معناسنه در خلیع چقارلمش دیمکدر **بیت** عشق
گرچه نشان بخت بد است • نزد عاشق سعادت ابد است • دوستان
بملامت او بر خاستند دوستلری انک ملامتنه قالقدیلر یعنی شروع
ایلدیلر اما هیچ سود نداشت اما هیچ فائده طوتمدی زبان حالش
بدین کلمه متکلم بود انک زبان حالی بو سوزی تکلم ایدیجی ایدی و باین
ترانه مترنم و بو ترانه‌یی ترنم ایدیجی ایدی ترکیب معناسی بودر انک زبان
حالی بو کلمه ایله متکلم ایدی و بو ترنم ایله مترنم ایدی **رباعیه** زین گونه
که جلوه آن دلاویز کند اول دلاویز که بونک کبی ن جلوه ایلر عاشق
ز بلا چگونه پرهیز کند عاشق بلادن نیجه پرهیز ایلر باد است ملامت کسان
در گوشم کسه‌لرک ملامتی بنم گوشمده باددر لیکن بادی که آتشم تیز کند
اما انک کبی برباددر که بنم آتشیمی تیز و زیاده ایلر **بیت** چه نغز آمد این
نکته در سندباد • که عشق آتشست ای پسر پند باد • این قصه را بعبدالله
بن جعفر رضی الله عنهما بو قصه‌یی جعفر اوغلی عبد الله‌یه ایرشدردیلر رضی
الله عنهما صاحب کنیزک طلبید کنیزک صاحبنی طلب ایلدی و بچهل هزار درم
کنیزک را بخرید و قرق بیک اقچه‌یه کنیزکی صاتون الدی و فرمود تا بهمان
صوت که آن عالم بسماع آن گرفتار شده بود و عبد الله کنیزکه بیوردی
تا بهمان اول صوت ایله که اول عالم انک سماعنه گرفتار اولمش ایدی
تغنی کرد تغنی ایلدی پرسید که این راز که آموخته عبد الله کنیزکه سؤال ایلدی
که بونی کیمدن اوگرنمشسن گفت از فلان مغنیه کنیزک ایتدی فلان مغنیه‌دن
اوگرندم او را نیز طلب کرد عبد الله آنی دخی طلب ایلدی بعد از ان آن عالم را
بخواندند صکره اول عالمی اوقودی و گفت مینخواهی و عبد الله اول عالمه

ایتدی استرمیسن آن صوت را که شیفته او شده اول صوتی که انک آشفته
سی اولمش سن از استادان کنیزک بشنوی اول کنیزک استادندن استماع
ایده سن گفت بلی عالم ایتدی بلی استرم پس آن مغنیه را فرمود پس عبدالله
اول مغنیه یه بیوردی تا بآن تغنی کرد تا اول صوت ایله تغنی ایلدی عالم بیخود
افتاد عالم او صوتک لذتندن بیخود دوشدی چنانچه انجلین که تصور کردند
که مگر بمرد تصور ایلدیلر که وار ایسه اولدی عبد بن جعفر رضی الله عنهما عبدالله
بن جعفر الله اول الکیسندن رضی اولسون ایتدی دیدید که ما کشتیم این
مرد در گناه افتادیم کوردوکوزی که بو مردک هلاکی سببی ایله بز گناهه دوشدک
بعد از ان فرمود اندن بیوردی تا آب بر روی وی زدند تا انک یوزنه صو سپر
تا بخود باز آمد تا کندوسنه کلدی گفت ما نه دانسته بودیم عبدالله ایتدی بز بلمش
ایدک که تو در عشق آن کنیزک بدین مرتبه رسیده باشی کسن اول کنیزک شیفته
بو مرتبه یه ایرشمش اوله سن گفت والله عالم ایتدی والله که انچه پنهان بیش
از انست که اشکارا شد اول حالت که پنهان درلر دن زیاده در که اشکارا
اولدی پرسید که میخواهی این صوت را از آن کنیزک نیز بشنوی عبدالله عالمه صوردی
کامستمیسن بو صوتی اول کنیزکدن دخی استماع ایده سن گفت دیدی که آن آهنک
را از غیری شنیدم عالم ایتدی کوردکی که اول صوتی بر غیریدن اشتدم که عاشق
او نبودم که انک عاشقی دکل ایدم پس چه گذشت بنم او زرمه نه مرور ایلدی اگر
از لب و دهان معشوق خود بشنوم اگر کندو معشوقمک لب و دهانندن استماع ایدرم
حال من چه گونه شود بنم حالم نیجه اولور فا رسیده تذکیر و تأنیث برابر اولدغی
ایچون معشوقه دیمدی پرسید که آیا روی را بینی بشناسی عبدالله عالمه صوردی
که انک آنی کوررایسک اکلر میسن نکرت و گفت اغلدی و ایتدی بیت کفتی که

شناسی که بری دار تو دل و دین ایتدک اکلرمیسن که سندن دل و دینی
کیم الدی والله که در آفاق جز او را نشناسم والله که عالمده اندن غیر
اکلمزم بفرمود تا کنیزک را بیرون آوردند عبدالله بیوردی تا کنیزکی
طاشره کتوردیلر و تسلیم وی کردند و اکا تسلیم ایلدیلر گفت این مر ترا
عبدالله عالمه ایتدی بو کنیزک سنک در والله که در روی جز بگوشه چشم
نظر نکرده ام والله که اکا کوشه چشمدن غیری ایله نظر ایتمشم آن عالم در
دست و پای عبدالله رضی الله عنه افتاد و گفت اول عالم عبدالله نک رضی
الله عنه دست و پاینه دوشدی و ایتدی برباعیة آبم زکرم بر روی کار
آوردی کرمکدن ایشمکی یوزنه آب کتوردک یعنی بنی کرو فخر و وقاره
ایرشدردک و ز موج فراقم بکنار آوردی و فراق موجندن بنی کناره
کتوردک یعنی جانانمک وصالنه ایرکوردک فراقدن خلاص ایلدک صبرم بدل زغم
فکار آوردی بنم غمدن مجروح قلبمه صبر کتوردک خوابم بر و چشم اشکبار
آوردی بنم اکی اشکبار و کریان چشممه خواب کتوردک بدل لفظی زغم لفظنه
مضافدر فکار کاف فارسی ایله مجروح معناسنه در مرادینی آلام و شدایدن
خلاص ایدوب حضوره و سروره واصل ایلدک دیمکدر پس دست کنیزک را گرفت
پس عالم کنیزکک النی طوتدی و بخانه خود روان شد و کندو خانه سنه روان
بیت چه خوش باشد وصال آن دو عاشق • که در خلوت شوند باهم معانق •
عبدالله غلامی را فرمود عبدالله بر غلامنه بیوردی که پنجاه هزار درم بگیر و
ببر و که قرق بیک اقچه طوت یعنی آل و یوری و بایشان بده و انلره و یر تا
بجهت معیشت تا معیشت ایچون غباری بر خاطر ایشان ننشیند انلرک خاطری
اوزره بر غبار اوتورمیه غباردن مراد الم در و بو نوع خاطر ازیلدکر متمتع

شوندو فراغت خاطر ایله بری برندن متمتع اولالر حکایت عبدالله جعفر
رادر عهد معاویه جعفر اوغلی عبدالله معاویه زماننده از خزانهٔ بیت المال
بیت المال خزینه سندن هر سال هزار هزار درم می دادند هر ییل بر قصور اون
کره یوز بیک اقچه ویررلردی چون نوبت بیزید رسید چون که نوبت یزیده
ایرشدی بنج بنج هزار هزار درم رسانید آنی بنج هزار هزار درمه ایرشدردی
ملامتش کردند یزیدی ملامت ایلدیلر که این حق همه مسلمانانست که بو مال جمیع
مسلمانلرک حقی در جواب یک کس میدهی بنجون بر کسه یه ویررسن گفت من این همه را
یزید ایتدی بن بو جمله مالی محتاجان اهل مدینه میدهم مدینهٔ منوره خلقنک
محتاجلرنه ویررم زیرا که وی هیچ چیز را زیرا که عبدالله هیچ نسنه یی ازاز با حاجات
دریغ نمی دارد حاجات صاحبلرندن دریغ طوتماز و پنهان از وی کسی را بمدینه
همراه فرستادند و عبدالله دن مخفی بر کسه یی اول درم لری الوب کتورن ایله بله
مدینهٔ منوره یه کوندردیلر تا تفحص احوال او نماید تا انک احوالنی تفحص کوستره
وتجسس ایده در مدت یک ماه برآن مقداری مدتده همه را خرج کرد جمیعی سنی
خرج ایلدی چنانکه اجلین که کویند بعوض محتاج شد ایدرلر قرضه محتاج اولد ی
قطعه اگر بود ست کریم او فقد جهان بکمر اگر جمیع جهان کریمک الننه دوشه جهان
چه باشد وصد بار از جهان هم بیش جهان و یوز مرتبه اهم جهاندن زیاده
نه اولور یعنی کریمک قتنده لا شئ در که جمیعی سنی بذل ایلر چه اشنود دل درویش
زیش ازان حسرت درویشک قلبی جهانک حسرتندن نجون مجروح اولور چو هست
کیسهٔ جودش خزینهٔ درویش چون که انک جودی کیسه سی درویشک خزینه
سیدر زیرا اندن محروم دکلدر حکایت خلیفهٔ بغداد در موکب حشمت و
شوکت خود میراند بغداد خلیفه سی کندونک حشمت و شوکتی موکبنده سوررد

موکب کندوسنه مخصوص اولان عسکر خاص در مراد حشمت و عظمت
ایله کوردی دیمکدر دیوانهٔ پیش وی رسید بر دیوانه انک اوکنه ایرشدی
و گفت ای خلیفه و ایتدی ای خلیفه عنان کشیده دار عنانکی کشیده طوت عنان
در کن که در مدح تو سه بیت گفته ام که سنک مدحکده اوچ بیت دیمشم گفت
بخوان خلیفه دیوانیه و خود بدی بخواند دیوانه اوقودی خلیفه را خوش
آمد دیوانه نک ابیاتی خلیفه یه خوش کلدی دیوانه چون ازاد دیده دیوانه چون
آنی کوردی گفت مرا سه درم عنایت کن ایتدی بکا اوچ درهم عنایت و احسان
ایله تا روغن و خرما خرم و بسر بخورم تا روغن و خرما صاتون الام و طونجه ییم
خلیفه فرمان داد خلیفه بیوردی تا بهر بیتی هزار درم بوی دادند تا هر بیتنه
اوتری دیوانه یه هزار درم ویردیلر قطعه چون ذل فاقه زور کند بر سخن
وری چون که فقر خوارلغی بر سخن دان اوزره زور و هجوم ایده کر مدح پاد
شاه سخاور کند روا است اگر سخاوتلو پادشاهی مدح ایده روادر ممدوح
چون کریم بود دگر ز شعر او ممدوح چون کریم اولا اگر انک شعرندن هر بیت را خزا
گوهر دهد سزا است هر بیتنه بر گوهر خزینه سی ویره لایقدر حکایت ابراهیم
بن سلیمان بن عبدالملک بن مروان اوغلی عبدالملک عبدالملک اوغلی
سلیمان سلیمان اوغلی ابراهیم کوید ایدر در ان وقت که نوبت خلافت
اول وقتده که خلافت نوبتی از بنی امیه ببنی العباس انتقال یافت بنی
امیه دن بنی العباسه انتقال بولدی و بنی العباس بنی الامیه را می گرفتند
و می کشتند و بنی عباس بنی امیه یی طوتدیلر و قتل ایلدیلر من برون کوفه بن کوفه
طاشره بر بام سرایی که بصحرا مشرف بود بر سرایک طامی اوزره که صحرایه مشرف
و حواله ایدی نشسته بودم اوتورمش ایدم دیدم که علمهای سیاه کورد

که سپاه علملر از کوفه بیرون آمد کوفه دن طشره کلدی در خاطر من چنان
افتاد بنم خاطره الجلین دوشدی که آن جماعت بطلب من می آیند که اول
جماعت بنی طلب ایتمکه کلورلر از بام فرود آمدم طامدن آشغه کلدم و متفکر
وار بکوفه در آمدم و متفکرکی کوفیه کلدم هیچ کس را نمی شناختم هیچ کمسه یی
اکلمزدم که پیش وی پنهان شوم که انک قتنده پنهان اولام بدر بسرای
بزرکی رسیدم بر اولو بر سرای قپوسنه ارشدم دیدم که مردی خوب
صورت سوار ایستاده کوردم که خوب صورت بر کمسه سوار اولوب
طورمش و جمعی از غلامان و خادمان کرد او در آمده اند و غلاملردن و
خادملردن بر بلوک انک چورسنه جمع اولمشلر سلام کردم سلام و بردم گفت
تو کیستی و حاجت تو چیست ایدی سن کیمسن و سنک حاجتک نه در گفتم
مردی ام گریخته از خوف خصمان ایندم کنده و خصملرک خوفندن فرار
ایتمش بر کمسیم بمنزل تو پناه آورده ام سنک منزلکه التجا کتوردم مرا بمنزل
خود برد اول بزرک چونکه بندن بو سوزلری اشتدی بنی کندو منزلنه
التدی و در حجره که نزدیک حرم وی بود بنشاند و شول حجره ده که
انک حرمنه قریب ایدی اوتورتدی چند روز آنجا بنجه کون انده ببهترین
حالی ایورک بر حال ایله هر چه دوست تر داشتم هر نسنه که مقبول رک طوتردم
از مطاعم و مشارب و ملابس مطعومات و مشروبات و ملبوسات دن همه را
پیش من حاضر کرده بود جمیعی بنم قتمده حاضر ایتمش ایدی و از من
هیچ نمی پرسید و بندن هیچ نسنه سؤال ایتمزدی و هر روز یکبار سوار می
شدی و هر کون بر کره سوار اولوردی و زود می آمدی و تیز کلوردی
یک روز از وی پرسیدم بر کون اندن سؤال ایلدم که هر روز ترا می بینم

سوار می شوی که هر کون سنی کوررم سوار اولورسن و زود می آیی
و تیز کلورسن بچه کار می روی نه ایشه کیدرسن گفت ایتدی ابراهیم
بن سلیمان پدر مرا کشته است سلیمان اوغلی ابراهیم بنم پدرمی قتل ایلمش
شنیدم که درین شهر پنهان شده است اشتدم که بو شهرده پنهان
اولمشدر هر روز می روم بامید آنکه هر کون کیدرم اول امید ایله که شاید که
ویرا بیابم شاید آنی بولام و بقصاص پدر خود رسانم و کندو پدرمک ٤
قصاصنه ایرشدرم چون این را شنیدم چونکه بو سوزی اشتدم از ادبار خود
در تعجب ماندم کندی بدبختلکمدن تعجبده قالدم که مرا قضا بمنزل کسی
انداخته که بنی حکم الهی بر کمسنک منزلنه اتمش که طالب قتل منست که اول
کمسه بنم قتلمه طالب در از حیات خود سیر شدم کندو حیاتمدن طویدم
یعنی امیدی قطع ایلدم آن مرد را از نام پدر وی پرسیدم اول کمسه یه
انک پدرینک نامندن صوردم دانستم که راست میگوید بلدم که راست
ایدر گفتم ای جوانمرد اکا ایتدم ای جوانمرد ترا در ذمه من حقوق
بسیارست بنم ذمتمده سنک بسیار حقوقک وار در واجب بر
من که خصم ترا بتو نمایم بنم اوزرمه واجبدر که سنک خصمکی سکا
کوسترم و این راه آمدن را بر تو کوتاه کردانم و بو آمد شد طریقنی سنک
اوزرکه کوتاه ایدم مصدر اوج نوع اوزره در بریسی کند و صیغه سی اوزره
در آمدن و شدن کبی بریسی ماضی صیغه سی اوزره در کرکه واو عاطفه سز
اولسون بو محلده اولان آمد شد کبی که آمدن و شدن معناسنه در بریسی نخی
امر حاضر صیغه سی اوزره در بیت عمری براه عشق زسر داشتم قدم ۰ باز
آرزوی آن تک و دو میکند مرا ۰ تکیدن و دویدن معناسنه در بو نوع

دخی واو عاطفه ایله وواو عاطفه سزواقع اولور ابراهیم بن سلیمان منم
سلیمان اوغلی براهیم بنم خون پدر خود از من بخواه کند و پدرکگ خوننی
بندن طلب ایله از من باور نکرد بندن بو سوزی اعتقاد ایلمدی و گفت واید دی
همانا که ازحیا خود بتنگ آمدی که بکریزی که حیا ایتدکدن تنگ گلمشسن و اوصانمشسن
سن میخواهی که ازین محنت خلاص شوی استرسن که بو محنتدن خلاص
اوله سن گفتم لا ایتدم ایلدکل در والله که من اوراکشته ام والله که بن آنی
قتل ایلمشم و نشانها را باز گفتم و پدرکگ نشانلرنی اشکارا ایتدم ذات
کرامات می گویم بلدی اگر چک دیرم و سوزمده صادقم رنگ روی
برافروخت انک روینک رنگی شعله لندی و چشمان وی سرخ شد وانک
چشملری قزاردی مراد غضبناک اولدی دیمکدر زمانی سر در پیش
انداخت بر زمان باشنی اوکنه اندی یعنی فکره واردی و بعد از ان گفت
واندن صکره ایتدی زود باشد که بپدر من برسی تیز اوله که بنم پدرمه ایرشه
سن واکه اندکگ فلک جزاسنی بوله سن واو خون خود از تو خواهد و پدرم
کند و قاننی سندن استر سن زنهاری که تراداده ام بن شول امانی که سکا ویرمشم
باطل نکنم باطل ولغو ایلمزم برخیز و بیرون رو قالق و طاشره کت که از
نفس خود ایمن نیستم زیرا کند و نفسمدن ایمن دکلم مبادا که گزندی بتو رسانم
اوله که سکا بر ضرر ایرشدرم پس هزار دینار عطا فرمود پس هزار دینار احسان بیوردی
برگرفتم و بیرون آمدم بیک دیناری قبض ایلدم و طشره گلدم **مثنوی** جوانمردا
جوانمردی بیاموز ای جوانمرد دلکگ اوکرن ز مردان جهان مردی بیاموز
جهان مرد ار نه مردلک اوکرن درون از کین کین جویان نگه دار قلبکی کین
طلب ایدیجی لرکیننندن حفظ و پاک طوت نکویی کن بان کو با تو بد کرد ایلکگ

لطف

لطف ایله اگر که او سکا قباحت و ضرر ایلدی که آن بد رخنه در اقبال خود کرد
زیرا اول بد قباحتدن کند واقبالنه رخنه و ضرر ایلدی سکا اصلا زیان ایلمد
چو آیین نکوکاری کنی ساز چونکه نکوکارلق عادتنی ساز و ترتیب ایده سن
نگردد جز بتو آن نیکویی باز اول ایلک کرو سندن غیریه رجوع ایلمز مراد غیره اتد
احسانک فایده سی عاقبت سکا عاید اولور دیمکدر **حکایت** شبی در مسجد
جامع مصر بر کیجه مصر جامعنک مسجدنه آتش افتاد و بسوخت آتش واقع اولدی
و یاندی مسلمانان را توهم آن شد که این را نصاری کرده اند مسلمانلره اول توهم
اولدی که بونی نصاری ایلمشلر در آتش در خانهای ایشان انداختند مسلمانلر دخی
انلرک خانه لرنه آتش اتدیلر سلطان مصر مصر سلطانی جماعتی را که آتش در خانهای
ایشان انداخته بودند بگرفت شول جماعتی که انلرک خانه لرنه آتش اتمش ایدیلر طو
ودر یکجای جمع کرد و بر یره جمع ایلدی و بفرمود تا بعدد ایشان و بیوردی تا انلرک
عددنجه رقعها نوشتند کاغذ پاره لری یازدیلر در بعضی دست بریدن رقعه لرک
بعضیسنده قطع ید یازلمش ایدی و در بعضی تازیانه زدن و بعضیسنده تازیانه
اورمق یازلمش ایدی و در بعضی کشتن و بعضیسنده قتل یازلمش ایدی و آن رقعها
را بر ایشان افشاندند و اول رقعه لری انلرک اوزرنه صاچدیلر تا بر هر کس هر رقعه که افتد
تا هر کسه اوزره هر رقعه که دوشه بمضمون آن عمل کنند انک مضمونی ایله عمل ایده لر
یکی رقعه که مضمون ان کشتن بود بر رقعه که انک مضمونی قتل ایدی بر کجی افتاد بر کسه اوزره
دوشدی گفت من از کشتن باک ندارم اولکه ایتدی بن قتلدن باک و خوف طوتمزم
اما مادری دارم که جز من کسی ندارد اما بر مادرم وار در که بندن غیری کسه سی یوقدر
و در پهلوی وی دیگری بود وانک یاننده بر غیر کمسه وار ایدی که رقعه تازیانه زدن
بروی افتاده بود که انک اوزرنه تازیانه اورمق رقعه سی دوشمش ایدی رقعه خود را

بوی داد کنذونك رقعه سنی الوبردی ورقعه و برابستد وکفت وانك رقعه سنی
الدی وایتدی که من مادر ندارم که بن مادر طوتم این را بجای وی بکشند
بونی انکی یرنه قتل ایلدیلر وازابجای این تازیانه زدند واکه بونك یرنه
تازیانه اوردیلر **مثنوی** بسیم وزر جوانمردی توان کرد بسیم وزر ایله جوانمردلك لك
ایلمك ممکن وآساندر خوش انکس کو جوانمردی بجان کرد خوش ول کمسه که او جان
ایله جوانمردلك ایلدی بجان چون احتیاج یار بشناخت چونکه دوستنك جاننه
احتیاجنی اکلدی حیات خود فدای جان او ساخت کندونك حیاتنی دوستنك
جاننه فدا ایلدی **حکایت** اصمعی کوید که با کریمی آشنایی داشتم اصمعی ایدر
که بر کریم ایله آشنالق طوتاردم که همواره بتوقع کرم واحسان که دایم کرم
احسان امیدی ایله بر در خانه وی میرفتم انك خانه سنك قپوسنه کدردم یکبار ر
بر در خانه وی رسیدم بعد زمان برکره انك خانه سی قپوسنه ایرشدم دیدم
دربانی نشانده بود کوردم بر دربان نصب اتمش ایدی مرا منع کردی منع
ایلدی از در آمدن بروی انك اوزرنه کرمکدن وکفت ای اصمعی و دربان
ایتدی ای اصمعی سبب منع کردن من بتم منع اندوکمك سببی از در آمدن
بروی انك اوزرنه کرمکدن تنکدستی و نادارست قدر تنکلق وفقر لقدر
کروی را پیش آمده است که انك اوکنه کلمشدر من این بیت را انشا
کردم بن بو بیتی فوری انشا ایلدم و بدربان دادم و دربانه ویردم که
تا باو رساند که تا اوله کریمه ایصال ایده **بیت** اذا کان الکریم له حجاب
فمان کریم ایچون حجاب واقع اولسه فما فضل الکریم علی اللئیم پس لئیم اوزره
کریمك فضلی و مزیتی نه در بعد از زمانی برآمد بر زماندن صکره دربان کلدی
ورقعه درآورد و بر کاغد پاره سنی کتوردی که بر پشت او نوشته

بود که اول رقعه نك ظهری اوزره یازمش ایدی **بیت** اذا کان الکریم قلیل
مال فچن کریمك مالی قلیل اولسه فیستر بالحجاب عن الغریم غریمدن حجاب ایله
مستتر و پنهان اولور غریمدن مراد بونده سائلدر بو الکی بیتك تمام ترکیب
معناسنه تعرض اولنمدی بلکه مضمونی ایله اکتفا اولندی آسان اولیه و عندن
اوتری وهمراه رقعه صره پانصد دینار در روی ورقعه ایله بله بر کیسه کتوردی
که انك ایچنده بش یوز دینار وار ایدی با خود کفتم کندومه ایتدم هرکز ازین قصه
عجیب تر بر من نکذشته است هرکز بوندن عجب رك بر قصه باکه واقع اولمشدر
این را تحفه مجلس مامون خواهم ساخت بونی مامونك مجلسنه تحفه ایلیسم کرك
مراد بو قصه لی مامونه بیان ایدیم دیمکدر مامون هارون الرشیدك فرزندی در
پس چون بپیش وی رفتم پس چونکه مامونك قتنه کتدم کفت از کجا میرسی یا
اصمعی مامون ایتدی قندن ایرشورسن ای اصمعی کفتم از پیش کریمترین کسی از
احیاء عرب قبیله لرندن کریم رك بر کمسنك قتندن کلورم دیدم بر سید
که آن کیست مامون صوردی که اول کیمدر کفتم مردی که مرا از علم و مال خود بهره
ور ساخته است ایتدم بر مرد در که بنی کندونك علم و مالندن نصیب لو ایلمشدر
وآن رقعه با صره بپیش وی نهادم واول رقعه یی کیسه ایله اوکنه قودم چون
صره را بدید رنگ وی برآمد چونکه مامون صره یی کوردی انك رنکی متغیر اولدی
وکفت واتیدی این مهر خزینه منست بو کیسه بنم خزینمك مهری ایله در میخوا هم
که انکس را طلب کنم استرم که اول کمسه یی طلب ایلیم کفتم ای امیر المؤمنین مامونه ایتدم
ای امیر المؤمنین والله که من شرم می دارم والله که بن شرم طوترم که بجهت بعض
از کماشتکان تو که سنی ارسال اتدکك کمسه لردن بعضی سنك سببی ایله خوفی بخاطر
وی راه یابد انك خاطرنه بر خوف یول بوله مامون یکی از خواص خود را کفت

مأمون کندو خاص لرندن برینه ایتدی که همراه اصمعی برو که اصمعی ایله یوری
چون آن مرد را یعنی چونکه اول کمسه یی کوره سن بکوی که امیر المؤمنین ترا
طلبید دی که امیر المؤمنین سنی طلب ایلر لکن انکه تعرفه بوی رسد انسز که اکر برینه
والم ابرنه یعنی رفق ولطف ایله سویله چون آن مرد حاضر آمد چونکه اول سخی
کمسه حاضر کلدی مأمون با وی کفت مأمون اکا ایتدی تو آن شخصی هستی سن
اول شخص می کل میسن که دی روز پیش ما آمدی که دونکی کون بزم قتمزه کلدک
واظهار فقر وفاقه کردی و فقر و فاقه اظهار ایلدک این خرقه را بتو دادیم بو
کیسه یی سکا ویردک تا صرف معاش خودکنی تا کندو معاشکه صرف ایدهسن
نیک بیت که اصمعی پیش تو فرستاد بر بیتی که اصمعی سنک قتکه کوندردی انک سببی ایله
انرا بوی دادی اول کیسه یی اکا ویردک کفت اول کمسه ایتدی اظهار فقر وفاقه
کردی روز کردم دونکی کون که فقر و فاقه اظهار ایلدم دروغ نکفته ام
یلان سویلممشم لیکن نخواستم که آنرا استمدم که قاصد و برا باز کردانم انکه
قاصدی کروه دوندرم قاصد خرجی مکر چنانچه امیر مرا باز کردانید مکر انجلین
که امیر المؤمنین بنی کرو دوندردی یعنی نته که سز بنی محروم کوندرمدکز ز
بن دخی آنی محروم کوندرمدم دیمکدر پس بفرمود هزار دینار بوی دادند
پس مأمون بیوردی اول سخی کمسه یه هزار دینار ویردیلر اصمعی کفت یا امیر
المؤمنین اصمعی ایتدی یا امیر المؤمنین مرا درین نیز با وی ملحق کردان بنی بو
عطاده دخی اکا ملحق ایله فرمود تا هزار دینار وی را نیز تکمیل کردند مأمون
بیوردی تا اکا دخی بیک دیناری تکمیل ایلدیلر یعنی بش یوز دینار دخی ویردیلر
که بیک اولدی و آن مرد را از زمره ندیمان خود کردانید و اول مردی کندو
مصاحبلرینک زمره سندن ایلدی قطعه کف صاحب کرم چون بی درم شد

صاحب کرمنک کفی چونکه درمسز اولدی زنار داری شمر کرد در به بندد
اکر قبوسنی بغلیه قدر تنز لقدن صای و لی در بستن مدخل از انست تا
مدخلک قبو بغلمسی اندن در که حمیان درم را بر بندد که درم کیسه سنک
باشنی بغلر یعنی مدخلک عادتی درهمیانی نبد اتدوکی قبوسنی بندایلر
مدخل ممسک در حکایت حاتم را برسیدند حاتمه سؤال ایلدیلر که هرکز از خود
کریمتر ین دیدی که هرکز کندودن کریمرک کوردکمی کفت بلی بلی کوردم دیدی یا
روزی درخانه غلامی یتیم فرود آمدم برکون بر یتیم غلامک خانه سنه قوندم
ووی ده کوسفند داشت و اول غلام اون کوسفند طوتردی فی الحال یک
کوسفند را بکشت و بپخت او غلام فوری بر قیونی بوغزلدی وپشوردی وپیش
من آورد و بنم اوکمه کتوردی را قطعه از وی خوش مد اندن بر پارهیه باکه
خوش کلدی بخوردم و کفتم بیدم و اتیدم واالله این بس خوش بود واالله بو
پاره زیاده خوشترک و لذیذرک ایدی غلام بیرون رفت غلام بنم سوزمی
استماع ایدوب طشره کتدی و یک یک همه کوسفندرا بکشت و بر بر جمیع کوسفندلری
بوغزلدی و آن موضع را بی پخت و پیش من آورد و اول مقبول یری پشوردی
وبنم اوکمه کتوردی و من از ان آکاه نی و بن اندن خبردار دکلم چون بیرون
آمدم که سوار شوم چون طشره کلدم که سوار اولام دیدم که بیرون خانه کورد
که خانه نک طشره سنده خون بسیار ریخته است چوق قان دوکلمش در بر سیدم که این
چیست غلامه صوردم که بو نه در کفتند وی کوسفندان خود را کشت اندهاولا
ایتدیلر اول غلام کندونک جمیع کوسفندلرینی بوغزلدی وی را ملامت کردم که چرا چنین
کردی که نچون بویله ایلدک دیو آنی ملامت ایلدم کفت سبحان االله غلام ایتدی سبحان
االله یعنی نه عجب حالک وار ترا چیزی خوش آید سکا بر نسنه خوش کله که من مالک

آن بانیم کربن اکر مالک اولام و در آن بخیلی کنم وانده بخیل لق ایدم این زشت
سیرتی باشد بو قبیح سیرت لولک در بو وجه دخی جایز دربو بر قبیح سیرت در
در میان عرب اورتا سنده پس حاتمرا بر سیدند پس حاتمه سؤال ایلدیلر که
تو در مقابلهٔ آن چه دادی که سن انک مقابله سنده اکه نه ویردک گفت حاتم
ایدی سیصد شتر سرخ موی و پانصد کوسفند دادم اوچ یوز قزل موی لو
دوه و بش یوز قیون ویردم گفتند پس تو کریمتر باشی حاتم ایدیلر پس سن
کریمرک اولورسن گفت هیهات حاتم ایدی پیهانه مناسبت وی هرچه داشت
داد اول غلام جمیع مالکنی ویردی و من از آنچه داشتم و بن اندن که مالک ایدم
از بسیاری اندکی بیش ندادم بر وافردن بر شیئ قلیل دن غیری ویرمدم قطعه
چون کدایی که نیم نان دارد چون برکدا که نیم نانه مالک اوله تمامی دهد ز خانهٔ
خویش اول نیم نانی بتمامه کندو خانه سندن محتاجه ویره بیشتر ز آن بود که شاه
جهان اندن زیاده رک اولور که شاه جهان بدهد نیمی ز خزانهٔ خویش کندو
خزانه سندن بر نصفی ویره حکایت شاعری بتوقع فائدهٔ بر شاعر فائده
احسان امیدی ایله بدر خانهٔ معن بن زائده آمد زائده اوغلی معنک خانه سی قپوسنه
کلدی چند روز آنجا بود اول شاعر برنیچه کون انده اولدی مجال بار نیافت معنک
حضورنه وارمغه اجازت مجال بولمدی از باغبان وی التماس کرد انک باغبا
ننه التماس ایلدی که چون معن بباغ در آید که چون معن باغه کله و در کنار آب نشیند
و آب کنارنده اوتوره مرا آگاه کن بنی آگاه ایله چون آن وقت رسید چونکه اول
ایرشدی باغبان ویرا آگاه ساخت باغبان آنی آگاه ایلدی شاعر این بیت را بر تخته
پاره نوشت و باب در داد اول شاعر بو بیتی بر تخته پاره سی اوزره یازدی و صویه
ویردی بیت ایا جود معن ناج معنا بحاجتی ای معنک جودی معنه بنم حاجتی

شرّ اعیان و بیان ایله ناج امر حاضر در ناجی بناجی مناجاتدن که مفاعله
بابندن در مناجات خفیه سوز سویلمک معناسنه در فمالی الی معن سواک شفیع
معنه بنم ایچون سندن غیری شفیع یوقدر چون تخته پاره بیش معن رسید چون
تخته پاره سی معنک اوکنه ایرشدی فرمود تا انرا بگرفتند بیوردی تا آنی طوتدیلر
چون بخواند شاعر را طلبید چون که اول بیتی اوقودی شاعری طلب ایلدی و
ده بدره زر بوی داد و اکا اون بدره التون ویردی و آن تخته پاره را
در زیر بساط خود نهاد و اول تخته پاره سنی کندو بساطنک التنه قودی روز
دوم آن تخته پاره را اکنجی کون اول تخته پاره سنی از زیر بساط برون آورد
بساطی التندن چقاردی و بخواند و اوقدی دیگر شاعر را طلبید کرو شاعری
طلب ایلدی و صد هزار درم بوی داد و اکا یوز بیک اقچه ویردی و روز
سیوم و اوچنجی کون بهمین دستور عمل کرد هم بو قانون ایله عمل ایلدی که
شاعری طلب ایده و احسان ایلدی شاعر ترسید شاعر خوف ایلدی که مبادا پشیمان
شود که مبادا پشیمان اوله و داده را باز ستاند و احسان اتدوکنی کرو اله
بگریخت قچدی چون روز چهارم چون دردنجی کون باز شاعر را بطریق معهود
طلبید نیافتند کرو شاعری معهود و معلوم طریق ایله طلب ایلدی بولمدیلر فرمود
کرد زر گرم من بیوردی که بنم کرمم ذره سنده واجب آن بود که ویرا چندان
عطا دهم واجب اول ایدی کیم اکا اول قدر عطا ویرم که در خزینهٔ من یک
دینار و درم نماند که بنم خزینه مده بر دینار و بر درم قالمیه اما دریغ که ویرا حوصلهٔ
آن نبود اما حیف که اکا اول حوصله و اول قدر اولمدی قطعه کیست اهل
کرم آن کس که چو سائل بدرش اهل کرم کیمدر اول کسدر که چون سائل انک قپوسنه
آورد آن قدر امید که در دل گنجد اول قدر امید کتوره که انک قلبنه صغار مراد

کر خاطرنده اولان امیدی اعلام ایده دیمکدر زبکشاید کف احسان و بخشش
چندان اهل کرم احسان کفنی آچه و اول قدر احسان ایده که نه در حوصلهٔ همت
سائل بکنجد که سائلک همتی حوصله سنده صغمیه حوصله قورصق **حکایت** اعرابی
تهنیت قدوم کریمی را از روٴساء عرب بر اعرابی روٴساء عربدن بر کریمک
قدومی تهنیه سیچون قدوم از سفر آمدن تهنیت مبارکلك قصیدهٔ گفت و بر
وی خواند بر قصیده دیدی وانکا اوزره اوقدی و در آخر قصیده این بیت
را گفته بود و قصیده نک آخرنده بو بیتی دیمش ایدی **بیت** أمدد ذا الید تعود
بطنها • بذل النوال وظهرها التقبیلا یعنی درازکن سوی من یعنی بنم
جانبمه دراز ایله دستی را که کف وی عادت کرده است بخشش زر و مال شول
دستی که انک کفی زر و مال احسان اتمکی عادت ایلمشدر و پشت او تقبیل اهل حاجت
و سؤال وانک ظهری حاجت سؤال اهلنه تقبیل عادت ایلمشدر کف الیه سی ظهردن
مراد بونده الکا رقه سی درانک مضاف الیه سی واقع اولان ضمیر تأنیث یدك اعتبار
ایله درید مؤنث در تعود فعل ماضی اولمق روشندر فعل مضارع اولمقدر که بر تا
حذف اولنمش اولا که تتعود اولوردالک ضمه سی ایله امدد امر حاضر در باب
افعالدن نوال احسان معناسنه در تقبیل اوپدرمك معناسنه در باب تفعیلدن
آن کریم دست سوی او دراز کرد اول کریم دستنی اعرابینک جانبنه دراز
چون ببوسید چونکه اوپدی بر وجه طیبت گفت اول کریم لطیفه طریقی اوزره
دیدی **مصراع** بو لبهای پر تو دست مرا خار آشید سنك لبنك بوی لری بنم
دستمی طرمالادی اعرابی گفت اعرابی ایتدی پنجهٔ شیر زیان را فغان ارسلانك
پنجه سنه از خار درشت خار پشت خارپشتنك درشت خارندن چه زیان نه
وار در آن کریم را این کلمه بسیار خوش آمد اول کریمه بو کلمه زیاده خوش

گلدی و گفت و ایتدی این کلمه بیش من بو کلمه بنم قتمده از آن قصیده
خوشتر است اول قصیده دن لطیف رك در پس بفرمود و برادنه برابر
قصیده پس اول کریم بیوردی اول اعرابی یه قصیده نك مقابله سنده هر
درم دادند بیك درم ویر دیلر و در برابر آن کلمه سه هزار درم دادند و اول
کلمه نك مقابله سنده اوچ بیك درم ویر دیلر **قطعه** از آنکه بمدحت ز فلك سر گذ
اول کمسه نك که مدح ایله باشی فلکدن کچر لر و قدرنی عالی ایدرلر چون
نیست سخندان بود از جمله فروتر چون که سخندان دکل در جمیع سندن
فروتر و دنی تر اولوردانی که سخندان که بود انکه بر اندبلور مسین سخندان
کیمدر اول کمسه در که بله بدراز نکو باز نکو را زنکوتر برازندی ایودن کر و ایوی
ایو رکدن مدحت تاء اصلیه ایله حکمت وزنی اوزره مدح معناسنه در
روضهٔ پنجم بشنجی روضه در تقریر حال بلبلان چمن عشق و محبت عشق و
محبت چمنی بلبللرینك حالنك تقریری بیاننده در و وصف بال پروانگان
انجمن شوق و مودت و شوق و مودت انجمنی پروانه لرینك بالنك وصفی بیاننده
در حرف یا الحق بال بونده قناد معناسنه در انجمن مجلس از مقتبسات مشکوة
نبوت است نبوت مشکوتنك مقتبسلرندندر یعنی بو مذکور اولان حدیث شریف
احادیث شریفه دندر مقتبسات بانك فتحه سی ایله جمع مقتبس در قاعدهٔ عربیت
اوزره مقتبس اسم مفعولدر قبس لنمش معناسنه قبس آتش دن بر پاره در حاصل
عینی مقتبس شعله لنمش دیمکدر که من عشق وعف وکتم فمات مات شهیدا
اول حدیث شریف بودر یعنی هر که در جاذبهٔ عشق آویزد یعنی هر کم که عشق
جاذبه سنه تعلق ایده و با لطافت عشق آمیزد و لطافت عشق ایله اختلاط ایده
و در آن طریق عفت و کتمان پیش گیرد و اول عشق ده عفت و ستر طریقینی اوکنه

طوته وچون بمیرد شهید میرد وچونکه اوله شهید اولور مراد بوکم که شهوت و
غرضدن پاک وعاری عشقه وصول بولوب تستر طریقنه سلوک ایده چون که
اول حال اوزره اوله شهید اولور دیمکدر و شرط عفت وکتمان وعفت و
کتمان شرطی عفت پرهیزکارلق معناسنه در از برای آنست انکیچوندر که چون
بمیل طبع وهوای نفس آلوده باشد زیرا چون میل طبع وهوای نفس ایله آلوده اوله
ودر وصول بآن وسایط توسل جویند وانک وصولنده توسل واسطه لری
استینه لر واظهار کنند وانی اظهار ایده لر از قبیل شهوات نفس حیوانی باشد
اول عشق حیوانه منسوب اولان نفسک حظوظ وشهواتی قبیلندن اولور نه از
فضائل روح انسانی روح انسانه منسوب اولان فضائلدن اوله **قطعه** آن عشق
راکه منقبت خاص آدمیت اول عشقه که آدمی نک مخصوص خصلتی در کو حیواناته
اندن نصیب یوقدر هر جا که هست عفت وستر از لوازمست هر یرده که وار در
عفت وستر انک لوازمندندر عشقی که هست شهوت طبع وهوای نفس شول عشق که
طبع آرزوسی ونفسک هواسیدر خاصیت طباع سباع وبهایمست سباع و
بهایمک طباعنک خاصیتی در زیرا انده همان شهوت وار در طباع جمع طبع در سباع
جمع سبع در یرتجی معناسنه بهایم جمع بهیمه در چارپای معناسنه **فائده** میان
دو خردمند سخن عشق میرفت ایکی عاقل اورتاسنده عشق سوزی واقع اولدی یکی
گفت بریسی ایتدی خاصیت عشق همیشه عنا ورنجست عشقک خاصیتی همیشه عنا
ورنج در وعاشق در همه وقت بلا ومحنت ورنج وعاشق دوکلی وقت بلا و
محنت ورنج درسنج طرتجی بونده چکیجی معناسنه وصف ترکیبی در بلا ومحنت ایله بلا
ودیگری گفت بری دخی ایتدی خاموش باش خاموش اول همانا که تو هرگز
آشتی بعد از جنگ ندیده بگذر که سن هرگز جنکدن صکره صلح کورمش سن وچاشنی

وصال

وصال پس از فراق نچشیده و فراقدن صکره وصال لذتنی طاتمش سن
هیچکس در عالم از صافی دلان عشق پیشه لطیف ترنیست عالمده عشق پیشه لو
صافی دللردن عالی ولطیف رک هیچ کمسه یوقدر واز گران جانان دور
ازین اندیشه کثیف ترنی وبو عشق فکرندن دور گران جانلردن دنی وغلیظ
رک هیچ کمسه یوقدر **بیت** شتر را چو شور وطرب در سرست اگر آدمی را
نباشد خرست **قطعه** پرتو شاهد عشقست جمال دل مرد مرد رک قلبی جمالی
عشق شاهدنک پرتوی درکی کندی میل جمال انکه بدل نیست جمیل جماله چون میل
ایلر اولکه که قلبی ایله جمیلدکل در یعنی شونک که قلبی جمیل در جماله مائل
وراغب در زیرا جنسیت وار در کر بدین قاعده حجت طلبد نادانی اگر
بو قاعده یه بر نادان حجت طلب ایدرسه حجتم پس بود الجنس الی الجنس یمیل
الجنس الی الجنس یمیل کلامی باکر حجت کافی در سوزمک اثباتنه جنس
جنسنه میل ایلر در معناسی ان الله جمیل یحب الجمال **قال ابو علی سینا** من
لم یتعشق بوجه ملیح ولم یتلذذ بصوت شهی فهو علیل المزاج یحتاج
الی العلاج **حکایت** وقتی صدیق اکبر رضی الله عنه بر وقت صدیق
اکبر رضی الله عنه که مراد ابوبکر حضرتی در در کوچهای مدینه می گشت
مدینه منوره نک سوقاقلرنده کزردی وبر در هر خانه می گذشت وهر خانه
قپوسنه اوغراردی تا که بخانه رسید ناکاه بر خانه یه ایرشدی واز آن خانه
آواز گریه شنید واو خانه دن کریه آوازی اشتدی که زنی بیتی میخواند که بر
بر بیت اوقوردی واز دیده سرشک گرم میراند وچشمندن کرم دوامر
سرشک سور روان ایلردی مضمون بیت این که بیتک مضمونی بو که **رباعیه**
ای طلعت تو از مه فزون ای جانان که سنک طلعتک حسن ده آفتابدن

بخوبی

مه بونده آفتاب معناسنه در

زیاده دربیش مه طلعت تو خورشید زبون سنک ماه کبی طلعتک قتنده
خورشید زبون ومغلوب درزان بیش که دایه بر لبم شیر خفر اندن اول که دایم
لبم اوزره شیر قور یعنی بنجا مزمدین شیر سود بریاد لب لعل تو میخوردم خون
سنک لب لعلک یادی اوزره قان بردم میخوردم ایچردم معناسنه دخی جایزدر
سماع این بیت در دل صدیق اثر کرد بو بیتک سماعی حضرت صدیقک کوکلنه
اثر ایلدی در رابکوفت قبولی قاقدی صاحب بیت برون آمد بیت صاحبی
طشره کلدی صاحب بیت ده ایهام لطیف وار در ازوی پرسید که آزادی
یا بنده اندن سؤال ایلدی که آزادمیسن یا بنده میسن کفت بنده کنیزک ایتدی
بنده ایم فرمود که این بیت را در هوای که میخواندی صدیق رضی الله عنه بیوردی
که بو بیتی کیمک محبتنده اوقوردک بو وجه دخی جایزدر اوقودک هوا بونده محبت
معناسنه در **بیت** اتانی هواها قبل ان اعرف الهوا • فصادف قلبی خالیا فتمکنا •
واین اغنک کرم برای که میراندی و بو کرم و وافرانکی کیمک ایچون سوردر روان
ایلردک بو وجه دخی جایزدر سوردک و روان ایلدک کفت ای خلیفهٔ پیغمبر کنیزک
ایتدی ای پیغمبرک خلیفه سی بروضهٔ منور وی انک منور روضه سی حقیچون روضه
بو نده زیارت معناسنه درکه از من بکذر که بندن فراغت ایله کفت صدیق رضی الله عنه
ایتدی ازین مقام کام برندارم بو مقامدن کیتمزم کام ادم معناسنه درتا هر
دل ترا برسر نیارم مادام که سنک قلبنک سر و مرادنی با شه کتورمیم کنیزک آه سرد
از دل برداد برآورد کنیزک در دیله پر اولمش قلبندن سرد آه کتوردی ویکی از
جوانان بنی هاشم را ذکر کرد وبنی هاشمک جوانلرندن برنی یاد ایلدی که محبتی انکا
ایدی صدیق رضی الله عنه بمسجد آمد صدیق رضی الله عنه مسجده کلدی و
خواجهٔ آن کنیزک را طلبید واول کنیزکک افندیسنی طلب ایلدی و ویرا نجه بد

وکنیزکی

61

وکنیزکی صاتون الدی وبهای ویرا تمامی بداد وانک بهاسنی بالتمام ویردی
وبیش معشوقش فرستاد وانی معشوقی قتنه کوندردی عجب زمانه ایرشدک که بر فرد
یوقدر که بر نامراد بر دزد دک مرادی حصولنه وسیله و سبب وله جهان تعیب وطعنه
بهادر بردر **بیت** کرم بباغ ارم کرم بود کرم بخورد • بکوش هر که بکفتم کرم کرم کفت
کرم کرم **قطعه** دلا بشاهد کامت که جفت داند ساخت ای دل سنی مرادک شاهد
ایله جفت اتمکه کیم قادر اولور داند بونک کبی محل لرده تواند معناسنه استعمال
اولنور جز انکه از همه کار زمانه فرد آید اول که دنیا نغری که زمانه نک جمیع
ایشلرندن فرد کله اصلا عالمده ارزوسی ولیه صدیق رضی الله عنه کبی بدرزد
کار برآید وکر ترا آن نیست درد ایله مراد و کار حاصل اولور وکر سنک دردک
یوق ایسه بنال تا دل اهل دلی بدرد آید ناله ایله تا بر اهل دلک دلی سنک
نالندن درده کله ومتأثر اوله باری انک سببی ایله مرادک حاصل اوله
حکایت کنیزکی مغنیه که بحسن غنا موصوف بود وبلطف نوا معروف ایرلیجی
بر کنیزک که حسن غنا ایله موصوف ولطف نوا ایله معروف ایدی غنا نوا صدا
فارسیده تأنیث وتذکیر اعتباری اولمدوغندن اوتوری موصوف ومعروف
دیدی جمالی بی بدل داشت وحسنی بی خلل بی بدل بر جمال وبی خلل حسن طوتا
روزی در منظر خواجه خود سازی می نواخت بر کون اول کنیزک کندو افندیسنک
نظرنده بر ساز چالردی وغزلی می پرداخت وبر غزل ترنم ایلردی نوجوانی
که در دل هوای او داشت بر نوجوان که قلبنده اول کنیزکک محبتی وورسی
سودای اووباشنده انک سوداسنی طوتاردی در زیر منظر ایستاده بود
انک منظری آلتنده طورمش ایدی وکوش هوش بر آواز او نهاده وکوش
هوشنی انک آوازی اوزره قومش ایدی مراد کوشش دل ایله استماع ایلردی

دیگر رو در وقت اشعار او تأملی می کرد وانگ اشعارنگ وقتنده بر
تأمل ایلردی واز لذت لطائف او تمایلی می نمود وانگ لطائفنگ لذتندن بر
تمایل وحرکت کوستروردی **بیت** خرم آن دل که داده محروم از دیدار دوست
خرم ومسرور اول معشوقنگ دیدارندن محروم اولمش عاشق گزیدن دیوار
حرمان کوش بر گفتار اوست که حرمان دیواری اراده ندن کوشی انگ گفتاری
اوزره درباری بو ذوقدن محروم دکل درناگاه خواجه سر از منظر فرو
کرد ناگاه کنیزکنگ افندیسی منظردن باشنی اشغه ایلدی جوانرا دید جوانی کوردی
نزدیک خود خواند کند وقتنه اوقودی وباخود بریک مائده بنشاند
وکندوسی ایله بر سفره اوزره اوتوردی هردم از جایی باوی چیزی می گفت
هردم بریردن اول جوانه برنسنه دیدی وهر لحظه در هر هنری باوی گفتگوی
می سفت وهر لحظه هر بر هنرده انگ ایله بر گفتگو [illegible] مراد حجابی رفع ایچون
مصاحبت ایلردی دیگر جوان با خاطر فارغ از همه چیز جوان جمیع نسنه دن
فارغ خاطر ایله کوش با خواجه داشت وچشم با کنیزک کوشنی خواجه یه
وچشمنی کنیزکه طوتاردی هرچه آن بغمزه سؤال می کرد هرچیکه جوان غمزه ایله
سؤال ایلردی این بابرو جواب می گفت کنیزک ابرو ایله اکا جواب ایدردی
بیت دو کس را که باهم بود جان وهوش • حکایت کنند ولبها خموش •
وهرچه او بطره گره می بست وهرچیکه جوان طره ایله گره بغلردی این
بشکر خنده می گشاد کنیزک شکرخنده ایله چوزردی **مثنوی** چه خوشتر
از وصال آن دو عاشق اول ایکی عاشقنگ وصالندن خوشترک نه در
برغم دشمنان باهم موافق دشمنلرک رغمنه بری بری ایله موافق
اوللر رغم بورنی اوزره دلگذرا تا کورلک معناسنه استعمال اولنور

بیت

بیت خدایا بر دل ریشم ببخشای • وواصلنی علی رغم الاعادی بهم از
چشم وابرو در فسانه چشم وابرودن بری بری ایله مصاحبت وفسانه ده
اولالرکی کنار و بوس را جویان بهانه کنار وبوسه بهانه استیجی اولالر چون
صحبت متمادی شد چون صحبت متمادی وممتد اولدی خواجه چنانکه دانی اغلبی
کربلورسن خواجه بضرورت بعض حاجات انسانی انسانه منسوب اولان
بعض حاجتلرک ضرورتی ایله مثلا خلایه کتمک کبی قدم برداشت چکلدی قدم
قالدردی یعنی قالقدی وآن هردو آرزومند مشتاق را اول هر ایکی مشتاق
آرزومندی بهم بگذاشت بری بری ایله قودی مجلس خالی گشت مجلس خالی
اولدی وهر دواعی مواصلت از جانبین متوالی ومواصلت داعیه لری اکی
جانبدن متوالی ومتزاید اولدی دواعی سبب لر کنیزک زبان بگشاد
زبانینی اچدی ودر مخاطبه آن جوان واول جوانگ مخاطبه سنده این صدا
بندای خوش در داد بو صدایی لطیف ندا ایله ویردی **قطعه**
بخدایی که آشکار ونهان شغول خدا حقیچون که آشکار ونهان بنده اوت
ادمی وپری انگ بنده سی درادمی وپری لف ونشر مرتب طریقی اوزره
آشکاره ادمی نهانه پری خوب واقع اولمشدر که زهر کس که درجهان بینم
که هر کسدن که جهانده کورورم پیشم من از همه عزیزتری بنم قتمده دوکلی
سندن عزیزک سن عزیزی یا خطاب ایچون درجوان چون این نکته را
کوش کرد جوان چونکه بو نکته یی استماع ایتدی فریاد برآورد که فغان کتوردی که
رباعیه ای آنکه مرا دیده ودل منزل تست ای شول کسه که بنم دیده و
دلم سنگ منزلگ در حسن همه خوبان جهان حاصل تست جمیع جهان
خوبلرینگ حسنی سنگ حاصلگدر یعنی انلرگ جمیعی سندن اولان حسن سنده واردر

جمیع سنده

کر هست دلم مائل تو نیست عجب اگر قلبم سکا مائل ایسه عجب دکل در
سنکیست نه دل دلی کرفی مائل تست بر سنک در دل دکل در شول دل که
سکا مائل دکل در باری کنیزک کفت در جهان همین آرزو دارم باری
کنیزک ایتدی جهانده انجق بو آرزو طوتارم که دست در میان هم
کنیم که بری بری مزک میاننه ال ایده لم و از لب و دهان یکدکر شکر خوریم و بر ی
بر بریزک لب و دهانندن شکر یه لم شکردن مراد بوسه در جوان کفت من نیز این
آرزو دارم جوان ایتدی بن دخی بو آرزویی طوتارم اما چکنم که خدای تعالی
میفرماید اما نیلیم که خدای تعالی بیورر که الاخلاء یومئذ بعضهم لبعض عدو الا
المتقین یعنی فردای قیامت یعنی قیامت کونی دوستی دوست داران
برنک دشمنی بر آید دوست دارلرک دوستلکی دشمنلکه و عداوته مبدل
اولور مکر دوستی پرهیزکاران مکر متقیلرک دوستلکی که بو دوستی اید
که دوستلق ایله زیاده اولور نمی خواهم که فردا بنای محبت ما خلل کیرد
استمزم که یارین قیامت کونی بزم محبتمز بناسی خلل و نقصان طوته و
دوستی ما بدشمنی بدل کردد و بزم دوستلکمز عداوته مبدل اوله این
بکفت و دامن صحبت بکذاشت جوان بونی دیدی و صحبت دامننی قودی
و بدین ترانه راه رفتن برداشت و بو ترانه ایله کتمک طریقنی طوتدی رباعیه
این عشق دو روزه را دلا باز کذار ای دل بو ایکی کونلک عشقی ترک ایله کز
عشق دو روزه بر نمی آید کار زیرا بو ایکی کونلک عشقدن کار و مراد حاصل اولمز
زانسان عشقی کزین که در روز شمار انکبی دن بر عشقی اختیار ایله که قیامت
کوننده با آن کیری قرار در دار قرار دار قرارده انکله قرار طوته سن دار
قراردن مراد جنت در حکایت یکی از دانشمندان کوید دانشمندلردن

بری ایدر که وقتی مجلس می داشتم که بر وقت مجلس طوتاردم و در
زمین دل مستمعان و مستمعلرک قلبی زمیننده تخم ارادت می کاشتم
ارادت و نصیحت تخمنی اکردم پیری ملازم مجلس ما می بود بر پیر بزم مجلسمز
ملازم ایدی و از وظیفهٔ ملازمت تخلف نمی نمود و ملازمت وظیفه سندن
تخلف کوسترمزدی دایم کلوردی اما دایم آه میزد و اشک می ریخت اما دا یم
آه اوررردی و اشک دوکردی و یک لحظه آه و اشک را از هم نمی کسیخت و بر
لحظه آه و اشکی بری برندن قطع و جدا اتمزدی روزی در خلوت اورا طلبیدم
بر کون آنی خلوتمه طلب ایلدم و از وی موجب آن حرکت برسیدم و اول پیردن اول
حرکتنک سببنی صوردم حرکتدن مراد آه و کریه در کفت من مردی بودم پیر ایتدی
بن بر کیمسه ایدم که غلامان و کنیزکان میخریدم و میفروختم که غلاملر و کنیزکلر صا تون
آلوردم و صاتردم یعنی اسیرجی ایدم و وجه معاش خود را از آن بیع و شری
می اندوختم و کندو وجه معاشمی اول بیع و شری دن کسب و حاصل ایلردم روز ی
غلامی صغیر بر کون بر صغیر غلام بیت لب چو شکر ناب و رخ چو بدر منیر زده
صافی شکر کبی لبی و رخ ده بدر منیر کبی منور ایدی بو وجه دخی جایزدر
لب ایله شکر ناب کبی و رخ ایله بدر منیر کبی ایدی هنوز شکر او را نشسته دایه
ز شیر هنوز دایه انک لبنی سوددن یومامش ایدی یعنی هنوز
سوتدن فراغت ایلممش ایدی شکردن مراد لبی در بمبلغ سیصد دینار
بخریدم اوچ یوز دینار مبلغ ایله صاتون آلدم و در تربیت او بسی
رنج کشیدم و انک تربیتنده چوق رنج چکدم چون بشیوهٔ دلبری بیاموخت
چونکه دلبرلک شیوه سنی اوکرندی و چهره بدلداری بر افروخت و چهره
دلدارلق ایله شعله لندردی یوسف وار بازارش بردم آنی یوسف کبی

بازاره الندم و بر خریداران شمایل و اخلاقنی بر شمردم و مشتریلره
رغبت و میل ویرمک ایچون انک شمایل و اخلاقنی عد و بیان ایلدم
بو وجه دخی جایز در مشتریلر قتنده بو وجه اوزره خریداران داخل
اولان بر زانک کروهسی ایله عند معناسنه اولور ناگاه دیدم کردرزی
اهل صلاح ناگاه کوردم که اهل صلاح لباسنده نازنین سواری بر
نازنین سوار بلکه در خانهٔ زین زیبا نگاری بلکه زین خانه سنده بر زیبا
نگار زین زانک کروهسی ایله ایز معناسنه در انجا رسید اول یره ایرشدی
و بگوشهٔ چشم آن غلام را دید و گوشهٔ چشم ایله اول غلامه نظر ایلدی خود
از بارکی در انداخت کندوسنی بارکیدن اتدی یعنی اتندن اندی و در پهلوی
وی منزل ساخت و اول غلامک یاننده اوتوردی و پرسیدش که چه نام
داری و غلامه صوردی که نه نام طوتارسن و از کدام دیاری و قنغی
دیاردن سن و چه هنری دانی و نه هنر بلورسن و کدام کاری توانی و قنغی
کاره قادرسن انگاه روی بمن آورد اندن صکره بکا توجه ایلدی و از ثمن وی
سؤال کرد و انک بهاسندن سؤال ایلدی گفتم اگرچه در حسن یک دینارست ایتدم
اگرچه حسن ده بر دینار در که مراد وجهی در اما بهای وی هزار دینارست
کامل العیار اما انک بهاسی کامل العیار هزار دینار در جوان هیچ نگفت
اول جوان هیچ سویلمدی و از حاضران در نهفت و انده حاضر اولانلردن
مخفی دست بدست غلام برد الی غلامک النه التدی و چیزی بدست وی
سپرد و غلامک النه بر نسنه تسلیم ایلدی و بعد از رفتن وی و جوان گتدکدن
صکره از اوزن کردم آنی وزن ایلدم صد دینار بود یوز دینار ایدی
و روز دوم و سیوم و ایکنجی و اوچنجی کون بهمین دستور عمل کرد همین

بو اسلوب ایله عمل ایلدی و همچنین معامله پیش آورد و بهمین بو معامله
ایله کتوردی مراد هر کلدکده یوز دینار کتوردی دیمکدر مبلغ انجه
بغلام داده بود اول نسنه نک مبلغی که غلامه ویرمش ایدی سیصد دینار
رسیده بود اوچ یوز دیناره ایرشمش ایدی با خود گفتم کندومه ایتدم
مایهٔ غلام را بتمامه ادا کرد غلامک سرمایه سنی بالتمام ادا ایلدی همانا
که او را بکذر که جوانک باین غلام تعلق خاطر شده است بو غلامه خاطرنک
تعلق اولمشدر و برادای انجه گفتم قدرت ندارد دولی که دیدم انک اداسنه
قدرت طوتمز چون وی روان شد چونکه جوان روان اولدی من نیز بی
وقوف بن دخی وقوفسز در عقب وی بشتافتم چندانکه انک عقبنجه ایودم
اول قدر که خانهٔ وی را یافتم انک خانه سنی بولدم چون شب در آمد چونکه
کیجه کلدی بر خاستم قالقدم آن غلام را بجامهای نفیس بیاراستم اول
غلامی نفیس جامه لر ایله زینت ایلدم و ببویهای خوش معطر کردانیدم و لطیف
رایحه لر ایله معطر ایلدم و بدر خانهٔ آن جوان رسانیدم و اول جوانک خانه سی
قپوسنه ایرشدردم و در را بکوفتم و قپویی قاقدم چون در بگشاد و بیرون
آمد چونکه قپویی اچدی و طشره کلدی و ما را دید و بزی کوردی بیهوش
شد بیهوش اولدی چون بهوش آمد چون هوشه کلدی گفت انا لله و انا الیه
راجعون بولی دیدی پس گفت شما را که آورده است صکره ایتدی سزی
بورایه کیم کتورمشدر و بمن که راه نمونی کرده و بکا کیم دلالت ایلمش در
یعنی بنی سزه کیم کوستردی گفتم بعضی از ابنای ملوک ایتدم ابنای ملوکدن
بعضیسی این غلام را خریداری کردند بو غلامه خریدارلک ایلدیلر اما
بیع ما بر چیزی قرار نیافت اما بزم بیعمز بر نسنه اوزره قرار بولمدی

ترسیدم که امشب قصد این غلام کنند خوف ایتدم که بو کیجه بو غلامه
قصد ایده لر گفتم امشب و برا بتو سپارم ایتدم بو کیجه غلامی سکا تسلیم ایلیم
تا در پناه تو ایمن خواب کند تا سنک حفظکده ایمن اولوب دیو یه گفت
تو هم در آی جوان ایتدی سن دخی ایچرو کل گفتم مرا مهمی ضروری است
ایتدم بنم ضروری بر مهمم وار در که اینجانی تواَنم بود که بونده اولمغه
قادر دکلم غلام را بوی گذاشتم غلامی اکه قودم و من برگشتم و بن دوندم
چون بخانه رسیدم چونکه خانه یه ایرشدم و در بستم و قپویی قپادم و در بستر
راحت نشستم و راحت بسترینه اوتوردم بهزار اندیشه هزار فکر ایله که امشب
میان ایشان چون گذرد که بو کیجه انلرک اورتاسنده نیجه کچه و مصاحبت ایشان
برچه قرار گیرد و انلرک مصاحبتی نه اوزره قرار طوتار ناگاه شنیدم آواز در
برآمد ناگاه اشتدم قپونک آوازی کلدی و غلام از عقب او از در آمد و غلام
آوازدن صکره ایچرو کلدی گریان و لرزان گریه ایدیجی و د ترجی گفتم ترا چه
بوده است غلامه ایتدم سکا نه اولشدر و در صحبت او چه روی نموده وانک
صحبتنده نه ظاهر اولمشدر که برین حال می آیی که بو حال ایله کلورسن گفت آن جوا فرد
بمرد غلام ایتدی اول جوان اولدی و جان بجانان سپرد و جاننی جانانه
تسلیم ایلدی گفتم سبحان الله آن چگونه بود ایتدم سبحان الله اول نیجه اولدی
گفت چون تو برفتی غلام باکه ایتدی چونکه سن کتدک مرا بخانه درون برد
بنی خانه سی ایچنه التدی و از برای من طعام آورد و بندن اوتوری طعام
کتوردی چون طعام خوردم و دست شستم چونکه طعام یدم و الیمی یودم
از برای من بستر بینداخت بندن اوتری دوشک براقدی و مشک و گلاب ب
برمن زد و باکه مشک ایله تعبیه اولنمش گلاب سربدی و مرا بخوابانید و دیکی

یا تورتدی و بعد از آن انگشت بر رخساره من نهاد و گفت و اندن
صکره انکشتنی بنم رخسارم اوزره قودی و ایتدی سبحان الله این چه خوبست
و چه مرغوب بو نه خوب در و نه محبوب در و نه مرغوب در و چه ناخوشست آنچه نفس
من میخواهد و نه قبیح در آنی که بنم نفسم طلب ایلر و در هوای آن میکاهد و انک
آرزوسنده زیاده زحمت و مشقت چکر عقوبت خدای تعالی ازان سخت تر
خدای تعالینک عقوبتی اندن سخت رک و مشکل رک در و گرفتاریان و نفسک
اول قبیح آرزوسنه گرفتار اولانلرک از همه کس بد بخت تر دو کلی کسدن بد بخت
رک و نامعقول رکدر بعد ازان گفت انا لله و انا الیه راجعون اندن صکره
ایتدی انا لله و انا الیه راجعون تحقیق بز الله ایچونز و تحقیق بز اللهه رجوع
ایدیجی لرز بو کلمات مصیبت قننده تسلیم ایچون اوقونور و دیگر بار
انگشت بر رخسار من نهاد و گفت و تکرار انکشتنی بنم رخسارم اوزره قودی
و ایتدی گواهی می دهم که این بغایت جمیلست طاقتلق و یریرم که بو
غایت ایله جمیلدر و بنهایت آمالی و آمال دلیل وار ز و ردایل لرک طهارتنه
دلیل در یعنی بو آرزو نفسک مطلب اعلاسیدر اما عفت و پاکی از ان جملت
اما عفت و پاکلک اندن جمیل رک در و ثواب موعود بر ان و عفت و پاکلک
اوزره موعود اولان ثواب از همه در جمال اکمل جمال و قبولده جمیعی سندن
کامل رک در پس بنشاد بو سوزلری دیدکدن صکره دوشدی و چون
اورا بجنبانیدم و چون اول جوانی دبرتدم مرده بود و پلجات جاو دانی
برده اولمش ایدی و باقی حیاته واصل اولمشدی پیر گفت پیر اول عالمه
ایتدی این همه گریه من بر یاد آن جوانست بنم بو دوکلی گریم اول جوانک
یادی اوزره در که هرگز عفت و نظافت و لطف و ظرافت وی که

هر کز انک عفت ونظافتی ولطف وظرافتی از خاطرم نمی رود خاطر مدن
کیتمز وحسن شمایل ولطف مخایل او وانک حسن شمائلی ولطف مخایلی شمایل
جمع شمال درکه خلق معناسنه در لیکن کاهی صوت معناسنه استعمال
اولنور مخایل علامتلر که ترجمانده بویله در از نظرمن غایب نمی شود
بنم نظرمدن غایب اولماز تا باشم این راه رابویم مادام که اولام بو طریقه
یلرم واین ره خواهم سپرد وبو یوله کیتسم کرک وچون بمیرم بدین حال خواهم
مرد وچونکه اولم بو حال ایله اولسم کرک **قطعه** یار چون رفت آن
بخوبی از همه عالم فزون اول خوبلقده دوکلی عالمدن زیاده یار چون که
بو عالمدن کتدی در فراقش از همه عالم فزون خواهم کریست انک فراقنده
جمیع عالمدن زیاده کریه اتسم کرک ریزد اکنون خون دل از کونه زردم
نجاک شیمدی کونه زردمدن خون ادلم خاکه دوکیلور یعنی خون دلم
چشممدن یوزم اوزره روان اولوب خاکه دوشر چون روم در خاک هم
هم زین کونه خون خواهم کریست چونکه خاکه کیدم ینه بونک کبی دن
خون اغلسم کرک کونه اول یکز معناسنه درکه روی مراد در کونه
ثانی نوع معناسنه در زر دصار و **حکایت** جوانی سلیل نام
از سلاله کرام سلاله کرامدن نامی سلیل بر جوان سلاله نسل کرام
جمع کریم درکه نیک معناسنه درکه قبایل عرب بکمال ادب مشهور بود
که عرب قبیله لرنده کمال ادب ایله مشهور ایدی و در بیشه شیران و
شیرلر بیشه سنده ومعرکه دلیران وبهادرلر معرکه سنده از ضعف و
سستی دور ضعف وسستلکدن دور ایدی مراد بهادر و شجیع
ایدی دیمکدر معرکه جنک یری در دل از دختر عم هوایی داشت قلبنده

عمی سنک دخترندن بر محبت و در سر از وسوسه عشق او سودایی وباشنده
انک عشقی وسوسه سندن بر سودا طوتاردی عمرها رنج طلب برد چوق زمان
طلب رنجنی التدی تا بمطلوب رسید تا مطلوبنه ایرشدی و ضربت عشق
خورد و عشق ضربنی یدی تا جمال معشوق بدید تا معشوقنک جمالنی کوردی
هنوز در بزم وصال هنوز وصال بزمنده جای کرم ناکرده بو ذیرلی
استیممش ایدی واز جام وصال و وصال جامندن جرعه بیش خورده
بر جرعه دن زیاده نوش اتممش ایدی عزیمت اتش خاست اکه اول
قصد وآرزو پیدا اولدی که ازان منزل بجایی دیکر مقام کند که اول منز
لدن نقل ایده و غیری یرده مقام ایده و در موطن تازه تر آرام کیرد
وتازه وجدیدرک موطنده آرام وقرار طوته آن ماه را در عماری
نشاند اول ماهی بر محفه یه قودی وعماری را بدان راه که خاطرش بخواست
براند وعماری یی کتورن شتری اول یوله که انک خاطری استردی سوردی
عماری محفه چون یک مرحله از مقام خود برفت چونکه کند ومقامندن
بر قوناق کتدی بجایی خوش ومنزلی دلکش رسید بر لطیف یره وبر مقبول منزله
ایرشدی ونزول کرد واند قوندی وعماری را فرود آورد وعماری یی
شتردن اشغه اندردی ناکاه دید که از یک جانب ناکاه کوردی که بر جانبدن
سی سوار اشکار شدند اوتوز سوار ظاهر اولدیلر برخاست وسلاح در بست
قالقدی وسلاحنی بغلندی و در خانه زین نشست و ایر خانه سنده
اوتوردی یعنی سوار اولدی چون نزدیک آمدند چونکه یقین کلدیلر
دانست که دشمنانند بیلدی که انک دشمنلری در و قصد وی دارند
واکه قصد طوتارلر بمقابله ومقاتله ایشان مشغول شد انلر ایله مقابله و

مقاتله اتمكه مشغول اولدی و بيشتر ايشان را بكشت وانلرك اكثرنی قتل
ايلدی اما از جمهای كاری خورد اما كندوسی دخی كاری و محكم زخم ير
يدی چون از جنگ فارغ شد چون كه جنكدن فارغ اولدی پيش دختر
عم آمد و كفت عمی نك دختری فتنه كلدی و ايتدی رباعية آمد زعدو
بكستن من خبری بنم هلاكه دشمندن بر خبر كلدی يعنی هلاكم مقرر اولدی
بنشين كه به بينمت بحسرت نظرای او تور كه بر نظر حسرت ايله سكا نظر
ايدیم بو وجه دخی جايز در سنی حسرت ايله بر نظر كوره يم زيرم خونت
كرتا چو خونم ريزند سنك خونكی دوكيم كه تا چون خونی دوكرنر ناكه زلبت
كام نكير د دكری ناكاه سنك لبكدن بر غير مراد حاصل اتميه دختر كفت
والله اكر تو خونم نريزی دختر ايتدی والله اكر سن خونی دوكميه سن من
خون خود خواهم ريخت بن كندو خونمی دوكم كرك و با خون تو خواهم
آميخت و سنك خونك ايله خلط ايلسم كرك اما آن به كه تو پيش دستی كنی
اما اول يك كه سن سبقت و تقدم ايده سن و اين عقده را از دل
خود بكشايی و بو عقده و اضطرابی كندو قلبكدن حل و رفع ايده سن
سليل برخاست و اين ترانه را آغاز كرد كه سليل قالقدی و بو ترانه يی
آغاز ايلدی كه رباعية از كشتی نادرست اين چرخ درشت
بود رشت و غدار چرخك نادرست و ناهموار دورندن بنكه مراد
سان نجا كه آمد بشت كور كه بنم ارقم نه حال ايله خاكه كلدی آن كز دم
اين نقد حيات بمشت اول كه بو حياتم نقدی انك سبيدن مشتمده در
امروز بدست خود همی بايد كشت بوكون كندی الم ايله آنی قتل اتمك كرك
اندن مراد دختر عمی در كه آنی كندوسنه سبب حيات ظن ايدركن بر حاله

ابر شدی كه بالضروری آنی قتل اتمك لازم كلدی پس بر كلويی كه
بر آن از زره كريبان رشك می برد پس شو كلو او زره كه كريبانك زهندن
رشك ايلردی كلو بوغاز ذهندن مراد غيبتان در و از غرت عقد
حمائل و عقد حمائل غير تندن اشك می ريخت تو و كردی می برد كه و می ر
فاعلی سليل در زنكی تيغ براند بر تيغ اوردی و آن شمع جهانتاب را و اول
جهانتاب شمعی كه مراد دختر در بيكدم بنشاند بر دمده سوندردی بو
وجه دخی جايز در بر نفس ايله سويوندردی و روی خاك آلود خود را در
خون او بماليد و كندونك خاك آلود يوزنی انك خوننه سوردی و بان
سرخ رويی بار ديكر و اول سرخ رويی لق ايله تكرار رويی در آن سيه روزان
نهاد قتال ايچون اول سيه روزلره توجه ايلدی سيه روزان بدبختان معناسنه در
و چند ديكر را سر بر داشت و بر قاچنك دخی باشنی كسدی و آخر بكذاشت
و عاقبت باش قودی يعنی هلاك اولدی چون قوم سليل از ين واقعه خبر
يافتند چونكه سليلك قومی بو واقعه دن خبر بولديلر جامه دران و موی
كنان جامه لرن يرتارك و موی لرن يولارك بشتافتند ايو ديلر و آن هر دو
كشته را بمقابر قبيله بردند و اول هر ايكی مقتولی قبيله نك مقابرنه الته ديلر و در
يك قبر بخاك شان بسپردند و بر قبرده انلری خاكه دفن و تسليم ايلديلر
قطعه هر دو را از بر زمين از سر عزت بردند هر ايكسنی عزت ايله ير التنه ايلتديلر
تا نه در روز جزا خوار و دژم بر خيزند تا قيامت كوننده خوار و غمكين
قالقميه لر در ته خاك بيك بستر شان جا كردند خاك التنده انلره بر دوشكده
ير ايلديلر تا بهم شاد بخسبند و بهم بر خيزند تا بری بری ايله شاد ياته لر
و بری بری ايله شاد قالقه لر خسبيدن ياتمق و اويومق معناسنه در

سرخ رويی سپيد رويی معناسنده دخی استعمال اولنور

حکایت جوانی باکمال ادب باشتر ملقب کمال ادب ایله اشتر ایله
ملقب بر جوان بر دختری جمیله از مهتران قبیله جیدا نام قبیله‌نک اولولر ندن
نامی جیدا بر جمیله دختره عاشق شد عاشق اولدی و رابطهٔ وداد
و محبت رابطه‌سی و قاعدهٔ اتحاد و اتحاد قاعده‌سی میان ایشان
مستحکم گشت اورتالرنده مستحکم اولدی این راز را از نزدیک و دور
بو رازی قریب و بعیددن می پوشیدند ستر ایلدیلر و در اخفای آن جهد
المقدور و آنک اخفاسنده قدرتلری قدرجه کوشیدند سعی ایلدیلر اما
بحکم آنکه اما اول سبب ایله که ایتمشلر در بیت عشق سریست که گفتن نتوان
عشق بر سر در که سویلمک ممکن دکلدر بر وصد پرده نهفتن نتوان اکی
یوز پرده ایله آنی ستر ایلمک ممکن دکلدر عاقبت راز ایشان بر روی روز
افتاد عاقبت انلرک رازی روزک یوزی اوزره دوشدی مراد تمام فاش
اولدی دیمکدر و ستر ایشان از نشیمن کمون با انجمن بروز آمد و انلرک سری
کمون و خفا نشیمنندن بروز و ظهور انجمنه کلدی کمون نهان بروز اشکار
انجمن کثرت و مجلس نشیمن آشیان و مطلقا مکان معناسنه در و میان دو
قوم ایشان و انلرک اکی قومی اورتاسنده جنگها انگیخته شد جنگ پیدا
و ظاهر اولدی و خونها ریخته گشت و قانلر دوکلمش اولدی قبیلهٔ جیدا
جیدانک قبیله‌سی خیمهٔ توطن از آن دیار بر کندند اول دیاردن توطن
خیمه‌سنی قوپردیلر و بار اقامت بدیار دیگر افکندند و اقامت یوکنی
غیری دیاره براقدیلر چون شد ایام فراق متمادی گشت چونکه فراقک
شدایدی متمادی و ممتد اولدی و دواعی اشتیاق متقاضی گشت
و اشتیاق داعیه‌لری متقاضی اولدی روزی اشتر بر کون اشتر یا بلکی

از دوستان خود گفت کندو دوستلرندن برینه ایتدی هیچ توانی
که بمن بیایی هیچ قادرمیسن که بنمله کله‌سن و مرادم زیارت جیدا مددکار ی
نمایی و جیدانک زیارت و مواصله‌سنده بکا معاونت کوستره‌سن که جان
من در آرزوی وی بلب رسیده است که آنک آرزوسنده بنم جانم لبمه
ایرشمشدر و روز من در مفارقت او بشب انجامیده و آنک مفارقتنده
بنم روزم شبه منتهی اولمشدر گفت سمعا و طاعة هرچه کویی بنده‌ام اول
دوست ایتدی سمعا و طاعة هر نه دیرایسک بنده‌ام و هرچه فرمایی
بآن شتابنده و هر نه بیورر ایسک اکا سرعت و اقدام ایده‌یم هر دو برخا ستند
اکیسی بله قالقدیلر و راحله‌ها بیاراستند و راحله‌لری زینت و جاهز ایلدی یلر
راحله‌دن مراد شتردر یک روز و یک شب بر کون و بر کیجه و دیگر روز تا شب
راه بریدند و بر کون دخی کیجه‌یه دکن راه قطع ایلدیلر یعنی یول یوردیلر و شب
بآن دیار رسیدند و شب اول دیاره ایرشدیلر در شعب کوهی نزدیک بآن قوم
فرود آمدند اول قومه قریب بر طاغ آراسنده قوندیلر و راحله‌ها بخوابانیدند
و راحله‌لری یاتردیلر اشتر آن دوست را گفت بر خیز اشتر اول دوستنه
ایتدی قالق و آن گم شده را سراغ کن با این قبیله بگذر و اول گم اولمشی
سراغ و طلب ایدرک بو قبیله‌یه کذر ایله گم شده‌دن مراد جیدادر سراغ
تجسس معناسنه در و با هیچ کس نام من مبر و هیچ کسه‌یه بنم نامی ذکر ایلمه مگر
با کنیزکی که مگر شول کنیزکه که فلانه نام یعنی نامنی دوستنه اعلا م
ایلدی اما بونده مبین دکلدر که راعی گوسفندان و محرم رازهای
پنهان جیداست که جیدانک کوسفندلرینک چوبانی و پنهان رازلرینک
محرمی در راعی چوبان سلام من برسان بنم سلامی ایرشدور و ازوی خبر

جیدا پرسن و جیدانک خبرلی اندن سؤال ایله و موضع فرود آمدن ما
اورانلرنشان ده و اگر بزم قوندیغمز موضعک نشانینی ویرآن دوست گوی
من برخاستم اول دوست ایدر بن قالقدم و بان قبیله درآمدم و اول
قبیله یه کلدم اتفاق اول کسی که مرا پیش آمد اتفاقا اول بر کیسه بیم او
کلدی آن کنیزک بود اول کنیزک ایدی سلام انتر رسانیدم اکا انترک سلا منی
ایرشدردم و حال جیدا پرسیدم و جیدانک حالنی صوردم گفت نشو هم
وی کنیزک ایتدی جیدانک وجی بروی تنگ گرفته است انی محکم ضبط
ایلمشدر و در محافظت وی الحجه ممکنست و انی حفظ ایلمکده اول مرتبه
که ممکن در بجای می آر دیرنه کتور راصلا قصور قومز اما موعد شما آن
درختانست اماسز که موعد کوز اول درختلردر موعد اسم مکاندر
وعده یری معناسنه که درعقب فلان پشته است که فلان پشته نک
آردنده در باید که وقت نماز خفتن آنجا باشید گرگ که یتسو نمازی
وقتی انده اولاسز من زود برگشتم بن فوری اول قبیله دن دوندم و
این خبر را باانتر رسانیدم و بو خبری انتره ایصال ایلدم هر دو برخاستیم
اکیمز بله قالقدق و راحلهای کشیدیم و راحله لری بندک تا بوقت مو عود
بموعد معهود رسیدیم موعود اولان وقته دکن معهود اولان موعده
ایرشدک رباعیه بودیم درانتظار باگریه و آه گریه و آه ایله انتظارده
ایدک یارک یولنده اوتورمش بنشسته براه یار گزره ناگاه که یولدن
ناگاه بنشسته براه یارک معناسی حواب اوله قید اولندی آواز حلی و
بانگ خلخال آمد حلی نک آوازی و خلخالک صداسی کلدی یعنی خبر ید
کامدان چاردده ماه یعنی گویا آواز حلی و بانگ خلخال لسان حال ایله

دیلبلر

دیدیلر قالقوکوزکر اول چارده ماه کلدی ماه چارده ماه بدر
معناسنه در که جیدا مراد در حلی بنت در که جیدا انکله و سنی انک ایله
آراسته ایلمشدر بعض نسخه ده حری واقع اولور اما تحلیه ملایم و
مناسب کل در انتر از جای بجست و استقبال کرد انتر برندن
صچرادی و جیدا یه استقبال ایلدی و سلام گفت و سلام دیدی و دست
بوسید و جیدانک النی وبیدی من روی از ایشان تافتم بن انلردن یوز می
چویردم و بجانب دیگر شتافتم و غیری طرفه یوردم مرا آواز داد کر باز
آی باکه آواز ویر دیلرکه کرو کل که هیچ ناشایستی درمیان نیست که هیچ اور تازده
فعل قبیح یوقدر و جو گفت وکویی برزبان نی و زبان اوزره اولان گفت
و کودن غیری یوقدر بلکه همان مصاحبت در من باز آمدم بن گرو کلدم
و هر دو باهم نشستند و اکسی بله بله اوتوردیلر و باهم سخنان از گذشته
و اینده در پیوستند و گذشته و آینده دن بری بری ایله سوزلر اولاشدردیلر
در آخر انتر گفت مصاحبت آخرنده انتر ایتدی که امشب چشم آن دارم که بو
کیجه اول امیدی طوتارم که با من باشی بنم ایله اوله سن و چهره امید مرا با تخن
مفارقت نخراشی و بنم امیدم چهره سنی مفارقت ناخنی ایله طرملیه سن
جیدا گفت لا و الله این هیچ گونه میسر نیست جیدا ایتدی لا و الله بو هیچ بر جهله
میسر دکلدر روکاری بر من ازین دشوارتر و باکه بونندن مشکلترک بر ایش یوقدر
هیچ واحی که بار آن واقعهای چنین پیش آید استر میسن که گرو اول اولکی واقعه لر
واقع و ظاهر اولا بو وجه جایز دار است سن و گردش ایام و آبامک دوشمنی بیاتا
زکی بوابستد ایده و آلام بر من بگشاید سنه تکرارشر ایده و آلام قپولرنی بنم اوز رمه
آچه انتر گفت انتر ایتدی لا و الله تراینگذارم لا و الله سنی قومازم و دست

از دامنت نمی دارم وسنک دامنکدن الی چکرزم مصراع هرچه آید کو بیا
وهرچه خواهد کو بشو هرنه کلورسه دی کلسنو وهرنه اولورسه دی
اولسون چیدا گفت چیدا ایتدی دوست تو طاقت آن دارد سنک دو
اکر طاقت طوتارمی که هرچه من کویم بآن عمل کند که بن هرنه دیرسم انک ایله
عمل ایده سن بر خاستم وگفتم بن آیاغه اوزره قالقدم وایتدم هرچه کویی
چنان کنم هرنه دیر ایسک ایله ایدم وهزار منت برجان خود نهم وکند و
جانم اوزره هزار منت قویم اگرچه جان من درسر آن رود اگرچه بنم جانم
انک طرفندن کیده جامهای خود را بیرون کرد چیدا اوستندن کندونک
جامه لرنی چقاردی وگفت این را بپوش وبونی کی دیدی وجامهای خود
بن ده وکند و جامه لرنی باکه ویر پس گفت برخیز وبرو وصکره ایتدی
قالق ویوری وبحجیه من درآی وبنم چادرمه گیر ودرپس پرده بنشین
وپرده آردنده اوتور شوهر من خواهد آمد بنم زوجم کلسه گرک وقدحی
شیر خواهد آورد وبر قدح سوت کتورسه گرک وخواهد گفت ودیسه گرک
این آشام تست بوسنک نوش ایده جه کوکدر بستان قدحی ال ودر
کرفتن آن تعجیل مکن وآنی طوتمقده تعجیل ایلمه واندک تعللی پیش
کیر وبرازجق بهانه اوکوکه طوت از ابدست تو خواهد داد آنی سنک
الکه ویرسه گرک ویا بر زمین خواهد نهاد ویا یر اوزره قویسه گرک وبر
وکنسه گرک وتا بامداد دیگر نخواهد آمد واو بر صباحه دکن کلمسه گرک
هرچه گفت چنان کردم چیدا هرنه که دیدی انجلین ایلدم چون شوهر
وی قدح شیر آورد چونکه انک وجی شیر ایله بر قدحی کتوردی من
ناز دراز پیش گرفتم بن درازو وافر نازه شروع ایلدم وی خواست که

بر زمین نهد اول استدی که قدحی یر اوزره قویه ومن خواستم که از دست
وی بستانم وبن استدم که انک الندن آلام دست من بر قدح آمد بنم الم قدحه
طوقندی وسرنکون شد وقدح باش آشغه اولدی وشیر بریخت وسوت دوکلد
در غضب شد چیدا انک وجی غضبده اولدی یعنی غضب ایلدی وگفت این با
من ستیزه می کند وایتدی بو بنم استیزه وعناد ایلر دست دراز کرد النی
اوزاتدی وازان خانه تازیانه واول خانه دن بر تازیانه یی که از چرم
گوزن وگوزن از پس گردن تا به پشت دم بریده که گورو گوزنک چرمندن
که گردنک قفاسندن قویروغی نکدر قدسنه دکن کسلمش ایدی وبه نیروی
بر پنجه شدت وجلادت برهم پیچیده وشدت وجلادت سر پنجه نک قوتی ایله بری
برینه اورلمش ایدی گوز زیان اشکی گوزن صفتن کبکی چرم گوزن جلادت
بهادرلق قطعه در سطری نمونه افعی اول تازیانه یوغونلقده افعی نک نمونه
ومشابهی ایدی در درازی قرینه ثعبان درازلقده ثعبانک قرینه ومانندی
ایدی افعی مار سیاه ثعبان اژدرها بود تصویر مار صنعت او اول تازیانه
صنعتی مار تصویر ایدی لوح تصویر او تن عیان انک تصویرنک لوحی عریا
تنی ایدی زیرا انده مار شکلی کبی نقش قالوردی برداشت النه الدی وبنت
مرا وبنم ارقمی چون تنکم طبل برهنه ساخت طبلک قرنی کبی عریان ایلدی وچون
طبال روز جنگ وجنگ کونینک طبل جیسی کبی بضربات متعاقب ونوبات
متوالی بنواخت متعاقب ضربه لر ومتوالی نوبه لر ایله اوردی ضربات ونوا
منه ده بر درنه مرا زهره فریاد نه باکه فریاد زهره سی وار ایدی که نی ترسیدم
آواز مرا بدانند زیرا خوف ایلدم که بنم آوازیمی بله ونه طاقت صبر ونه صبره طاقت
وار ایدی که می اندیشیدم پوست بر من بدرانند زیرا فکر ایلدم پوستمی بر تار

بران شدم که بر خرزم اول فکر اوزره اولدم که قالقم و بجنج جنجرهٔ او را ببرم
وجنج ایله انک بوغازنی کسم و خون او را بریزم وانک قانینی دوکم باز کفتم
فتنهٔ بپای خواهد شد کروایتدم بر فتنه قایم و ظاهر اولیسر در که نشاندن
آن از دست هیچ کس نمی آید که اول فتنه یی منع و دفع اتمکه هیچ کمسه نک الندن
کلمز صبر کردم جبر ایلدم مادر و خواهر وی آگاه شدند انک مادری و خواهری
آگاه اولدیلر خواهر قز قرداش آمدند کلدیلر و مرا از دست او کشیدند و
بنی انک الندن چکدیلر و وی را بیرون بردند و آنی خیمه دن طشره التدیلر
ساعتی بر نیامد که مادر جیدا درآمد بر ساعت مرور ایلمدی که جیدانک مادری
ایچرویه کلدی بر گمان انکه من جیدایم اول ظن اوزره که بن جیدایم من بکریه در
آمدم بن کریه اتمکه باشلدم و ناله بر داشتم و فغان قالدردم و جامه در سر
کشیدم و جامه یی باشمه چکدم و پشت بر وی کردم و ارقمی اکا ایلدم گفت ای دختر
از خدای تعالی بترس جیدا انک مادری باکه ایتدی ای دختر خدای تعالیدن خوف
ایدو کاری که خلاف طبع شوهرست جنبش مکر و شغول ایش که زوجک طبیعتنه خی
اختیار روا رتکاب ایلمه یک موی از شوهر تو سنک شوهرکون بر موی خوشتر از هزار
انشرست هزار انشردن خوشتر کور انشر خود کیست انشر خود کیمدر که تو از
برای وی این محنت کشی که سن اندن اوتری بو محنتی چکرسن و این قربت چیقی
و بو قربتی طارتسن پس بر خاست صکره قالقدی و گفت خواهم تو خواهم فرستاد
وایتدی سنک خواهرکی کوندرسم کرکتا امشب دمساز و همراز تو باشد تا بو کیجه سکا
دمساز و همراز اولا و برفت و کتدی و بعد از ساعتی خواهر جیدا آمد و بر ساعتدن
صکره جیدانک خواهری کلدی و کریه بر گرفت و کریه یه باشلدی و برزنده من
دعای بد کرد و بنی اوریجی دزه بد دعا ایلدی با وی سخن نگفتم اکا سوز

سویلمدم در پهلوی من بخفت بنیم یانمده یاتدی چون قرار گرفت چون
قرار طوتدی دست دراز کردم و دهان وی را سخت بگرفتم الیمی اوزاتدم وانک
دهانینی محکم طوتدم و گفتم اینک خواهر تو با اشترست وایتدم انشته شیمدی سنک
خواهرک اشتر ایله در و من بجای وی این همه محنت کشیدم و بن انک یرینه بو
دوکلی محنتی چکدم این را پوشیده دار بو رازی مستور طوت و گرنه هم شما
فضیحت شوید و هم من و الا هم سز فضیحت اولورسکوز هم بن فضیحت اولورم
اول وحشت تمام بوی راه یافت اول اکه تمام وحشت ظاهر اولدی و آخر آن
وحشت بموانست بدل گشت و آخر اول وحشت موانسته تبدیل اولدی و تا صبح
آن قصه [illegible]ا می گفت و می خندید و صباحه دکن اول قصه یی ایدردی و کلردی
چون صبح بدمید چون صبح ظاهر اولدی جیدا درآمد جیدا کلدی چون ما را
بدید چون بزی کوردی بترسید قورقدی گفت و بجک این کیست در پهلوی تو
جیدا باکه ایتدی وای سکا بو سنک یانکده اولان کیمدر گفتم خواهر تو جیدایه
ایتدم سنک خواهرکدر و این نیک خواهریست مر ترا و بو سکا برایو خواهردر پس
گفت کروی اینجا چون افتاد پس جیدا باکه ایتدی خواهرم بورایه نیجه دوشدی
گفتم این راز وی بپرس جیدایه ایتدم بو حالی خواهرکدن سؤال ایله که فرصت
تنکست که فرصت طار در جامهٔ خود برکرفتم و با اشتر پیوستم کند و جامه می
الدم و اشتره اولاشدم و هر دو سوار شدیم و هر اکیمز سوار اولدق و در راه
آمدیم و یوله کلدک و در اثنای راه این قصه را با وی بگفتم و اثنای راه ده
یعنی یولده کیدرکن بو قصه یی اکا ایتدم پشت مرا بگشاد بنم ارقمی اچدی و اجا
جثهای مرا بدید و بنم یاره لری کوردی و عذر خواهی بسیار کرد و
چوق عذر خواهلق ایلدی و گفت حکما گفته اند و ایتدی حکما ایتمشلر در

یا رازبرای روز محنت باید یار محنت کونندن اوتری کرک وکر نه روز
راحت یارکم نیاید بو حسب راحت کونی یاراکسک کلمز یعنی اولمز قطعه
دلا کر آید روزی غمی پیش ای دل اکر بر کون سنکا کوکر بر غم کلمز چو
یاری باشدت غمخوار غم نیست چونکه سنک غمخوار و موافق یارک اوله غم
دکلدر برای روز محنت یار باید یار محنت کونی ایچون کرک وکر نه روز
راحت یارکم نیست بو حسب راحت کونی یارکم دکلدر قطعه دوست مشمار انکه
در نعمت زند • لاف یاری و برادر خواندکی • دوست آن دانم که کیرد دست
دوست • در پریشان حالی و درماندکی • حکایت وقتی رشید بکوفه رسید
بر وقت رشید کوفه یه ایرشدی وزیر وی نخاسان درآمد وانک وزیری ایرجی
لره کلدی غلامی بر وی عرض کردند وزیره بر غلام عرض ایلدیلر که چون آهنک
غنا کردی که چون ترنم آهنک ایدیدی مرغ را از هوا در آوردی مرغی هوادن
کتورردی خبر او را بر رشید رسانیدند اول غلامک خبرنی رشیده ایرشدردیلر
بفرمود تا او را بخریدند بیوردی تا اول غلامی صاتون الدیلر چون از کوفه
عزم رحلت کردند چونکه کوفه دن رحلت قصدین ایلدیلر شنیدند که روز اول
می کریست اشتدیلر که اول کون اول غلام اغلادی و حزین کنان می کفت
و ترنم ایدرک ایرردی حزین دن مراد بونده مطلق ایردر قطعه انکه ریزد
بی کنه خونم به تیغ هجر یار اول کمسه که بی کناه یارک فراقی تیغی ایله بنم خونم دوکر
بکه از خون چو من شوریده حالی بکذرد بیک که بنجلین بر شوریده حالک خوننن
فراغت ایده من که از یک وزه هجران این چنین رفتم زدست بن که برکون مقدارای
فراقدن بو بنجلین الدن کتدم و خراب اولدم وای جان من اکر ماهی و سالی بکذرد
وای بنم جانم اکر برای و بریل کچه این خبر برشید رسید بو خبر رشیده ایرشدی وزیرا

احضار فرمود اول غلامی حاضر ایلمک بیوردی وانحال وی استفسار نمود
وانک حالندن استفسار کوستردی دانست که در کوفه بعشق کسی کرفتارست
بلدیکه کوفه ده بر کمسنک عشقنه کرفتار در ترحم کرد و ویرا آزاد ساخت
ترحم ایلدی و آنی آزاد ایلدی وزیر کفت حیف باشد وزیر ایتدی حیف اوله
که چنین خوش آوازی آزاد کنند که بو بنجلین بر خوش آوازی آزاد ایدلر رشید کفت
دریغ باشد رشید ایتدی حیف اوله که چنین بلند پرواز را در بند کنند که بو
بر بلند پروازی بنده ده طوته لر رباعیه ای انکه ترا دولت شاهی هوست
ای شول کمسنه که سکا شاهلق دولتی نک هوسی وار در و ازادکی بندکان ترا
دست رسست و بنده لرکی آزادلغنه سنک قدرتک وار در آزاد کن انرا که بود
بنده عشق آزاد ایله آنی که عشقک بنده سی اوله کان دلشده را بندکی عشق بست
زیرا اول عاشقه عشق بنده لک کافی در برنجی وجه ایله بنده لک لازم دکل در
حکایت خوب رویی را که هزار دانا از سودای او شیدا بود در خوب ویک که هزار
دانا انک سوداسندن دیوانه ایدی و هر لحظه بر هر کوش از آمد شد سودائیان
و سودائیلرک کلوب کتمه سندن هر لحظه انک سر کونیده هزار غوغا بیک غوغا وار
ایدی نوبت خوبی بسر آمد خوبلق نوبتی باشه کلدی و نکبت زشتی از بام و در آمد
و زشتلک نکبتی طامدن و قپودن کلدی که حسنندن اصلا بر اثر قالمدی عاشقان
بساط انبساط باز درچیدند عاشقلر انبساط و میل بساطنی کرو دیردیلر و
پای اختلاط درکشیدند و اختلاط و مصاحبت آیاغنی چکدیلر یکی از ایشان
کفتم اول عاشق لردن بریسنه ایتدم این همان یارست که یار بود بو همان اول
محبوبدر که بلر ایدی همان چشم و ابرو بجایست همان اول چشم و ابرو برنده
و همان لب و دهان برقرار و همان اول لب و دهان قرار اوزره در قامت زان

بلندترست قامتی اوکلیدن بلند رک درو تن ازان نیرومندترو تنی اندن
قوی رک در این چه وقاحت وبی آزرمیست بو نه وقاحت وبی شرملکدر
وقاحت قلة حیا معناسنه دروبی وفایی وبی آزرمی ونه وفاسزلق ونه حرمت
سزلقدر کردامن صحبت از و درچیدی که صحبت دامنی اندن دیردک وپای ارادت
از و درکشیدی واندن ارادت آیاغنی چکدک کفت عتاب چه میکویی اول
کمسه ایتدی بهانه دیرسن اکجه دل من می برد اول سنه کم بنم کوکلمی الدی وهوش
من می ربود و بنم هوشمی قپدی روحی بود در قالب تناسب اعضا بر روح ایدی
که تناسب اعضا قالبنده و نعومت بدن ولطافت جلد و بدنک نعومتنده وجلدک
لطافتنده وملایمت آواز دمیده وآوازک ملایمتنده ظاهر اولمش یعنی اول روح
بو قالبلرده هویدا اولمش ایدی نعومت یمشقلق جلد دری چون ان روح ازین
قالب چونکه اول روح بو قالبدن مفارقت کرد مفارقت ایلدی با قالب
مرده چه عشق بازم مرده قالبه نه عاشق اوله یم دبرکل پژمرده چه نغمه سازم
وصولمش کله اوزره نه ترنم ایدیم **رباعیه** کل رفت زباغ خار وخسش را چکنم کل
باغدن کتدی خار وخسنی نیلیم شه نیست بشهر درعسسش را چکنم شهرده شاه
یوقدر عسسی نیلیم خوبان قفسند وحسن خوبان طوطی خوبلر قفسدر و خوبلرک
حسنی طوطی در طوطی چو پرید من قفسش را چکنم طوطی چونکه اوچدی بن قفسنی نیلیم
حکایت دلالی که رونق جمالش رفته بود بر محبوب که انک جمالنک رونقی کتمش
ایدی وظلمت ریش صفحهٔ رویش کرفته وصقالک ظلمتی انک یوزی صفحه سنی
طوتمش ایدی طالبان را از مصاحبت خود صبور دید طالبلرنی کندونک مصاحبتندن
صبور کوردی وعاشقان را از مواصلت خود نفور و عاشقلرنی کندو وصال
طلبندن نفور کوردی صبور مبالغهٔ اسم فاعل در زیاده صبر ایدجی معناسنه

نفور مبالغهٔ اسم فاعل در زیاده نفرت ایدجی معناسنه دانست که دکراه
محبت بلدی که محبت بولنده حجاب ایشان موی چندست انلره حجاب برقاچ
موی درکه بر عارض وزنخدان دمیده که عارض وزنخدانی اوزره بیتمشدر
وازان دام بلا اندام واول بلا اندام دامدن مراد ریش در مرغ دل ایشان
رمیده انلرک کوکلی مرغی اورکمشدر حجامی را طلب کرد بر حجامی طلب ایلدی
حجام حجامت ایدجی که بر برلکده بلور وکفت ازپی یاری بجان آمده ام
وحجامه ایتدی یارسزلقدن جانه کلمشم بجان آمده ام زیاده مضطرب اولمشم
معناسنه درکه بو بیتده واقع اولمش در **بیت** در قفای بی کسی سینه
بجانت دلم • که جو از حرم تو اول بسر می آید • واز هجر یاری بفغان ومشتری
سزلکدن فغانه کلمشم بیا واین حجاب از پیش من بردار کل وبو حجابی بنم
قتمدن رفع ایله واین دام را زهم بدر وبو دامی پاره پاره ایله حجام مردی
ظریف بود حجام بر ظریف کمسه ایدی وطبعی لطیف داشت وبر لطیف طبعه مالک
ایدی پاکی میراند واین قطعه میخواند استره یی سوردی وبو قطعه یی اوقدی
قطعه نوبت خوبی اکر ز جو سر آید آن به اکر دک خوبلق نوبتی چونکه نهایت
بوله اول یک که زپی عشوه بناکوش و ذقن بتراشند که عشوه ونازدن اوتری
بناکوش و ذقنی تراش ایده لوح عارض چو شد از موی تراشیده درست
عارض لوحی چونکه تراش اولنمش مویدن خشن اولدی خوشا بیت که جو
مهرهٔ دل نخراشد بر چوپسای در که دل مهره سندن غم یعنی دربی لمز
چوپسای دربی در مهره دن مراد استخوان در **حکایت** عاشقی که از دهشت
حبیب دل تنک بود بر عاشق که محبوبنک دهشتندن دلتنک ایدی واز وحشت
رقیب پای در سنک ورقیبنک وحشتندن ایاغی سنکده ایدی یعنی رقیب

وصاله مانع اولوردی آرزوی بزدکه کی باشد ارزو ایلدردی که چقن اوله
کر آن ساده روی ریش برآورده باشد که اول ساده روی ریش کتورمش
مش اولا و پندار حسن از سر بدر کرده و حسن پندارنی باشندن چقارمش
اولا تا بلی تحاشی تا وحشت نیز در خدمت او توام بود انک خدمتنده اولمغه
قادر اولام و بی تکلف از صحبت او توام آسوده و تکلف نیز انک مصاحبتندن
آسوده اولمق قادر اولام شنیدم که چون آرزوی وی بر آمد اشتدم که
چون اول عاشقک آرزوسی حاصل اولدی و بارکی جمال او نیز در آمد و انک جمالی
بارکیسی دبیلوب وزره کلدی مراد چون حسنی باتمام زایل اولدی دیمک در بارکی
اسب او نیز چون دیکران او عاشق دخی غیرلرکبی از راه تمنای او بنشست
انک تمناسی طریقندن اوتوردی یعنی فراغت ایلدی و دیده از تماشای او نیز
و چشمن انک تماشاسندن بغلدی باوی کفتند اول عاشقه ایتدیلر این خلاف
آنست که می کفتی بو انک خلافی در که دیر ایدک کفت من چه دانستم ایتدی
بن نه بلدم که این صید بهوای بخواهد گریخت که بو صید بر هوی ایله فرار ایتسه
کرک و این قید بموی نخواهد گسیخت و بو قید بر موی ایله منقطع اولسه کرک
قطعه در لغت دیده ام که ریش پرست لغت ده کورمشم که ریش قادر
پیش دانش ولغت پرداز دلغت تدوین ایدیجی عالملک قتنده لیک آن پر
کز و بو کز عدم اما پر در که اول پردن عدم اشبا ننه و کز بوا معناسنه در
میکند مرغ نیکو پی پرواز حسن مرغی پرواز ایلر ریشدن مراد صقل در **قطعه**
اخری رونق حسن تو رفت ای پسر سنک حسنک لطافتی کیتمش در
ای پسر از نهال خشک بر بزی مجوی خشک نهالدن تازه لک استمه زیرا
تازه اولمز خط سبزت با سیاهی میزند سنک سبز خطک سیاهلغه تبدیل

اولنور حرف پندار جمال از دل بشوی حسن ظنی نک و فنی قلبکدن یو زیرا
حسنکدن اثر قالمامش در نیک دو موبت کز نخدان سر زده بر اکی موی که سنک
ذقنکدن ظاهر اولمشدر کرده یکسانت بپیران دو موی سنی دو موی
پیرلر ایله یکسان و برابر ایلمشدر دو موی قزل **حکایت** درویشی بعشق جفا
کیشی کرفتار شد بر درویش بر جفاکارک عشقنه کرفتار اولدی بسر راهی می
دوید و اشکی می ریخت و آهی می کشید درویش انک دردندن هر بر راهه یلر
و و افغانک دوکردی و و افغان ایلردی راهی و اشکی و آهی ده بانکر اچون در
وا زوی بچشم رحمت هرگز نکاهی نمی دید و او دلبردن مرحمت چشمی ایله
هرکز بر نظر کورمزدی با او کفتند معشوق تو اول درویشه ایتدیلر سنک معشوقک
همواره همی نه مستانست دایما مستلرک خمخانه سیدر و همخوابه می پرستان
و می پرستلرک همخوابه سیدر با درویشان یار نیست درویشلره یار دکل
و با معتقدان جز بر سر انکار نی و معتقد و محبلره انکار هوسندن غیری اوزره
دکلدر طالب و همجوا وی باید انک طالبی بر اجلین کرک در و مصاحب او همچو او می
شاید و انک مصاحبی بر اجلین لایق در هیچ بهتر از ان نیست که دامن از و
در چینی هیچ اندن یکرک بو قدر که دامنکی اندن دیره سن و بی کار خود
بنشینی و کند و کار و مصلحتک ده اوله سن درویش چون این سخن بشنید در
ویش چونکه بو سوزی اشتدی بخندید و کفت کولدی و ایتدی **قطعه** درد
عشقت مرا بجوه ز جانان نخورم جانا اندن باکه نصیب عشق دردی در غصه
کز و دکری حسن و تحمل بینه غصه یم اکراندن بر غیری حسن و تحمل و لطف و
التفات کوره نخورمک معناسی مصراع ثانیه قید اولندی او کلستان جمالت عجب
نیست کر و او حسن کلستانی در عجب دکل در که اندن خار کش خار بر دطالب کل

کل چند خارکش خار ایلده طالب کل کل دیره **حکایت** خوب رویی
کمند ارادت بحلقهٔ درویشان کشید بر خوب رویی ارادت کمندنی درویشلر
خلقه سنه چکدی مراد مریداولری دیمکدر چون نقطهٔ مرکز در دایرهٔ صوفیان
ارمید در مرکز نقطه سی کبی صوفیلرک دایره سنده قرار و آرام ایلدی **قطعه** شد
رخش قبلهٔ خداجویان انک رخی خداجویلرک قبله سی اولدی خداجویان دن
مراد صوفیلردر از خدا روی خود در رو کردند خدادن فراغت ایدوب اکا توجه
ایلدیلر خرقه پوشان بران شکر گفتار خرقه پوشلر اول شکر گفتار اوزره چون
مکس بر شکر غلو کردند غلو و هجوم ایلدیلر مکس شکر اوزره غلو و هجوم ایتدوکی
کبی هر کس ورا خاصهٔ خود خواست صوفیلردن هر بریسی آنی کندوسنه مخصوص
استدی و خود را در نظر قبول او آراست و کندوسنی انک قبولی نظرنده زینت
ایلدی مراد بودر که هر برینک مقصودی انک مصاحبتی و التفاتی ایکن کندوسن
اولا غیرسنه اولمیه بو هر بریسی کندوسی ایچون سعی ایلردی عاقبت در بین کشت
کشن عاقبت بو کشاکش و غوغادن میان ایشان خلاف افتاد انلرک اورتاسنده
خلاف دوشدی و نزاع و رخاوت و نزاع و خصومت قالقدی **قطعه** نیست
دور از عشقبازان کو فتن بریکدکر عشقبازلردن بعید دکل در بری بری
ایله مجادله و خصومت ایلمک چون دم از عشق یکی معشوق زیبا رو زنند
چونکه بر زیبا رویی معشوقک عشقندن دم اوره لر طایفان کعبه را چون شوق
ساز د تیز کام کعبه نی طواف ایدیجیلری چونکه شوق تیز کام و تیز پای ایده
جای ان دارد اگر بریکدکر پهلو زنند لایق و محل در اکر بری برینه یان
اوره لر و ایتشه لر بر خانقاه که او نیز ازین نمد کلاهی داشت خانقاه
شیخی که او دخی بو نمددن بر کلاه طوتردی یعنی اول دیره محبت

ایتمشیدی و در آن دعوی هر دم بجود گواهی میداد و اول دعوی ده
هر دم کندوسنه طانقلق ویرردی یعنی بن دخی انک عاشقیم دیردی آن
پسر را طلبید اول پسری طلب ایلدی و زبان نصیحت کشید و نصیحت زبانی
چکدی یعنی نصیحت ایلدی که ای فرزند ارجمند و جوان دلپسند که ای معزز و
ارجمند فرزند و مقبول و دلپسند جوان با هر کس چون شیر و شکر میامیز شیر و
شکر کبی هر کسه ایله اختلاط ایلمه و بر ریسمان فریب هر کس و ناکس در میاویز و
هر کس و ناکسک فریب و خدعه سی ریسمانه اصلمه یعنی یاپشمه تو آیینهٔ خدای
نمایی سن آیینهٔ خدای نماسن دریغ باشد که هر بی سر و پایی چهره کشایی حیف
اوله که هر حقیر و فقیره یوز کوستره سن **رباعیه** هر لحظه عنان بجنک اغیار مده
هر لحظه عنانکی اغیارک النه ویرمه در خلوت خاص عامه را بار مده خاص
خلوتنه عامه یه اجازت ویرمه رخسار تو مرآت صقالت زده ات سنک
رخسارک مصقول آیینه در مرآت صیقلیه را بزنگار مده مصقول آیینه یی زنکاره
ویرمه زنکار یاس مراد هر شهوت پرسته التفات ایدوب رخسارکی کوسترمه دیمکدر
چون آن شیرین پسر چونکه اول شیرین پسر این نصیحت بشنید بو نصیحتی اشتدی
بروی تلخ آمد انکا وزرشن تلخ کلدی روی ترش کرد و برخاست یوزنی
اکشتدی و قالقدی و بیهانهٔ از خانقاه بیرون رفت و بر بهانه ایله خا
طشره کتدی و چند روز نیامد و بر قاچ کون کلمدی پیر و مردان شیخ و مریدلر
از غم مفارقت او بجان آمدند انک مفارقتی غمندن جانه کلدیلر و از الم مهاجرت
بفغان و مهاجرت المندن فغانه کلدیلر بالماس مژه الماسی ایله کوهر عجز و اضطرار
سفتند عجز و اضطرار کوهرنی دلدیلر و بزبان اعتذار کفتند و زبان اعتذار ایله
ایتدیلر **بیت** باز آکه بر تو هیچ کس حلقی ندارد ای پسر کرد و کل که سنک اوزرکه هیچ

برحکم طوتمز ای پسر با هر که خواهی می نشین وز هر که خواهی در گذر هر کیمله ایله استر سن
اوتور و هر کیمدن استرسن فراغت ایله خواهی استربیک معناسنه دخی بونده جایز
در رباعی هر چند قریب عقل و خصم دینی اگرچه عقلک قریبی و دینک خصمی سن
بازآ که دل شکسته را تسکینی کر و گل زیرا منکسر قلبه تسکین سن این بس کی بلا
و محنت ما بینی بو بتر که بزم بلا و محنتمزی کورسن با ما بطفیل دیگران بنشینی
غیرلرک سببی ایله بزمله اوتورسن آن جوان اعتذار درویشان استماع فرمود
اول جوان درویشلرک اعتذارنی استماع بیوردی و قبول ایلدی از شیوهٔ تند
خویی گذشت تند خویلق شیوه سندن کچدی و بصحبت آن تنها ماندگان مهجور
و فراق زدگان رنجور و اول مهجور تنها مانده لرک و رنجور فراق زده لرک
مصاحبتنه بازگشت رجوع ایلدی قطعه بعد از چهار چیز جانان چهار چیز
جانان دن در نسنه دن صکره در نسنه خوشتر بود ز راحت و رحمت پس از عذاب
عذابدن صکره اولان راحت و رحمت دن خوش و لذیذ رکدر وصلی پس از فراق
و وفاقی پس از خلاف شول وصل که فراقدن صکره و شول وفاق و اتحاد که
خلافدن صکره در صلحی پس ز نزاع و رضایی پس ز عتاب شول صلح که نزاع
دن صکره در و شول رضا که عتابدن صکره در چهار چیزدن مراد وصل و وفا ق
و صلح و رضادر روضهٔ ششم التنجی روضه در وزیدن نسایم ملاطفات
و روایح مطایبات ملاطفات نسیم لرینک و مطایبات روایحنک اسمی بیانده در
که غنچهٔ لبها را بخنداند که لب لر غنچه سنی خنده یه کتورر و شکوفهٔ دلها را بشکفا ند
و دل لر شکوفه سنی کشاده ایلر نسایم جمع نسیم در ملاطفات جمع ملاطفه در روایح
جمع رایحه در مطایبات جمع مطایبه در لطیفه معناسنه از حضرت رسالت علیه
افضل الصلوات و اکمل التحیات وارد ست حضرت رسالت دن صلواتک

76

افضلی و تحیاتک اکملی انک اوزرینه اولسون وارد در که مومن مزاح کن
و شیرین سخن باشد که مؤمن لطیفه ایدیجی و شیرین سوزلو اولور و
منافق ترش روی گره بر ابرو و منافق ترش روی و ابروسی اوزره
گره اولور حضرت امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه فرموده است و حضرت
امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه بیورمشدر که هیچ باک نیست که هیچ باک
یوقدر کسی اگر چندان مزاح کند اگر بر کمسه اول قدر مزاح ایده که از حد خویش بدر
و دایرهٔ ترش رویی برون آید که بد خویلق حدندن و ترش رویلق
دایره سندن چقه و حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و سلم مر عجوزی را گفت
و حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و سلم بر عجوزه دیدی که عجایز در بهشت
نیایند که عجوزه لر جنته کرمزلر آن عجوز بگریه در آمد اول عجوز گریه یه باشلدی
عجایز جمع عجوز در حضرت فرمودند حضرت رسالت پناه بیوردیلر که خدای
تعالی ایشان را جوان کند که خدای تعالی انلری جوان ایلر جوان گنج معناسنه در
و خوبتر از آنچه بودند بر انگیزاند و اندن خوبرک خلق ایلر که دنیاده ایدیلر انگاه
ببهشت برد اندن صکره جنته ایلدور و مر زنی از انصار گفت و حضرت
رسالت پناه انصاردن بر زنه ایتدی بشوهر خود بپرس کند و زوجکه سؤال ایله که
در چشم وی سفیدی هست که انک چشمنده بیاض وارمیدر آن زن بترسید
و اضطراب تمام اول زن تمام خشیت و اضطراب ایله بترسید زوجنه بر شوی آنچه آن
حضرت فرموده بودند آنی که اول حضرت بیورمش ایدیلر گفت زوجنه ایتدی فرد
گفت اول زنک زوجی ایتدی راست فرموده اند راست بیورمشلر در که در چشم من
سفیدی هست و سیاهی نیز اما نه بدی که بنم چشمده بیاض و سواد دخی وار در
اما قباحت و فنا ایله دگل قطعه گر متقلی مزاح کند عیب و مکن اگر بر سعادتلو

لطیفه ایله آنی تعیب ایلمه شغلیت آن بقاعدهٔ عقل و دین مباح زیرا اول
لطیفه عقل و دین قاعده سی ایله مباح و معقول بر شغلی در دل آینه است
و کلفت چه زنگ آینهٔ قلب آینه در وجد و جهد کلفتی اول آینه نک زنگی در
جد مقابل هزل در کلفت مشغت آن زنگ را چه ممکن صیقل بجز مزاح لطیفه
دن غیری ایله اول آینه یه صیقل نه ممکن یعنی ممکن دکل در بو وجه دخی جا یزدر
لطیفه دن غیری اول آینه یه صیقل نه ممکن بو وجه اوزره بجزده باز ایدولور
مطایبه روزی اصمعی بر مائدهٔ هارون حاضر بود برکون اصمعی هارون
الرشیدک مائده سی اوزره حاضر ایدی ذکر پالوده کردند پالوده یی ذکر
ایلدیلر اصمعی کفت اصمعی ایتدی بسیاری از اعراب باشند اعرابدن چوق اولور لر
که هرگز پالوده نه دیده اند که هرگز پالوده کورمشلر در و نام نیز نشنیده و
نامنی دخی استماع اتممشلر در هارون کفت هارون الرشید ایتدی بر بن دعوی
که کردی کواهی بکذران بو دعوی اوزره که ایلدک بر شاهد اقامت ایله دکرنه
دروغست یوخسه بو دعوی دروغ در اتفاقا روزی بشکار بیرون
رفت اتفاقا هارون برکون طاشره شکاره کتدی اصمعی نیز با وی بود
اصمعی دخی هارون ایله ایدی ناکاه دیدند اعرابی را که حالی از بادیه می رسد
ناکاه کوردیلر بر اعرابی که همان دم بادیه دن ایرشور هارون با صمعی کفت
او را پیش ما بیار هارون اصمعی یه ایتدی آنی بزم قتمزه کتور اصمعی پیش اعرابی
رفت اصمعی اعرابی نک قتنه کتدی و کفت امیر المؤمنین ترا می طلبد و ایتدی سنی
امیر المؤمنین طلب ایلر اجابت کن قبول ایله کفت ایتدی مؤمنان را امیر باشد مؤمنلرک
امیری اولور می اصمعی کفت اصمعی ایتدی آری بلی اولور کفت من با وی ایمان
ندارم اعرابی ایتدی بن آنکا ایمان و اعتقاد طوتمزم اصمعی وی را دشنام داد اصمعی

اکه

اکه سوکدی و کفت یا ابن الزانیه و ایتدی ای ابن الزانیه اعرابی در غضب شد
اعرابی غضب ایلدی و اصمعی را کریبان کرفت و اصمعی نک یقه سن طوتدی و هم
سو می کشید و هر جانبه چکدی و دشنام داد و سوکدی هارون بخندید هارون
کلدی بعد از ان پیش هارون آمد اندن صکره اعرابی هارونک قتنه کلدی و کفت
یا امیر المؤمنین و ایتدی ای امیر المؤمنین چنانکه این مرد کمان می برد انجلین که
بو کمه ظن ایلدی که با که ابن الزانیه دیدی داد من از و بستان بنم دادمی اندن
آل که مراد دشنام داده است که با که دشنام ویرشدر هارون کفت دو درم بوی ده
هارون اعرابی یه ایتدی اصمعی یه ایکی درهم ویر اعرابی کفت سبحان الله این مراد دشنام
داده است اعرابی ایتدی سبحان الله بو با که دشنام ویرشدر زود دم دیکر بوی باید داد
کرو اکر ایکی درهم ویرمکی کرک هارون کفت اری حکم ما چنینست هارون ایتدی بلی
بزم حکمز بویله در پس اعرابی روی با صمعی کرد و کفت پس اعرابی اصمعی یه
توجه ایلدی و ایتدی یا ابن الزانیتین ای زانی و زانیه نک ابنی بو وجه
اوزره بونده تغلیب واردر بعض نسخه ده زانیتین واقع اولورتا ایلر بو وجه
اوزره غضب حالنده لطیفه محلنده مبالغه ایچون واقع اولمشدر فصاحت
لازم دکلدر زر وان باشد و بحکم امیر المؤمنین چهار درم بده تز اول و
امیر المؤمنینک حکمی ایله با که درت درهم ویر هارون از خنده بپشت افتاد
هارون خنده دن ارقه سی اوزره دوشدی پس برا همراه بردند یعنی آنی
اورادن شهره بله الدیلر چون بقصر هارون در آمد چونکه اعرابی هارونک
قصرنه کلدی و آن عظمت و شوکت بدید و اول عظمت و شوکتی کوردی و
مجلس هارون را مشاهده کرد و هارونک مجلسنی مشاهده ایلدی در چشم
وی بزرک نمود آنک چشمنه بزرک و عظیم کورندی پیش آمد و کفت السلام

علیک یا الله هارونک اوکنه کلدی و ایتدی السلام علیک یا الله هارون کفت
خاموش باش چه میکویی هارون ایتدی خاموش اول نه دیرسن که بو سوز نا
معقول در کفت السلام علیک یا نبی الله پس اعرابی ایتدی السلام علیک یا نبی
الله کفت ویحلک چه میکویی هارون اعرابی یه ایتدی وای سکا نه دیرسن که بو سوز
دخی نامعقول در کفتندوی امیر المؤمنین ات آنده حاضر اولانلر ایتدیلر اول
امیر المؤمنین در کفت السلام علیک یا امیر المؤمنین هارون کفت علیک السلام
هارون اکا علیک السلام دیدی پس وی را بنشاندند پس اعرابی یی اوتوردیلر
کشیدند و مایده چکدیلر و از هر چیزی میخوردند و هر نسنه دن یدیلر
و آخر پالوده آوردند و آخر پالوده یی کتوردیلر اصمعی کفت امید میدارم صحیح
ایتدی امیدم طوتارم که وی نداند که پالوده چیست که اعرابی بلمیه که پالوده
نه در هارون کفت اکر چنین باشد هارون ایتدی اکر بویله اوله ترا یک بدره بدرهم
سکا اون بیک التون ویریم اعرابی دست دراز کرد و پالوده خوردن کرفت
اعرابی الینی اوزاتدی و پالوده یمکه شروع ایلدی بو حجی که پی هانت که هرکز نخورده
باشد بر وجهله که بکزردی یعنی معلوم و ظاهر اولدی که هرکز یمش اولا هارون
از وی پرسید که آن چه چیزست هارون اعرابی دن سؤال ایلدی که اول نه نسنه در
که یخوری کر پرسن کفت سوکند بخدای اعرابی ایتدی الله حقیچون که ترا بخلافت
مکرم کرده است که سنی خلافت ایله مکرم ایلمش در من نمی دانم که این چه چیزست
بن بلزم که بو نه نسنه در اما خدای تعالی در قران مجید اما خدای تعالی قران
عظیمده میفرماید که وفاکهة و نخل و رمان بیورر که وفاکهة و نخل و رمان فاکهه
میوهٔ تازه نخل درخت خرما رمان انار نخل نزدیک هست نخل بزم قتمزده وار در
لکن می برم که این رمانست ظن ایلدرم که بو رماندر اصمعی کفت یا امیر المؤمنین

اصمعی

78

اصمعی ایتدی یا امیر المؤمنین اکنون دو بدره بر تو واجب شد شیمدی سنک
اوزرکه اکی بدره واجب اولدی که رمان را نیز نمیداند زیرا بو اعرابی رمانی
دخی بلمز هارون فرمود که اصمعی را دو بدره دادند هارون بیوردی که اصمعی یه
اکی بدره ویردیلر و اعرابی را چندانکه غنی شد و اعرابی یه اول قدر ویردیلر که
غنی اولدی **قطعه** کیست دانی کریم آنکه ز بند کرم کیمدر بلورمسن اول کمسه
در که مهر و بند دن نیست اکر خزانه درمش انک درمی خزینه سی اکاه دکلدر
هر چه آید بروجه جود و چه هزل هر نه که انک وزرنه واقع اوله کرکه جود و کرک هزل
اولسون جمع کرد و بهانه کرمش جمیعی انک کرمنه بهانه اوله **مطایبه** خلیفه وزیره
چاشت میخورد خلیفه بر کون قوشلق طعامنی یردی برهٔ بریان پیش وی نهادند
انک اوکنه بر بریان قوزی قودیلر اعرابی از بادیه در رسید ناکاه بادیه دن
بر اعرابی ایرشدی وی را پیش خود خواند خلیفه اعرابی یی کندو قتنه اوقودی
اعرابی بنشست اعرابی اوتوردی و بره را تمام در خوردن ایستاد و بره یی
تمام یمکه طوردی خلیفه کفت چه میشوی خلیفه ایتدی نه اولورسن یعنی نه عجب
حالک وار در که چنان این بره را از هم میدری که بو بره یی بری برندن اکلین
پیرترسن و برغبت میخوری و رغبت ایلهٔ یرسن کوییا مادر او ترا بسر و زده است
کوییا انک مادری سنی بوینوزی ایله اورمش در اعرابی کفت این خود نیست اعرابی
ایتدی بو خود دکلدر اما تو چنان در وی بشفقت نکری اما سن اکا اکلین
شفقت ایله نظر ایلرسن و از دریدن و خوردن او بدی بری و آنی یر مقدن و
یمکدن فرو نزامت الورسن یعنی زیاده ترحم ایلرسن کو یا مادر او ترا شیر
داده است کوییا انک مادری سنی امزرمش در **قطعه** خواجه بر مال خود آنکونه
رحیمست و شفیق خواجه کندو مالی اوزره انککبی رحیم و شفیق در که بخشیم

شفقت می نکرد در همه چیز که جمیع نسنه شفقت چشمی ایله نظر ایلر گرفتن
دد بره و میش وی اند که خطای اگر انک بره و میشنه از حق بر زیان واقع اوله
بغداشان بد مهد مادر و فرزند عزیز عزیز مادر و فرزندی انک فدا سنه و بر
میش قیون قطعه فی المثل گر خواجه نان بره بریان نهد فرضا اگر خواجه نان و بره
بریان قویه چیش بو اگر روزی شوی مهمان او سفره او زره سنک اوکوکه
اگر بر کون اکه مهمان اولسن کرکلی صد رخنه در دندانش از سنگ ستم ظلم سنکندن
اگر انک دندانه یوز رخنه ایلیه سن رخنه کوکیه که از دندانت افتد رخنه در نان
اویکه سنک دندانکدن انک نانه بر رخنه واقع اوله مراد انک دندانه یوز رخنه واقع
اولمق اگر خوش کلور نانه بر رخنه واقع اولمقدن دیگر رکر خورد از دست تو
صد زخم بر پهلو و پشت اگر پهلو و پشتی او زره سنک الکدن یوز زخم یه به که بر
سازی تهیگاه خود از بریان اویکه کنه و تهیگاهکی انک بریانندن براید در سن
مراد انک پهلو و پشته یوز زخم اورمق اگه مقبول کلور انک بریانی یمکدن دیگر
تهیگاه بوش بوکر مطایبه بهلول را گفتند دیوانگان بصره را بشمار بهلوله
ایتدیلر بصره شهرنک دیوانه لرنی صای گفت از حد شمار بیرونست ایتدی
شمار حد دن طشره در و تعداده قابل دکلدر اگر گوید عاقلان را بشمارم اگر دیر
سکوز عاقل لرنی صایم که معدودی چندیش نیستند زیرا عاقل لری بر قاچ
معدود و معلوم دن زیاده دکلدر انلری عد و حسا ممکن دکلدر قطعه
مه که عاقل بینی او را بچه ایست هر کیمی که ظاهرا عاقل کورر سن انکه بر نیفیسی واردر
نقد وقت از مایه دیوانکی الان دیوانه لک سرمایه سندن نیز بدازاقتاب
حادثات حادثات آفتابندن شادمان در سایه دیوانکی دیوانه لک سایه سنده
شادمان دیر بلور و زند کافی ایدر مزید که معناسی مصراع ثانیه قید اولندی مصراع

عاقلان دانند که مجنون عاقلست مطایبه فاضلی بیکی از دوستان صاحب را زخود
نامه می نوشت بر فاضل کندونک صاحب را زدوستلرندن برینه بر مکتوب یازردی
شخصی در پهلوی وی نشسته بود بر شخص انک یاننده اوتورمش ایدی و بکوشه
چشم نوشته وی را میخواند و کوشه چشم ایله انک یازدغنی اوقوردی بروی دشوار
آمد بو حال اگه دشوار و مشکل کلدی بنوشت که یازدی که اگر نه در پهلوی من دزدی
زن بمزد نشسته بودی و نوشته مرا میخواندی اگر بنم یاننده زنی مزد ایله بر دزد
اوتورمش اولمایدی و بنم یازدغنی اوقومش اولمایدی همه اسرار خود بنوشتمی
جمیع کندو اسرارمی یازردم آن شخص گفت والله مولانا اول شخص ایتدی والله
مولانا من نامه ترا مطالعه نکردم بن سنک مکتوبکی مطالعه ایلمدم و نخواندم و اوقومدم
گفت ای نادان پس این از کجا میکویی فاضل اکه ایتدی ای نادان پس بو سوزلری
قندن دیرسن قطعه هر انکس کی دزد دیده بر تر مرد هر اول کمسه که دزد دیده و نهانی
کتشنک ستر نه شود مطلع شاید ش خوانند دزد مطلع اوله اگه دزد او حق لایقدر بر آن
کار اگر مزد دارد طمع اول ایش او زره اگر مزد امید طوته همین بس که نامش نهی
زن بمزد همین کافی در که انک نامنی زن بمزد قویه سن دزد اوغری زن بمزد زنی در
قحبه کندوسی کبی مطایبه مستی از خانه برون آمد بر مست خانه سندن طشره کلدی
و در میان راه بنفتاد و قی کرد و یولک اورتاسنده دوشدی و قوصدی و لب
و دهان خود را بیالود و کند ونک روی دهانی بولاشدردی سکی بیامد و آن لیسیدن
گرفت بر کلب کلدی و آنی یلمسه باشلدی بنداشت که آدمی است ظن ایلدی که آدمی
که از پاک می کند که آنی پاک ایدر گفت خدای تعالی ایتدی خدای تعالی حضرتی فرزندان
فرزندان فرزندان ترا سنک فرزندلرکی و فرزندلرکک فرزندلرنی خدمتکار تو گرداناد
سنک خدمتکارک ایلسون بعد از آن پای برداشت اندن صکره کلب آیاغنی قالدردی

وبر روی وی بول کرد وانک یوزنه بول ایلدی کفت بارک الله ای سیدی مت
کلبه ایتدی بارک الله ای بنم سیدم آب گرم آوردی تا روی مرا بشویی آب گرم گتوردک
تا بنم یوزمی یویه سن رباعیة شر الخواره چو بر خویشتن روادار د شر ابلی نوش
ایدجی چونکه کندو اوزره روا طوته که سبلت از تی ناپاک نی بیالاید که سبلتی پیک
ناپاک قیلندن آلوده ایده سک از مثانه گر ابریق آب گرم آمد کلب مثانه سندن
اگر آب گرم ایله ابریق گتوره که غسل سبلت ناپاک او کند شاید که انونک ناپاک سبلتینی
یویه لایق در سبلت بینی مثانه بول یولی اما بونده ذکر مراد در مطایبه قاضی
بغداد بغداد قاضیسی بو نیت مسجد آدینه جمعه مسجدی قصدنه پیاده برون
آمد پیاده طشره کلدی مستی پیش وی رسید بر مست انک قتنه ایرشدی و برابنات
قاضی الکلدی کفت ای بک الله ابقا القاضی ایتدی الله سنی عزیز ایلسون ای قاضی
روا باشد که تو پیاده روی روا میدر که سن پیاده کده سن انکه بطلاق سوکند
خورد اندن صکره طلاق یمین ایلدی که قاضی را بر گردن خود سوار کند که قاضی یی
کندو کردنی اوزره سوار ایده قاضی کفت پیش آی ای ملعون قاضی مسته ایتدی
ایلرو کل ای ملعون چون بر گردن او سوار شد چونکه قاضی مستک کردنی اوزره
سوار اولدی روی باز پس کرد یوزنی ارده نه ایلدی و قاضی یه ایتدی که تنک
تیز روم یا آهسته که تنک سرعت ایله تیز می کدیم یا آهسته می کدیم کفت میان این
و آن قاضی ایتدی بونک و آنک اورتاسنده که خیر الامور اوسطها باید که رم نکنی
ونلوزی ارک کهجا ایه سن و طرنمیه سن و بپای دیوارها نزدیک روی ب
و دیوارلر یانه قریب کده سن تا از فراحت رونده کان نا من باشم تا
کدجیلرک کثر و فراحمه سندن نامون و آسوده اولام کفت بارک الله ابقا
القاضی مست ایتدی تحسین ای قاضی تو خود قاعدهٔ سواری را نکونی

دانسته

غسل درغینک
فتحه سیله

دانستهٔ سن خود سوارلق قاعده سنی خوب بلمش سن چون قاضی را بمسجد
رسانید چون قاضی یی مسجده ایرشدردی فرمود تا ورا در زندان محبو
کنند قاضی بیوردی تا آنی زندانده محبوس ایده لر کفت که اصلحک الله ابقا
القاضی مست ایتدی که سنی الله اصلاح ایلسون ای قاضی این سزای آن کیست
بو اولکه یه لایقمی در که ترا از منزلت پیادگی برهاند که سنی پیاده لکدن
خلاص ایده و بمرکوبی توتن در دهد و سن مرکوبلغکه رضا ویره و بعزت
سواری بمسجد رساند و سوارلق عزتی ایله مسجده ایرشدره قاضی بخندید
و ویرا بگذاشت قاضی کولدی و آنی قودی یعنی حبس ایلمدی قطعه مستی
بقصد عربده چون راه گیرد دت بر مست جنگ و غوغا قصدنه چونکه سنک
یولک طوته با او برفق کار کن ای کاردان حکیم انک ایله رفق
ولطف ایله کار و معامله ایله خشونت ایله هو بیت عرض مرد خردمند خرده دان
خرده دان اولان خردمند مردک عرضی بر هوی در مپسند از کشاکش با نادان
دو نیم نادانلرک خصومت و کشاکشندن آنی ایکی پاره اولمق معقول و
مقبول کورمه مثنوی دو عاقل را نباشد کین و پیکار ٭ نه دانایی ستیزد با سبکسار
اگر نادان بوحشت سخت گوید ٭ خردمندش بنرمی دل بجوید ٭ مطایبه جولاهی
در خانهٔ دانشمندی ودیعتی نهاد بر جولاه بر عالمک خانه سنده بر امانت
قودی جولاه عوام تحریف ایدوب جوها دیرلر یک چند روز بر آمد بر قاچ کون
مرور ایلدی بان محتاج شد اکه محتاج اولدی پیش وی رفت عالمک قتنه
کتدی دید که بر در سرای خود کوردی که کندو سراینک قپوسی قرینده بر مسند
تدریس نشسته درس و بر مسندی اوزره اوتورمش و جمعی از شا
پیش او صف بسته و شاگردلر نن بر بلوک انک قتنه صف بغلمش نیچه اوتورمشلر

گردان

گفت ای استاد بآن ودیعت احتیاج دارم جولاه ایدی ای استاد اول
امانته احتیاج طوترم که لازم المشدر گفت ساعتی بنشین تا از درس فارغ
شوم دانشمند جولاهه ایدی بر ساعت اوتور تا درسدن فارغ اولام
جولاه بنشست جولاه اوتوردی مدت درس و دیر کشید انکدرسی زمانی
ممتد اولدی و وی مستعجل بود جولاه استعجال ایدجی ایدی و عادت
آن دانشمند آن بود و اول عالمک عادتی اول ایدی که در وقت درس
گفتن که درس دیمکده وقتنده سر خودی جنبانید کند و باشنی دیره دردی جولا ٥ را
تصور آن شد که جولاهه اول تصور اولدی که درس گفتن همان سر جنبانیدنست
درس دیمک همان باش دیرتمکدر گفت ای استاد جولاه ایدی ای استاد برخیز و مرا
تا آمدن نائب خود گردان قالق و کلنجیه دکن بنی کند و که نائب ایله تا من بجای تو
سری جنبانم تا بن سنک یرکه باشنی دیره دایم و ودیعت مرا بیرون آور و بیم اما
نتیجه طنزه گتور که من تعجیل دارم که بن تعجیل طوتارم و مهمم وار در دانشمند چون
آن بشنید بخندید و گفت دانشمند چونکه آنی اشتدی کولدی و ایدی **قطعه**
فقیه شهر لاف آن بمجلس عام زند که فقیهی عالمک مجلسنده اول لاف اورر که
اشکار و نهان علوم می داند که علومک اشکار و نهانی بلور جواب هر چه از و
پرسی آن بود که بدست بهر نه که اندن سؤال ایده سن جوابی اول اولور که الی ایله اشارت ی
بکند یا سری بجنباند بر اشارت ایده یا بر باش دیره ده **مطایبه** نابینایی در شب
تاریک بر کور لیل مظلم ده چراغی در دست و سبوئی بر دوش در راهی می رفت
الده بر چراغ و اوموزی اوزره بر دستی بر یولده گدردی فضولی بوی رسید
و گفت ای نادان بر فضول اکا راست کلدی و ایدی ای نادان روز و شب پیش
تو یکسانست روز و شب سنک قتکده یکسان در در روشنی و تاریکی در چشم تو برابر

دنور

ونور و ظلمت سنک چشمکده برابر در این چراغ را فائده چیست بو چراغک
غ سکا فایده سی نه در نابینا بخندید و گفت نابینا کولدی و ایدی که این چراغ
نه از بهر خودست که بو چراغ کندمدن اوتری دکل در از برای چون تو کوردلان
بی خودست بنجلین بی خود کور دللردن اوتری در تا با من پهلو نزنند تا بکا پهلو
ن اورمیه لر و طوقنمیه لر و سبوی مرا نشکنند و بنم دستیمی صیمه لر **قطعه** حال نادان
راز نادان به نمیداند کسی نادانک حالنی نادانندن ایو بر کمسه بلمز گرچه در دانش فرو
از بوعلی سینا بود اول کمسه اگرچه بوعلی سینادن زیاده اولا طعن نابینا مزن
ای دم زبینایی زده ای بصیرت و بینالق دن دم اورمش کمسه کوره طعن اورمه
زانکه نابینا بکار خویشتن بینا بود زیرا نابینا کندو ایشنده بینا و دانادر
مطایبه عمرو لیث یکی از لشکریان خود را دید بر اسبی لاغر نشسته لیث اوغلی عمرو
کندو لشکریلرندن برینی بر لاغر اسب و زره بنمش کوردی **قطعه** زین لاغر اسبکی
که همانا نیافته است بو نکبی دن بر لاغر اسب چوکز ایدی که کویا بولمش در چه از
عظام جو هم ترکیب و نظام انک ترکیبی جوهری عظامدن غیری نظام کویا همان
عظامدن مخلوق ایدی عظام جمع عظم در استخوان معناسنه همچو خر عزیر عظام
شت آمده بهم عزیر پیغمبرک ع م خری گبی استخوانلری بر بره جمع اولمش لیک هنوز گو
نروییده از عظام لیکن هنوز عظامندن گوشت بتمش و ظاهر اولمش بو آیه
کریمه عزیر پیغمبرک قصه سندندر که یوز ییلدن صکره خدای تعالی آنی خوابدن
بیدار ایدوب حمارنی احیا ایلدی **وَانْظُرْ إِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنْشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا
لَحْمًا** **قطعه** لاغر اسبی که گر بجوی بر لاغر اسب ایدی که اگر طلب ایده سن از گوشت
در و نشان نیابی گوشت دن اندن نشان بولمز سن از سر تا سم گر تش بگاوی
ی آنی سردن سمه دکین اگر بیرته سن و صویه سن جز پوست بر استخوان نیابی استخوا

دانش علم معناسنه در

مزن نهی حاضر در

اوزره بوستدن غیری بولمزسن شتم طنباق کفت لعنت بر لشکریان من باد
عمرو ایتدی لعنت بنم لشکریلرم اوزره اولسون که هر دینار و درم که بایشا
دادم که هر دینار و درمی که انلره ویردم فروج زنان خود را فربه ساختند کندو
زنلرینک فرجلرنی سمز تدبیر و مرکوبان خود را از کرسنکی بکداختند و کندو م
کوبلرنی آجلقدن ارتدیر یعنی لاغر ایلدیلر آن شخص شنید و کفت اول شخص بو سوز
اشتدی و ایتدی و الله ای امیر اکر نظر استبصار بر فرج زن من کماری و الله
ای امیر اکر بنم زنمک فرجی اوزره بصیرت نظرنی حواله ایده سن از از سرین
اسب من لاغرتر شماری آتی بنم اسبمک سرینندن لاغرک عد ایدرسن سرین
او جه عمرو از آن سخن بخندید عمرو اول سوزدن کولدی و او را چیزی انعام کرد
و اکا برنسنه احسان ایلدی و کفت و ایتدی برو هر دو مرکوب خود را فربه کن یوری
کندو کلک ایکی مرکوبکی سمز ایله قطعه مرکوب تو دو داد خدا بار خویشتن را خداسکا ایکی
مرکوب ویردی کندو یوکلکی کاهی از آن برین نه و کاهی ازین بران کاهی اندن یوکنک
اوزرنه و کاهی بوندن انک اوزرنه قو آندن مراد زن این دن مراد اسب زان بارکیر
شب کن زین بارکیر روز اندن شب بارکیری و بوندن روز بارکیری ایله این
را بز بر زین کش و از ابز بر ران بولی زین التنه و آنی ران التنه چک این دن مراد
اسب در آن دن زن در زین ایر در ران اویلق در مطایبه علوی در بغداد
بر علوی بغداد ده زنی را نخود خواند برزنا کند و سنه دعوت ایلدی آن زن از وی
دینار و درم خواست اول عورت علویدن دینار و درم طلب ایلدی علوی کفت
تو بان راضی نیستی علوی اولمزنه ایتدی سن اکر راضی دکلمی سن که جزو از
اهل خاندان نبوت و خانواده ولایت که خاندان نبوت و خانواده ولایت
اهلندن بر جزو در تو فرود آید سنده تنزل ایده خانواده خاندان مغاسنه در

زن کفت این فسانه را اول زن ایتدی بو فسانه یی با قحبکان قم و کاشان
کوی قم و کاشان قحبه لرینه دی و از قحبکان بغداد و بغداد قحبه لرندن قم و
کاشان بر ر شهر در این ارز و راج بدینار و درم نحوی بوار زوی دینار و
درم دن غیری ایله استه قطعه بسفله تا ندهی ضعف ان کز و خواجی مادام که سفله
ویرمیه سن انک ضعفی که آلتی اندن ناشی استرسن طمع مدار کز و کام دل بدست آید امید طوتمه
که سفله دن کوکل مرادی اله کله کره کشای زکیسه که قحبه بند ازار کیسه دن بند و
باغی چوز و مراد دلک حصولی ایچون قحبه اندن برنسنه ویر اقحبه ازاری بندنی
بدوستی خدا و رسول نکشاید خدا و رسولک دوستلغی ایله چوزمز مراد قحبه
مغت ویرمز دیمکدر مطایبه منظومه کفت مملوکه بمالک خویشتن بر جاریه کندو
ستیدنه دیدی کز قفایش کرفت راه فساد که ستیدی انک قفاسندن فساد
یولنی طوتردی مراد دبرندن فعل قبیح ارتکاب ایلدی دیمکدر ترک این عمل کن
که جایز نیست بو عملی ترک ایله زیرا جایز و معقول دکل در پیش دین پیشکان
شرع نهاد شرع نهاد دین پیشه لولرک قتنده دین پیشکان دن مراد اهل شرع
کفت خاموش کن شیخ دین مالک ستیدی جاریه یه ایتدی خاموش اول که دینک
شیخی مالک که صاحب مذهب در بچنین عیش رخصت ما داد بو بکلین عیشه بزه رخصت
ویردی کفت مسکین ز زیرا که خدات مسکین جاریه افندینک التندن ایتدی
که خداسنی در ز دو کیر مالک انبار از د مالک ز دو کیرنه اتسون مراد مالکک ذکری
سنک دبرک اوسون دیمکدر ز د بونده زدن دکبر کرفتن معناسنه در که اورمه
طوتمه دیمکدر مطایبه فاضلی که صورتی قبیح و هیاتی کریه داشت بر فاضل که
بر قبیح صورت و بر کریه هیئات طوتردی بنوز دق رسید فرزدقه ایرشدی فرزد
بر مشهور شاعر در ویرا دید اول فاضل فرزدقی کوردی که روی وی بجهت

مرضی زرد شده بود که انک یوزی بر مرض سببی ایله صاری اولمش ایدی
گفت ترا چه بوده است اول فاضل فرزدقه ایتدی سکا نه اولمش در که
رنگ تو چنین زرد شده است که سنک رنگک بویله زرد اولمشدر گفت چون
ترا دیدم فرزدق اول فاضله ایتدی چون سنی کوردم از کناهان خود
اندیشیدم کندو کناهلرمدن فکر ایلدم رنگ من چنین زرد برآمد بنم رنکم بویله زرد
اولدی گفت در وقت دیدن من فاضل فرزدقه ایتدی بنی کورمکده فقنده
چرا از کناهان خود یاد کردی یعنی کندو کناهلرکون یاد ایلدک گفت ترسیدم که خدا ی
تعالی فرزدق فاضله ایتدی قورقرم که خدای تعالی حضرتی مرا عقوبت کند و
همچون تو مسخ گرداند یا که عقوبت ایلیه سنکلین مسخ ایده مسخ تغییر صورت در نسخ
تغییر حکم و معنی در **قطعه** چون رخ زشت تو بینم دل من چونکه سنک زشت
یوزکی کورم بنم قلبم عقد اصرار کنه فسخ کند کناه اصرارنک عقدنی فسخ ایلر
مراد دوام اوزره کناه ارتکابندن فراغت ایلر دیمکدر فسخ بوزمق
مغناسنه در زانکه ترسم که زشتوی کناه زیرا که خوف ایتدم که کناهک شوم
لغندن قهر ایزد چو توام مسخ کند حق تعالینک قهری بنی سنکلین مسخ
ایلیه **مطایبه** وهمین فاضل گوید وینه بو فاضل ایدر که با دوستی در
راهی که بر دوست ایله بر یولده ایستاده بودم و سخن میگفتم طورمش ایدم
و مصاحبت ایلردم زنی آمد و در برابر من ایستاد بر زن کلدی و بنم برابر مده
طوردی و در روی من نظری کرد و بنم یوزمه نظر ایلدی چون نظر کردن
وی از حد درگذشت چونکه انک نظر ایتمسی حددن کچدی غلام را گفتم پیش
آن زن رو غلامه ایتدم اول زنک قتنه وار و بپرس که چه میخواهد و سؤال
ایله که نه استر غلام باز آمد که زن میگوید غلام کرو کلدی وایتدی که اول

زن ایدر چشم من کناهی عظیم کرده بود بنم چشمم بر عظیم کناه ایلمشدی
میخواستم که ویرا عقوبتی کنم استردم که اکا بر عقوبت ایدم میخواستم استلام
مغناسنه دخی جایزدر هیچ عقوبت زیاده تر از آن نیافتم هیچ اندن
زیاده رک عقوبت بولمدم که با این زشت رو نظر کنم که بو زشت رویه
بدن نظر ایلیم **قطعه** نامهٔ مردم چشمم زکنه گشته سیه چشمم مردمکنک نامه سی کنا
یونمشدن پاک اولمدی کرچه از کریه دوصد بار بر آبش کردم اگرچه کریه دن آنی
ایکی یوز کره آب ایله برایلدم مردم چشم کوزببکی تا رهد ز آتش فردای قیامت
امروز تا قیامت کونی دوزخ آتشندن خلاص بوله بنظر در رخ زشت تو
عذابش کردم بو کون سنک زشت رخکه نظر اتمک ایله اکا عذاب ایلدم امروزک
مغناسی مصراع ثانیه قید اولندی **مطایبه** جاحظ گوید که هرگز خود را چنان
خجل ندیدم جاحظ ایدر که هرگز کندومی انجلین خجل کورمدم جاحظ علمانن
برکسیدر مراد عمرده باکه انجلین خجالت واقع اولمدی دیمکدر که روزی مرا
زنی بگرفت که برکون بنی بر زن طوتدی و بدکان استاد ریخته گر برد و ریخته
استادک دکاننه التدی ریخته کرد و گفتش دو زن که همچنین که اول
زن استاده بوکلین دیدی من متحیر شدم که این چه بود بن متحیر اولدم که اول
نه اوله از آن استاد پرسیدم اول استاددن سؤال ایلدم که مراد نه ایدی گفت مرا
فرموده بود استاد ایتدی اول زن بای که بیورمش ایدی که تمثالی بر صورت شیطان
که شیطان صورتلی اوزره بر تمثال تمثال اتجی اولان دوزمه صورت در برای من
بساز بنم ایچون دوز من گفتم نمی دانم بن زنه ایتدم بلمزم که بر چه شکلی باید
ساخت که نه شکل اوزره دوزمک کرک تا آورد که بدین شکل سنی کتوردی
که بو شکل اوزره ایله دیو **قطعه** بو العجب روی و کونه داری زیاده عجب روی

وزیاده عجب بر کونه طوترسن کونه بکنز معاشه سنه درانده اولان همه وجلد ت
ایجوندر کس بدین روی وکونه نتوان کرد که بو روی وبو کونه ایله کمسه ایلمک
ممکن ومیسر دکلدر زهی تصویر صورت شیطان شیطانک صورتنی تصویر ایتمکدن او
توری جو زحمت را نمونه نتوان کرد سنکا زحمکدن غیرسنی نمونه ایلمک ممکن دکلدر
نمونه اورنک معناسنه در **مطایبه** شخصی زشت رویی را دید بر شخص بر زشت
رویی کوردی که از گناهان خود استغفاری کرد که کندو کناهلرندن استغفار ر
ایلردی ونجات از آتش دوزخ می طلبید ودوزخ آتشندن نجات طلب
ایلردی گفت ای دوست بدین روی شخص اول زشت رویه
ایتدی ای دوست بو یوز ایله جوابر دوزخ بخیلی کنی نجون دوزخ اوزره
بخیللق ایلرسن واز آن آتش دریغ می داری وآنی آتشدن دریغ
طوترسن **رباعیه** چون نه بینی تو روی خود زان رو چونکه سن کندو
یوزیکی کورمزسن اول سببدن بر کسان ناخوشت نی بر تو یوزک
غیره ناخوش در سکا ناخوش دکلدر کر بدین رو در آتشت فکنند اکر
سنی بو یوز ایله آتشه اتارلر خیف بر آتش است نی بر تو خیف آتش اوزره در
سنک اوزرکه دکلدر **مطایبه** زشت رویی پیش طبیب رفت بر زشت
روی طبیبه کندی وکفت بر زشت ترین جای دنلی براوردم
وایتدی بر جرکین رکیره چبان چقردم طبیب تیز در روی وی نکریست
وکفت طبیب تیز وحده ایله انک یوزینه نظر ایلدی وایتدی دروغ میکویی
یلان سویلرسن اینکه روی ترا می بینم اوشته شمدی سنک یوزیکی کوررم
بر روی هیچ دنلی نیست انک اوزره هیچ چبان یوقدر بر روی بر روی اولمق
ممکن درکه معنی بویله اولور یوزکده هیچ بر دنل یوقدر مراد دهند ناقح

برته

بر عضو یوق ایدکن اشعار در **قطعه** زرشتی است که سلطان شرع پسندد
زشت لکدن درکه شرع سلطانی بکنز ومعقول کورمز که عضوهای فرود
از کمر برهنه کنی که کمردن اشاغه اولان عضولری عریان ایده سن سلطان
شرعدن مراد حق تعالی حضرتی در جو رویت از همه جا زشت تر بود عجب چونکه
سنک یوزک جمیع یرکدن قبیح رکدر نه عجب یعنی عجب دکلدر که روبپوشی و جای
دکر برهنه کنی که یوزکی ستر ایده سن وغیری یرلکی یعنی دبرکی عریان ایده سن
مطایبه شخصی بزرگ بینی بیوک بورنلی بر شخص زنی را خواستکاری میکرد
نکاه ایله بر زنی کندوسنه طلب ایلدی ودر تعریف خود میکفت وکندونک
تعریفنده ایتدی که من مردی ام از خفت وسبکساری دور که بن خفت و
سبکسارلقدن دور بر مردم وبر احتمال مکاره صبور والام ومکاره احتمالی
اوزره زیاده صبر ایدجی یم زن گفت اول زن ایتدی اکر تو بر احتمال مکاره
صبور نبودی اکر سن مکاره احتمالی اوزره صبور اولمیدک این بینی را
چهل سال نتوانستی کشید بو بورنکه قرق ییل چکمکه قادر اولمزدک **قطعه** ازبینی
بزرگ تو باریست بر همه سنک بیوک بورنکدن جمیع بیلی اوزره بر یوک واردر
تا کی بهرزه روی سوی آن واین نهی قحبه دکن عبث یره انک و بونک جانبنه
توجه ایلرسن هر لحظه سجده تو نه بهر طاعت از هر لحظه سنک سجده ک طاعتدن
اوتوری دکلدر بار کران بینی خود بر زمین نهی کندو بورنک ثقیل یوکنی یر اوزره
قورسون **مطایبه** ظریفی شخصی را دید بر ظریف بر شخصی کوردی که موی بسیار
بر روی او دمیده بود که انک یوزی اوزره وافر موی بتمش ایدی گفت این موها
را بکن ظریف اول شخصه ایتدی بو مویلری قوپار ریش ازان که روی تو سر کرد دانده
اوکه سنک یوزک باشنک اولا یعنی رویک سرک کبی بر موی اولمزدن اول رویکی

باك ایله **قطعه** خواجه هر روز اگر بموچینه خواجه اگر موچینه ایله هر کون موچینه
جُستره از رخ خود نه موی بر گیرد کند ورخلدن اگر موی ازاله ورفع ایتمه چند
روزی چو بگذرد بردمد چونکه برقاچ کون انک اوزرندن مرور ایلیه ونیش از
موی حکم سر گیرد انکه وطی موی دن سر چکمشی طوتر **مطایبه** معاویه وعقیل ابن ابی
طالب معاویه وابی طالب وغلی عقیل باهم نشسته بودند بر بری ایله اوتور
مش ایدیلر معاویه گفت معاویه ایتدی ای اهل شام ای شام اهلی هیچ شنیده اید
هیچ اشتمش میسز قول الله تعالی را الله تعالینک قولنی انجا که میگوید تبت یدا ابی لهب
وتب اول برده که بو آیت کریمه یی ایدر گفتند آری اهل شام ایتدیلر بلی اشتمشز
گفت ابو لهب عم عقیلست معاویه ایتدی ابو لهب عقیلک عمیدر عقیل گفت عقیل
ایتدی ای اهل شام ای شام خلقی هیچ شنیده اید هیچ اشتمش میسز قول الله تعالی
را الله تعالینک قولنی انجا که میگوید وامرأته حمالة الحطب اول برده که بو آیت کریمه
ایدر گفتند آری اهل شام ایتدیلر بلی اشتمشز گفت عقیل ایتدی حمالة الحطب عمه معاویه
است حمالة الحطب معاویه نک عمه سیدر **قطعه** چون هست در تو منقصتی عیب
دیگری چونکه سنده بر عیب وار در گردن بان نه قاعده مرد باهشت اول عیب
ایله بر غیری تعییب ایلمک هوشمند مردک قاعده سی دگلدر عیب دیگری نک معناسی
بو مصراعه قید اولندی او خامشست از تو واز عیب تو چرا اول کمسه سندن وسنک
عیبکدن خاموشدر کو باکنی بعیب خود آنرا که خامشست نیچون کند وعیبکی
سویلیج ایدرسن اول کمسه یی که سنک عیبکدن خاموشدر چو انک معناسی بو مصراع
ثانیه قید اولندی **مطایبه** علوی با شخصی در اثنای خصومت گفت بر علوی
خصومت آراسنده بر شخصه ایتدی مرا چون دشمن میداری بنی نیچه دشمن طوترسن
وحال انکه تو مأموری وحالا که سن مأمورسن بانکه در هر نماز بر من صلوات

فرستی اگر که هر نمازده بنم اوزرمه صلوات ایده سن وبگوی اللهم صل علی
محمد وعلی آل محمد وبو کلامی دیه سن گفت اول کمسه ایتدی من الطیبین و
الطاهرین نیز میگویم اول کلام ایله بله بو ایکی کلمه دخی دیرم وتو از ان بیرون
وسن اندن طشره سن **قطعه** ای که ز آل نبی می شمری خویش را ای کمسه که کندوکی
آل نبیدن عد ایلرسن هست گواهت بران پاکی ذات وصفات انک اوزره
سنک شاهدک ذات وصفاتک پاکلکی در محض علامت ودعوی دگلدر
چون تو دم از طیبات وطیبین چونکه سن طیبات وطیبین دن دم اورسن
گز بن انلردن نیم دیه سن کو صفت طیبین یا سمت طیبات قنی سنده
طیبین صفتی یا طیبات علامتی **مطایبه** مدعی خود را بصورت علویان
آراسته بود بر کذاب کندوسنی علویلر صورتی ایله زینت اتمش ایدی و
بدعوی نسب عالی برخاسته واول عالی نسب دعوی سی ایله قالقمش ایدی
شعر در دعوی او عیان نه از صدق فروغ انک دعویسنده صدقدن فروغ
ونشان یوق ایدوکی عیان ایدی هم دوش ز گیسوان گواهان دروغ
گیسولرندن یلان شاهدلر انک ایله هم دوش وبیله دوش وموز معنا
هم دوش بله مغاسنه در اگرچه گیسوان مناسبتی ایله خوب واقع اولمشدر
گیسو صاچ بلوکی گیسوان جمع در بر صاحب دلی آمد اول بر صاحب دلک
قتنه کلدی بر صاحب دلکه کلدی بو وجه اوزره برده راساکن در از جای
بجست اول صاحب دل یرندن صچرادی وو برابر صدر نشاند واول مدعی
صدر اوزره اوتوردی وخود در صف نعال نشست وکندوسی صف نعالده
اوتوردی هرچه طلب داشت مدعی هرنه که اندن طلب ایلدی زیادت از آن عطا
کرد انون زیاده عطا ایلدی ودر وقت خروجش وانک خروجی وقتنده

ادب مشایعه بجای آورد مشایعه ادبنی برنه کتوردی مشایعه باتخچه بله کتورک
معناسنه درنه که محو و مشتری ده اسم فاعل صیغه سی اوزره واقع اولمشدر
سع لک معناسنه دکلدر **بیت** گزین بهزاد ازین بادل تنک مشایع گفت با
ایشان دو فرسنگ اصحاب گفتند ما این شخص را شناسیم اول صاحب دلک مصاحبلری
ایتدیلر بز بو شخصی اکلرز نسب وی ازین نسب درست انک نسبی بو نسبدن
دور در و دعوی وی درین صورت کذب و زور در و بو صورتده انک دعویسی
کذب و زور در نه پدر ش ازین خاندان بولی است نه انک پدری بو خاندانندن
برابجه وار در و نه مادرش را درین خانواده روی و نه انک مادری بو خانوا ده
بروجه وامکان وار در **قطعه** مادرش شهر گرد و خانه گدا ست انک
مادری شهری گزیجی و خانه دلنجی سید ریدرش دیک بندو دوک تراش
انک پدری دیک بندو دوک تراش در دیک بند چولمکچی دوک تراش ایک
دوزجی آن یکی از قبیله ارزال او لبریسی که مراد مادری در ارزال قبیله سندن در
وین دگر از طویله او باش و بو بریسی که مراد پدری در اوباش طویله سندندر
صاحب دل گفت اول صاحب دل ایتدی آنچه ما کردیم آنی که بز ایلدک نه
لایق صادقان این خانواده است بو خانواده نک صادقلرینه لایق دکلدر
بلکه فراخور مدعیان از راه افتاده بلکه بو راه شریفدن افتاده و دور اولان
کذابلره لایقدر **قطعه** هر کس ز خاندان نبوت نصیب یافت هر کس نبوت
خانه داننددن نصیب بولدی که انک تعظیمنی یرینه کتوردی کسدن مراد
بونده ناکس مقابلی اولان کسدر که سعادتمند معناسنه در تعظیم او وظیفه
هر طی نصیبست خاندان نبوته تعظیم و رعایت ایلمک هر نی نصیبک وظیفه سی
دکلدر بی نصیبدن مراد بونده ناکس در نهت او غیب دهر براه

مجتنش خاندان نبوت دهر کی غریبی در انک تجنبی بولنده گر مال و
ملک و جاه ببازی غریب نیست مال و ملک و جاهکی اگر فدا ایده سن عجیب و بعید
دکلدر براه مجتنش بو مصراعه معروفدر **مطایبه** خلیفه با عرابی از بادیه
طعام می خورد خلیفه بادیه دن کلمش بر اعرابی ایله طعام یردی و در
ان اثنا نظرش بر لقمه وی افتاد و اول اثناده خلیفه نک نظری
اعرابینک لقمه سی اوزره واقع اولدی موی بچشم وی در آمد خلیفه نک
چشمنه بر موی کلدی که اعرابینک لقمه سنده ایدی گفت ای اعرابی خلیفه
ایتدی ای اعرابی آن موی را از لقمه خود دور کن اول موی کندو
لقمه کدن دور و ازاله ایله اعرابی گفت اعرابی ایتدی بر مایده که
چندان در لقمه خور نده نکرد شول کمسنک مایده سی اوزره که هیچ نک
لقمه سنه اول قدر نظر ایده که موی را ببیند که بر موی کوره طعام
او نتوان خورد انک طعامنی یمک معقول و لایق دکلدر دست از طعام
باز کشید النی طعامدن کرو چکدی و سوگند خورد که دیگر بر مایده
وی طعام نخورد و یمین ایلدی که کر وانک مایده سی اوزره طعام یمیه
قطعه چو میزبان بنهد خوان مکرمت آن به چونکه میزبان کرم سفره سنی
قویه اول یک که از ملاحظه مهمان کنار کند که مهمان ملاحظه سندن کنار
ایده بلکه اصلا اکا مقید اولمیه میزبان قونقجی مهمان قونق میهمان مهمان
لغت درنه اینکه بر سر خوان لقمه اورا ایله کرکز که سفره باشنی اوزره
مهمان هر لقمه سنه بز بیر چشم به ببیند بدل شمار کند چشمی التنده یعنی خفالی
نظر ایده و کوکلی ایله صایه **مطایبه** جمعی نشسته بودند بر طایفه او تورمش
ایدیلر و سخنان کمال و نقصان رجال و مردلرک کمال و نقصان سوزلرنی

در بوستة اولشدر شش ایدیلر مراد بو نده اول خصوصده بحث
ایدرلر دی دیمکدر یکی از آن میان گفت اول اورتادن بری ایتدی
هر که دو چشم بینا ندارد هر کم که کورنجی اکی چشم طوتمز نیم مردست
یارم مرددر و هر که در خانه عروسی زیبا ندارد نیم مردست و هر کم که
خانه سنده بر زیبا کلن طوتمز نیم مرددر و هر که وقوف بر سباحت دریا
ندارد نیم مردست و هر کم که دریاده یوزمکه وقوف طوتماز نیم مرددر نا
بینایی در مجلس حاضر بو ذ بر کور مجلسده حاضر ایدی که زن نداشت
و سباحت نمی دانست که تأهل اتمامش ایدی و سباحت بلمزدی بانگ
بروی زد که ای عزیز اول کمسه اوزره بانگ اوردی که ای عزیز عجب مقدمه
گفتی بر عجب مقدمه دیدک و مرا از دایرهٔ مردی چنان دور انداختی و
بنی مردلک دایره سندن انجلین دور اتدک که هنوز نیم مردی درمی باید
که هنوز بکا نیم مردلک کرک تا نام هیچ مردی بر من شاید تا هیچ مردلک
نامی بنم اوزرمه لایق اولا زیرا نابینا در و زن طوتماز و سباحت بلمز
قطعه چنان ز پایهٔ مردی فتاد خواجه برون خواجه مردلک پایه سندن
انجلین طشره دوشدی ز بس فسردگی و خام ریشی و سردی زیاده احمق
لغندن و سفیه لکندن و نامردلکندن که گر هزار فضیلت رسد ز مردانش
که اگر مردلردن اکا هزار فضیلت ایریشه قدم برون ننهد از حد و نامردی
نامردلک حدلرندن قدمنی طاشره قومز مرادنا مردلکدن خلاص بولوب
مردلکه وصول بولمز دیمکدر **مطایبه** بهلول بر هارون الرشید در آمد بهلول
هارون الرشیدک قتنه کلدی یکی از وزرا گفت وزیرلردن بریسی بشارت
باد مر ترا ای بهلول سکا بشارت اولسون ای بهلول که امیر المؤمنین ترا که

امیر المؤمنین سنی بر بر قرده و خنازیر سردار و امیر گردانید قرده و
خنازیرک باشی اوزره سنی سردار و امیر ایلدی گفت گوش بمن دار
و فرمان من بجای آر بهلول اول وزیره ایتدی کوشکی بکا طوت و نیم مرو
یرینه کتور که از جملهٔ رعایای منی زیرا بنم رعیتلرمک جمله سندن سین
قرده میمونلر **قطعه** بشهریاری گاو و خرم دهی مژده گاو و خرک بادشاهلغی
ایله بکا مژده و بررسون رعیتی که بود خاص شهریار توتیا شول رعیت که
شهریارک خاصی در سنسن شمار لشکریانم ز خرس و خوک گیر بنم لشکریلرمک
شمارنی خرس و خوکدن ایدرسن یعنی خرس و خوک سنک عسکرک در دیرسن
نخست کسی که در آید درین شمار توی اول بر کمسه که بو شماره کلور سنسن خرس
ایو خوک خنزیر **مطایبه** توانگری در عهد یکی از ظالمان بمرد بر غنی ظالملردن
برینک زماننده اولدی وزیر آن ظالم اول ظالم بادشاهک وزیری پسر ویرا
طلب کرد و بر سید اول غنینک پسرنی طلب ایلدی و سؤال اتدی که بدر تو چه
گذاشته است که سنک بدرک مال و اسبابدن نه قومشدر گفت از مال و منال
چنان و چنین پسر ایتدی مال و منالدن انجلین و بو نجلین یعنی الی بونی
قودی دیو بیان و عیان ایلدی و از وارثان وزیر کبیر ایده الله سبحانه و بن
فقیر و حقیر را و وارثلردن وزیر کبیری ابره الله سبحانه و بو حقیر و فقیری
قودی وزیر بخندید وزیر کولدی و فرمود که میراث ویرا بدو نیم کردند و
بوردی که انک بدرندن قالدوغی مالی ایکی پای ایلدیلر نیمی را بوی گذاشت
بر نیمی پسره قودی و نیمی را برای پادشاه برداشت و بر نیمی پادشاه ایچون
قالدردی نیم نصف مناسنه در **قطعه** ظلم پیشه وزیر نشاسد ظالم وزیر ظلم
جز حق پادشاه مال یتیم یتیمک مالنی پادشاه هک حقندن غیری عدل داند

اكر بر دبتمام اكر تمام الور ایسه عدل بلور فضل خواند اكر كند بد ونیم
احسان او قور اكر آنی اكی نیم ایده یعنی برنی اله ویرنی المیه احسان عدل
ایلر **مطایبه** تركی را كفتند كدام دوستر داری بر تركه ایتدیلر قنغی سنی
دوسترك و مقبولرك طوتارسن غارت امروز یا بهشت فردا بوكونك
غارتینی یا فردانك بهشتنی می كفت انكا امروز دست بغارت كنایم ترك
ایتدی آنی دوسترك طوتارم كه بوكونی یغمایه الآجم دم چه یابم بر بایم
دم ره كه بولو رسیم قیبم و فردا با فرعون بآتش درآیم و یارن قیامتده
فرعون ایله آتشه كرم **قطعه** آن شنیدستی كه تركی وصف جنت چون شنید
آنی اشتدكمی كه بر ترك چونكه جنتك وصفنی اشتدی كفت با واعظ كه آنجا غارت
و تاراج هست واعظ ایتدی كه انده غارت و تاراج وارمیدر كفت نی
كفتا بتر باشد ز دوزخ آن بهشت واعظ ایتدی یوقدر ترك ایتدی اول
جنت دوزخدن بترامزرك اولور كانده كوته بود از غارت و تاراج
دست كه انده غارت و تاراجدن دست كوتاه اولا **مطایبه** كدایی بردر
سرایی چیزی خواست بركدا بر سرای قپوسنده بر نسنه استدی كه خدای
خانه از درون آواز داد صاحب خانه ایچرودن چاغردی كه معذوردار
كه خانكیان اینجا نیستند كه معذور طوت كه خانده اولانلر بونده دكوللردر
خانكیاندن مراد زن و جاریه در كدا كفت من پارهٔ نان میخواهم كدا ایتدی
بن نان پاره سنی استرم بو وجه دخی جایزدر بر پاره نان استرم نه مباشرت
با خانكیان خانكیلر ایله مباشرت و جماع استرم **قطعه** چون كدا بر در سرا
رسد چون كدا سنك سرایك قپوسنه ایرشه هرچه داری بده بهانه مكن
قلیل و كثیردن هرنیه مالكسن ویر بهانه ایلمه تا نیاید بخاطرش چیزی تا

انك

انك خاطرینه برچیز نسنه كلمیه مباشرت و جماع دن بیش او ذكر اهل خانه مكن انك قصدله
اهل خانه یی یاد ایلمه **مطایبهٔ منظومه** كس در حرم سفلهٔ ناپاك سیر ناپاك
سیر سفله نك جهنده كس چون نان نبود نهفته از چشم بشر بشرك چشمندن
نانكبی مستور اولمز كس كاف عربی نك ضمه سیله فرج زن در یعنی سفله نك
نانی كندو زننندن مستوردر مقبول دركه زننی غیرلره كوسترمك نانني كوسترمكدن
آسان در از خانهٔ او توقع نان نرست انك خانه سندن نان امیدی یراق
رك در كز خانكیان توقع چیزی دكر كه خانه سنده اولانلردن بر غیری نسنه
توقع ایلمك یعنی نان توقعی اكر مشكل كلورخاتونی ایله فعل قبیح توقعندن
مطایبه معلمی را پسر بیمار شد بر معلمك پسری خسته اولدی و مشرف بموت كشت
و موت اوزره مشرف اولدی كفت غسال بیارید تا وی را بشوید ایتدی غسال
كتورك تا آنی یویه كفتند هنوز نمرده است معلمه ایتدیلر هنوز اولمشدر كفت
باكی نیست ایتدی اصلا باك یوقدر آن زمانكه از غسل وی فارغ شوید اول
زمانكه انك غسلندن فارغ اوله سز خواهد مرد اوله كرك در **قطعه** هركه دركار
خویش پیش از وقت هم كركند وایشنه وقتدن اول می نماید بحكم طبع
شتاب طبع سبی ایله شتاب كوستره یعنی سرعت ایده میخورد روزه نارسیده
بشب احشامه ایرشمشش ایكن صومنی افطار ایلر میكشد موزه نارسیده بآب
آبه ایرشمشش ایكن اباغندن موزه سنی چكر موزه ادكه مراد جمیع ایشلری نامعقول
اولور دیمك در **مطایبه** پسر معلمی را كفتند چه بلا احمقی بر معلمك پسرینه ایتدیلر نه
زیاده احمق سن كفت اكر من احمق نبودمی ایتدی اكر بن احمق اولمیدم و
لد الزنا بودمی ولد زنا اولوردم زیرا اصلم احمقدر بن دخی احمقم كه انك فرزندی
اكر عاقل اولایدم ولد زنا اولوردم زیرا غیریدن اولمق لازم كلوردی بلا احمق

استعمال اولندیغی بی ننه که دیوان هلالی ده واقع اولمشدر مصراع این تازه
رقم را چه بلا خوب نوشته است قطعه عیب ما در بود ار فرزندی مادرک
عیبی در اکر بر فرزندک خلق وخوینی بوفق پدر ست خلقی وخویی پدرینه
موافق ومشابه کل ایسه کوش استر دراز ست کو است استرک کوشی
دراز دیشاهد در کیش نه نسبت پدر بلکه خوست کانک پدری اب
دکلدر بلکه خود را ستر قر مطایبه از معلمی بر سید ند که تو بزرکتری یا برادر تو
بر معلمدن صوردیلر که یاشده سنمی بیوکرک سن یا برادرکمی بیوکرکدر کفت
من بزرکترم ایتدی بن اندن بریاش بیوکرکم اما چون یک سال دیکر بروی بکذرد د
اما چونکه انک اوزرنه بریل دخی مرور ایده با من برابر خواهد شد بنمله برابر اولسه
کرکدر قطعه چو هیچ چیز نشد حاصلت چه می پرسی چونکه هیچ نسنه سکا فایده
وحاصل اولمدی نه سؤال ایدرسن که روزکار فلان درچه چیز بکذرد که فلانک
روزکاری نه نسنه ده کچر شمار عمر کسان میکنی نمی دانی عمرلرک عمرنی شمار وحساب
ایلرسن بلمزسن که در مقابله عمر تو نیز می کذرد که انک مقابله سنده سنک عمرک دخی
کچر یعنی چوکه لازم اولان کند واحوالنی تدارک دریغ لرک امورنه اشتغال دکل در
مطایبه بیماری بر موت مشرف بود بر خسته موت اوزره مشرف ایدی شخصی که
از دهانش بوی ناخوش می آید بر شخص که انک دهاندن برامزاجه کلور یعنی اغزی
قوقر برکسه بر بالین وی نشسته بود انک بالینی قتنده اوتورمش ایدی بالین قصد
سر نزدیک وی میبرد باشنی اکر یقین الدردی وتلقین شهادت میکرد وشهادتی
تلقین ایلردی شهادتدن مراد کلمه توحید در رود در روی نفس میزد وبیمارک وی
یوزنه نفسی اوردی هرچند بیمار روی خود دی تافت هر نه قدر بیمار یوزنی چو یر ردی
وی الحاح بیشتر می کرد اول کمسه الحاحی زیاده ر کایلردی و سر نزدیکتر روی

می بردو باشنی اکر یقین رک الدردی چون کار بر بیمار به تنگ آمد چونکه بیمار
اوزره ایش تنک کلدی یعنی زیاده بیحضور اولدی کفت ای عزیز بیمار اکه
ایتدی ای عزیز میکذاری که من خوش و پاکیزه بمیرم قورمیسن که بن خوش وپاکیزه
اولم یا میخواهی یا استرمیسن که مرک مرا که بنم مرکمی هرچه ازان ناپاکتر نیست بیالایی
اندن ناپاکرک یوق هرنسنه ایله بولاشدره سن که مرادی ناخوش نفسی در قطعه
در جهان اهل فضل نایابند جهانده اهل فضل نایابلردر کوش بر هر فضول نتوان
کرد هر فضوله کوش ایلمک کرکمز مراد هر فضولک سوزنی استماع اتمک معقول
دکل ایدوکن بیاند رزه که بوی ریاد مدز لبش هرکم که انک لبندن ریا رایحه
سی ظاهر اولور نفسش را قبول نتوان کرد انک نفسنی قبول ایلمک کرکمز مطایبه
مردی بشخصی رسید واغاز گله کرد بر مرد بر شخصه ایرشدی وشکایته باشلدی
که روا باشد که مرا نشناسی ورعایت حق من نمیکنی که روا میدر که بنی الکلمیه سن
وبنم حقمی رعایت ایلمیه سن آن شخص حیران ماند وکفت اول شخص حیران قالدی
وایتدی از نیها که تو میکویی من خبری ندارم بوندن که سن دیرسن بن اصلا خبر
لو تمامز کفت پدرم مادر ترا خواستکاری کرده بوده است اول مرد ایتدی
بنم پدرم سنک مادرکی نکاح ایله طلب ایلمش اولمشدر اکر ویرامیخواست اکر آنی
الیدی من وتو برادران می بودیم بن وسن برادرلر اولوردق آن شخص کفت اول
شخص ایتدی والله این خویشی است والله بو خصم لق در که سبب آن میشود که اکر
اولور سبب ر که من از تو میراث برم وتو از من میراث بری که بن سندن میراث الورم
وسن بندن میراث الورسن قطعه کمال خام طمع آن بود که بر همه خلق خام طمعنک
طمعی اول در که جمیع خلق اوزره فریضه است که با وی شوند احسان سنج فریضه
ولازم در که اکا احسان ایدیجی اوللر خام طمع شول کمسه در که جمیع مرادلرنک

حصولنی امید طوته احسان سنج احسان طرحی چو خامی جمع او به چنکی نرسد
چونکه انک طمعنک خاملغی پخته لکه ابریشمه فتد زتنک دلی در مضیق محنت ورنج
اضطرابده تنک دل لکندن محنت ورنج مضیقنده دوشر مضیق اسم مکان
اولمق روشن در مطایبه کوزبستی راگفتند بر کوز بسته ایتدیلر کوز بسته بوکری
آن میخواهی که خدای تعالی انچی استرسن که خدای تعالی پشت ترا چون دیکران راست
کرداند سنک ارقکی غیرلرک ارقه سی کبی راست ایلیه یا انکه یا انچی استرسن که پشت
دیکرانرا چون تو کوز کرداند غیرلرک آرقه سنی سنک آرقک کبی کوز ایلیه کفت انکه
آنی استرم که همه را چون من کوز کرداند جمیع سنی بنجلین کوز ایلیه تا بان چشمی که
ایشان در من نکرسته اند تا اول چشم ایله که انلر بکا نظر ایلمشلر در من نیز همان
چشم در ایشان نکرم بن دخی همان اول چشم ایله انلره نظر ایدم قطعه خوش انکه
خصم عیبی که طعنه تو زند خوش اولکه دشمن شول عیب ایله که سکا طعنه اورر
برغم وی زجهان عیب رسته بنشینی انک غمنه انجلین عیبدن خلاص بولمش
اوتوره سن وزین نشستن بی عیب خوشتران باشد و بو عیبسز اوتورمق
خوشرک اول اولورکه مبتلا شده اورا بعیب خود بینی که ای کند و عیبکه مبتلا
اولمش کوره سن مطایبه شخص نماز گذارد بر شخص نمازنی ادا ایلدی وبعد
از نماز دعا کرد و نمازدن صکره دعا ایلدی و در دعای خود وکندو دعاسنده
در بهشت درآمدن وخلاصی از آتش دوزخ خواست جنته کیرمکی ودوزخ
آتشندن قورتلمقلغی استدی پیرزنی در قفای وایستاده بود وانرا
می شنید ومی کفت پیرزن اول کمسنک قفاسنده طورمش ایدی وانی
دیکلردی خداوندا مرا در آنچه میخواهد شریک کردان ای خداوند طلب
ایتدوکی نسنه ده بنی شریک ایله چون آن شخص از ان بشنید چون اول شخص

انی اشتدی کفت خداوندا مرا بردارکش وبرزهم نازیبانه پیرزن ایتدی ای
خداوند بنی دار و نازیبانه زحمی ایله هلاک ایله پیرزن کفت پیرزن ایتدی خدا
مرا بیامرز و از نجه بی طلبد نکاه دار ای خداوند بنی یارلغه واول طلب
ایتدوکی نسنه دن حفظ ایله آن شخص روی بازپس کرد اول شخص
یوزنی اردنه ایلدی که این عجب ناراست وناپسندیده قسمتی که بو عجب
ناراست بر حکم درونا معقول بر قسمت در دیدی که در راحت وآسوده کی
با من انبازی که راحت وآسوده لکده بنمله شریک سن و در محنت وفرسوده
از من ممتازی ومحنت والمده بندن ممتاز و دورسن قطعه نه منصف
باشد آن طامع که کامی منصف دکل در اول طمعکار که چو یابی از خدای انباز
کردد چون خدادن بر مراد بولسن انده سکا شریک اوله کامی نک معناسی
بو مصراعه قید اولندی و کر در راه ناکامی نهی پای و کر نامرادلق طریقنه
قدم قویه سن هم از کام نخستین باز کردد هم اوّلکی دمدن کرو دونه
مطایبه زنی از شوهر خود شکایت پیش قاضی برد بر زن کندو زوجندن
قاضی قتنه شکایت ایلدی که مرا یک لحظه فارغ نمیکذارد که بنی بر لحظه فارغ
قومز نه در صلاه و نه در ملا و نه در وقت خمیر کردن و نه در وقت نان
پختن نه صلاده وملاده و نه خمیر ایلمک قتنده و نه نان پشورمک قتنده
و نه در وقتی که روزه می دارم و نه در وقتی که نماز میکذارم و نه شول
وقتده که روزه نیت ایدم و نه شول وقتده که نمازی ادا ایدم شوهر
کفت من ترا از برای این خواسته ام انکه زوجی ایتدی بن سنی بونیدن اوتری
طلب ایتمشم زن کفت ایها القاضی زن ایتدی ای قاضی حسبة لله که تعیین
کن حسبة لله که تعیین ایله که در شبانروزی چند بار با من نزدیکی کند که

شب روز ده بار فالج كره يقين لق ايده تا من بدانم وجود را بان راست
كيرم تا بن بلم وكند وجي انك ايله راست وتمام طوتام قاضي كفت ده بار قاضي
ايندي اون كره اولسون زن كفت طاقت اين ندارم زن ايندي بوكره طاقت
طوتمازم كفت نه بار قاضي ايندي طقوز كره اولسون كفت طاقت اين نيز ندارم
زن ايندي بوكره دخي طاقت طوتمازم وهمچنين مي كفت وقاضي بويله ديدي تا
به پنج رسانيد تا به سه اير شد ردي زن كفت طاقت اين نيز ندارم زن ايندي
بوكره دخي طاقت طوتمازم قاضي كفت واي بر تو قاضي زنه ايندي واي سكا
ني خواهي كه اين مسكين را از تو بهره باشد استمزسن كه بو دخي جايز در استمز
ميسن كه بو مسكينه سندن بر نصيب اوله زن كفت راضي شدم زن ايندي بنده
راضي اولدم مرد كفت اي قاضي مرد ايندي اي قاضي بنماي تا كسي را كفيل
خود كنند بيور تا بر كمسه يي كفيل ايده وسنه كفيل ايليه زن كفت اينك قاضي مسلمانان
كفيل منست زن ايندي اوشته مسلمانلرك قاضيسي بنم كفيلم در قاضي
كفت اي زانيه قاضي ايندي اي زانيه ميخواهي كه از وي بكريزي استرسن كه اندن
قچه سن ومراد دست وي اندازي وبني انك الينه آته سن تا آنچه با تو كند
با من كند تا اكو سكا ايدركه ايليه برخيز وبيرون رو قالق وطشره كت
كه لعنت خداي بر تو باد كه اللهك لعنتي سنك وزركه اولسون قطعه
در ولايتي كه كفيل كسي شود نفس ارزو لرزنده بركيته كفيل اولمه ترسيم
كه با هزار عزيزي شوي ذليل قورقرم كه بيك عزتلق ايله يعني زياده عزتلو
ايكن خوار اولورسن تن در دهد تجلي اير جو وقت كار قحبه لكه رضا
ويرور چونكه ايش وقتي كله هر پاك داميني كه شود قحبه را كفيل هر بر پاك دامن
كه قحبه يه كفيل اوله مطايبه پيري كه كام جواني رانده بود واز قوت

كاران

كامراني مانده بر پير كه جوانلق مرادني سورمش وكام انلق قوتندن
قالمش ايدي كنيزكي صاحب جمال خريد صاحب جمال بر كنيزك صاتون
الدي وبوقت فرصتش دركنار كشيد وفرصت وقتنده اني كنارنه
چكدي هر چند پير حريص بود اكرچه پير حريص ايدي اما آلتش مساعده
نمود اما انك آلتي مساعده كوسترمدي با كنيزك كفت بر كنيزكه ايتدي
لطفي بنماي ودست عنايت بركشاي بر لطف كوستر وعنايت الني اچ
وباندك مالشي اين خفته را برخيزان وبر ازجق مالش ايله بو اويومشي قالدر
واين مرده را برانكيزان وبو مرده يي احيا ايله قطعه چو رشته آلت
من سخت سست است رشته كبي بنم آلتم قتي سست وضعيف در بمالش
ياري ده اي نكو زن مالش ايله اكر بر معاونت وقوت ويراي ايو زن مالش
او مي نمالي تا سر رشته بانكشت مادام كه رشته نك اوجني انكشت ايله اويه سن
نيارد رفت در سوفار سوزن سوزنك سوفارنه كيرمكه قادر اولمز رشته
ايلك سوفار كزا اما بونده دلك مراد در كنيزك هر چند دست جنبانيد كنيزك هم
نه قدر كه الني ديرندي بجايي نرسيد بر يره ايرشمزدي وهر چند مالش داد
وهر نه قدر كه مالش ويردي كاري نكشاد برايش فتح اولمدي شنيدند
كه كنيزك اين ابيات مي كفت اشتديلر كه كنيزك بو بيتلري ايردي ولكين
ازان پيري نهفت اما اول پيردن اخفا ايلردي قطعه بمنزل نارسيده
الت پير خزله ابرشيمش اكين پيرك آلتي بسان لاشه لاغر بخسبد لاغر بنت
كبي ياتور بزور دست چون خر از جاي ال قوتي چونكه آني پريدن قالدرا سن
چو داري دست از و ديكر بخسبد چونكه اندن الكي چكه سن كرو ياتور مطايبه
شخصي بر جوجي ده درم دعوي كرد بر شخص جوجي اوزره اون درم

دعوی ایلدی قاضی برسید که گواه داری قاضی اکه صوردی که شاهدک
وار میدر گفت نی شاهدم یوقدر دیدی گفت سوگندش دهم قاضی
ایتدی اگر یمین ویره یم گفت سوگند ویرا چه اعتبار اول شخص ایتدی انک
سوگندنه نه اعتبار بیت هر لحظه خورد هزار سوگند دروغ هر لحظه بیک
یلان اند ایچر زان گونه که در بادیه اعرابی دروغ انک گبی دن که بادیه ده
اعرابی ایران ایچر جوجی گفت ای قاضی مسلمانان جوجی ایتدی ای مسلمانلرک
قاضیسی در مسجد محله ما امامی هست بزم محله مزک مسجدنده بر امام
وار در پرهیز راست گفتار نیکو کردار ایو فعللو طوغری سوزلو صالح
ویرا ابطال و بجای بن سوگنده آنی طلب ایله دینم یرمه اگر یمین ویر
تا خاطر این مرد قرار گیرد تا بو مردک خاطری قرار طوته و متسلی اوله
مطایبه اعرابی شتری گم کرد براعرابی بر شترنی گم و ضایع ایلدی سوگند
خورد که چون بیابد بیمین ایلدی که چون بوله بیک درم بو شتری بر درمه
صاته چون شتر را یافت چون که شترنی بولدی از سوگند خود پشیمان شد
کندو یمیننده پشیمان اولدی گربه در گردن شتر آویخت شترک بوینینه
بر گربه اصدی و بانگ می زد که کی خرد و چاغردی که کیم صاتون الور
شتری بیک دانک بر شتری بر دانکه و گربه بصد درم و بر گربه یی یوز درمه
اما با یکدیگر می فروشم اما بری برنسنه صاتمزم شخصی برا انکار سیز بر شخص
او را یه ایر شدی گفت چه ارزان بودی این شتر ایتدی بو شتره اوجوز
ایدی اگر این قلاده در گردن نداشتی اگر گردننده بو قلاده یی طوتمیدی
یعنی بو قلاده اولمیدی قطعه لئیم اگر بشتر بخشد عطا ستان لئیم
اگر سکا شترایله عطا و احسان ایده الله که این زعادت اهل کرم برون باشد

زیرا لئیمدن کرم و عطا اهل کرمک عادتندن طشره در قلاده گر ز منت
بگردنش بندد بر قلاده یی که منتدن انک گردننه بغلر هزار بار ز
بار شتر فزون باشد بیک کره دوه یوکندن فزون و گرانتر باشد بونک
گبی محللرده است معناسنه استعمال اولنور مطایبه اعرابی شتری
گم کرد براعرابی بر شتری گم و ضایع ایلدی بانگ زد که هر که شترمن بمن آرد
چاغردی که هر کم بنم ضایع اولمش شتریمی بکا گتوره مروراست دو شتر
انکچون ایکی شتروار در گفتند هیهات که ایتدیلر هیهات این چه کار
بو نه ایشدر که سر بارش بار ز خود دارد بیت که برسر بار بر خود واردن ایوجی
درسر بار عوام تحریف ایدوب سربرد برلر یوک وزره قونور خود وار صلهده
انک یوک کنه دیرلر اما مطلقا یوک معناسنه استعمال اولندی گفت شما لذت
یافت و حلاوت وجد از انجه بخشیده اید ایتدی سز بولمغک لذتنی و وجدانک
حلاوتنی طاتمشسز معذورسز معذورسز قطعه گم شده گرچه حقیرست
مکوی گم و ضایع اولمش اگرچه حقیر در که عنان ز طلبش تافته به دیمه که انک
طلبندن عنان چویرمش یک یعنی اندن فراغت ایلمک معقول دردیمه مکوی
لفظنک معناسی بو مصراعه قید اولندی هست در قاعده خرده شناس
خرده شناس و صاحب دلک قاعده سنده لذت یافتن از یافته
به بولمغک لذتی بولنمشدن یک درهعت بونده است معناسنه که بو مصراعه قید
اولندی مطایبه طبیبی را دیدند بر طبیبی گوردیلر که هرگاه که بگورستان
رسیدی که هرگاه که گورستانه ایرشوردی ردا در سر کشیدی رداسنی
باشنه چکردی و یوزنی اورتردی از سبب آنش سوال کردند اگر انک سببندن
سوال ایلدیلر گفت از مردگان این گورستان شرم میدارم ایتدی بو گورستانک

مرده لرندن شرم طوتارم گورستان مقبره لک بر یر که بگذارم غربت زمین
خورده است هر گیجک اوزرنه که مرور ایدم بنم غریبی یمش درو در هر کنکرم
و هر کیمه نظر ایدم از غربت من مرده بنم غربتمدن اولمش در **رباعیه**
ای رای تو در علاج بیمار علیل ای کمسه که بیمارک علاجنده سنک رایک
علیل و سقیم در برامدن مرگ قدوم تو دلیل هونک کلمسنه سنک قدومک
دلیل در قدوم آمدن مغاسنه در در کشور ما هوت جان ستدن بزم
کشور مزده جان المق مشقتنی برداشته ز گردن عزرائیل عزرائیلک
گردنندن رفع ایلمشسن **رباعیه** ای صنعت طب شکسته بازار
از تو ای کمسه که صنعتنک بازاری سندن شکسته و خراب اولمش در
هر چند بود ز رنج بیمار از تو اگرچه که بیمار سندن رنج و الم ده در المنة لله
که عجب خشنودند المنة لله که عجب خشنودلر در غسال و کفن فروش
و حفار از تو میتی یویجی و کفن صاتجی و قبر قزیجی سندن **مطایبه** یکی
از حکما گفته است حکمادن بریسی ایتمش در طبیب ناقص و بات مرعاته را
ناقص یعنی حاذق اولمیان طبیب جمیع خلقه وبادر **قطعه** ای که هستی
ز طب ناقص خویش ای کمسه که کندوگک ناقص طبکدن عامه خلق را
بجای وبا جمیع خلقه وبا یرنده سن هستی ده اولان یا خطاب وبایه
معروف اولدغندن اوتری اکا قید اولندی چه عجب گر کنند نفرینت عجب دکل
اگر سکا نفرین و بد دعا ایده لر هست نفرین تو دعای وبا سکا نفرین ایلمک
وبا دعاسیدر نته که وبانک دفعنه دعا لازم در سکا دخی نفرین لازم
در **مطایبه** روزی در فصل بهاران برگون بهار فصلنده با جمعی از
دوستان دوستلردن بر جمع ایله بهوا گشت و تماشای صحرا و

دشت

93

دشت سیر و گشت ایله و صحرا و دشت تماشاسی هواسی ایله بیرون
رفتیم طشره گتدک بهوا گشت و تماشایه معروف اولمق اوزره شرح
اولنمش در چون در موضعی خرم منزل ساختیم چون بر خرم موضعده
منزل دوزدک یعنی اوتوردق و سفره انداختیم و اورتایه سفره قودق
سگی از دور آنرا دید بر کلب راقدن انی گوردی و خود را بدانجا رسانید
و کندوسنی اول یره ایرشدردی یکی از حاضران پارهٔ سنگی برداشت
انده حاضر اولنلردن بری بر سنگ پارهسنی قالدردی و استخوان صفت
پیش وی انداخت و استخوان گبی انی کلبک اوکنه اتدی سگ آنرا بوی کرد
کلب آنی قوقلدی و بی توقف برگشت و فوری دوندی هر چند آواز دا دند
هر نه قدر که آواز ویردیلر نه ایستاد طورمدی و اصحاب متعجب ماندند و
اصحاب بو خصوصه تعجب ایدیجی قالدیلر یکی ازان میان گفت اول ورتادن
بری ایتدی میدانید که این سگ چه گفت بلور میسز که بو کلب نه دیدی گفت
که این بدبختان از بخیلی و گرسنگی سنگ میخورند کلب ایتدی که بو بدبخت
لر بخیلقلرندن طاتش یرلر از خوان ایشان چه توقع توان داشت
انلرک طعامندن نه امید طوتمق ممکن در و از سفرهٔ ایشان چه تمتع توان
گرفت و انلرک سفره سندن نه تمتع طوتمق میسر در تمتع فایده لنمک
قطعه خواجه چون افکند خوان نزدیک و دور خواجه چونکه سفره براقدی سفره
قریب و سفره دن دور اولان حظ و بهره برده ز انجا بی درنگ اول
سفره دن توقف سز حظ و بهره التمشدر حظ مسکین گربه از نزدیک چوب
مسکین گربه نک نصیبی یقیندن چوب بهرهٔ بیچاره سگ از دور سنگ بیچا ره
کلبک نصیبی ایراقدن طاتش در حاصل معنی سفره اوزره گاهی چوب

ایله کربه یی و کاهی سنک ایله کلبی اورردی مگر نزدیک دن مراد گربه در
و دوردن مراد کلب در. مطایبه پسری را گفتند میخواهی که پدرت بمیرد بر
پسره ایتدیلر استرمیسن که سنک پدرک اوله تا میراث وی بگیری تا
انک میراثنی طوته سن گفت نی ایتدی مونی استمزم اما میخواهم
کو اورا بکشند اما استرم که انی قتل ایده لر تا چنانچه میراث وی بگیرم
تا انجلین که انک میراثنی اخذ ایلرم خون بهای وی نیز بستانم انک
خون بهاسنی دخی الم قطعه فرزند که خواهد زپی مال پدر را فرزند
که پدرینی مالدن اوتری استر خواهد که نماند پدر و مال بماند انک کبی فرزند
استر که پدری قالمیه و مالی قاله خوش نیست بمرگ پدر و بر چون میراث
پدر رنگ هوی ایله و میراثنی الماک ایله خوش و قانع دگل در خواهد
کو کشندش که دیت هم بستاند استر که انی قتل ایلیه لر که دیتنی
دخی اله قطعه سالها بر تو بگذرد که گذر • نکنی سوی تربت پدرت
توبجای پدر چه کردی خیر • تا همان چشم داری از پسرت • مطایبه
کنیزکی صاحب جمال می گذشت صاحب جمال بر کنیزک کچدی شخصی
در عقب وی ایستاد بر شخص انک عقبنده طوردی کنیزک با وی گفت
کنیزک اول کمسه یه ایتدی ای خواجه من با من می کنند میخواهی ای که بنم
افندم باکه ایلرا استرمیسن گفت بلی اول کمسه ایتدی بلی استرم گفت
بنشین کنیزک اگه ایتدی او تور که اینک خواجه من اشته شیمدی
بنم افندم از عقب می رسد عقبمدن ایرشور تا با تو آن میکند که با من
میکند تا سکا انی ایلیه که بکا ایلر مطایبهٔ منظومه کودکی را پدر آمد زسفر
بر کودگک پدری سفردن کلدی هر که گردش ز در خانه کذر هر کیم که

اونک خانه سی قپوسندن کذر ایلدی گفت کای خواجه بده سیم و
زرم ایتدی که ای کشی بکا سیم و زر و یر مژده کای بقدوم پدرم
پدرمک قدومی مشتلقی زبرک گفت پدر و که ای فرزند بزرگ
انکا ایتدی که ای فرزند مقدم او همه را نیست پسند انک مقدمی جمیعنه
مقبول دکل در مادرت را زسفر آمده شوی سنک مادرک کوجه سفردن
کلمش مژده کانی زکس مادر جوی مژده کانی مادرک کسندن استه
کس فرج زن مطایبه شخصی بر شاعری بیتی خواند بر شخص بر شاعره
بر بیت اوقودی که قافیه در یک مصراع که اول بیتک بر مصراعنده
قافیه بی رای مهمله مضمومه آورده بود مضموم رای مهمله کتورمش
ایدی و در دیکری رای معجمه مکسوره و بر غیری مصراعنده مکسور زای معجمه
کتورمش ایدی شاعر گفت این قافیه راست نیست شاعر
ایتدی بو قافیه راست دکل زیرا که یکجا حرف راست بی نقط زیرا که بر قافیه
حرف را در نقط نیز و یکجا حرف زاست بنقطه و بر قافیه حرف زا در
نقط ایله آن شخص گفت این را نقط مزن اول شخص ایتدی بوکه نقطه ورمه
شاعر گفت یکجا قافیه مضمومست و یکجا مکسور شاعر ایتدی بر یرده قافیه
مضموم و بر یرده مکسور در گفت بنگر بدین چه نادان مردست
اول شخص ایتدی کور کوز بو نه نادان مرد در من میکویم نقط مزن وی
اعراب میکند بن نقط ورمه دیرم اول اعراب ایلر رباعیه آن
سفله که مدح را از ذم نشناسد اول سفله که مدحی ذمدن تمیز ایلمز فتح
از کسر از ضم نشناسد فتحی کسردن وکسری ضمدن تمیز ایلمز زو عجبم که
چون دم از شعر زند اندن تعجب ده ایم که شعردن نیجه دم اورر و شاعر

بگجور کو شو شعر را زهم نشناسد که او شو اید شعری بری برندن تمیز
ایلمز شعر جو مناسنه در **مطایبه** دو شاعر بر یک مائده جمع آمدند
ایکی شاعر بر مائده اوزره جمع اولدیلر پالوده آوردند بغایت
گرم پالوده گتوردیلر غایت ایله گرم یکی از ایشان مر دیگری را گفت اندردن
بری اوبرینه ایتدی این پالوده گرم ترست بو پالوده گرم رک در
از جحیم و عشاق که فردا در جهنم خواهی آشامید جحیم و عشاقدن که
یارن قیامت گونی ایچسک گرک در جحیم آب گرم عشاق ایر یک
و دیگری در جواب گفت و او بریسی انک جوابنده ایتدی یک بیت
از اشعار خود خوان که دو اشعارکدن بر بیت اوقو بر آنجادم وانک
اوزرینه او فور تا هم بیاسایی و هم دیگران تا هم سن آسوده اولاسن
و هم غیرلر آسوده اولا **قطعه** از خنک شعر خویش یک مصراع کند و بارد
شعرکدن بر مصراع که کنی نقش بر در دوزخ اگر دوزخک قپوسی اوزره
نقش ایده سن از جهنم برد حرارت نار جهنمدن نارک حرارتنی ازاله
اید در جحیم او در برود بست یخ جحیم یخ برودتنی گتورر **مطایبه**
شاعری بیتش صاحب عباد بر شاعر صاحب عبادک قتنه قصیده
آورد بر قصیده گتوردی هر بیت از دیوانی اول قصیده ده هر بیت
بر دیوان ایدی و هر معنی زاده طبع سخن دانی و هر معنی بر سخن
دانک زاده طبعی ایدی صاحب گفت صاحب عباد ایتدی از برای ما
عجب قطار شتر آورده بزدن اوتری عجب شتر قطاری گتوردن شتر
کر اگر کسی مهارشان بکشاید که اگر بر کمسنه بونلرک چوزه هر یک نکله
دیگر گراید هر بریسی بر غیری گله یه میل ایدر گله سوری **قطعه** همی گفتی

بدعوی دی که باشد دون دعوی ایله ایتدک که به پیش شعرم انگبین
هیچ بنم لذیذ شعرم قتنده عسل هیچ اولور باشدک معنی سی مصراع ثانیه
قید اولندی زهی جاجع کردی چند بیتی هر بردن بر قاج بیت جمع ایلدک
بر دیوانت نه بینم غیر زین هیچ سنک دیوانکده بوندن غیری هیچ نسنه
گورمزم اگر یک بجای خود رود باز اگر هر بریسی کروکنده ویرنه گیده نخ کا
نماند بر زمین هیچ یرنده کاغذن غیری هیچ نسنه قالمز **مطایبه** فرزدق
ملک بصره را که خالد نام داشت مدح کرد فرزدق شاعر بصره ملکنی که نامی
خالد ایدی مدح ایلدی صله مدح خود کند و مدحنک جایزه و صله سنی چنا
می خواست نیافت انجلین که استدی و مرادی ایدی بولمدی
باین دو بیتش هجو کرد بو ایکی بیت ایله خالدی هجو ایلدی **قطعه** لقد غلی
من خالد باب داره الله حقیقون تحقیق بنی مغرور و غافل ایلدی خالد
انک خانه سنک قپوسی که ظاهر ابن آلی صاحب کرم ظن ایدوب
مدح ایلدم ولم ادران اللوم حشوا هابه حال بو که بن بلمدم که تحقیق لئیم لک
انک پوستی ایچنده در لقد قسم تخذ و قه جواب در لؤم لئیم لک دراهما
پوست در فراد ظاهرندن آلی سخی ظن ایدوب مدحنه شروع
ایلدم خسیس و لئیم ایدکندن غافل اولمشم دیمک در ولست و
ان اخطأت فی مدح خالد باول انسان خوی فی ثیابه اگرچه بن خالدک
مدحنده خطا ایلدم و اول انسان که ثیابنه هجدی بن دکلم بلکه بندن اول
نیجه سی حی بو حاله گرفتار اولدی باول ده باز ائید درکه لست کلمه سنک
خبری در خوی فعل ماضی در هجدی معناسنه بو بیتک ظاهر معناسی بو در
اما شاعر خالدک مدحی ایله بنم شو مک توبی و ناپاک اولدی دیمک در ننه که

ملوث

بوندن صکره مذکور اولان رباعیه دن روشن در بو بیت برلکده
ایله شرح اولندی بویله آسان اولور وغندن اوتري **رباعیه** آراسته
بیرون سرای دیدم طاشره سی مزین بر سرای کوردم در مدح خداوند
سرا بچیدم احسان امیدی ایله سرای صاحبنک مدحنه صارلدم
ومبالغت ایلدم آلوده شعار شعر پاکیزهٔ من بنم پاکیزه شعرمک شعاری
آلوده وناپاک اولدی حدث لوثندن از لوث حدث چو مدهوش
اندیشیدم چونکه انک مدحنی فکر ایلدم از لوث حدثنک مغاسی مراد
اوله قید اولندی سهولت معنی ایچون شعار بونده جامهٔ درونی معنا
که بعض محلده علامت معناسنه دخی کلور دثار جامهٔ بیرونی در چون
این دو بیت بخالد رسید چونکه بو ایکی بیت خالده ایرشدی
ده هزار درم بوی فرستاد فرزدقه اون بیک درم کوندردی
وپیغام داد وخبر ویردی یعنی خبر کوندردی که با این درها معنی را
که از باطن خود نموده شول معنی یی که کندو باطنکدن کوسترمشسن
وظاهر خود را بآن آلوده نشوی وکندو ظاهرویکی انک ایله آلوده ایتمشسن
سن بو درملر ایله یو وپاک ایله **قطعه** عجب مدار ز ممدوح اگر کند احسان
ممدوحدن عجب طوتمه اگر احسان ایده بجای مادح خود گرچه نیک وبد گوید
کندو مادحی حقنه اگرچه مادح انک حقنده نیک وبد دیه یعنی کاهی مدح
وکاهی هجو ایده ز بحر جود کند رشحهٔ روان که بدان ممدوح جود
سخاسی دریاسندن بر رشحه روان ایلر که انک ایله ز لوح خاطر
او حرف ذم خود شوید مادحک خاطری لوحندن کندونک ذمی حرفنی
یور **مطایبه** شاعری بر فاضلی شعری خواند بر شاعر بر فاضله

بر شعر اوقدی چون با تمام رسانید چونکه آخرنه ایرشدردی گفت
این را در خلاجا گفته ام ابتدی بونی قدم کابده ایتمشم فرمود
والله راست میگوی فاضل بیوردی که والله راست دیرسن ازین
بوی آن می آید بو شعردن خلا رایحه سی کلور **قطعه** سخن ور مگو که اشعار
او لکمسه یه سخنور دیمه که انک اشعاری زنجکدر یا صفا آمدست کدورت
بخندن یا صفا بخندمی کلمشدر یا کدر ز کدورت معناسنه در زند صاحب
ذوق را بر مشام صاحب ذوقک دماغنه اوره نسیمی که آن از کجا آمدست
بر رایحه که اول قندن کلمشدر مراد اندن رایحهٔ نجاست ظاهر اولادکدر
مطایبه شاعری پیش طبیب رفت وگفت بر شاعر طبیبک قتنه کتدی وایتدی
چیزی در دل من گره شده است بنم قلبمده بر نسنه عقده اولمشدر
ووقت مرا ناخوش میدارد وبنم وقتمی ناخوش طوتار واز آنجا فسردگی
بهمه اعضای من میرسد واورادن بنم جمیع اعضامده فسردهلک واضطراب
ایرشور وموی براندام من برخیزد وبنم اندامم اوزره مویم قالقر یعنی اور پر
طبیب مرد ظریف بود طبیب ظریف کمسه ایدی گفت تازگی
هیچ شعر گفته ایتدی تازهلکده هیچ شعر دیمشسن که هنوز بر کسی نخوانده
باشی که هنوز بر کمسه یه اوقومش اولاسن گفت آری اول کمسه
ایتدی بلی گفت بخوان طبیب اکا اوقو دیدی بخواند اول کمسه اوقودی
باز گفت بخوان طبیب کرو اکا ایتدی اوقو بخواند باز گفت بخوان
طبیب کرو اکا ایتدی اوقو بخواند کرو اوقودی گفت برخیز که نجات یافتی
طبیب اول کمسه یه ایتدی قالق که نجات بولدک این شعر بود که در دل تو
گره شده بود بو شعر ایدی که سنک قلبکده عقده اولمش ایدی

وخلقی آن به بیرون سرایت می کرد و اول شوک برودتی ظاهر اعضاکه
سرایت ایدردی چون از دل خود بیرون دادی چونکه آنی کند وفلکدن
اخراج ایلدک خلاص یافتی اول اضطرابدن خلاص بولدک قطعه چه شوریست
این که چون نامت زن دانا نه شعر در بو که انک نامنی دانادن بر بیری بر زبانک
هرزه ایدر سؤال ایده سن انک زبانی اوزره هرزه کله یعنی هرزه
دردی اگر بر شربت بیمار خواهی اگر اول شعری بیمارک شربتی اوزره
اوقیه سن تب محرق رود و تب لرزه ایدر حمای محرق زائل اولر
تب کنلی وسی اندن لرزه و اضطرابه کله مطایبه واعظی بر بالای منبر بر
واعظ منبر او ستیزه شعری از هرچه بی مزه تر خواند جمیع نسنه دن
بی مزه رک بر شعر اوقودی و ترویج از آن گفت و اگر رواج و رغبت
و بر مک ایچون ایتدی والله این را در اثنای نماز گفته ام والله بو شعری
نماز ایچنده دیمشم شنیدم که یکی از مجلسیان میگفت ایشتدم که
اول مجلس ده اولنلردن بریسی ایتدی شعری که در نماز گفته شده است
چنین بی مزه است بر شعر که نمازده دینلمش اولمش در بویله بی مزه
در نمازی را که در روی این شعر گفته شده شود چه مزه بوده باشد شول
نمازک که بو شعر انده دینلمش اولمش اوله نه مزه سی و نه لطافتی اولمش
اولور قطعه گفتی که دوش گفته ام اندر نماز شب ایتدک که دون
کیجه نماز شب ده ایتمشم شعری که قدر جملهٔ اشعار از و شکست بر شعر
که جملهٔ اشعارک قدری اندن صندی آن شعر اگر ز منفذ سفل آمدی فرود
اول شعر اگر منفذ سفلدن آشغه کلیدی یعنی اگر دبرکدن چقیدی زان
یا فتی نماز تو چون وضو شکست اول شعردن وضوکی سنک نمازک

شکست بولوردی یعنی بوزولوردی مطایبهٔ منظومه شاعری
خواند بر خلل غزلی بر شاعر خلل و نقصان ایله بر غزل اوقودی کین جمله
الف بود موصوف که بو حذف الف ایله موصوف در یعنی بونده
الف حذف اولنمشدر ردی گفتمش نیست صنعتی به از آن بن
اگر ابتدیم اندن ایو بر صنعت شعریه یوقدر که کنی حذف از آن تمام
حروف که اول غزلدن تمام حروفی حذف ایده سن مطایبهٔ منظومه
دی عجمی خواندی بدعوی مطلعی دون بر شاعر دعوی ایله بر مطلع اوقودی
بو وجه دخی جایز در دعوی ایله بر مطلع اوقودک بو معنی اوزره خواندی
ده یا خطاب ایچون اولور اما وجه اول کوره یا حکایت ایچون اولور لکن
نه مطلع بلکه بحر گوهرست که بو مطلع دکلدر بلکه گوهر بحریدر که
سزد بحری بتنها خواندنش اگر یالکوز بر بحر اوقنسه قچان لایق اولور
زانکه هر مصراع بحر دیگرست زیرا که هر مصراعی بر غیری بحردر بحردن
مراد بحر شعردر حاصل معنی موزون دکل دیمکدر مطایبهٔ منظومه
گر نیاری خواند و نتوانی نوشتن یا ز وزن اگر اوقومغه قادر اولمیه سن
وگر یازمغه قادر اولمیه سن زادهٔ طبعت برون افتد که نظم اوری
یا زادهٔ طبعک وزندن طشره دوشه که آنی نظم کتوره سن یعنی مو
زون کلامه قادر اولمیه سن یا وزن ترکیبنک معناسی مصراع ثانیه
قید اولندی زین سه خصلت کی توان در شاعری عیب تو کرد
بو اوچ خصلتدن اوتری شاعرلقده سنی تعییب ایلمک قچان ممکن در
یعنی تعییب اولنماز سن چون نیامد زان خلل در منصب پیغمبری
چونکه اول اوچ خصلتدن پیغمبرلک منصبنه خلل و نقصان کلمدی سکا

نه نقصان اولسه کرکدر حضرت رسول صلی الله علیه وسلم کندن اوقودی
وشعر سویلمدی **روضهٔ هفتم** یدنجی روضه در داستان مرغان
قافیه سنج سرابستان سخن ورنگ سرابستانک
قافیه سنج مرغ لرک وطوطیان غزل سرای شکرستان نظم گستری
ونظم گسترلک شکرستانک غزل سرای طوطی لرک داستانی بیاننده
در مرغان وطوطیاندن مراد شعرادر سرابستان سرای بستان تقدیرنده
در قافیه سنج ونظم گستر وصف ترکیبی در شاعر معناسنه شعره شعر
دیمک سبب بودر که یعرب بن قحطان که لغت عرب اندن منتشر
اولمشدر احیانا اول کلام منظوم ترشح ایلردی اندن سؤال اتدیلر
که بو ترتیب کلام نه درکه بوندن اول سندن استماع اتممشز ایدک
ما شعرت دیو جواب ویردی پس یعلم وتعلم سنسز کلام منظومه انک
شعوری اولدوغندن اوتری کلام منظومه شعر آدی ایراد ایدنه شاعر
دیدیلر معیار جمالیدن بویله مسطوردر انساندن اول برکمسه که شعر دیدی حضرت
آدم ایدی عم قابیل هابیلی قتل اتدکده **شعر** تغیرت البلاد ومن علیها
فوجه الارض مغبر قبیح • تغیر کل ذی طعم ولون • وقل بشاشة الوجه القبیح •
فوا اسفا لهابیل ابنی • قتیل قد تضمنه الضریح • شعر در عرف قدمای حکما
شعر قدمای حکمانک اصطلاحنده کلامیست مؤلف ز مقدمات مخیله
مقدمات مخیله دن بر کلام در یعنی از شأن آن باشد که در خیال سامع اندازد
یعنی اول کلامک شأنندن اوله که سامعک خیالنه آته معانی را که
موجب اقبال باشد بر چیزی یا اعراض ز چیزی شول معانیلری که اول معانیلر
برنسنه نک میل واقبالنه یا برنسنه دن اعراض وتنفره سبب اوله خواه

فی نفسه صادق باشد وخواه نی اول کلام گرک نفسنده صادق
اوله وگرک اولمیه وخواه سامع اعتقاد صدق وداشته باشد یا
نی وگرک سامع انک صدقنه اعتقاد طوتمش اوله یا اعتقاد
طوتمامش اوله چنانکه گویند انگبین که ایدر زرحم لعلیت مذاب
یا یاقوتیست سیال شراب ریمش بر لعل دریا قیچی بر یاقوت در
یا عسل خیزیست تلخ یا شوربی کرده زنبور یا عسل برنسنه در تلخ
یا شور زنبورک قی ایلمشی در نفسنده بونلرک بریسی صادق
دکلدر قی قوصمق وقیدن مراد بونده قوصولان نسنه در یعنی قی
بونده حاصل بالمصدر در مصدر دکلدر ومتأخرین حکما وعلمانک
متأخرینی بان وزن وقافیه را اعتبار کرده اند مقدمات مخیله یه
وزن وقافیه یی اعتبار ایلمشلردر یعنی وزن وقافیه دخی لازمدر
دیمشلردر فاما در عرف جمهور فاما جمهور علمانک عرفنده جز وزن
قافیه در ان معتبر نیست اول شعرده وزن وقافیه دن غیری معتبر دکلدر
پس شعر کلامی باشد موزون ومقفی پس جمهورک عرفنده شعر موزون
ومقفی بر کلامدر باشد بونک کبی محللرده است معناسنه در
وتخیل وعدم تخیل وصدق وعدم صدق را وتخیل عدم تخیلک وصدق
وعدم صدقک در حقیقت آن اعتبار نی انک حقیقتنده اعتباری یوقدر
ولله در الشعر شاعره شعرک عوضنی ویرمک الله مخصوص درگویا اندن
غیری برکمسه که قادر دکلدر درلکن معناسنه دربرترکی سوت صکره
خیر وعوض معناسنه استعمال اولنوری ودرک بو وجهله استعمالی زیاده
مدح مراد اولنور ونعی یرده اولور نته که دیوان حافظ ده واقع اولمشدر

بیت هر نکته که گفتم در وصف آن شمایل • هر کو شنید گفتا لله در
قایل • و دیوان جامی ده واقع اولمشدر بیت هر که در مای نظم
جامی دید • گفت لله در ناظمها • و نثرده دخی واقع اولور و لله دره
فارسی کبی ما اعظم شانه و ما ارفع مکانه نه عجب عظیم اولدی انک شانی
و نه عجب رفیع اولدی انک مرتبه سی ما اعظم و ما ارفع فعل تعجب در
که بونده اقوال کثیره و مذاهب مختلفه واردر اکر شروع اتمک صدددن
خروج درشانه ده و مکانه ده نون مفتوح در مکان بونده قدر و
مرتبه معناسنه در و لیت شعری نولیدی بیم علم اولیدی یعنی بلیدم
ایة فضیلة اجل من الشعر شعردن جلیل رک قنغی فضیلت در وای شیء
اجل من هذا الشیء و بو شیدن عظیم رک قنغی شی درمراد شعردن مقبول
و جلیل الشان و لطیف و رفیع المکان بر فضیلت یوق ایدوکن اشعار
فضیلت مونث در ایة دیدی شیء مذکر در ای دیدی تحت العرش
کنوز مفاتیحها السنة الشعراء بیت پیش و پسی بست صفت کبریا
پس شعرا آمد و پیش انبیا مثنوی هیچ شاهد چو سخن موزون نیست
هیچ سخن کبی موزون و زیبا شاهد یوق در زهی خوبی زخطش بر و
نیست بر محبوبک باغی انک خطندن طاشره دکل در زیرا جمیع سی
سوزه محتاج در خط بونده فرمان و حکم معناسنه در صبر از وصف
و تسلیم مشکل اندن صبر صعب و تسلی مشکل در خاصه و قتی که بی
بر دن دل خصوصا شول وقت که کوکل التمکدن او تری کشد
از وی بر خلعت ناز و زند ن انکه ناز خلعتی چکه کند از قافیه دامانش
طراز قافیه دن انک دامانی طراز و معلم ایلیه دامانش ده نون ساکن

در وزن ایچون انده اولان ضمیر غایب خلعته راجع در با خلخال
ردیف آرایدر یانی ردیف خلخالی ایله زینت ایده بر جبین خال
خیال افزا اید آلنی او زره خیال خالنی زیاده وزنی خلعته قافیه یی
طرازه ردیفی خلخاله خیالی تشبیه اتمشدر خال بک معناسنه در رخ ز
تشبیه هر جلوه چو ماه رخنه تشبیه دن ماه کبی جلوه ویره بر دعقل
صد افتاده ز راه یوز افتاده نک عقلنی یولدن الده مو تجنیس زهم
بشکافد تجنیس ایله موی بری برندن یاره خالی ز فرق دو گیسو با فد فرق
دن خالی یعنی فرق سز اکی گیسو اوره لب ز ترصیع گهر ریز کند لبنی
ترصیع دن گهر ریز ایده جعد مشکین گهر آویز کند مشکین جعدنی گهر
آویز و تزیین ایده گهر آویز وصف ترکیبی در ترصیع بر نسنه یی جواهر
ایله تزیین اتمک در اما اصطلاح شعراده مصراع ثانی ده اولان الفاظی
مصراع اولده اولان الفاظه مناسب و مشابه کتورمک در گرچه اول
مناسب بتمامه اولسون بو بیت کبی بیت ز روش منفعل
کلها فتاده بوستان درهم • بکویش متصل دلها کشاده دوستان
وتم • گرکه نقصان او زره اولسون بو بیت کبی بیت رخ رنگین
او هر جا شیء باشد گل رعنا • لب شیرین او هر جا شکر باشد مل حمرا • چشم
از ایهام کند چشمک زن چشمنی ایهام دن چشمک زن ایده چشمک
وصف ترکیبی در فتنه در انجمن و هم فلکن و هم مجلسنه فتنه بر اغنج اولا
فتنه فکن تقدیرنده در ایهام وجه بر المعقد ر اصطلاحده اولدر که بر لفظک
اکی معناسی اوله بری قریب الفهم و بری بعید الفهم که بعید الفهم مراد اوله
بر سر چهره نهد زلف مجاز چهره سی طرفنده مجاز زلفنی قویه شود

آز پرده حقیقت پرداز لیکن پرده دن حقیقت پرداز اوله
حاصل معنی صورت مجازده حقیقت مراد ایدنه دیمک در
غزلیات مشایخ گبی بو اوصاف سخنی محبوبیه تشبیه اتدکی اعتبار
ایله در بو ابیات سبحة الابرارندن در که چوق شرحه محتاج وار در اما
حقیقت ده بو کتابدن اولمدوغندن اوتری اختصار اولندی وانکه
حضرت حق سبحانه وتعالی واولکی حق سبحانه وتعالی حضرتی
کلام معجز طراز قرانزا قران عظیمک معجز ایله نشان لنمش کلامنی
بماهو نفی وهو بقول شاعر بو آیت کریمه ده اولان ماهو نفی ایله ازالا
ینمش تهمت شعر شعر تهمتنک آلایشندن مطهر ساخته مطهر و پاک ایلمنه
وعلم بلاغت مؤبرد نمش را و قران عظیمک بلاغت مؤیدلو علمین از
حضیض تدنس بل هو شاعر تدنسنک حضیضندن تدنس
گیرلنمک باوج تقدس وما علمناه الشعر وماینبغی له وما علمناه الشعر
وماینبغی له تقدسنک اوجنه افراخته یوجه لنمش در تقدس پاکلک
آیت کریمه نک معناسی بزاکه شعر تعلیم اتمدک وشعر اکه لایق دگل در نه اثبا
این معنی رات بو آیت کریمه بو معنای اثبات ایچون دگل در که شعرک
حد ذاتنه مذمومست که شعر حد ذاتنده مذموم در وشاعر بسبب
ایراد کلام منظوم وشاعر کلام منظومک ایرادی سببی ایله معاتب
وملوم عتاب لنمش وملامت لنمش در بویله دگل در بلکه بنابر آنست
بلکه آیات کریمهٔ مذکوره نک نزولنه سبب اولدر که قاصران که عقل و
فهم ده قاصرلر نظم قران راستند بسلیقهٔ شعر ندارند قران عظیمک
نظمنی شعر سلیقه سنه مستند طوتمیه لر سلیقه طبیعت ومعاندان

متصدی تحدی بان راصلی الله علیه وسلم از زمرهٔ شعرا شمارند
وایلرو کلچی واقدام ایدجی معاندلر تحدی بانی که مراد حضرت رسول
در صلی الله علیه وسلم شعرا زمره سندن عد اتمیه لر تحدی خصمنه
عجزنی بلدرمک ایچون خصمنی مقابله ومباحثه یه طلب ایلمک در حضرت
رسولکی صلی الله علیه وسلم که منکرلری ومعاندلری بو ایکی آیت کریمه
ایله ملزم ومجیل ایلدی وان کنتم فی ریب مما نزلنا علی عبدنا فأتوا
بسورة من مثله وادعوا شهداءکم من دون الله ان کنتم صادقین
قل لئن اجتمعت الانس والجن علی ان یأتوا بمثل هذا القرآن
لا یأتون بمثله ولو کان بعضهم لبعض ظهیرا واین واضحترین دلیلت
وبو واضحرک بر دلیلدر این دن مراد وما هو بقول شاعر وما علمناه الشعر
وماینبغی له در بر رفعت مقام شعر وشعرا شعر وشعرانک مقامنک رفعتی
اوزره وعلو منزلت سحر آفرینان شعرآرا وشعر زینت ولطافت
ویرجی سحر آفرینلرک علو منزلتی اوزره قطعه پایهٔ شعر بین که چون
زبینی شعرک قدر و پایه سنی گور که چون نبی دن صلی الله علیه وسلم
نفی نعت پیمبری کردند کافر پیغمبرلق صنعتنی نفی اتدیلر که پیغمبر دگلسن
شاعرسن دیدیلر بهر تصحیح نسبت قران قران عظیمک نسبتنی تصحیح
واعلام ایچون تهمت اوبشاعری کردند انی شاعرلک ایله متهم ایلدیلر زیرا
کفره بل هو شاعر دیدین وما علمناه الشعر وماینبغی له آیتی نازل اولدی
شعر برچند اقسامست شعر نیچه قسم اوزره در چون قصیده وغزل
ومثنوی وقطعه و رباعی بو مذکورات گبی اما شعرا در مهارت اطها
متفاوت اما شعرانلرک مهارت وایرادنده متفاوت در بعضی

متصدی ابرو ...

متصدی بو وجه ... معاندان ... متصدی تحدی ... رسول الله متصدی اولان ... اولوب معنی بو ایله اوله ... معاندلر تحدی ... متصدی اوله قران عظیمک ... الف ... قران عظیمی ... منه

شعرا ارادی ... بینا ... منه

متفقن اندکه بر جمیع اقسام شعر گفته اند بعضلر متفقن لر در که جمیع اقسام
اوزره شعر دیمشلر در و بعضی ازان قبیل اند و بعضلر اول زمره دن در
که میل ایشان ببعض ازین اقسام بیشتر بوده است که بو اقسام دن بعضنه
انلرک میلی زیاده رک اولمش در اقسام دن مراد اقسام شعردر چون
متقدمان که اهتمام ایشان بقصاید بوده است شعرانک متقدمینی کبی
که انلرک سعی و اهتمامی قصایده اولمشدر در مدایح و مواعظ و غیر ان
مدح لرده و موعظ لرده وانک غیری سنده و اهتمام بعضی مثنوی و
بعضلرک اهتمامی مثنویه اولمشدر بخلاف متأخران شعرانک متأخرینی انلرک
خلافی ایله در که سخنان ایشان بیشتر بر طریق غزل واقع شده است
که انلرک سوزلری اکثر غزل طریقی اوزره واقع اولمشدر و عدد این طایفه
از حد و حصر بیرونست و بو طایفه نک عددی حد و حصردن زیاده و
بیرون در و ذکر تفاصیل ایشان و انلرک تفصیللرنک ذکری یعنی انلری تفصیل
اوزره بیان ایلمک از قاعده احاطه متجاوز احاطه و ضبط قاعده سنده
متجاوز در لاجرم اول سببدن بر ذکر چندی از مشاهیر ایشان انلرک
مشهورلرندن برنیچه سنک ذکری اوزره مشاهیر جمع مشهور در اقتصار
کرده میشود اقتصار ایلنمش اولور رودکی رحمة الله وی از ماوراء النهر است
اول ماوراء النهردن در و از مادر نابینا زاده است و مادرندن کور طوغمشدر
اما چنان زکی و تیز فهم بود اما اول مرتبه زکی و تیز فهم ایدی که در هشت
سالکی که سکز یاشنده قرآن را بتمامی حفظ کرد قرآن عظیمی بتمامه حفظ
ایلدی و قراءت بیاموخت و قراءتی اوکرندی و شعر گفتن گرفت
و شعر دیمک شروع ایلدی و بواسطه حسن صوت و حسن صوت

سببیله در مطربی افتاد بر مطربه دوشدی و عود بیاموخت و عود
اوکرندی و در آن ماهر شد و انده ماهر اولدی و نصر بن احمد سامانی
اورا تربیت کرد و احمد سامانی اوغلی اکا تربیت ایلدی و اورا
دویست غلام بود و انوک ایکی یوز غلامی وار ایدی و چهارصد شتر در
زیر رحت و بار او بیرفت و درت یوز دوه انوک اسبابی
ویوکی التنده یوروردی و بعد ازوی هیچ شاعر را این مکنت نبود
واندن صکره هیچ بر شاعره بو قدرت اولمدی و اشعار وی و انوک
اشعاری العهدة علی الراوی عهده و اعتماد راوی اوزره صد دفتر
برآمده است یوز دفتر کلمش در و در شرح یمینی مذکورست و
یمینینک شرحنده مذکور در که اشعار وی هزار و سیصد بیت
بوده است که انوک اشعاری بیک کره بیک اوچ یوز بیت
اولمشدر و از سخنان ویست در صفت شراب و بو قطعه شراب
وصفنده انوک سوزلرندن در قطعه آن شراب عقیقی هر که بدید اول
عقیق رنکلو شرابی هر کیم که کوردی از عقیق گداخته نشناخت ایرمش
عقیقدن آنی اکلمدی یعنی فرق ایلمدی هر دو یک جوهر نزدیک بطبع
ایکیسی بله بر جوهردر اما بالطبع این بیفسرد و آن دگر بگداخت بو منجمد
اولدی و او بریسی ایریدی نابسوده دو دست رنگین کرد یاپشمش
ایکن اکی الی رنکین ایلدی ناچشیده بتارک اندر تاخت طاتممش
ایکن باشنه دپسنه چابدی یعنی چقدی و در نصیحت گوید و بو قطعه‌لی
نصیحت ده ایدر قطعه زمانه پندی آزاده وار داد مرا زمانه بکا ازاده
کبی بر نصیحت ویردی زمانه را چو نکو بنگری همه پندست زمانه یه چونکه

ابو نظر ایده سن دو کلی بند در زر و زنیک کسان کفت غم مخور
زطغار زمانه ایتدی کمسه لرکه ابو کوننده دولتده اولدقلری
زطغار غم یمه نباکسی که برون نتوان آرزومندست ای چوق کمسه که
سنک روز وصالکه مشتاق درود ر بعضی تواریخ چنان مذکورست
و تواریخک بعض سنده انجلین مذکور در که نصر بن احمد که احمد اوغلی
نصر از بخارا بمرو شاهجان نزول فرموده بود بخارادن مرو شاهجانه
نزول ایلمش ایدی مروشاهجان معروف مرودن عبارتدر وزمان
مکث وی واحمد اوغلی نصرک مکث واقامتی زمانی انجا متمادی
شده انده متمادی و دراز اولمش ایدی ارکان دولت را خاطر ارکان
دولتک خاطری بخارا و قصور و بساتین آن می کشید بخارایه وانک
قصرلرنه و بستانلرنه میل ایلدی از رودکی ارکان دولت رودکی دن
چیزی بسیار تقبل کردند زیاده چوق نسنه یی تقبیل ایلدیلر تا بیتی چند
مشوق و مرغب وی بخارا بکوید تا نصر بخارایه کتمکه شوق و رغبت
ویرجی برقاچ بیت دیه و در محل مناسب و مناسب محلده بر آهنک
عود عودک آهنکی اوزره به آن ترنم کند اول بیتلر ایله ترنم ایده در
سحری که بادشاه صبوحی کرده بود مشغول سحرده که بادشاه صبوحی ایلمش
اوله این ابیات را بر آهنک عود ساز کرد و بخواند بو ابیاتی عودک
آهنکی اوزره دزدی واوقودی شعر بادجوی مولیان آید همی مولیان
جوینک بادی کلور اسر مولیان بر موضعک اسمی در بوی یار مهربان آید
همی مهربان یارک رایحه سی کلور ریک آمو و درشتیهای او آمونک ریکی
وانوک درشتلکلری زیر پا چون پرنیان آید همی ایاغ التنده

برنیان

پرنیان کبی کلور آمو بر نهرک اسمی در همی ابد تقدیرنده در آب جیحون
دشنکرفیهای او خنک مارا تا میان آید همی خنک بوزات در
ای بخارا شاد باش و دیر زی ای بخارا شاد اول بو خطاب بخارا در
شاه نزدت میهمان آید همی شاه سنک قتوکه مهمان کلور شاه
ماهست و بخارا آسمان شاه ماه و بخارا آسمان در ماه سوی آسمان
آید همی ماه آسمان جانبنه کلور شاه سروست و بخارا بوستان
شاه سرو بخارا بوستان در سرو سوی بوستان آید همی سرو
بوستان جانبنه کلور چنان در نفس وی تأثیر کرد بو ابیات
پادشاهک قلبنه انجلین تأثیر ایلدی نفس بر نیجه معنا ایچون
موضوع در اما بونده قلب معناسنه روشن در که با شقه خاص
وکفش سوار شد که همان انجق شقه وکفش ایله سوار اولدی شقه
زبون و نمتنه در و یک منزل برفت و بر منزل کتدی و در بعض
تواریخ و بعض تواریخ ده این حکایت را بو حکایتی بسلطان سنجر
وامیر معزی نسبت کرده اند سلطان سنجره و امیر معزی یه نسبت
ایلمشلر در دقیقی رحمة الله از شعراء ما تقدمست شعراء متقدمین
دندر و ابتداء شاه نامه وی کرده است و شاه نامه یی اول ابتدا
ایلمش در و بیست هزار بیت کمابیش واکسک ارتق یعنی
تمام یکرمی بیک بیت کفته است ایتمش در کمابیش کم و
بیشدن مرکب در که الف اتصال ایچون در و فردوسی انرا با تمام رسانید
و فردوسی آنی اتمامه ایرشدرمشدر و از جمله سخنان وی بیت این دو بیت
و بو ایکی بیت انوک سوزلرنک جمله سندندر قطعه یاری کزیدیم

از همه مردم بری نژاد جمیع خلق دن بری اصل لو بر محبوب اختیار ایلدم
زان شد زبیش چشم من امروز چون پری بوکون اول سببدن
بنم چشمم اوکندن بری کبی کتدی نگار برفت وآن بت نگارشکن
برفت نگار گتدی اول نگار کش بت دخی کتدی بت دن مراد
دلبر در زنهار کز مباد کسی که دهد دل بلشکری هرکز اولمسون کمسه
سپاهی دلبره دل ویره واین قطعه هم و بو قطعه دخی انوک سوزلرندندر
قطعه من اینجا دیر ماندم خوار گشتم بن بونده چوق قالدم خوار اولدم
عزیز از ماندن دایم شود خوار عزیز دایم قالمقدن یعنی زمان مدید اقا
متدن اولور چو آب اندر شمر بسیار ماند چونکه آب شمرده چوق زمان
قاله عفونت گیرد از آرام بسیار چوق آرام وقراردن عفونت
طوتار ورایحه سی بد اولور شمر اب جمع اولمش چقور عماد رحمة الله
وی نیز از متقدمانست او دخی متقدمیندندر و در ایام دولت سامانیان
بوده است وسامانی ترک دولتی زماننده اولمشدر و طبع خوش
وشعر دلکش داشته است وخوش طبع و دلکش شعر طوتمش در
واز جملهٔ سخنان ویست این دو بیت وانوک سوزلرینک جمله سندن
در بو اکی بیت قطعه جهان ز برف اگرچند گاه سیمین بود
جهان اگرچه زمان برفدن سیمین وسپید ایدی زمرد آمد و بگرفت
جای تودهٔ سیم زمرد کلدی وسیم توده سنک یرنی طوتدی
زمرددن مراد چمن در تودهٔ سیم دن مراد برف دیکلی در توده
یغن ودیجک نگارخانهٔ کشمیر یابن بو وقت بهار کشمیر لورک نگار
خانه سی بهار وقتنده بباغ کرد همه نقش خویشتن تسلیم کندونک

دوکلی

دوکلی نقشنی باغه تسلیم ایلدی کشمیر بر شهر درکه چینه قریب در
نگارخانه نقش خانه در که کوناکون نقوش ایله مزیّن در مراد باغی
مدح در که کویا اول نگارخانه نک جمیع نقوشی انده ظاهر اولمش
واین قطعه هم و بو قطعه دخی انوک سوزلرندندر قطعه عزه
شو بانکه جهانت عزیز کرد اگر مغرور اولمه که جهان سنی عزیز ایلدی
ای بس عزیز را که جهان کرد زود خوار ای چوق عزیزی که جهان تیز
خوار ایلدی مارست این جهان وجهان جوی مارگیر بو جهان ماردر
وجهان طلب ایدجی مارگیر در وز مارگیر مار برآرد کهی دمار وکاهی
مار مارگیری هلاک ایلر و در مقامات سلطان الطریقه وسلطان
طریقتنک مقاماتنده شیخ ابو سعید ابو الخیر که شیخ ابو سعید ابو الخیر
قدس سره مذکورست قدس سره مذکوردر که روزی
قوال در پیش ایشان که بر کون قوال انلرک قتنده این بیت بخواند
بو بیتی اوقودی قوال دن مراد بونده کمان ایچون ترنم ایدوب شعر
اوقیان کمسه در بیت اندر غزل خویش نهان خواهم گشت
کندو غزلمده نهان اولمق استرم تا بر لب تو بوسه زنم چونش بخوانی
تا سنک لبکی اوپم چون سن اول غزلی اوقویاسن شیخ را
وقت خوش شد بو بیتدن شیخک وقتی خوش اولدی پرسید
که این شعر کیست شیخ صوردی که بو کیمک شعری در گفتند از آن
عماده ایتدیلر عماده نک شعری در فرمود برخیزید تا بزیارت او رویم
شیخ بیوردی قالقکوز تا انوک زیارتنه کیده لم و با جمیع مریدان بزیارت
او رفتند وجمیع مریدلر ایله انوک زیارتنه کتدیلر عمعق رحمة الله

مقدم شعرای عصر خود بوده است کند و زمانده اولان شعرانک متقدمی
اولمش در و وی را یمین الدوله محمود سبکتکین و اکر یمین الدوله سبکتکین
اوغلی سلطان محمود بنظر قبول ملاحظات فرموده قبول نظری ایله
نظرلر بیورمشدر یعنی زیاده رعایت ایتمشدر و از سخنان ویست
این دو بیت و بو ایکی بیت انوک سوزلرندندر قطعه
تو آن شاهی که اندر شرق و در غرب سن اول شاهسن که شرقده
و غربده جهود و گبر و ترسا و مسلمان بونده که آتش پرست در
ترسایت پرست در همی گویند در تسبیح و تهلیل تسبیح و تهلیلده
ایدرلر که یارب عاقبت محمود گردان که یارب سلطان محمودک
عاقبتنی محمود ایله و این رباعی هم و بو رباعی دخی انوک سوزلرندندر
رباعی بگرفت سر زلف تو زنگ از دل تو سنک سر زلفک رنک
سنک قلبکدن طوتدی یعنی دلک سیاهدر که اصلا ترحم یوقدر نزد و
وفا و مهر زنگ از دل تو وفا و مهر سنک دلکدن پاسی ازاله ایلدی
زیرا دلکده مهر و وفا یوقدر تا کم نشود گر بیلنک ای دل تو مادام که
قیلان گبی سنک قلبکدن کم و زایل ولمیه کم بونک گبی محللرده
نیست معناسنه استعمال اولنور موم از دل من برند و سنک از دل تو
مومی بنم قلبمدن و سنکی سنک قلبکدن ایلدرلر یعنی الورلر مراد
مادام که قلبکدن گیتمیه قلبکه رفق و مرحمت میسر اولمز دیمک در
رفق و ملایمت ده کند و قلبنی مومه و خشونت و شدتده انک
قلبنی سنکه تشبیه ایلر و گویند ویرا مثنویات بسیار بوده است
وایدرلر انوک مثنویاتی چوق اولمش در موشح بمدح سلطان مذکور

اول مثنویات سلطان مذکورک مدحی ایله زین دریعنی انوک نامنه دیمشدر
و یکی از آن جمله و اول جمله مثنویاتدن بری موسومست بوامق و عذرا
وامق و عذرا ایله موسوم در اما از آنها عین و اثر نیست اما انلردن
عین و اثر پیدا دکل در عسجدی رحمه الله وی از مروست اول
مرودن در مرو اسم شهر در و از جمله مادحان یمین الدوله بود
و سلطان محمودک مادحلرینک جمله سندن ایدی و در تهنیت
فتح وی هندوستان را و سلطان محمودک هندوستانی فتحی تهنیه
سنده قصیده دارد بر قصیده طوتار یعنی دیمشدر که مطلعش
اینست که اول قصیده نک مطلعی بودر تهنیت مبارکلک در
مطلع قصیده تا شاه خرده بین سفر سومنات کرد تا اهل نظر و خرده
بین شاه سومنات سفری ایلدی کردار خویش را علم معجزات کرد
کند و کرداری معجز انک علمی ایلدی کردار فعل معناسنه در علم بونده
سنجق معناسنه روشندر نشان معناسندن سومنات کفر ایله
بر بر یرک اسمی در هندوستانده که سلطان محمود آنی فتح ایتمکده
گویا معجزه اظهار ایلدی و در صفت خربزه گوید و بو قطعه یی
خربزه وصفنده ایدر قطعه آن زبرجد رنگ مشکین بوی طعمش طعم
شهد اول مشک رایحه لو زبرجد رنکلو که انوک لذتی عسل لذتی در
رنگ دیبا دارد او کوبی و بوی عود خام دیرسن که او دیبا رنکنی و عود
خام رایحه سنی طوتار چون ببریدی شود هر یک از آن ده ماه نو چونکه
قطع ایلدک اندن هر بری اون ماه نو اولور از تیزی باشد اندر ذات
خود ماه تمام اگر قطع ایتمیه سن کند و ذاتنده ماه تمام اولور خربزه

قاونه وقار بوزه دیرلر اما بونده قاوندن زیرا قار بوده راچه
بو قدر وبر کونه قاون وار درکه کندوسی دلم دلم ورنکی یاشل در
اکرچه قطع اولندقده جمیعسی اون ماه اولور فرخی رحمه الله وی
نیز در ایام دولت یمین الدوله بود اول دخی سلطان محمودک
دولتی زماننده ایدی واز فواضل انعامات وی وانوک انعاملرنک
فضلهلرندن مالی خطیر بدست آورد بر وافر مال اله کتوردی فواضل
جمع فاضل درکه بونده فضله معناسنه درننه که بو کتاب صاحبنک
بو بیتنده واقع اولمشدر بیت زانچه فاضل ماند از استاد
رنک آمیز او • یک سفال لاجورد این کنبد نیلوفرست • عزیمت
تماشای سمرقند کرد سمرقند تماشاسنه عزیمت وقصد ایلدی چون بخر
آن خطه رسید چونکه سمرقند خطهسی قتنه ایرشدی قطاع طریق
هرچه داشت بردند هر نه که مالک ایدی حرامیلر الدیلر وبسم
درآمد وسمرقنده کلدی وخودرا ظاهر نکرد وکندوسنی ظاهر ایلمدی
روزی چند انجا بود بر قاچ کون انده اولدی این قطعه را بکفت
وباز کشت بو قطعهیی دیدی وسمرقندن دوندی قطعه نعیم
سمرقند سربسر دیدم سمرقندک باشدن باشه دوکلی نعیمنی کوردم
نظاره چو بکردم بباغ ووادی ودشت باغه ووادی ودشته
چونکه نظر ایلدم چو بود کیسه وجیب من از درم خالی چونکه بنم کیسه
وجیبم درمدن خالی ایدی دلم ز صحن امل فرش خرمی بنوشت کوکلم امل
صحنندن سرور فرشنی طی ایلدی مراد سروردن امید قطع ایلدم
دیمکدر یعنی ز اهل هنر بار مانهر شهری چوق اهل هنردن نیچه کره

هر بر شهرده شنیده بودم که کوثر یکیست جنت هشت
اشتمش ایدم که کوثر بردر جنت سکزدر هزار کوثر دیدم
هزار جنت بیش بیک کوثردن زیاده بیک جنتدن زیاده
کوردم ولی چه سود چو لب تشنه باز خواهم کشت اما نه فایده چونکه
تشنه لب دونسم کرک چو دیده نعمت ببیند بکف درم نبود چونکه
کوز نعمت کوره الده درم اولمیه سر بریده بود درمیان زرین
طشت التون لکن ایچنده باشی کسلمش اولور فردوسی رحمه الله
وی از طوس است اول طوسدن در طوس نام شهردر وفضل و
کمال وی ظاهر وانوک فضل وکمالی ظاهر در کسی راکه چون شهنامه
نظمی بود بر کمسهنک که شهنامه کبی بر نظمی اوله چه حاجت بمدح وتوصیف
دیکران غیرلرک مدح وتوصیفنه نه احتیاج وار میکویند که وی بدهقنت
مشغول بود ایدرلر که اول دهقنتده مشغول ایدی دهقنت زراعت
معناسنه در دهقان لفظ عربی درکه اهل زراعتک مقدمینه دیرلر
اما مطلقا اکنجی معناسنه استعمال اولنور بروی تعدی رفت انوک
اوزرینه ظلم واقع اولدی بقصد تظلم روی بغزنین کرد شکایت
قصدنه غزنینه متوجه اولدی که تختکاه سلطان محمود بود که اول سلطان
محمودک تختکاهی ایدی چون بانجا رسید چونکه اورایه ایرشدی و
بر باغستان آن جا کذشت واول شهرک باغلرنه اوغرادی
دید که سه کس نشسته اند کوردی که اوچ کمسه اوتورمشلر وبمعاشرت
اشتغال تمام دارند ومعاشرته ومصاحبته تمام اشتغال طوتارلر
دانست که از ملازمان سلطان اند بلدی که سلطان ملازملرندندر

باخود گفت پیش ایشان روم کندو سنه ایتدي انلرک فتنه کده یم
وازایشان کیفیت حال معلوم کنم و کیفیت حالی انلردن معلوم
ایده یم چون نزدیک ایشان رسید چونکه انلرک فتنه ایرشدي ازوی
متوحش شدند اندن متوحش و متنفر اولدیلر وگفتند مجلس ما را
منقص خواهد ساخت وایتدیلر بزم مجلسمزي مکدر ایلیه جک در
هیچ به ازان نیست هیچ اندن یک یوقدر که چون بیاید که چون
گله بگوییم که ما شاعران پادشاهیم دیلیم که بز پادشاه شاعرلری ایز
وبا غیر شاعران صحبت نمی داریم وشاعرلردن غیري ایله طوتماز زر
وسه مصراع بگوییم و اوچ مصراع دیلیم که رابع نداشته باشد که رابعی
اولمیه اوله پس بگوییم صکره دیلیم هر کس که مصراع رابع بگوید با وی
صحبت میداریم هر کمسه که مصراع رابعی دیه انک ایله صحبت طوتارز
واگر نه ما را معذور دارد واگر بوکه قادر اولمز ایسه بزی معذور طوته
چون بایشان رسید چونکه فردوسی انلره ایرشدي آنچه با خود تخمر
ساخته بودند باوي گفتند آنی که کندولریله تخمر یعنی تدبیر و تدارک
ایلمش ایدیلر اکا ایتدیلر گفت آن مصراعها را که گفته اید بخوانید فردوسی
انلره ایتدي اول مصراعلری که دیمش سز اوقوکز عنصری گفت
عنصری ایتدي مصراع چون عارض تو ماه نباشد روشن ماه سنک
عارضنک گبی روشن اولمز عسجدی گفت عسجدی ایتدي مصراع
همرنگ رخت گل نبود در گلشن گلشنده گل سنک رخکه همرنگ
ومشابه اولمز فرخی گفت فرخی ایتدي مصراع مژگانت همی گذر کند
از جوشن سنک مژگانک جوشندن گذر ایلر مژگانت دو

صحبت

نون ساکن اوقونمق گرک در چون فردوسی این سه مصراع شنید چونکه
فردوسی بو اوچ مصراعی اشتدي بر بدیهه گفت فوري ایتدي مصراع
مانند سنان گیو در جنگ پشن پشن جنکنده گیوک سنانی گبی
ایشان ازان متعجب شدند انلر اول مصراعدن تعجب ایدیجی اولدیلر واز
قصهٔ گیو و پشن استفسار نمودند و گیو و پشنک قصه سندن
استفسار گوستردیلر یعنی صوردیلر آنی اشروح بازگفت فردوسی
آنی مشروح و تمام ایتدي گیو رستمک بهادرلرندن برینک اسمی در
پشن افراسیابه متعلق بر پهلوانک اسمی در بعد ازان بمجلس سلطان
افتادند اندن صکره سلطانک مجلسنه دوشدي و مقبول نظر وي
شد وانوک نظرینک مقبولی اولدي و اورا گفت که مجلس ما را فردوس
ساختی و سلطان محمود اکا ایتدي بزم مجلسمزي فردوس ایلدک وبدان
سبب فردوسی تخلص کرد واول سبب ایله فردوسی تخلص
ایلدي وچون چندگاه بر آمد وچونکه برنیچه وقت مرور ایلدي بنظم شاه
نامه مامور شد شهنامه نک نظمنه مامور اولدي بهزار بیت بگفت
وپیش سلطان آورد بیک بیت دیدي و سلطانک قتنه گتوردي
تحسینها یافت سلطاندن تحسینلر بولدي وهزار دینار زر سرخ
بداد واکا بیک زر سرخ دینارنی ویردي پس در مدت سی سال پس
اوتوز ییل مدتندن صکره یعنی اوتوز ییلده شاه نامه را تمام ساخت
شهنامه یي تمام ایلدي وپیش سلطان آورد و سلطانک قتنه گتور
دي بدستور آنچه بیشتر واقع شده بود واول اسلوب ایله که اولرک
واقع اولمش ایدي که هر بیتنه بر دینار وریلمش ایدي در مقابلهٔ هر بیتی

هر بيت مقابله سنده يك دينار زر سرخ توقع ميداشت
بر زر سرخ ديناري اميد طوتدي حاسدان جون كردند حسودلر انك
قصنده نامعقول سويلمك شروع ايلديلر و گفتند و ايتديلر شاعري
راجه قدر آن بر شاعرك نه اول قدري اوله كه ويرا بدين قدر سر
افراز گردانند كه بو قدر عطا ايله آني عالي قدر ايده لر و صله ويرا
بر شصت هزار درم قرار دادند و انوك احسان و صله سيني
آلتمش بيك درم اوزره قرار ويرديلر فردوسي ازان برنجيد
فردوسي اندن انجندي ميگويند دران وقت كه ايدرلر اول وقت
كه آن درمها را آوردند اول درملري گتوردیلر در حمام بود فردوسي
حمام ده ايدي چون از حمام برون آمد چونكه حمامدن چقدي بيست
هزار بحمامي داد يگرمي بيكني حمامجيه ويردي و بيست هزار
بفقاعي و يگرمي بيكني فقاعجيه ويردي كه فقاع چند از براي او آورده
بود كه اندن اوزري بر قاچ فقاع گتورمش ايدي و بيست هزار
بآن كساني كه آن درمها را آورده بودند و يگرمي بيكني اول كسه لره
ويردي كه اول درملري گتورمش ايديلر و سلطان را بچهل بيت
كه ابيات مذمت كرد و سلطان محمودي تمام قرق بيت ايله
ذم و هجو ايلدي كه ازان جمله است اين چند بيت كه بو بر قاچ بيت
اول جمله دندر **مثنوي** اگر شاه را شاه بودي پدر اگر شاه محمودك
پدري شاه اوليدي بسر بر نهادي مرا تاج زر بنم باشم اوزره
تاج زر قوردي چواندر تبارش بزرگي نبود چونكه انوك اصلنده
اولولق و پادشاهلق يوق ايدي نيارست نام بزرگان شنود

اولولر و پادشاهلرك نامني استماع اتمگه قادر اولمدي مراد پادشاه
لوازمني يرينه گتورمگه قادر اولمدي ديمك در درختي كه تلخست
وي را سرشت بر درخت كه انوك اصل و سرشتي تلخ دركرش در
نشاني بباغ بهشت اگر آني جنت باغنده دكرسن ور از
جوي خلدش بهنگام آب و اگر جنت ارمغنده صوارتق و صولنده
به بيخ انگبين ريزي و شير ناب انوك كوكنه عسل و صافي سوت
دوكرسن خلدش ده كي ضمير بيخ لفظنه معروف در سرانجام گوهر
بكار آورد عاقبت اول درخت اصلني ايشه گتورركه اول قدر
تربيتنك اصلا فايده سي اولمز همان ميوه تلخ بار آورد همان
آجي ميوه حاصلني گتورر بار بونده حاصل معناسنه دركه بار ميوه
تلخ تقديرنده دركه عامك خاصه اضافتي قبيلندندر بو مصراع ثاني
مصراع اولي منتشر در پس ازان مختفي شد اندن صكره مختفي اولدي
يعني پنهان هرچند وي را طلب كردند نيافتند هر نه قدر كه آني طلب
ايلديلر بولمديلر بعد از چند گاهي بر نجه وقتدن صكره خواجه حسن ميمندي
كه مرتبهٔ وزارت داشت خواجه حسن ميمندي كه وزارت مرتبه
طوتدي در شكارگاهي بر شكار يرنده بيتي چند از شاهنامه
بر قاچ بيت بتقريبي كه واقع شده بود بخواند شول مناسبت ايله كه
واقع اولمشدي اوقودي سلطان را بسيار خوش آمد سلطان محموده زياده
خوش گلدي پرسيد اين شعر كيست صوردي كه بو كيمك شعريدر
گفت شعر فردوسي حسن ميمندي فردوسينك شعري در
ديدي سلطان از كرده خود پشيمان شد سلطان محمود كندو فعلندن

که فردوسی‌یه ایلمش ایدی پشیمان اولدی و فرمان داد تا شصت
هزار دینار زر سرخ ویبوردی تا التمش بیک زر سرخ دینار
با خلعتهای خاص خاص خلعتلریله نامزد فردوسی کنند
فردوسی‌یه نامزد و احضار ایلیه‌لر و به طوس برند و طوسه ایلده‌لر
اما طالع مساعدت نکرد اما طالع مساعده ایلمدی چون این عطیه را
چونکه بو بخششی بیک دروازهٔ طوس درآوردند طوسک
بر سوقاغنه گتوردیلر تابوت فردوسی را از دروازهٔ دیگر برون
بردند فردوسی‌نک تابوتنی بر غیری سوقاقدن طشره الندیلر و از
وی وارث یکی دختر مانده بود واندن وارث بر دختر قالمش
ایدی انرا بر وی عرض کردند اول عطیه‌یی اکا عرض ایلدیلر همت
ورزید و قبول نکرد همته سعی ایلدی و قبول ایلمدی نته که پدری
آلتمش بیک اقچه‌دن برنی قبول اتمیوب اوج کمسه‌یه ویردی
ایدی کویا پدرنه اولان اهانتدن رنجیده خاطر اولمشدی که
اظهار همت ایدوب قبول ایلمدی و گفت مرا چندان مال و نعمت
که کفاف معیشت باشد موجودست و ایندی بنم اول قدر
مال و نعمت که معیشت کفافی اولور واردر احتیاج بان ندارم
اکا احتیاج طوتمازم گماشتگان اول عطیه ایله کوندرلمش کمسه‌لر
انرا بعمارت رباطی دران نواحی صرف کردند اول مالی اول اطرافده
بر کاروانسرای عمارتنه صرف ایلدیلر قطعه خوشست قدر
شناسی که چون خمیده سپهر قدرشناس خلق لطیف در زیرا چون که
منحنی فلک سهام حادثه را کرد عاقبت قوسی حادثه سهامی

عاقبت قوسه منسوب ایلدی قوسی ده یا نسبت ایچوندر
یعنی قواس فلک چونکه سهام حادثه‌یی قوسه راست ایدوب
سلطان محمود و فردوسی‌یی هلاک ایلدی برفت شوکت محمود
و در زمانه نماند سلطان محمودک شوکتی کتدی و زمانه‌ده قالمدی
جز این فسانه که نشناخت قدر فردوسی بو افسانه‌دن غیری
که فردوسی‌نک قدرنی اکلمدی ناصر خسرو رحمة الله در صناعت
شعر ماهر بود و در فنون حکمت کامل صناعت شعرده ماهر و فنون
حکمتده کامل ایدی اما بسوء اعتقاد و میل بزندقه و الحاد متهم
اما سوء اعتقاد ایله و زندقه و الحاده میل ایله متهم ایدی متهم در بانک
کسره‌سی ایله بانک فتحه‌سی غلط مشهور در و او را سفرنامه ایست
وانک بر سفرنامه‌سی وار در یعنی بر کتاب دیمشدر که نامی سفرنامه در
که در اکثر معموره سفر کرده که معموره‌نک اکثرنده سفر ایلمش در و محاورات
که با افاضل کرده و اول محاوره‌لری که افاضل ایله ایلمش در در انجا
بنظم آورده اول کتابده کتورمش در و این ابیات که عین القضات
همدانی قدس سره و بو ابیات که عین القضات همدانی قدس سره در کتاب
زبدة الحقایق ایراد کرد زبدة الحقایق نام کتابنده کتورمش در از جملهٔ
منظومات اوست انوک منظوماتنک جمله‌سندندر قطعه
همه جور من از بلغاریانست بنم دوکلی جورم بلغار دلبرلرندندر
بلغار اسم شهر در که مادام همی باید کشیدن که دایم باکه انلردن
جور چکمک کرک در گنه بلغاریان را نیز هم نیست گنه هم بلغار دلبر
لرینک دخی دکل در بگویم گر تو بتوانی شنیدن دیبیم اکر سن استماع

اتمکه قادر ایسک خدایا این بلا وفتنه از تست ای خدا بو بلا و
فتنه سندندر ولیکن کس نمی یارد چخیدن ولیکن کمسه سعی
یعنی حجت گتورمکه ومقابله اتمکه قادر اولماز هیچ ازند ترکان راز
بلغار محبوب لری بلغاردن گتورر لر ز بهر پرده مردم دریدن
خلقک پرده سنی یرتمقدن وعرضنی پایمال اتمکدن اوتری
لب و دندان آن خوبان چون ماه اول ماه کبی خوب لرک لب و
دندانی بدین خوبی نبایست آفرین بو خوبلقده یرتمق کرکمزدی
زیرا خلقه بلا وفتنه در مراد نولیدی حق تعالی حضرتی خوبلری بو
حسن ولطافتده خلق اتمیدی که نیجه بلا وفتنه سبب اولمیه بردی
دیمکدر که از عشق لب و دندان ایشان که انلرک لب و دندانی
عشقندن بدینسان لب همی باید گزیدن دندان ایله لب اصرمق
کرکدر زیرا محل تعجبدر که زیاده لطیف خلق اولنمشدر
ازرقی رحمه الله در قواعد شعر وفضل ماهر بود ودر قوانین علم و
حکمت کامل شعر وفضل قواعدنده ماهر وعلم وحکمت قوانیننده
کامل ایدی ممدوح اورا عارضه حادث شد انوک ممدوحنه بر عارضه
ظاهر وواقع اولدی که قوت مباشرت ساقط گشت که جماع اتمکه
قوتی ساقط اولدی اطبا از معالجه آن عاجز آمدند اطبا انوک معالجه
سندن عاجز کلدیلر یعنی علاجه قادر اولمدیلر ازرقی کتاب الفیه
وشلفیه را بنظم آورد ازرقی الفیه وشلفیه نام کتابی نظمه گتوردی
وتصویر کرد وتصویر ایلدی وغلامی را از خواص پادشاه و پادشاهک
خاص لرندن بر غلامی با کنیزکی عقد نکاح بست بر کنیزک ایله نکاح

ایدوب اولندردی وایشان را در حرم پادشاه وانلره پادشاهک
حرمنده که میان ایشان وپادشاه که انلرک ایله پادشاهک اورتاسنده
شبکه بیش حایل نبود بر شبکه دن زیاده حایل ومانع دکل ایدی
منزل داد منزل ویردی یعنی اکیسنی انده قودی شبکه دلک دلک
اولان نسنه درکه مشبک دیرلر عوام تحریف ایدوب شبق دیر
وآن کتاب را واول کتابی پیش ایشان نهاد انلرک اوکنه قودی و
فرمود وبیوردی که بآن صورتهای مختلف که دران کتاب مصور
شده است که اول مختلف صورتلر ایله که اول کتابده تصویر
اولنمشدر بمباشرت مشغول شوند جماعه مشغول اولالر وپادشاه
را فرمود وپادشاهه بیوردی که از قفای شبکه بوقوف ایشان
کر شبکه نک اردندن انلرک وقوفنه احوال ایشان مشاهده کند
انلرک احوالنی مشاهده ایلیه چون این مشاهده مکرر شد چونکه بو مشاهده
مکرر اولدی حرارت غریزی قوت گرفت طبیعی وجبلی اولان
حرارت قوت طوتدی وآن ماده را که مانع قیام آلت بود منقطع
گردانید واول ماده یی که آلتک قیامنه مانع ایدی منقطع ایلدی وبر
مثال پنیر و پنیره مشابه مایه منجمد منجمد نسنه از منفذ احلیل برون آمد
احلیلک منفذندن چقدی احلیل ذکر دلکی مقصود حاصل شد
ومقصود حاصل اولدی که جماعه قوت وقدرت پیدا اولدی واز
سخان ویست در وصف شراب وشراب وصفنده بو رباعی انک
سوزلرندندر رباعی ساقی بیار لعلی که زفروغ آن ای ساقی گتور
شول لعل رنکلو شرابی که انوک شعله سندن اندیشه لاله زار شود دیده

گلستان فکر لاله زار دیده گلستان اولور گلستانده وزن
ایچون لام ساکن وسین مکسور اوقونور گر بگذرد بری بتب اندر
شعاع آن اگر پری گیبی ایله انوک شعاعنده گذر ایده از چشم آدمی
نتواند شدن نهان آدمی نک چشمندن نهان اولمغه قادر اولماز
خوش بوی تر ز عنبر و رنگین تر از عقیق عنبردن خوش بوی رک و
عقیقدن رنگین رک در روشن تر از ستاره وصافی تر از
روان کوکبدن روشن رک وجاندن صافی رک در معزّی
رحمه الله وی در زمان دولت معز الدنیا والدین سنجر بن ملکشاه
بود اول معز الدنیا والدین ملکشاه اوغلی سنجرک دولتی زماننده ایدی
واز مداحان اوست وانوک مداحلرندندر ومعزی نسبت باوست
ومعزی تخلص اکه نسبت ایله در وآنچه اورا واول نسنه که اکا در
زمان وی سنجرک زماننده از علو شان ورفعت درجه علو شاندن
ودرجه نک رفعتندن میسر شد میسر اولدی کم شاعر را میسر شده بر
شاعره از میسر اولمش درو گویند که سه کس از شعرا ایدرلر که شعرادن
اوچ کمسه در سه دولت اوچ دولتده یعنی اوچ پادشاه زماننده
اقبالها دیدند وقبولها یافتند دولتلر وسعادتلر کوردیلر وقبوللر
بولدیلر که کس نیافت که شعرادن کمسه بولمدی رودکی در عهد سامانیان
رودکی سامانیان زماننده وعنصری در دولت محمودیان وعنصری
محمودیلرک دولتنده ومعزی در دولت سنجریان ومعزی سنجریلرک
دولتنده وسبب وفات وی آن بود وانوک وفاتنه سبب
اول اولدی که روزی سلطان از درون خرگاه تیری می انداخت

که بر کون سلطان اوتاق ایچنده اوق آتردی واو بیرون خرگاه
ایستاده بود واو خرگاهک طاشره سنده آیاغ اوزره
طورمش ایدی ناگاه تیر خطا شد ناگاه تیر خطا واقع اولدی
وبروی آمد وانوک اوزرینه کلدی بیفتاد ودر حال جان بداد
دوشدی واول حالده جان ویردی واز جملهٔ سخنان ویست
این چند بیت وبو برقاچ بیت انوک سوزلرینک جمله سندندر
شعر تا نگارین ز سنبل بر سمن پرچین نهاد تا که بنم نگارم سمنی اوزره
سنبلندن پرچین قودی داغ حسرت بر دل صورتگران چین نهاد
چین نقاشلرینک کوکلی اوزره حسرت داغنی قودی زیرا
نگارومک رویی بر وجهله زیبادر که اکا نسبت کندو صورتلرینه
هرگز صورت ویرمدیلر سنبلدن مراد زلف در سمندن مراد
عذاری درکه چین ایله پر زلفنی عذاری اوزرینه قوشق ایله بر لطافت
ویردی که صورتگران چین تحیرده قالدیلر هر دلی گز سرکشی ننهاد سر
بر هیچ خط هر بر دل که سرکشلکندن هیچ خط اوزره باش قومدی
زیر زلف او کنون سر بر خط مشکین نهاد شیمدی انوک التنده اولان
مشکین خط اوزره باش قودی مراد شول عاشق که هیچ بر دلبرک خطنه سر
فرو اتمدی بنم نگارومک مشکین خطنه باش قودی و محبت ایتدی
دیمک در مصراع اولده اولان خط حکم وفرمان معناسنه اولوب
تعدیله اولمق ممکن در شول کمسه که هیچ کمسه نک فرمانینه سر فرو اتمدی بنم
دلبرومک مشکین خطنه سر فرو ایلدی من غلام آن خط مشکین که گویی
مورچه بن اول مشکین خطک غلامیم که دیرسن مورچه پای مشک

آلوده بر برگ گل نسرین خط دشکین ایله آلوده اولمش یاغنی گل نسرین
یپراغی اوزره قودی گل نسرین بر بیاض شکوفه نک اسمیدر و این چند
بیت دیکر و بو برقاچ بیت دخی از قصیده ٔ شول قصیده دندر
که بر اسلوب شعرای تازی زبان گفته که لسان عرب شعراسنک اسلوبی
اوزره ایتمش در شعر ای ساربان منزل مکن جز در دیار یار من ای
ساربان نیم یار و مسکن دیارندن غیری یرده منزل ایله تا یک زمان
زاری کنم بر ربع و اطلال و دمن تا بر زمان ربع و اطلال و دمن اوزره
فغان ایدم ربع بفتح الرا منزل معناسنه در اطلال جمع طلل در که خراب
اولمش سرایک بقیه و نشانی در دمن جمع دمنه در بونده مزبله معناسنه در
ربع از دلم پرخون کنم اطلال را جیحون کنم ربعی دلمدن پرخون ایدم اطلالی
جیحون ایدم خاک دمن گلگون کنم از آب چشم خویشتن دمنک
خاکنی گلگون ایدم کندو آب چشممدن از روی یار خرمی ایوان همی بینم
تهی خرمی یارک روندن ایوانی تهی کوررم وز قد آن سرو سهی خالی
همی بینم چمن و اول سرو سهی نک قدندن چمنی خالی کوررم
جایی که بود آن دلستان با دوستان در بوستان شول یر که
اول دلستان بوستانده دوستلری ایله اولوردی شد
گرگ و روبه را مکان شد کوف و کرگس را وطن اول یر شیمدی گرگ و
روباه یه مکان اولدی کوف و کرکس وطن اولدی کرک قورد
روبه دلکو کوف اوکی دیدکاری قوش درکه کیجه ایله اوچار کرکس
باباقوشی در عبد الواسع جبلی رحمه الله دیو فاضلی کامل بود
و شاعری ماهر اول کامل بر فاضل و ماهر بر شاعر ایدی هر دو زبان

تازی

تازی و فارسی سخن گفته عربی و فارسی هر ایکی لسان ایله سوز
سویلمشدر روا تفاقست و اتفاق دارد که هیچکس از عهده ٔ
جواب قصیده ٔ مشهور وی که هیچ کمسه اونک مشهور قصیده سنک
جوابنک حقندن که مطلعش اینست که اول قصیده نک مطلعی
بودر بیرون نیامده است طاشره کلمشدر یعنی کمسه اکا جواب
معقول دیه مشدر بیت که دارد چون تو معشوقی نگار و چابک
دلبر سخن چین نگار و چابک دلبر معشوقه کیم مالکدر قادر در بنفشه
زلف و نرگس چشم و لاله روی و نسرین بر بنفشه زلفلو
و نرگس چشملو و نسرین سینه لو نسرین برده بر سینه معناسنه در
معشوقی ده یا وحدت ایچوندر و در مقتضی بعض قصاید گفته است
و بعض قصاید مقتضاسنده ایتمشدر شعر در دهر نیست از تو دل
افروزتر نگار دهرده سندن دل افروزتر نگار یوق در
در شهر نیست از تو جگرسوزتر پسر شهرده سندن جگر
سوزرک پسر یوق در جگرسوزتر جگر یاقیجی رک معناسنه در
تا کرده ام بلاله ٔ سیراب تو نگاه تا که سنک نازک عذارکه
نظر ایلمشم تا کرده ام بنرگس پرخواب تو نظر تا که سنک پرخواب
چشمکه نظر ایلمشم کاهی چو لاله ام ز وصالت شکفته روی
کاهی لاله کبی سنک وصالکدن شکفته روی و خندانم کاهی چو
نرگسم ز فراقت فکنده سر کاهی نرگس کبی سنک فراقکدن
باشمی اوکه براقمشم بیت ثالثک مصراع اولی بیت ثانینک
مصراع اولنه و بیت ثالثک مصراع ثانیسی بیت ثانینک مصراع

تانی سنه جواب کبی واقع اولمش در ادیب صابر رحمة الله
وی شاعری فصیح وفاضلی لبیب بوده است اول فصیح بر شاعر
ولبیب بر فاضل اولمشدر واشعار ویر لطافتی کامل وملاحتی
تمام حاصلست وانوک اشعارنه کامل بر لطافت وتمام بر ملاحت
حاصل در وافاضل بتقدم وی معترفند وافاضل انوک تقدمنه معتر
چنانکه انوری ویرا بر خود ترجیح نهاده انجلین کر انوری اکر کند و
اوزره ترجیح قومشدر آنجا که اول یرده که در قطعه بر
قطعه ده تعداد کمالات خود میکند وکمالاتنی عد وبیان ایلر و
در آخر آن میکوید وانوک آخرنده ایدر بیت این همه بگذار با شعر مجرد
آمدم بود وکلی کمالاتمی قو حسابه کتورمه فرض ایله که صافی شعر ایله کلام
یعنی همان شعرم وار دریغا نیستم یوق در چون سنائی هستم
آخر که نه همچون صابرم آخر سنائی کبی ام اگر صابر کبی دکل ایسم
واز جمله سخنان ویست این چند بیت وبو برقاچ بیت انوک
سوزلرینک جمله سندندر شعر ای روی تو خلد ولب تو چو
سلسبیل ای جانان که سنک رخک جنت کبی وسنک لبک سلسبیل کبی در
بر خلد وسلسبیل تو جان ودلم سبیل سنک خلد وسلسبیلک اوزره
بنم جان ودلم سبیل در ناهید پیش طلعت تو کی دهد فروغ نا
هید سنک طلعتک قتنده نیجان فروغ ونور ویره ناهید زهره
در خورشید نزد خدمت تو کی بود جمیل افتاب سنک خدمتک
قتنده نیجان جمیل اولور یعنی افتاب سکا نسبت جمیل وخوب
دکل در خدمت بونه حضور وقرب دن کنایت در بغداد

قلادر

حسن ومصر جمالی وچشم من حسنک بغدادی وجمالک مصری
سن وبنم چشمم بغداد را چو دجله بود مصر را چو نیل بغدادک
دجله سی کبی مصرک نیلی کبی در از بار رنج هجر تو قدم شده چو نال
سنک فراقک رنجنک یوکندن قدم نال کبی اولمشدر وز زحم د
عشق تو حدم شده چو نیل وسنک عشقک النک زحمندن عذارم
نیل کبی اولمشدر نال خامه نک اینجه اولان اوزن نسنه در نیل نیلی
چویت معناسنه در واز جمله اشعار ویست این قطعه وانوک
اشعارینک جمله سندندر بو قطعه قطعه دوات ای بیر آلت دولت
ای بیر دوات دولت آلتی در بدو دولت تنزآرام کن تندو سرکش
دولتی انوک ایله رام ومطیع ایله چو خواهی که دولت کنی از دوات
چون استرسن که دوات دن دولت ایده سن الف را زیپوند
تا لام کن الفی تا یه متصل ایلمکدن لام ایله مراد دواتده اولان الفی
تا یه پیوند ایلسک دولت اولور دیمکدر انوری رحمة الله
حکیمی کامل وفصیحی فاضل بود کامل بر حکیم وفاضل بر فصیح ایدی
حسن شعر ولطف نظم شته ایست از علو حال او وحالیت
از جمال کمال او وحسن شعر ولطف نظم انوک علو حالندن بر شته وانوک
کمالی جمالندن بر حال در خال بک سخنان او مشهورست ودیوان
او مسطور انوک سوزلری مشهور ودیوانی مسطوردر واز
لطائف اشعار او وانوک اشعار لطایفندن یک قطعه که مشعرست
بنصیحت شعرا بر قطعه که شعرانک نصیحتنی مشعردر بو وجه دخی جایزدر
شعرانکس نصیحتی ایله اشعار ایتمش در بو وجه اوزره مشعر اسم مفعول

ست

اولوب شعاردن مأخوذ اولور که علامت مناسنه در نوشته میشود
بونده یازلمش اولور **قطعه** دي مرا شاعری گفت غزل می گویی دون
بر شاعرجك باکه ایتدي غزل دیرمیسن گفتم از مدح و هجا
دست بیفشاندم هم ایتدم مدح وهجودن هم اعراض و فراغت ایلدم
شاعرك ده كاف تصغیر تحقیر ایچون در یعنی اوچندن دخی وازكلام
گفت چون گفتمش آن حالت گمراهی بود اول ایتدي نیچون فراغت
ایلدك اگر ایتدم اول ننه ضلالت حالتی ایدي حالت رفته دگر باز
نیاید ز عدم گیتمش حالت عدمدن گرو گلمز غزل و مدح هجا
هرسه از آن میگفتم غزل و مدح و هجا هر اوچنی اول سببدن دیردم
که مرا حرص و غضب بود با آن شهوت خصم که بنم حرص و غضبم وار ایدی
و انوك ایله شهوت خصم یعنی شهوت دخی وار ایدي حرص مدحه
غضب هجایه شهوت غزله گوره در لف و نشر غیر مرتب طریقی
ایله آن یکی شب همه شب در غم و اندیشه آن اول بریسی دو گیجه‌لر
اول غم و اندیشه ده که گنده وصف لب چون شکر و زلف بخم که شکر گبی
لذیذ لبی و خم لو زلفی وصف ایده ان یکی دن مراد شهوت در که اکا
اسناد سبینه اسناد اولنان قبیلندندر رخم بوکلم وان دگر روز همه
روز دران محنت و رنج و اول بری دخی دو گلی گونلر محنت و رنجده
که جااوزکه و چون کسب کنم پنج درم که قنده وکیم دن که بنجه بش درم
کسب و حاصل ایده وان دگردن مراد حرص در که بوده خی سبینه
اسناد اولنان قبیلندندر وان سه دیگر چو سگ خسته تسلیتش
بدان و اول اوچنجی خسته و مغلوب كلب گبی انوك ایله تسلی که

زبونی بکف اید که از دباشد کم کر بر زبون النه کره گراندن کم و ضعیف
اولا تحیر آنی رنجیده ایده وان سه دیگردن مراد غضب در بو دخی
سبینه اسناد قبیلندندر چون خدای این سگ گرسنه را خاشا
کم چون خدای تعالی بو اوج آچ کلبی بازگرد از سر من بنده عاجز کرم
کرمی ایله بن عاجز بنده نك باشندن رفع ایلدي خاشا كم غزل و مدح
و هجا گویم یارب زنهار غزل و مدح و هجا دیم یارب امان بس که
با عقل جفا کردم و با علم ستم زیاده که عقله جفا و علمه ظلم ایلدم
خاشا کم اولی بودر که غزل و مدح هجا مصراعنه معروف اوله اول
سببدن انوك اوستنده قید اولندی کم لفظی فارسی دمر
ترکی ده دخی استعمال اولنور یارب زنهار ترکیبی لبس که
با عقل مصراعنه معروف در بوکی بیت ده تقیید وار در انوری
لاف زدن شیوه مردان نبود ای انوری لاف اورتق مردلر
شیوه سی اولمز چون زدی باری تو مردانه نگه دار قدم چون که
اوردك باری سن مردلر گبی قدمکی حفظ ایله تا که طیرمیه سن گوشه
گیر و سر راه نجاتی بطلب بر گوشه خلوت و بر نجات سر راهنی طلب ایله
که نه بس دیر سر اید تو بر این دو سه دم زیرا بو اکی اوج
نفس سنك اوزرکه چوق الکلمز باشه کلور مراد حیات دنیا زیاده
لی بقا اید و کن اشعار در گویند بسمع ملك غور رسانیدند ایدرلر
غور پادشاهنك سمعنه ایرشدردیلر که انوری ترا هجا گفته است که انوری
سنك ایچون هجو دیمشدر زیملك هرات نامه نوشت و انوری را طلب
کرد هرات پادشاهنه برنامه یازدي و انوری یی طلب ایلدی

ونسبت بوی اظهار تلطف وتودد نمود واکا نسبت لطف
ایلمک ومحبت اتمک اظهارنی کوستردی مراد انوري یه لطف ومحبت
طریقیدن کلدي دیمکدر اما مقصودش انتقام وي بود اما ملک غورک
مقصودی انوري یه انتقام اتمک ایدي ملک هرات بخواست دریافت
ملک هرات ملک غورک مقصودنی فراست ایله بلدي اما بهیچ نمی
توانست نوشت اما م احتیا یازمغه قادر اولمدي در مکتوبی که
شول مکتوب ده که از براي مطالبهٔ انوري جواب نوشت انوري یی
طلب اتمکدن اوتري جواب یازدي این ابیات را دران نامه درج
کرد بو بیتلري اول نامه ده درج ایلدي عربي هي الدنیا تقول
بملأ فیها او یعني دنیا سکا اغزي طلوسي ایله دیر یعني سکا اشکارا
دیر حذار حذار من بطشي وفتکي حذر ایله حذر ایله بنم بطشمدن
وفتکمدن هي ضمیر قصه در که جمله دن اول واقع اولمشدر فیها ده
في دهن معناسنه در ها ضمیر مؤنث در که دنیا یه راجع در تقول
فعل مضارع مفرد مؤنث غایبه در فاعلی تحتنده مستتر هي که دنیا یه
راجع در بملأ بر معناسنه در حذار فعال وزنی اوزره در که احذر
معناسنه در که باب رابع دن امر حاضر در اعلم وزنی اوزره نته که
نزال انزل وتراک اترک معناسنه در حذار ثاني تاکید ایچون در
بطش مصدر در محکم طوتمق معناسنه که فاعلنه مضاف در
فتک مصدر در ناکاه قتل اتمک معناسنه که فاعلنه مضاف در
فلا یغررکم طول ابتسامي بنم کثرت تبسم سزي مغرور وغافل
ایلمسون فقولي مضحک والفعل مبکي یس بنم سوزم کلدریجي در

وفعل

وفعلم اغلدیجي در طول فاعل در که ابتسامه مضاف در ابتسام
افتعال بابندندر مصدر در تبسم اتمک معناسنه فاعلنه مضاف در
کرک یا در قول تقدیرا مرفوع مبتدادر که یاء متکلمه مضاف مضحک لفظا
مرفوع انوک خبریدر والفعل ده واو وف عاطفه در الفعل معطوف
در قول لفظنه فانک کسره سي ایله اسم مصدر در که لفظا مرفوع مبتدادر
مبکي تقدیرا مرفوع انوک خبري در ویا نفس کلمه دن در مضحک ومبکي
اسم فاعل در افعال بابندن در انوري از انجمن فراست
دریافت انوري اي حسن فراست ایله اکلدي ووسیلها
انگیخت ووسیله لر وشفیع لر پیدا ایلدي وملک هرات را از آن
مطالبه در گذرانید وهرات پادشاهي کند ونک مطالبه سندن فراغت
اندردي دیگر ملک غور ویرا طلب کرد تکرار غور پادشاهي انوري یي
طلب ایلدي وملک هرات را وهرات پادشاهنه هزار گوسفند در
مقابله وي وعده کرد انوري نک مقابله سنده بیک قویون
وعده ایلدي ملک هرات کسی را موکل انوري کرد ملک
هرات بر کسي انوري یه موکل وحواله ایلدي که ناچار باید شد
بغور که البته غوره کتمک کرکسن که مراد در مقابلهٔ تو هزار
گوسفند میدهد که سنک مقابلکده بکا هرات پادشاهي هزار
گوسفند ویر انوري گفت اي شاه انوري ایتدي اي شاه
مردي که بهزار گوسفند مي ارزد برکه هزار گوسفنده دگر ترا را
یکان نمي ارزد سکا مفت دگر مي مرا بگذار که باقي عمر یني قو که باقي
عمر در سلک ملازمان تو باشم سنک ملازملرک سلک وزمره سنده

اولام وجواهر مدایح دریای تو باشم وملایح جواهرلی سنک بایکه
نثار ایلیم ملک هرات را این سخن خوش آمد هرات پادشاهنه بو سوز
خوش کلدی واو را نکاه داشت واڭا حفظ ایلدی غور پادشاهنه
ویرمدی رشید الدین وطواط رحمة الله وی از شعراء ماوراء
النهرست اول ماوراء النهرک شعراسندندر ودر وقت خود
وکندو وقتنده استاد شعرا ومقدم وپیشوای آن طبقه بود شعرا نك
استادی واول طبقه مقدم وپیشواسی ایدی وکتاب حدایق السحر
در صنایع شعر تصنیف اوست وصنایع شعرده حدایق السحر نام
کتاب انوک تصنیفی در ودر مخاطبهٔ بعضی از وزرای کوید ووزرا
دن بعضی سنک مخاطبه سنده ایدر قطعه تو وزیری ومدح کوی
تو من سن وزیرسن وبن سنک مدح کویم دست من ای عطا
روا بیني بنم دستمی عطا سز معطول کورمیسن تو وزارت بمن
کذار ومرا سن وزارتکی بکا تسلیم ایله مدح حق کوی تا عطا بینی وبکا
بر مدح دی تا بنم عطامی کوره سن واین دو رباعی نیز زادهٔ طبع
اوست وبو ایکی رباعی دخی انوک زادهٔ طبعیدر رباعی بر یاد
رخ تو این جهان کذران سنک رخک یادی اوزره بو کذرایجی و
فانی جهانی بکذاشتم ای ماه وتو از بی خبران ترک ایلدم ای ماه
سن بیخبرلردن سن که اصلا خبرک یوق ز دست از همه شستم و
نشستم بکران جمیعسندن ال یودم وکنارده اوتوردم چون
باتو کذشت بکذر دبادکران چون جهان سنک ایله کچدی غیرلر ایله
هم کچراد فانی دنیا زیاده بی وفایدر وکن بیاندر رباعی چشمی

دارم همه پر از صورت دوست دو کوزم دوستک صورتندن
پر بر چشم طوتارم با دیده مرا خوش است چون دوست
در دوست دیده ایله بکا تسلیه حظ وار در یعنی چشمدن
رضا اوزره ایم چونکه دوست اندر دیده در از دیده ودوست فرق
کردن نه نکوست دیده ودوستدن فرق ایلمک ایو دکلدر
یا اوست بجای دیده یا دیده همه اوست یا دوست در
دیده یرنده یا دیده همه اودر یعنی دوست در که دیده ایله
انوک مابیننده فرق یوق در بیت آدمی دیدست وباقی پوست
ست دیده آن دیدست که دید دوست عمعق رحمه الله
وی نیز از شعراء ماوراء النهرست او دخی ماوراء النهرک شاعرلر
واستاد شعرای وقت خود وکندو وقتنده اولان شعرانک استادی
در واین چند بیت در مطلع یکی از قصاید کفته وبو برقاچ بیت که
قصایدندن برینک مطلعنده ایتمشدر بغایت بدیع ولطیفست
زیاده عجب ولطیف در شعر اگر موری سخن کوید وگر موی روان
دارد اگر بر مور سوز سویلیه واکر بر موی جان طوته من آن مور سخن
کویم من آن مویم که جان دارد بن اول سخن کویجی مورم بن اول
مویم که جان طوتار تنم چون سایهٔ مویست ودل چون دیدهٔ
موران تنم مویک سایه سی کبی در وقلبم مورلرک دیده سی کبی در ز هجر
غالیه مویی که چون موران میان دارد بر غالیه ومشکین مویک فراقندن
که مورلر کبی میان طوتار که همچو میان در چشم کوز دیده کوز وبک
اگر با موی وبا موری شبانروزی شوم همره اگر روز وشب

بر سویه وکر بر سوره همراه اولام نه سور از من خبر یابد نه سوی از من
نشان دارد نه سور بندن خبر بولور نه سوی بندن نشان طوتار
مثنوي اگر در سایهٔ سوی سستی • بر و خورشید متقابل جستی • وگر
با هم گردی روزها روی • نیاسودیش زیر سایه یک سوی • بچشم
سور در گنجم ز بس زاری و بس سستی • سورک چشمنه صغارم
زیاده زار لغندن و زیاده سست لکمدن • اگر خواهد مرا سوری
بچشم اندر نهان دارد • اگر استر سه بر سوری چشمنده نهان
طوتار بيت طوبیه کرسم اگر سور ضعیفک کوزنه • ای سلیمان
زمان شویله خیال اولدی تنم • من آن سورم که از زاری مرا سوی بپوشاند
بن اول سورم که زار لقدن بنی بر سوی استر ایلر • من آن سویم که از سستی
کم از سوری توان دارد • بن اول سویم که سست لکدن بر سوردن کم
قدرت طوتار سوزنی رحمه الله وی از نسف بوده است اول
نسف دن اولمشدر نسف بر یرک اسمیدر به تحصیل بخارا آمد علم
و موفت تحصیلندن اوتری بخارایه کلدی و بر شاگرد سوزن گری
عاشق شد و بر سوزن گرک شاگردنه عاشق اولدی و بشاگردی استاد
وی رفت و اول شاگردک استادنک شاگرد لکنه کتدی مراد استاددن
شاگردی اولدی دیمکدر و در آن مهارتی تمام حاصل کرد و اول صنعتده
تمام بر مهارت حاصل ایلدی و هزل بر طبیعت وی غالب بود هزل
انوک طبیعتی اوزره غالب اولدی و بنا بر آن و اول سببدن
هذیانات بسیار گفته است بسیار نامعقول سوزلر ایتمش در
واین دو بیت از قصیدهٔ آنست و بو ایکی بیت اول قصیده دندر

که در اعتذار از الها میگوید که اول هذیاناتدن اعتذار ارده ایدر شعر
تا کی ز گردش فلک آبگینه رنگ قحبه دک آبگینه رنگ بو فلکک گردشندن
بر آبگینه خانهٔ طاعت زنیم سنگ آبگینه خانه سنه سنگ اورلم مراد
تقصیراتی نجه بر فلکه اسناد ایده لم دیمک در بر آبگینه سنگ زدن
کار ما و ما آبگینه یه سنگ اورمق بزم اشمز در و بر تهمت نهیم
بر فلک آبگینه رنگ فلک اوزره تهمت قورز و اکا اسناد
ایده رز و این چند بیت از قصیدهٔ دیگرست هم در آن معنی و
بو بر قاچ بیت بر غیری قصیده دندر هم اول معنی ده که مراد اعتذار در
نظم زهد بدی که تو دانی هزار چند آنم هر بریرامزدن که سن بلورسن
بیک اول قدرم مراندانداز این گونه کسی که من دانم بونک کبی دن بنجا
کمسه بلمز که بن بلورم مرادبنی بندن کمسه بیلمز دیمک در باشکار بدم در
نهان زبدترم اشکارده یرامزم نهانده یرامزدن یرامزم که خدای داند و
من اشکار و نهانم اشکار و پنهانی خدا بلور و بن بلورم بیک صغیره
مرا رهنمای شیطان بود شیطان بر صغیره یه باکه دلیل اولدی بصد کبیره
کنون رهنمای شیطانم شمدی یوز کبیره یه شیطانه رهنمایم بو وجه
دخی جایزدر بر صغیره ایله و یوز کبیره ایله و در قصیدهٔ دیگر نه ازین اسلوب
میگوید و بر غیری قصیده ده بو اسلوبدن دیر شعر چو تیر غمزه بناز و
کرشمه اندازی ناز و کرشمه ایله چونکه غمزه تیری آتاسن نشانه از دل مسکین
من کن ای غازی ای غازی نشانه یی بنم مسکین کوکلمدن ایله بخت با تو
بدل بازی اندر آمده ام اول سنگ ایله دل بازلغه کلمشم چون دل
نماند تن در دهم بجا نبازی چونکه کوکلم قالمدی جانبازلغه رضا ویررم

دل بازکو کل فدا ایدجی معناسنه در سر بازکبی سر فدا ایدجی معناسنه
وصف ترکیبی در جان باز جان فدا ایدجی معناسنه در چو هیچ زخم تو
ای دوست بلا نیست ای دوست چونکه سنک زخم و جورک
هیچ نوازش و مرحمت سز دکل در بغمزه بزن تا بوسه بنوازی بنی غمزه
ایله اور تا بوسه ایله اوخشیه سن هزار عاشق داری و من هزار و یکم
بیک عاشق طوتارسن و بن هزار و یکم یعنی بجمله هزار و یک اولور
بمن نیایی تا زان همه بردازی باکه کلمزسن تا که اول هزار عاشقدن
فارغ اولمیه سن و مرادلرنی حاصل ایتمیه سن مراد جمیعندن احق
ولی قدرت بنم دیمکدر **بیت** معشوق هزار دوست را دل ندهی
ور زانکه دهی دل بکلی ای بنهی و در مدح حمید الدین مستوفی جوهری و
حمید الدین مستوفی جوهری نک مدحنده که از فضلاء ما وراء النهر بوده
است که اول حمید الدین ما وراء النهرک فضلاسندن اولمشدر قصیده
کفته است موقوف بر قصیده ایتمشدر موقوف که کلمه نک بعض حروفی
بر مصراعده بعض حروفی بر مصراعده که مراد حصولنده بری برینه موقوف
و محتاجدر میکویند که مخترع خاطر ویست ایدرلر که اول قصیده انوک
خاطرینک مخترعیدر که اول اختراع اتمشدر و مطلعش اینست و اول
قصیده نک مطلعی بودر **مطلع** زنده کانی مجلس مستوفی دولت حمید الجو
مستوفی نک مجلسنک دیرلکی حمید الدین جوهری نک دولتی که حقیقتده
بردر بو بیته بوندن زیاده شرح میسر دکلدر زیرا باقی ابیات سز
معنی نه ایدوکی ظاهر دکلدر نولیدی قصیده تمام مسطور اولیدی
وپوشیده نماند که اگر درین الفاظ و مخفی قالمز که اکر بو الفاظ ٥١

کرازان

117

کرازان در هر مصراع جزوی افتد که اول قصیده دن هر مصراعده بروز
دوشر چنان رعایت کنند انجلین رعایت ایلیه لر که بعض از آن
اجزا را فی نفسه معنائی مستقل باشد که اول اجزادن بعضی نک
نفسنده مستقل معناسی اوله مناسب مقصود مقصودده مناسب
از لطافتی خالی نیست بر لطافتدن خالی دکلدر چنانچه درین
قطعه انجلین که بو قطعه ده واقع اولمشدر **قطعه** دی فرستاد
قطعه سوی من دون بنم جانبمه بر قطعه کوندردی نکته دا
ز زمره فضلا فضلا زمره سندن بر نکته دان کرده لفظ سه چار ازان
بدو نیم اوچ درت لفظی اول قطعه دن ایکی پاره ایلمش تا کند عاجز
از جواب مرا تا که انوک جوابندن بنی عاجز ایده کفتم اندر جواب او
کای منصف انوک جوابنده ایتدم که ای خلق خدانک منصفی نوخلق
خدا و قاضی حاجات و اصحاب حاجتنک قاضیسی یعنی انلرک مرادن حاصل
ایدیجی جت اصحاب و متصف بعضی و چوق فضیلت ایله متصف لت
بسیار حواهمت بدعا سنی دعا ایلمک استرم یعنی سکا دعا اتمکدن حالی
او لازم بو قطعه نک مراد معنا بودر که شرح اولندی منخ در حاجت در
بفضیلت در منصفک معناسی یوقدر خمار در جامع و زجاجه ایلمکدر
جنک معناسی یوقدر رفض شکستن باو یا ایله بعضی چوقلق ایله
معناسنه دولت معلومدر و درین رباعی دیکر و بو بر غیری رباعیده
ینه اول اسلوب اوزره **رباعیة** ای شادی عید چون بکام دل اعدا
دایم شده محبوس درین غمکده منع ای شادی عید چونکه اعدانک کوکلی
مرادی ایله غمخانه ده محبوس اعدایم دراح لفظنک معناسی یوقدر

دائم لفظنك یاسنه كسره ویرلسه دائم اولور كه محلّه مناسب در دوزم
بز اهل دل كر آزادي فرخ • بو سیت بر رسم عیدانم ز تو طمع اهل دل
قتنده معذورم اكر سندن بیراملق عادتی ایله محبوسلق
آزادلغنك امیدي وار ایسه معذورم در محبوسیت دردوزمك
معناسي يوق درج كهنه معناسنه در بتركی اسكی بو سیت براوبمك
معناسنه دركه محلّه زیاده ملایم در خطاب ظاهرا شادكّی عیده در اما
حقیقتده بر صاحب دولته دركه ظرافت ایله اندن بیراملق طلب ایلر
كرا غرابنم بو حالمه زیاده مسرور در دیو خاقانی شیروانی رحمه الله ویرا
بسبب كمالی كه در فصاحت شعر داشته حسان العجم لقب كرده اند فصاحت
شعرده شول كمالی كه طوتمش ایدي انوك سببی ایله اكا حسان العجم لقب
ایلمشلر در زیرا كه حضرت رسول زماننده صلی الله علیه وسلم حسان
دیمك ایله مشهور بر فصیح شاعر وار ایدي كه اصحابدن ایدي كرنجه كره
حبیب اكرم حضرتنی مدح ایلمشلر از همه شعرا در اسلوب سخن ممتاز است
اسلوب سخن ده جمیع شعرادن ممتازدر و در ان شیوهٔ عجیبی انباز
واول عجیب شیوه ده لانظیر و بی انباز در انباز شریك معناسنه در
در مواعظ و حكم موعظه لرده و حكمتلرده طریقهٔ حكیم سنایی سپرده
است حكیم سنایینك اسلوبنه كتمشدر و در ان معنی واول معنیده
كوي سبقت از اقران خود برده كندو اقراننددن سبقت و تقدم طوپنی
التمشدر و درین قطعه بروجه مفاخرت میكوید و بو قطعه ده تفاخر
طریقی اوزره ایدر **قطعه** شاعر مبدع منم خوان معانی راست مبدع
و محترم شاعر منم خوان باكه مخصوص دره ریزه خور خوان من عنصری ورودكی

بنیم

بنیم خوانمك فضله سنی ییجی در عنصري ورودكی ریزه خور وصف تركیبی
در كه اكثر محلده خور بر لفظ ایله تركیب اولنسه خوار واقع اولور مردم
خوار و جكر خوار كبي زنده چو نفس حكیم نام من از تازگی حكیمك نفسی كبی
بنیم نامم تازه لكدن زنده در مراد حیات بخش اشعاری سببی ایله
جریدهٔ عالمده نامی ایلك ایله ثابت اولدیغی بیاندر كشته جو مال
كریم حرص من از اندكی اندك لكدن بنیم حرصم كریمك مالی كبی اولمشدر
زیرا كریم احسان اتمك ایله مالی از قالور و رشید الدین وطواط
در مدح وی كفته است و رشید الدین وطواط انوك مدحنده
ایتمشدر **رباعی** ای سپهر قدر را خورشید و ماه ای قدر سپهرنك
خورشید و ماهی وی سریر فضل را دستور و شاه وی فضل تختنك
وزیر و شاهی افضل الدین بو الفضائل بحر فضل دینك افضلی فضائل منبعی
فضل دریاسی بو لفظی بونك كبی محللرده منبع معناسنه استعمال اولنور
مجازا فضائل جمع فضیلت در فیلسوف دین فزای كنوكاه كنوي نقصان
دینی زیاده ایدجی فیلسوف كنوكاه وصف تركیبی دركه كاهنده
كنودر كاهنده كاف عربی ایله اولدیغی كبی كاه دخی كاف عربی ایله
دركاف فارسی ایله دكلدر فیلسوف یوقاروده اصلی ایله شرح
اولنمشدر و از مقطعات ویست این دو بیت و بو اكی بیت
خاقانینك مقطعاتندندر **قطعه** بس كن از سوداي خوبان داشتن
خاقانیا خوبلر سوداسنی طوتمقدن فراغت ایله اي خاقانی كز سر
سودا خود را بر ساید خیرگی زیرا سودا اوجندن عقلك باشنه خیره لك و
تیره لك كلور صورت خوبان بمعنی كر به بینی آینه است اكر نظر و فكر

ایده سن خوب لرک صوری معنی وحقیقتده آینه درکز برون
سو روشنی دارد درون سوتیرکی که ظاهره جانبدن روشن لک
طوتار ایچ جانبندن تیره لک وسیاه لق طوتار آئینه نک بر طرفی روشن
وبر طرفی تیره در خوب لردخی اکرچه لطیف درلر اما انلره قباحت ایله
میل وتقرب زیاده قبیح در بیت مبین دل فریبش چو خور بهشت •
کزان روی دیگر چو دیوست زشت • وویرا مثنویست تحفه
الواقفین نام وانوک بر مثنویسی وار در نامی تحفة الواقفین واین چند
بیت از مفتتح آنست وبو برقاچ بیت انوک مفتتحندندر شعر
ما ییم نظارگان غمناک زین حقه سبز ومهره خاک بز بو حقهٔ سبزدن
ومهرهٔ خاکدن غمناک نظر ایدیجیلرز مراد اندن حاصل اولان غمک دفعی
قادر دکلوز همان تحیر ایله نظر ایدوب دورز دیمک در بو وجه دخی
لطیف در بو حقهٔ سبزدن ومهرهٔ خاکدن غمناک نظر ایدیجیلر بزز که
بزدن غیری کمسه یوق در وجه اوله کوره ماغمناکیم تقدیرنده در
حقهٔ سبزدن مراد فلک ومهرهٔ خاکدن مراد زمین در کین حقه ومهره
تابجایند زیرا بو حقه وبو مهره مادام که بر برنده در سر کیسه غم میکشاید
غم کیسه سنی اچلر وتلف ایدرلر وین طرفه که بر بساط فرمان وبو عجب
که فرمان بساطی اوزره مهرهٔ زمینت وحقه گردان مهره کوتورم در
که اصلا حرکت ایلمز وحقه دور وحرکت ایدیجی در امر خود برعکس کرک
ایدی مهره دن مراد زمین درکه زمین در زمین یا نرکو تورم معناسنه در
حقه دن مراد فلک درکه از دور زده در خود بو العجبان سخت کارند
بوندر خود سخ ایدیجی بو العجب لردر که قائم وکاه فندزا آزند کاهی

دایم حرکت

کاهی قائم وکاهی فندز کتورلر قائمدن مراد روزدر وفندزدن
مراد شب در وقتست که وقت درسر آید وقتی درکه وقت
نهایت بوله وباشه کله سیلاب عدم بسر در آید عدم سیلابی بونلرک
باشنه کله یعنی معدوم اوله لر وقتست که این چهار حمال وقتی درکه
بو چهار حمال که مراد عناصر اربعه در بنهند محفه مه وسال محفه سنی
قویه لر یعنی معدوم اوله لر وقتست که مرکبان انجم وقتی درکه انجم مرکب
لری انجم کواکب در مرکبانه تشبیه اولنمشدر رخم نعل بیفکنند وهم سم
هم نعلی وهم سمی براغه لر انجمی مرکب لره تشبیه اتدوکندن اوتوری اکر
نعل وسم اثبات ایلدی سم طنباق در مراد وقتی درکه بونلر دخی معدوم
اوله لر دیمک در فخر جرجانی رحمه الله از اماثل وافاضل روزکارست
روزکارک اماثل وافاضلندندر میزان کمال وفضل ودقت شعر وبی
انوک کمال وفضلی میزانی ودقت شعری تاجدیست کرکتاب ویس
ورامین راوی تالیف کرده است برتبه ده درکه ویس ورامین نام
کتابی اول تالیف ایلمشدر وآن در روزکار مهجور ونایابست واول
کتاب بو زمانه ده مهجور ونایاب در واین چند بیت وبو برقاچ بیت
از مواضع متعدد آن کتابست اول کتابک متعدد محللرندن
در مثنوی خوشست این نکته از کیتی شناسان کیتی شناسلردن
بو نکته لطیف درکه باشد جنگ بر نظاره آسمان که نظر ایدیجیه جنگ
آسمان اولور کیتی شناس جهان دیده معناسنه در مرا آن طلعت
زرین نیست در خور اول زرین لکن با که لایق دکلدر یعنی مقبولم دکلدر
که دشمن خون من بیند در وبرکه دشمن بنم خونمی انده بر کوره نباشد

ماررا بچه بچه مار مارک بچه سی ماردن غیری اولماز نیارد شاخ بدجز
تخم بد بار یرامز بوداق یرامز تخم دن غیری حاصل کتورمز نباشد خوش
سنو در تن درستی صحت ده سنو خوش اولمز نکم تا جون بود بار نج
و سستی مرض و ضعف ایله عجب نیجه اولور نظر ایله بو وجه اوزره تا
عجب معناسنه اولور بو وجه دخی لطیف در نظر ایله کورکه رنج و ضعف
ایله نیجه اولور کل و نرکس نکو باشد بدیدن کل و نرکس لطیف در نظر ایتمکده
ولیکن تلخ باشد در چشیدن اما طاتمقده تلخ در گناه بوده بر مردم
نهفتن خلق اوزره اولمش گناهی ستر ایتمک بی نیکو تر از نا بوده
گفتن اولمش سویلک دن و بهتان ایلمک دن چوق ایو رکدر مثال پادشاه
چون آتش آمد پادشاهک مثالی آتش کبی کلدی یعنی آتش کبی در دیدیلر
بطبع آتش همیشه سرکش آمد دایم آتش بالطبع سرکش کلدی زیرا آتش
جوهر علوی در اگر باز و ربیل و طبع شیری فرضا فیل قوتی ایله وارسلان طبع
طبعی ایله ایسک یعنی فیل کبی قوی و شیر کبی شجیع اولور ایسک
نکن با آتش سوزان دلیری یا قیچی آتشه دلیرلک و اقدام ایلمه زیرا یاتوب
هلاک ایلر زور بیله و طبع شیره مضاف اولمه معنی بویله اولور
اگر قوت ایله فیل و طبع و شجاعت ایله شیر ایسک شیری ده یا خطاب
ایچون در که بیله دخی معروف در **ظهیر فاریابی رحمه الله** وی از مشاهیر
جهانست اول جهانک مشهور لرندندر و از افاضل دوران
و دورانک افاضلندندر تمام دیوان او مقبول و مطبوعست انوک
دیوانی تمام مقبول و مطبوع در و اشعار وی بر زبانها مذکور و انوک اشعاری
زبانلر اوزره مذکور در بلطافت و سلاست سخن او هیچ کس

نیست

نیست انوک سوزینک لطافت و سلاستنده هیچ کمسه یوقدر
در ایام دولت اتابک ابوبکر تربیتها یافته است اتابک ابوبکرک
دولتی زماننده تربیت ربولمشدر شبی در مجلس وی این رباعی گفت
بر گیجه ابوبکرک مجلسنده بو رباعی یی ایتدی **رباعی** ای ورد ملائکه
دعای سر تو ای پادشاه که ملائکه وردی سنک سر و بقاک دعاسیدر
زینت زمانه را بجای سر تو سنک سرک یرینه زمانه نک سری یوق
یعنی زمانه سنک امرکه محکوم و منقاد در باد دشمن تو نیام شمشیر تو گفت
سنک دشمنک سنک شمشیرکک نیامی ایتدی سر دل من با قضای سر تو
بنم کوکلمک سری سنک سرکک قضاسی اولسون نیام بونده قین
معناسنه در که ستر ایدلی شمشیر در دل بونده درون معناسنه در بنو بود
تا هزار دینار زر سرخ ابوبکر بیوردی تا هزار زر سرخ دینار در مجلس نثار او
کردند مجلسده اکه نثار و احسان ایلدیلر بر اثر آن این رباعی دیگر در آن حالت
گفت بو بر غیری رباعی یی اول حالتده اول رباعی نک عقبنده ایتدی **رباعی**
شاها ز تو کار ملک و دین با نسقست ای شاه ملک و دینک کاری
سندن اسلوب و انتظام ایله در روز عدل تو جان ظلم و فتنه را
رمقست و سنک عدلکدن ظلم و فتنه نک جانی رمق در مراد ظلم
و فتنه نا یاب اولمشدر دیمک در رمق جانک صوکی در در عهد تو رافضی
و سنی با هم سنک زمانکده رافضی و سنی بری بری ایله کردند موافقت که
بوبکر حقست موافقت ایلدیلر که ابوبکر حقدر بونده ایهام لطیف وار در
واز لطایف اشعار ویست این چند بیت در مثنوی و مثنوی بو برقاچ
بیت انوک اشعاری لطایفندندر **مثنوی** عالی برفراز منبر گفت

بر عالم وعظ ده منبر اوستنده ایتدی کر چون پیدا شود سرای هفت
کر چون مستور سرای یعنی قیامت پیدا اولا ریشهای سفید را ز کناه
کناه دن بیاض ولمش ریش لری بخشد ایزد بر ریشهای سیاه الله تعالی
سیاه ریش لره بغشلر باز ریش سیاه روز امید کر و سیاه ریش
امید کوطا یعنی قیامت کونی باشد اندر پناه ریش سفید سفید
ریشک پناهنده اولور مراد حق تعالی حضرتی آق صقل بو کناه لری قره
صقل بو صالح لره د قره صقل لو کناه کارلری آق صقل لو صالح لره بغشلر
کر کناه لرنی تمام عفو ایلر دیمک ز فرد کی سرخ ریش حاضر بود قزل صقل لو
بر مرد کانده حاضر ایدی دست در ریش زد چو این بشنود چونکه بونی
اشتدی النی صقلنه اوردی کفت ما خود درین شمار نه ایم ایتدی بز
خود بو شمار ده و بو حساب ده دکلز ور دو کیتی هیچ کاره نه ایم اکی جهانده
هیچ ایشده دکلز و برننه یه یرارز و کمال وی در شعر بغایت و شعرده
انوک کمالی بر مرتبه ده در که شعرای متقدم میان وی و انوری که شعرای متقدم
انوک ایله انوری نک اورتاسنده و ترجیح یکی بر دیکری و برنی او برینک
اوزرینه ترجیح اتمکده اختلاف داشته اند اختلاف طوتمش لر در چنانکه
بعضی انجلین کر شعرادن بعضی سی بر سبیل استفسار از بعضی دیکر کفته
اند شعرانک بعضی سندن استفسار طریقی ایله ایتمش لر در **قطعه**
ای آن زمین وقار که بر آسمان فضل ای شول زمین وقارلو که فضل آسمانی
اوزره ماه خجسته منظر و خورشید پیکری خجسته منظر لو و خورشید پیکر لو
ماه سن اما تو عالطافت دن حالی در قومی ز نا قدان سخن کفته ظهیر
سوز قرافلرندن بر قوم ظهیرک سوزنی ترجیح می نهند بر اشعار انوری

انوری نک اشعاری اوزره ترجیح قورلر یعنی ظهیرک اشعاری انوری نک
اشعارندن اعلی در دیرلر قومی دکر برین سخن انکار می کنند شعرادن
بر قوم دخی بو سوزه انکار ایدرلر فی الجمله در محل نزاعند و داوری فی الجمله
اول ایکی طائفه نزاع و خصومت محلنده در ترجیح یک طرف تو
بدیشان نما که هست سن انلره بر طرفک ترجیحنی کوستر زیرا زبر
نکین حکم تو ملک سخن وری سنک حکمک نکینی التنده در سخن
ورلک ملکی هستک معناسی بو مواده قید اولندی نکین یوزک
قاشی ملک سلطنت و امامی هروی در جواب وی کفته است
و امامی هروی اول قطعه نک جوابنده ایتمش در **قطعه** ای سالک
مسالک فکرت درین سؤال ای بو سؤال ده فکرت مسالکنه سلوک
ایدجی معذور نیستی بحقیقت چو بنکری فی الحقیقه معذور دکل سن
چون امعان نظر ایده سن درین سؤال مصراع ثانیه معروف اولور
معنی بویله اولور بو سؤال ده فی الحقیقه معذور دکل سن چونکه امعان
نظر ایده سن تمیز راز بعد تناسب درین دو طور بو ایکی طورده
تناسب بعدندن تمیزه هیچ احتیاج نیست بدین شرح کستری هیچ احتیاج
یوقدر بو شرح کسترلک ایله دو طوردن مراد اول ایکی شاعرک شعری در شرح
کستری آشکارا شرح ایلمک لک درکین سخن است و آن سخن این نور و
آن چراغ زیرا بو سخن و اول سخن در بو نور و اول چراغ در این ماه و آن
ستاره و این خور و آن ذره یعنی بو ماه و اول ستاره در و بو خور و اول
ذره در و دیکری کفته است در جواب همان قطعه و برغیری سی همان
اول قطعه نک جوابنده ایتمش در **قطعه** هر مبتدی که بیهده ترجیح

می خند هر مبتدی که عبث یره ترجیح قور یعنی ترجیح ایلر شعر ظهیر بر سخن
پاک انوری ظهیرک شعری انوری نک پاک سوزی اوزره ماند بدان
گروه که نشناختند باز اول طایفه یه بکزر که فرق وتمییز ایلمدیلر اعجاز
موسوی را از سحر سامری موسی یه منسوب اولان اعجاز ومعجزه یی سامری
نک سحرندن بو قطعه دن معلوم اولور که اول قطعه صاحبی دخی انوری لی
ترجیح اتمشدر که این دن مراد انوری آن دن مراد ظهیر در زیرا قریب
قریبه و بعید بعیده در بعض نسخه ده در جواب همان قطعه یرنه در جواب
این قطعه واقع اولمشدر که این قطعه دن مراد ای سالک مسالک
قطعه سیدر که اندن ظهیرک ترجیحی لازم کلور زیرا هر مبتدی قطعه سنک
صاحبی انوری یی ترجیح اتمشدر شیخ نظامی رحمه الله وی از گنجه
است اول گنجه دندر گنجه بر برکه اسم در و فضایل وکمالات او روشن
واونک فضایل وکمالاتی روشندر احتیاج شرح ندارد شرحه احتیاج
طوتمز وآن قدر لطایف ودقایق واول قدر لطائف ودقایق که در کتاب
پنج گنج کوپنج گنج کتابنده که مراد خمسه سیدر درج کرده است که کس
را میسر نیست درج ایلمشدر که کمسه یه میسر دکلدر بلکه مقدور نوع بشر نی
بلکه نوع بشرک مقدوری دکلدر و بیرون از آن کتاب واول خمسه دن
غیری از وی شعر کم روایت کرده اند اندن شعری از روایت ایلمشلردر
واین غزل از سخنان اوست وبو غزل انونک سوزلرندن در غزل
جو بجو محنت من زان رخ گندم گونست جو بجو بنم محنتم اول گندم
گون رخ دندر که همه شب رخ چون کاهم از آن پرخونست که دوکلی
کیجه بنم صمان کبی صاری یوزم اندن پرخون در مراد جمیع محنتم اول گندم

گون دلبردندر که انونک سببندن دوکلی کیجه قان اغلرم دیمک در جو
ذکری گندم مناسبتی ایله خوب واقع اولمشدر دانه گندم او سنبل
تر دار دبار انونک گندم دانه سی تر وتازه سنبل حاصلنی طوتار
کمترین خوشه او سنبله گردونست انونک کمترین خوشه سی گردونک
سنبله سیدر دانه گندم دن مراد خال دربار بونده حاصل معناسنه در
خوشه باشق سنبله گردون دن مراد فلکده اولان سنبله
برجی در باشق معناسنه در دلبردن مراد باری تعالی اولمق روشندر
که محبوبه تشبیه اتدوکی اعتبار ایله لوازم دن بعض نسنه اتمشدر
من نخوردم بر از و صبرم از و گندم خوردن اندن میوه یدم صبرم اندن
گندم یدی که بهشت درا و چشم رحمی برونست زیرا انونک بهشت
کبی لطیف بابندن بنده نک چشمی طاشره در بر بونده میوه معناسنه در
گندم بغدای در رحمی بابه اصلیه ایله بنده معناسنه در که عاشق مراد
در مراد استعدام ایله اندن بر جزئی نسنه کورمدم لیکن صبر وتسلیم
سببی ایله کلی نسنه حاصل اولدی دیمک در بر ایله جزئیه گندم ایله کلی یه
اشارت ایلر لر بهشت ایله اشعار ایلر که عاشق معشوقنک کندوسنه
ناظر اولمق کرک اسباب واملاکنه ناظر اولمق کرک نته که انبیا واولیا بو
حال اوزره در که اکثر اهل الجنة البله زمره سندن دکللردر از ترا
روی دو زلفش جو جوی مشک خم انونک ایکی زلفی ترازوسندن
چون کفه صاتون الام کندمی خواهم افزون که سخن بو زونت بر گندم
مقداری زیاده استرم زیرا سوزم بو زوندر زلف دن مراد بو نیزه
اسرار الهیه در که اندن بر نفحه نک وصولی ریاضت دن زیاده قدر تک

برجو مقداری مشک

حصولنه سبب اولور من چو گندم شده ام از غم او دل بدو نیم بن گندم
کبی انوک غمندن دل بدو نیم اولمشم یعنی دلم اکی پاره اولمشدر
وین غم او را بیکی جو که نظامی چو نست بو غم اکر بر جو مقداری درکه
نظامی نیجه در یعنی نظامی نیجه دردیو سؤال ایلمز مراد حق تعالی حضرتنک
کمال استغناسنی بیان درکه هزاران هزاران عشاق هلاک اولورلر انک
زره دکل در کمال اسمعیل رحمه الله ویرا خلاق المعانی لقب کرده
اند اکا خلاق المعانی لقب ایلمشلردر از بس معانی دقیق که در اشعار
خود درج کرده است زیاده معانی دقیقدن که کندو اشعارنده درج
ایلمش در وهیچکس از شعرای متقدم و متأخر او متقدم و متأخر شعرادن
هیچ کمسه به آن دست نداده که ویرا دست داده اول قدرت ویرمشلر
که اکا اول ویرمش ونصیب اولمشدر اما مبالغه او در تدقیق معانی اما
تدقیق معانی ده انوک مبالغه سی عبارات ویرا از حد سلاست برون
برده است انوک عباراتنی سلاست حدندن طاشره التمش در
واشعاروی بسیارست و دیوان وی مشهور وانوک اشعاری
بسیار و دیوانی مشهوردر سلیمان ساوجی رحمه الله وی
شاعری فصیح و سخن گذاری بلیغ است اول فصیح بر شاعر و بلیغ بر
بر سخن گوی در در سلاست عبارات و دقت اشارات بی نظیر افتاده
است سلاست عبارات ده و دقت اشارات ده بی نظیر واقع
اولمشدر و در جواب استادان قصاید دارد و استادلرک جوابنده
قصیده لر طوتار بعضی از اصل خوبتر اول قصایدک بعضی سی اصلدن
خوب رک و بعضی فروتر و بعضی سی اشغک و بعضی برابر و بعضی سی

اصله برابر و ویرا معانی خاصه بسیارست وانوک معانی خاصه سی
چوق در و بسیاری از معانی استادان واستادلرک معانی سندن
چوق تخصیص کمال اسمعیل خصوصا کمال اسمعیلک معانی سندن
در اشعار خود ایراد کرده کندو اشعارنده کتورمشدر و چون آن در
صورت خوبتر و اسلوب مرغوبتر واقع شده و چونکه اول معانی
خوب رک صورتده و مرغوب رک اسلوبده واقع اولمشدر
محل طعن و ملامت نیست طعن و ملامت محلی دکل در قطعه
معنی نیک بود شاهد پاکیزه بدن نیک و خوب معنی پاکیزه بدن
شاهد درکه بهر چند در و جامه دکر کون پوشند کر بنیجه دفعه کونا
کون جامه کیورلر کسوت عار بود بارز بس خلعت او انوک صکره
کی خلعتی عار و عیب کسوتی اولور کرنه در خوبیش از بیش افزون پوشند
اکر خوبلق ده بیشتر اولان جامه دن زیاده و خوب جامه کیورمیه لر
هنرست انکه کهن خرقه پشمین ز برش هنر دراول که انوک
اوزرندن کهنه پشمین خرقه یی بدر آرند و در و اطلس واکسون
پوشند چقاره لر و اکا اطلس و اکسون کیوره لر اکسون بر نوع قماش
و ویرا دو کتاب مثنویست وانوک اکی مثنوی کتابی وار در زیکی
جمشید و خورشید بریسی جمشید و خورشید در و دران چندان
تکلف کرده و اول کتابده اول تکلف ایلمش درکه آنرا از چاشنی
بیرون برده که اول کتابی چاشنی و لطافتدن چیقرمش در و دیگر
فراق نامه و بریسی فراق نامه در و آن کتابی بدیع و نظمی لطیفت
و اول عجیب بر کتاب و لطیف بر نظم در و غزلیات وی نیز بسیار

مصنوع و مطبوعت و انوک غزلیاتی دخی زیاده مصنع و مطبوع در اما
جون از چاشنی عشق و محبت اما جون عشق و محبت چاشنی سندن
کر مقصود از غزل آنست که غزل دن مقصود او در خالیست حالی در
طبع ارباب ذوق بدان اقبال نمی نماید ذوق صاحب لرینک طبعی اکا
توجه و میل کوستر ز و از جملهٔ مقطعات ویست این چند بیت و بو بر
قاچ بیت انوک جملهٔ مقطعاتندندر **قطعه** کنار حرص دلا پرجفا تو افی
کرد ای دل سن حرص کنارنی طمع دن یراتمکه قندده قادر اولورسن
تو از طمع که سه حرف میان تهی افتاد کرطمع لفظی میانی بوش اوچ حرف
واقع اولدی تو از طمعک مناسبی مصراع اوله قید اولندی عزیز من در درویشی
و قناعت زن ای نیم عزیزم درویشلک و قناعت قیوسن قاق
یعنی بونلره سعی ایله که خواری ز طمع و عزتست از قناعت زاد زیرا خوارلق
طمعدن و عزت قناعت دن طوغدی و ظاهر اولدی اگر بلنز دیای توانگر ی
سهلت اگر توانگرلک ایاغی طرنه یعنی اگر غناکده سهل و آسان در
سعادت سر درویشی و قناعت باذ درویشلک و قناعت سرنک
سعادتی اولسون **محمد عصار تبریزی رحمه الله** وی صاحب کتاب
مهر و مشتری است اول مهر و مشتری نام کتابنک صاحبی در و در آنجا
لطایف و بدایع بسیار درج کرده است و اول کتابده چوق
لطایف و بدایع درج ایلمش در و این چند بیت ازان کتابست در صفت
بینی معشوق و بو بر قاچ بیت اول کتابدن در معشوق بینی سی صفتنده
و معشوق دن مراد مهر در که شابور نام پادشاهک فرزندی در **مثنوی**
کشیده بر گل نسرین ز بینی گل نسرین اوزره بینی دن بر خط چکلمش

کل نسرین اوزره بینی دن برخط
چکلمش دست قدرت حق بو وجه
دخی خوب در

124

خطی در عین لطف و نازنینی لطف و نازنین لکدن حددن زیاده
مراد زیاده زیبا و لطیف بر خط چکلمش دیمک در خطدن مراد بینی در
ز بینی ده زهی بیانیه مناسبه در بینی بوروندن مناسبه در ید
قدرت ستونی بسته سیمین ید قدرت سیمین بر ستون باغلمش
بزیر آن دو طاق عنبرآگین اول اکی عنبر ایله بر طاقک اوستنده
ستون سیمین دن مرادینه بینی در و دو طاق دن مراد اکی ابرودر
ستون در کی طاق بونده کمر مناسبه در میان جزع و لعل آن گل اندام
اول گل اندامک چشم و لبی اورتاسنده منبت شوشهٔ
از نقرهٔ خام بینی سی خام سیمدن منبت و محکم بر شوشه ایدی جزع
یمن بونجغی در که سواد و بیاض وار در چشمه مشابهتی وار در
جزع دن مراد چشم لعل دن مراد لب در منبت شوشه دن مرادینه بینی در
شوشه سبکه و شیشه که طاوانه قتورلر نقرهٔ خامدن مراد مضروب
اولمامش سیم در گل زنبق و لیکن ناشکفته انوک بینی سی گل زنبق
ایدی و لیکن هنوز آچلمامش فراز یاسمین و لاله خفته اول گل زنبق
یاسمین و لاله اوستنده یاتمش گل زنبق شکوفهٔ زنبق مناسبه در
که بینی مراد در گل مضاف اولمسه مراد گل در زیرا مطلق کماله منصرف در
اگر مضاف اولسه شکوفه معنی سنه اولور گل زنبق گبی که زنبق چچکی و
گل بادام گبی که بادام چچکی مناسبه در و از جملهٔ سخنان ویست این قطعه
و بو قطعه انوک سوزلرینک جمله سندندر که در اثنای آن مثنوی ذکر
کرده است که اول مثنوی نک اثناسنده ذکر ایلمش در **قطعه** مجو عصار
مهر از طبع مردم ای عصار خلقک طبعندن محبت استمه که یوق در

گر گل هرگز ز شورستان نخیزد زیرا شورستاندن هرگز گل بتمیز و
حاصل اولمز وفا از صورت بی معنی خلق خلقلک بی معنی صورتندن
وفا جو از صورت ملائک میگریزد ملائک صورتندن قچدغی گبی قچ مراد
خلق ده محبت و وفا یوق ایدوکن بیاندر **بیت** وفا جوی ز کس ور
سخن نمی شنوی • بهرزه طالب سیمرغ و کیمیا می باش • بغربال فلک
بر فرق اینها بوندرک دیمسی اوزره فلک غربالی ایله قصاج گرد غدارکی
نه بیزد قضا غدارلق و نکزلق غبارندن غیری اکمز اینهادن مراد خلق در
بهر انرا که نیکی بیش خواهی محبت ایله اول کمسه یه که ایلکی و احسانی زیاده
استرسن بکینت هر زمان بدتر ستیزد کین ایله هر زمان سنک ایله
بدتر و زیاده تر خصومت و عناد ایلر چو اشنک ازاکه سازی جای در چشم
اشنک گبی اول کمسه یه که چشمکده یر ایدرسن یعنی زیاده رعایت
و احسان ایدرسن اگر دستش دهد خونت بریزد اگر اکا قدرت
و فرصت میسر اوله قانکی دوکر **شیخ سعدی شیرازی رحمه الله**
نام وی مصلح الدین است (سنک صح) انوک نامی مصلح الدین در بونده تسامح
وار در زیرا اسمی مصطفادر که مصطفا به مصلح الدین دیرلر و هماناکه سعدی
نسبت بنام محمد و حست و بکزرکه محمد و حنک نامنه نسبت سعدی
تخلص اتمشدر وی قدوهٔ متغزلانست اول غزل گوی لرک مقتداسی در
بیش از وی هیچ کس اندن اول اندن زیاده طریق غزل
نورزیده است غزل طریقنه سعی اتمشدر و سخنان وی همه طوایف را
مقبول افتاده و انوک سوزلری جمیع طوایفک مقبولی واقع اولمشدر
یکی از شعرا گفته شعرادن بریسی ایتمش والحق گوهر انصاف سفته و حق

بوده که انصاف گوهرنی دلمشدر **قطعه** در شعر سه کس پیمبرانند شعرده
اوچ کمسه پیغمبرلردر هرچند که لا نبی بعدی هرچند که لا نبی بعدی کلامی
حضرت رسول دن وارد اولمشدر صلی الله علیه وسلم که بندن صکره
صاحب شرع پیغمبر کلمز دیمشلردر اوصاف و قصیده و غزل را فردو
وانوری و سعدی اوصافه فردوسی و قصیده یه انوری و غزله
سعدی مراد بو اوچ شاعر شعرلری اعجاز طبقه سنه ایرشدرلر دیمکدر
بو وجه دخی جایزدر اوصاف ایچون فردوسی و قصیده ایچون انوری
و غزل ایچون سعدی **حافظ شیرازی رحمه الله** اکثر اشعار وی لطیف
و مطبوع است انوک اشعارنک اکثری لطیف و مقبولدر و بعضی
قریب بر حد اعجاز و بعضی شعری اعجاز سرحدنه قریب در غزلیات
وی انوک غزلیاتی نسبت بغزلیات دیگران غیرلرک غزلیاتنه نسبت
در سلاست و روانی حکم قصاید ظهیر دارد سلاستده و روانلقده
ظهیرک قصایدنک حکمن طوتار یعنی سلاستده اکا مشابهدر نسبت
بقصاید دیگران غیرلرک قصایدنه نسبت و سلیقهٔ شعر وی و انوک شعرنک
اسلوب و سلیقه سی نزدیکست بسلیقهٔ شعر نزاری قهستانی نزاری
قهستانی نک شعری سلیقه سینه قریب در قهستان بر یرک اسمی در
اما در شعر نزاری غث و سمین بسیارست اما نزاری نک شعرنده غث
و سمین چوق در یعنی ناهموار در غث لاغر و سمین فربه معناسنه در
بخلاف شعر وی انوک شعری انک خلافی ایله درکه هموار در و چون در اشعار
وی اثر تکلف ظاهر نبود و چونکه انوک اشعارنده تکلف اثری ظاهر اولمدی
که اکثر موضعی تأویله محتاج اولدی وی را لسان الغیب لقب کرده اند

اکا لسان الغیب لقب ایلمش لر در شیخ کمال خجندی رحمه الله
وی در لطافت سخن اول لطافت سخن ده و دقت معانی بر تبه
ایت و دقت معانی ده بر مرتبه ده در که بیش ازان متصور
نیست کاندن زیاده میسر و متصور دکل در اما مبالغه دران اما اول
دقت ده مبالغه شو ویرا از حد سلاست بیرون برده انوک شعرلی
سلاست حدندن طاشره التمش در و از چاشنی عشق و محبت
خالی مانده و عشق و محبت چاشنی سندن خالی قوپمش در مانده بونده
طهادن معناسنه اولان مانده ندن در که مانده نک فاعلی مبالغه
دران دز و در ایراد امثال و مثل کتورمک ده و اختیار بحرهای سبک
وضعیف بحر اختیار اتمک ده با قافیها و ردیفهای غریب عجیب قافیه
رو ردیف لر ایله که سهل و ممتنع نماست که سهل و ممتنع کوروجی
در سهل و ممتنع صنایع شعریه دن بر صنعت در تتبع حسن دهلوی
می کند حسن دهلوی نک اشعارنی تتبع ایلر اما ان قدر معانی لطیف
کر در اشعار ویست اما اول قدر لطیف معانی که انوک اشعارنده در
در اشعار حسن نیست حسنک اشعارنده بو قدر روانکه ویرا دز د حسن
میکویند و اول که اکا دز د حسن دیر لر بنا بر همان تتبع تواند بود یعنی
همان اول تتبع اولمق ممکن در و در بعضی دیوانهای وی این فرد دیده
شده است و انوک دیوانلرینک بعضی سنده بو فرد کورنمش اولمشدر
شعر کس بر سر هیچ رخنه نکرفت و الحمد بیچ هیچ کدک باشنده ط تعدی معلوم
می شود که دز د حسنم معلوم اولور می که حسنک زدی ام و بعض از
عارفان که بصحبت شیخ کمال و حافظ هر دو رسیده بودند و عارفلر دن

بعض که شیخ کمال و حافظک ایکیسی نک بیله صحبتی نه ایرشمش ایدیلر
چنین فرموده اند بو بیله بیورمشلر در که صحبت شیخ به از شعر
وی بود که شیخک مصاحبتی شعرندن یک ایدی و شعر حافظ
به از صحبت او و حافظک شعری مصاحبتندن یک ایدی خسرو
دهلوی رحمه الله در شعر متفنن است شعرده متفنن در ز...
را بکمال رسانیده و جمیعی سنی کماله ایرشدرمش در تتبع خاقانی می کند
خاقانی نک اشعارنی تتبع ایلر هر چند در قصیده بوی نرسید هر چند
قصیده ده اکا ایرشمدی هر چند هر نه قدر که و اکر چه معناسنه
استعمال اولنور اما غزل را از وی درکذرانیده اما غزلنی اندن کچور
مش در غزلهای وی انوک غزللری بواسطه معانی آشنا آشنا
وفهمه قریب اولان معانی سببی ایله که ارباب عشق و محبت که عشق
و محبت صاحبلری نجیب ذوق و وجدان ذوق و وجدان
حسبی ایله آزاد می یابند اول معانی یی ادراک ایدرلر مقبول همه کس
افتاده است دوکلی کسه نک مقبولی دوشمش در خمسه نظامی
را رحمه الله کسی به از وی جواب نداده است نظامی نک خمسه
بر کسه اندن یک جواب ویرمش در و ورای آن و خمسه سندن غیری
مثنویهای دیکر دارد همه مطبوع و مصنوع غیری مثنوی لری وار در
جمیعی مقبول و مصنوع حسن دهلوی رحمه الله وی را در غزل
طریقی خاص است انوک غزل ده بر خاص طریقی وار در در دهلو
هند ده بر معظم شهر که اسم در اکثر قافیهای تنک و ردیفهای غریب و بحرهای
خوش آینده که اصل در شعر خاصه در غزل ملاحظ اینهاست

اختیار کرده است اکثرینک قافیه لر و عجیب ردیف لر و خوش آینده
بحرلر که شعرده خصوصا غزلده اصل ملاحظه بونلردر اختیار ایلمشدر
لاجرم از اجتماع انها اول سببدندر که اجتماعندن شعر ویرا حالتی
حاصل آمده است انوک شعرنه بر حالت حاصل کلمشدر که اگرچه
بحسب بادی نظر اگرچه بادی نظر حسبیله یعنی اول نظرده آسان
می نماید آسان کورنور اما در گفتن دشوارست اما دیمکده مشکلدر
و لهذا اشعار ویرا و اول سببدن انوک اشعارنه سهل ممتنع گفته اند
سهل ممتنع دیمشلردر معاصر خسرو بوده است خسرو دهلوینک
معاصری اولمشدر معاصر بر عصرده جمع اولیجیدر و بایکدیگر صحبت
داشته اند و بری بریله مصاحبت طوتمشلردر و مباسطات
کرده اند و ملاطفه لر ایلمشلردر چنانکه حسن میگوید انجلین که حسن
ایدر قطعه خسرو از راه کرم بپذیرد خسرو کرم طریقیله قبول ایلر
آنچه من بنده حسن میگویم آنی که بن بنده حسن دیرم سخنم چون
سخن خسرو نیست بنم سوزم خسروک سوزی کبی دکلدر سخن
اینست که من میگویم سوز بودر که بن دیرم بونده ایهام لطیف واردر
عماد فقیه رحمه الله و دیگر از شعرا متغزل عماد فقیه است و کرو غزل
کوی شعرادن عماد فقیه در و وی شیخ خانقاه دار بوده است و اول
خانقاه دار شیخ اولمشدر شعر خود را بر همه واردان خانقاه میخوانده
است کندو شعرنی جمیع خانقاهه کلیجیلره اوقورمشدر و استدعاء
اصلاح میکرده و انلردن شعرنک اصلاحنی طلب ایلمشدر و از ینجا
میگویند و بو سببدن ایدرلر که شعر ویرا که انوک شعری شعراء اهالی کرمانست

کرمان اهالیسنک شعری در خواجو رحمه الله وی نیز از کرمانست
اول دخی کرماندندر کرمان اسم شهردر و در تزیین الفاظ و تحسین
عبارات و الفاظ تزیینینه و عبارات تحسیننه جهد بلیغ
دارد مبالغه بر جهد طوتار و لهذا او را نخل بند شعرا میخوانند و بو سببدن
اکا نخل بند شعرا دیورلر ناصر بخاری رحمه الله وی از شعرای ماوراء النهرست
اول ماوراء النهرک شعراسندندر و در اشعار وی چاشنی از تصوف
است و انوک اشعارنده تصوفدن بر چاشنی واردر عصمت
رحمه الله وی از بخاراست اول بخارادندر و وی در غزل تتبع خسرو
میکند و اول غزلده خسروی تتبع ایدر بساطی رحمه الله
وی از سمرقندست اول سمرقندندر و شعر وی خالی از لطافتی نیست
و انوک شعری بر لطافتدن خالی دکلدر اما از فضایل مکتسبه بسیار
عاری بوده است اما کسب و سعی ایله حاصل اولان زیاده عاری و خالی
اولمشدر چنانچه از اشعار وی ظاهرست انجلین که انوک اشعارندن ظاهردر
خیالی رحمه الله شعر وی خالی از حالی نیست انوک شعری بر حالدن
خالی دکلدر و از اشعار ویست این و بو انوک اشعارندندر غزل ای
تیر غمت را دل عشاق نشانه ای جانان که سنک غمک تیرینه دل عشاق
نشانه در که بر آن غمکدن خالی اولمزلر خلقی بتو مشغول و تو غایب ز میانه
وای خلق سکا مشغولدرسن اورتادن غایبسن که جانانکی عرض
ایتمسن خطاب خدایه در بیت یارب بکه شاید گفت این نکته که در عالم
رخساره بکس ننمود آن شاهد هرجایی • که معتکف دیرم و که ساکن مسجد
گاه دیرک معتکفی و گاه مسجدک ساکنی ام یعنی گاهی دیرده معتکفم و گاهی

مسجد ده ساکنم یعنی که ترا می طلبم خانه بخانه یعنی سنی خانه بخانه طلب
ایلرم دیر دن مراد بونده طریقت درخطاب خدایه در مراد قرب
آلهی بی کاهی مرتبهٔ شریعت ده وکاهی پایهٔ حقیقت ده طلب
اندوکن اشعار در مسجد دن مراد مرتبهٔ شریعت در حاجی بره
کعبه و ما طالب دیدار حاجی کعبه یولنده وبز دیداره طالب که اول
زیارت وطواف وسعی ده در وبز مشاهدهٔ جمال آلهی طلبنده ایز
او خانه همی جوید و ما صاحب خانه اول خانهٔ استر وبز صاحب خانهٔ استرز
صاحب خانه دن مراد الله تعالی حضرتی در بیت زایر کوی تو از کعبه
گذشت • سر کوی تو کجا کعبه کجا • مقصود من از کعبه و بتخانه تویی تو
کعبه و بتخانه دن بنم مقصودم سنسن بن سن خطاب خدایه در
باقی بجهالت که فسونست وفسانه سنک جمالک حقیقیچون که هر نه وار ایسه
فسون وفسانه در که اصلا اعتماده لایق دکلدر تقصیر خیالی بامید کرم
نیست خیالینک تقصیری سنک کرمک امیدنه در یعنی که گنه را به ازین
نیست بهانه یعنی که گناهه بوندن ایو بهانه یوق در خطاب خدایه در
اذری رحمه الله اسفراینیست اسفراینلو در که بو بر یرک اسم در
ودر اشعار وی طامات بسیارست وانوک اشعارنده طامات چوق در واز
مطلعهای پسندیدهٔ ویست وانوک مقبول مطلعلرندندر مطلع
باز شب شد چشم من میدان گریه آب زد که وشب اولدی بنم
چشمم کریه میدانه آب اوردی یعنی چشمم وافر کریه ایلدی سیل
اشک آمد شبیخون بر سپاه خواب زد واشک سیلی کلدی خواب
عسکرنه شبیخون ایلدی مراد بسیار کریه سببی ایله چشمدن خواب

کندی دیمک در کاتبی رحمه الله نیشابوریست نیشابورلو در وویرا
معانیٔ خاص بسیارست وانوک معانیٔ خاصی چوق در و
در ادای معانی نیز اسلوبی خاص دارد و معانی اداسنده دخی
کندوسنه مخصوص اسلوبی وار اما شنوی یکدست وهموار
نیست اما انوک شعری یکدست وهموار دکلدر در شتر وکربه افتاده
است شتر وکربه واقع اولمشدر یعنی بر برنه مناسب وموافق دکلدر
که همان شتر وکربه کبی در شتر دوه کربه کدی شاهی رحمه الله سبزه
واری است سبزه وارلو در سبزه وار بر یرک اسم در ودر اشعار
لطیفست وانوک لطیف اشعاری وار در یکدست وهموار بر برنه
مناسب وهموار با عبارات پاکیزه و معانیٔ پر چاشنی پاکیزه عبارات
وپرچاشنی معانی ایله بو بیت انوک اشعارندندر بیت درین صحیفه
نخواندم خط خطا زان رو • که هر چه می نگرم نقش کارخانهٔ اوست •
عارفی رحمه الله هرویست هرولو در هرو بر یرک اسم در که صاحب
کتاب مقاولهٔ کوی وچوکان که کوی وچوکان مقاوله سی کتابنک
صاحبی در مقاوله مباحثه ومخاصمه معناسنه در و آن از نظمهای بر
آمده ویست واول کوی وچوکان انوک بر آمد وبلند نظملرندندر و
این چند بیت وبو برقاچ بیت ازان کتابست اول کتابدندر
در صفت اسب چوکانی چوکانه منسوب اسبک صفتنده مثنوی
چو گوی سپهر کردستی اول اب کویی فلک کبی طوب اولوردی
میدان میدان چو گوی جستی سرعت وچابکلکدن طوب کبی میدان
میدان صچرردی هر بار که در عرق شدی عرق هر بار که اول اسب

عرق غرق اولیدی باران بودی و در میان برق باران اولوردی
واو رتاده برق اولوردی باران دن مراد عرقی در برق دن مراد
نعل ریز بکر بخته آزر از سم او آتش انوک طیناغندن قچمش ایدی
او بخته جرجر از دم او جرجر انوک قویروغندن اصلمش ایدی طیناق
در دم قویرق در جی کرد دیده در بر کوی هر قچنگا اول اب
کوی قتنده یلمش ایدی گرد بر زبر عتش بر کوی انوک بر عتندن
طوبک باشی دونمش ایدی آن لحظه که در بر در رفته اول لحظه کر اول
اب جنگه کتمش ایدی صد باد صبا بکر در رفته یوز باد صبا غباره
کتمش ایدی یعنی غبار اولمش ایدی کر انوک جولانی قتنده محو اولمش
ایدی از کوه چو سیل در گذشته طاغدن سیل کبی کچمش ایدی
کر اصلا عثرت کورمش ایدی و زبحر چو باد بر گذشته و دریادن
باد کبی کچمش ایدی که الم کورمش ایدی **میر نوایی رحمه الله** صاحب
دولتی که زمان ما بوجود او مشرفست شول صاحب دولت که بزم
زمانه انوک وجودی ایله مشرف در هر چند پایه قدر روی هر چند انوک
قدری پایه سی نظر براتب جاه حشمت و قرب پادشاه صاحب
شوکت جاه و حشمت مرتبه لرینه و صاحب شوکت پادشاهک
قربنه نظر و قیاس بمناقب معنوی از فضل و ادب و فضائل موهوب
و مکتسب و مناقب معنوی یه قیاس فضل و ادبدن و موهوب و
مکتسب اولان فضائل دن از فضل و ادب ترکیبی مکتسبه دکین مناقب
معنوی بیان ایچون در که از من بیانیه مناسبه در فضائل موهوبه
کسب ایله اولمیان در فضائل مکتسبه کسب ایله اولان در مناقب هنرلر

مناقص عیبلر مناسبه اولوغی کبی ازان بلندتر است اندن
بلندرک در هر چند پایه قدروی ازان بلندترست تقدیرنده در
کرویرا بجنس شعر تعریف کنند و بجودت نظم توصیف کر آنی حسن
شعر ایله تعریف و جودت نظم ایله توصیف ایلیلر اما چون خاطر شریفش
اما چون انوک خاطر شریفی بواسطه کسب فضیلت تواضع و کسر
نفس تواضع و کسر نفس فضیلتنک کسبی واسطه سی ایله بان فرود
آمده است الکا تنزل اتمشدر که خود را در سلک این طایفه منخرط
گردانیده که کندوسنی بو طائفه نک سلکنه منسلک ایلمشدر دیگر ازرا
غیرلرک حجاب تحاشی تجاسر و وحشت حجابی ازان معنی که ویرا
از طبقه ایشان دارند و از زمره ایشان شمارند مرتفع گشته اول
معنی دن کیم آنی انلرک طبقه سندن طوتارلر و انلرک زمره سندن
عدایده لر مرتفع اولمشدر تقدیر کلام دیگر از حجاب تحاشی مرتفع
گشته در ایشاندن مراد شعرادر اما انصاف آنست اما انصاف اولدر
که هر جا این طایفه باشند وی سر ایشان باشد که هر یرده که بو طائفه اولالر
اول باشلری اولور و هر جا نام این طبقه نویسند نام وی سر دفتر و
هر قنده بو طبقه نک نامنی یازلر انوک نامی سر دفتر اولور چنانکه این
معما باسم شریفش انجلیس که انوک اسم شریفنه اولان بو معما مبنی از این
معنی است بو معنی دن مخبر و معلم در ازین معنی دن مراد سر و سر
دفتر اولمسیدر که بو قطعه دن ظاهر در **معما علی شیر** علی سر الافاضل
سرت دهرا افاضلک سری بر زمان اوزره سر ایلدک واحرزت الفضائل
بالفواضل و فاضللر ایله اولان فضائلی تمام ضبط و حفظ ایلدک

افاضل جمع افضل در سرت باب ثانی دن فعل ماضی مفرد مذکر مخاطب در
اجوزت فعل ماضی مفرد مذکر مخاطب در افعال بابندن که مصدری اجاز
در که محکم و حفظ ایمک معناسنه در و اجاز جوزدن در فضایل جمع
فضیلت در فواضل جمع فاضل در الفضایل لفظا منصوب مفعول
اجوزت در مراد فضایل ده جمیعیسنه غالب سن دیمک در و باسمک
فقت اهل الفضل طرا واسمک ایله اهل فضلک جمیعی اوزره فایق اولدک
لذا صورته فوق الا فاضل بوسببدن نامکی افاضلک اوزرنه تصویر
وتقدیم ایلدم صورته ایله تصحیفنه وفوق الافاضل ایله تنصص عملیله
تعیین اسمه اشارت ایلر فقت فعل ماضی مفرد مذکر مخاطب در فاق یفوق دن
در
کرقال یقول کبی باب اول دندر اهل لفظا منصوب در طرا جمیعا معناسنه
صورت فعل ماضی نفس متکلم وحده در تفعیل بابندن فوق لفظا منصوب
در علی سیردن مراد علی شیر در که افاضل لفظی اوزره مقدم در خطاب
علی شیره در که نوایی مراد در رسرت واجوزت فعل ماضی نفس متکلم وحده
اولمق محله تمام ملایم دکل در زیرا باسمک ده کاف خطاب نوعا منع دن
خالی دکل در اما جوازه منع یوق در زیرا بو وجه دخی جایز در که معنی بویله
اولور افاضلک سیری اوزره بر زمان سیر ایلدم و فاضلر ایله اولان
فضایلی تمام ضبط و محکم ایلدم وجه اوله کوره که مراد خطاب در فواضل
جمع فاضل اولوب فاضل فضله معناسنه اولمق جایز در که معنی بویله
اولور فضایلی تمام ضبط ایلدک فضلهلر ایله یعنی زیاده لر ایله که حصولدن
برون نسنه قالمش در فاضل فضله معناسنه صاحب کتابک بو بیتندن رو
شن در **بیت** زابجد فاضل ماند از استاد رنگ آمیز او • یک سفالی

لاجوردا این گنبد نیلوفرست • وجون گوهر نامش وجون
انوک نامی گوهری بزرکتر از انست اندن اولورک در که نخل
از نظم که نظم دن مر محل صدف آن تواند بود انوک نامی گوهرینه
دن
صدف اولمغه امکان اولا و هر مقام از شعر شرف تواند یافت و شعر
هر مقام انوک نامنک شرفنی بولمغه قادر اوله تخلص اشعارش انوک
اشعارنک تخلصی بالجمله اول نسنه ایله که ازین معمای دیگر مفهوم می
گردد بو غیری معمادن مفهوم اولور نام زد گشته جفت و ملنمش در بالجمله
نامزد گشته تقدیر بنده در **معمای نوایی** کنه نامش در تخلصها نیابد
هیچ کس مخلص لرده هیچ که انوک نامنک حقیقتنی بولمز بر لب
بند کان از وی نوایی دان و بس بوهیچ لرک لبی اوزره اندن انجق بر نوا
بل اریر نوا بر نیجه معنی ایچون واقع اولمش بونده آواز معناسنه
روشن در فارسی ده تخلصی فانی در ترکی ده نوایی در که مخلص لرده
نامندن نشان ظاهر دکل در یا بنده کانک لبی حرف می در لب کنار
معناسنه در نوایی لفظی یاء وحدت اوزره او ایچی نوایی اولوردان
امر حاضر در و بس و او ایله بجسب الاستعمال فقط معناسنه در و اگرچه
ویرا و اگرچه الکا بجسب قوت طبیعت و سعت قابلیت قوت
طبیعت و سعت قابلیت حسبی ایله هر دو نوع شعر ترکی و فارسی میسر
است هر اکی در لو شعر ترکی و فارسی میسر در اما میل طبع وی بترکی
از فارسی بیشتر اما انوک طبعینک میلی فارسی دن ترکی یه زیاده رک در
و غزلیات وی بان زبان وزبان ترکی ایله انوک غزل لری از ده هزار
زیادت خواهد بود اون بیکدن زیاده اولیسر در و مثنویات که در

مقابلهٔ خمسهٔ نظامی وقوع یافته وشول مثنویات کم خمسهٔ نظامی نینک مقابله
سنده وقوع بولمش در بیسی هزار بیت نزدیک اوتوز بیک بیته قریب در
وهمانا که وشونده معلوم اولور که بان زبان به ازوی وبیش ازوی وبیش
ازوی کسی شعر نگفته است اول زبانله اندن خوب وانون اول واندن
زیاده برکسه شعر ایتمامش در وگوهر نظم نه سفته ونظم گوهرنی دلمامش در واز جملهٔ
اشعار فارسی ویت وانوک فارسی اشعارینک جمله سندن در
قصیدهٔ که در جواب قصیدهٔ خسرو دهلوی نینک قصیده سینک جوابنده
که مسما بدریای ابرارست که دریای ابرار ایله مسمی در واقع شده واقع
اولمش در ومشتملست بر بسیار از معانیٔ دقیق وخیالات لطیفه واول
قصیده معانیٔ دقیقه دن وخیالات لطیفه دن چوق نسنه اوزره مشتمل در
ومطلعش اینست واول قصیده نینک مطلعی بو در **مطلع** آتشین لعلی که
تاج خسروان از زیورست شول آتشین رنگلو لعل که پادشاه لرک تاجینک
زیب وزیوری در اخگری بهر خیال خام پختن درخورست حقیقتده اول
لعل اندرک باشنده اولان خام خیالی پشورمک دن اوتوری بر اخگر در
اخگر کوز در پختن بونده پشمک معناسنه در تمکن درکه معنی بو بله اولور
اندرک باشنده اولان خام خیالک پشمه سندن اوتوری بر اخگر در
واین رباعی را وبو رباعی یی در تهنیت قدوم بعضی اینده کان از سفر حجاز
حجاز سفرندن کلیجی لرک بعضیسنک قدومی تهنیه سنده در رقعهٔ نوشته
بود بر کاغذ پاره سنه یازمش ایدی مؤلف کتاب کعبه دن کلدوکی وقت
تهنیت ایچون دیدوکی رباعیدر **رباعیه** انصاف بده ای فلک مینا
فام ای مرجه رنکلو فلک انصاف ویر یعنی انصاف ایله تا زین دو کدام

[illegible]

[illegible]

خوبتر گرد خرام که بو ایکی سندن قنغیسی خوبرک صالندی خورشید
جهان تاب نواز جانب صبح صبح جانبندن سنک جهانی روشن
ایدیجی خورشیدکمی یا ماه جهان گرد من از جانب شام یا شام
جانبندن بنم جهانی دور ایدیجی ماهم می واین رباعیٔ دیگر را در رقعهٔ
دیگر نبشته بود وبو غیری رباعی یی بر غیری کاغذ پاره سنه یازمش
ایدی **رباعیه** گر در دیرم بگفت وگوبت باشم اگر دیرده اولام
سنک گفت وگویکله اولورم ور در حرمم بجست وجویت باشم اگر حرمده
اولام سنک جست وجویکله اولورم ور در وقت حضور روبرویت باشم
حضور وقتنده ویانکده سکا متوجه وناظر اولورم در غیبت نیز
دل بسویت باشم غیبتده وحاضر دکل ایکن دلم سنک جانبکه اولورم یعنی
قلبم ایله سکا متوجه اولورم **روضهٔ هشتم** سکزنجی روضه در حکایت
چند از زبان احوال بی زبانان بی زبانلرک زبان حاللرندن بر قاچ حکایت
بیاننده در بی زبانان دن مراد گویا اولمینلر در که خردمندان ونکته دانان
امثال آن وضع کرده اند که خردمندلر ونکته دانلر انوک امثالنی وضع ایلمشلر در
تا بجهت غرابت وندرت تا غرابت وندرتی ایله طبیعت بران اقبال نماید
طبیعت اکا اقبال وتوجه گوستره وبروی فهم حکم ومصالح بگشاید وانوک
اوزره حکم ومصالحی فهم اتمک قپولرین آچه حکم جمع حکمت در مصالح
جمع مصلحت در **قطعه** آن ندیدی که خرده دان بنگر آنی آی گورمدیکی که
خرده دان شکر ایله داروی تلخ را کند شیرین آجی داروی شیرین ایلر
تا بان حیله از تن رنجور تا اول حیله وظرافت ایله رنجورک تننده ن
بر در نج ومحنت دیرین قدیمی رنج ومحنتی ازاله ایده خرده دان

در

ومون مراد کعبه شریفه در منه

ابواب جع

اقبال یونده توجه معنی سنه در منه

بخور رنجلو معنی سنه در منه

دن مراد طبیب در دارو دن مراد علاج ایچون اولان نسنه در حکایت
روباهی با گرگی دم مصادقت میزد بر دلکو بر قورد ایله مصادقت و
موانست دمنی اوردی وقدم موافقت می نهاد و موافقت و
مرافقت قدمنی قودی بایکدیکر بباغی بگذشتند ایکیسی معًا بر باغه
اوغردیلر در استوار بود ودیوارها پر خار ایدی قپوسی محکم ودیوار
لری پر خار ایدی گرد آن بگردیدند اول باغک اطرافنی دولندیلر تا
بسوراخی رسیدند تا بر سوراخه ایرشدیلر بر روباه فراخ وبر گرگ
تنگ روباهه گنگ قورده دار روباه آسان در آمد وگرگ بزحمت
فراوان روباه آسان وگرگ وافر زحمتله ایچرو گردی انگورهای گوناگون
دیدند گوناگون اوزم گوردلر ومیوه های رنگارنگ یافتند ورنگارنک
میوه لر بولدیلر روباه زیرک بود روباه زیرک ایدی حال بیرون رفتن را
ملاحظه کرد طشره گیتمک حالنی ملاحظه ایلدی وگرگ غافل چندانکه توانست
بخورد وغافل قورد اول قدر که قادر ایدی یدی بو وجه دخی جایز در
وگرگ غافل ایدی بو وجه اوزره گرگ مضاف اولمز وبود مقدر اولور
ناگاه باغبان آگاه شد ناگاه باغبان آگاه اولدی چوب دستی برداشت
بر دسته چوب قلدردی وروی بدیشان نهاد وانلره توجه ایلدی
روباه باریک میان انجه بللو دلکو زود زسوراخ بجست دلوکدن فوری
طاشره یه صچرادی وگرگ بزرگ شکم وبیوک قرنلو قورد در آنجا محکم شد
اول سوراخده محکم اولدی طاشره یه چقمغه قادر اولمدی باغبان بوی
رسید باغبان اکا ایرشدی وچوب دستی کشید وبر دسته چوب
چکدی چندان بزدش قورد اول قدر اوردی که نه مرده ونه زنده

ده

پوست دریده وبیتم کنده که نه مرده ونه زنده بوستی یرتلمش وموی
قوپمش از سوراخ بیرون رفت سوراخدن طاشره گیتدی قطعه زورمندی
مکن ای خواجه بزر زر ومال سببی ایله ای کشی کیسه زورمندلک وظلم ایلیه که آخر
کار زبون خواهی رفت زیرا عاقبت زبون وعاجز گیتسک گرک
فربهت کرده بسی نعمت وناز نعمت ونازیسی زیاده فربه ایلمش زان
بیندیش که چون خواهی رفت اندن فکر ایله که نیجه گیتسک گرک باچنین
جثه ندانم که چه سان بو نظلین فربه جثه ایله بلمزم بدر مرگ بدرون خواهی
رفت مرگ قپوسنک ایچنه نه وجهله گیتسک گرک چه سانک معناسی بو مصراعه
قید اولنندی حکایت گزدمی زهر مضرت در نیش وتیر خباثت در کیش
برعقوب مضرت زهری نیشنده وخباثت تیری کیشنده نیش صوقیجی
گیش ترکش ع بیت سفر کردن قصد ایلدی بلب آب بلهنا ورسید
برابنلو آبک کنارنه ایرشدی خشک فرو ماند خشک ومتحیر قلدی نه پای گذشتن
ونه رای بازگشتن نه اول آبی گچمکه پای وقدرتی ونه گیرو دونمکه رای و
ارادتی وار ایدی سنک پشتی آن معنی را ازوی مشاهده کرد بر قبلو بغه
اول معنی یی عقوبدن مشاهده ایلدی بروی ترحم نمود اکا ترحم ایلدی برپشت
خودش سوار ساخت آنی کندو ارقه سنه بندردی وخود را در آب انداخت
واورادن کندوسنی آبه اتدی آشناکنان روی بجانب دیگر نهاد یوزه رک
آبک دیگر جانبنه توجه ایلدی در ان اثنا آوازی بگوشش رسید اول اثناده انک
کوشنه بر آواز ایرشدی که کژدم چیزی بر پشتش میزند که عقوب انوک ارقه سنه
برنسنه اورر سؤال کرد که این چه آوازست سنک پشت عقوبه سؤال ایلدی
که بو نه آواز در جواب داد که این آواز نیش منست عقوب جواب ویردی که

بونم بشمک واز بدر که برپشت تو میزنم که ای سنک آرقه او ورم هرچند
میدانم که برانجا کارکر نمی آید اکرچه بلورم که اثر ایدیجی کلمز اما خاصیت خود
نمی توانم کذاشت اما کند و عادت و خاصیتمی ترک اتمکه قادر دکلم سنک
پشت کفت هیچ به ازان نیست سنک پشت ایتدی هیچ اندن یک یوقدر که این
بدسرشت را از خوی زشت برهانم که بو بدسرشتی قبیح خویدن خلاص ایدم
و نیکوسرشتان را از آسیب وی ایمن کردانم و نیکوسرشتلری انوک
ضررندن ایمن ایدم باب فرو رفت سنک پشت صویه طالدی ویرا
موج دربود آنی موج قپدی و بجای برد که کویا هرکز نبود و بریره التدی
که کویا هرکز اولمدی **قطعه** هر عوانی که درین بزمکه شر و فساد هر بر ظالم
که بو شر و فساد بزم کهنده بزم شراب مجلسی بزمکه بزم یری که بونده
مراد دنیادر تار صد حیله چو خط از و ساز دهند هر خطده اندن یوز
حیله تاری ساز پیدا ایدر تار ساز قیلی درکه ساز مناسبتی ایله خوب
واقع اولمشدر به ازان نیست که در موج فنا غوطه خورد اندن یک یوقدر
که فنا موجنده غوطه یه یعنی هلاک اوله تا وی از خلق خود و خلق زوی
باز رهند تا اول ظالم کند و خویندن و خلق اندن خلاص بولهلر غوطه خورد
یه معناسنه در **حکایت** موشی چند سال بر موشش برنج پل دردکان
خواجه بقال از نقلهای خشک و میوه های تر مالامال بسر می برد خشک نقل
کردن و ترمیوه کردن بر بر خواجه بقالک دکاننده باشه التدی و ازان
نعمتهای تر و خشک میخورد و اول تر و خشک نعمت کردن یدی خواجه
بقال اثرا میدید و اغماض میکرد خواجه بقال آنی کوردی و اغماض ایلردی
و از مکافات وی اعراض می نمود و اکه مکافات و جزا اتمکدن اعراض

کوستردی تا روزی تا برکون بحکم آنکه کفته اند اول سبب ایله که ایتمشلردر
بیت سفله دون را چو کردد معده سیر دون سفله نک چونکه معده سی ییر
و شکمی پر اوله بر هزاران شور و شر کردد دلیر بجه بیک شور و شر اوزره
دلیر و مقدم اولور حرصش برآن داشت حرص اول موشی اول فکر
اوزره طوتدی که همیان خواجه را ببرید که خواجه نک کیسه سنی کسدی و
سرخ و سفید هرچه بود بخانه خود کشید و دینار و درم هرنه کر وار ایدی
کند و یواسنه چکدی چون خواجه بوقت حاجت چونکه خواجه حاجت وقتنده
دست بهمیان برد الینی کیسه یه صوقدی چون کیسه مفلسانش تهی یافت
و چون معده کرسنکان خالی اول همیانی مفلسلرک کیسه سی کبی تهی و
آجلرک معده سی کبی خالی بولدی دانست که آن کار موش است بلدی که
اول قباحت موشک ایشی در کربه وار کمین کرد کربه کبی پصو ایلدی و ببر
بکرفت و موشی طوتدی و رشته دراز در پای وی بست و انوک ایاغنه
براوزن ایپلک بغلدی و بکذاشت و قودی تا بسوراخ خود درون رفت
تا کند و سوراخنک ایچنه کتدی و باندازه رشته و رشته مقداری ایله غور
آن بدانست انوک غوری طاتینی بلدی و آن سوراخ بکند و اول سوراخی
قزدی تا بخانه وی رسید تا موشک یواسنه ایرشدی خانه دید چون
دکانچه صرافان صراف لر دکانچه سی کبی بر خانه کوردی سرخ و سفید برهم
ریخته سرخ و سفید بری بری اوزره دوکلمش و دینار و درم باهم آمیخته
و دینار و درم بری بری ایله قرشمش حق خود را تصرف نمود کند و حقنی تصرف
کوستردی یعنی اورادن الوب حفظ ایلدی و موش را بیرون آورد و موشی
طشره یه کتوردی و کربه یه تسلیم ایلدی تا جزای خود دید آنچه دید تا کندو

جزاسنی کوردی آنی که کوردی و مکافات خود کشید آنچه کشید و کرد
مکافاتنی چکدی آنی که چکدی **قطعه** گر شور و شری هست جو بیابان
جهان راست اگر پر غوغا و بلا وار ایسه جهان جو بیابان در جوتم دل
قانع کز هم شور و شری رست جوتم و مسرور در قانعک کوکلی که هر بر
شور و شردن خلاص بولدی درع قناعت همه روح آمد و راحت
قناعت عندنده کوکلی نعمت و راحت کلدی یعنی ع قناعت ده
دوکلی حضور و ذوق وار در روح رانک فتحه سی ایله نعمت معناسنه در
در حوص فزونیت اگر دردسری هست حوص زیاده لکنده در اگر
بر دردسر وار ایسه **حکایت** روباهی بر سر راهی ایستاده بود بر روباه
بر سر راهده دورمش ایدی و چشم مراقبت بر چپ و راست نهاده
مراقبت و انتظار چشمنی چپ و راسته قومش ایدی چپ صول
راست صاغ مراد اطرافه نظر ایده و ب دورردی دیمک در
ناگاه از دور سیاهی پیدا شد ناگاه ایراقدن بر سیاه نسنه ظاهر اولدی
چون نزدیک آمد چونکه اول سیاه یقین کلدی دید که یکی درنده گرگ
باسگی بزرگ کوردی که بر برتجی قورد بر بیوک کلب ایله بر صورت
یاران صادق و دوستان موافق صادق یارلر و موافق دوستلر
صورتی اوزره همراه می آیند همراه کلورلر نه او را ازین تو هم فریبی نه اکه
بوندن بر حیله و فریب توهمی وار و نه این را از و دغدغهٔ اسبی و نه
بوکا اندن بر خر اضطرابی وار او را دن مراد گرگ در ازین دن مراد
کلب در این را دن مراد کلب در ازودن مراد گرگ در روباه
پیش دوید و سلام کرد روباه انلرک اوکنه یلدی و سلام ایلدی

یعنی سکردی و سلام ویردی و وظیفهٔ احترام بجای آورد و احترام
و تعظیم وظیفه سنی برینه کتوردی و گفت الحمد لله که کین دیرین
بمهر تازه بدل شده است و ایتدی الحمد لله که اسکی کین تازه
محبته تبدیل اولمش در و دشمنیٔ قدیم بدوستیٔ جدید معوض
گشته و قدیم دشمنلک جدید دوستلوغه معوض اولمشدر
یعنی دشمنلک کتمش دوستلق کلمش در معوض اسم مفعول در
عوض لنمش معناسنه اما منجواهم که بدانم اما استرم که بلم که سبب
این جمعیت چیست که بو جمعیته سبب ندر و باعث این امنیت
کیست و بو ایمنلکه باعث کیم در سگ گفت سبب این جمعیت
دشمنیٔ شبانست سک ایتدی بو جمعیته سبب چوبانک دشمنلکدر
اما دشمنی گرگ و شبان مستغنی از بیانست اما گرگ ایله چوبانک
دشمنلکی بیاندن مستغنی در و سبب دشمنیٔ من با وی آنکه و بنم
چوبان ایله دشمنلکمه سبب اولدر که دی روز دونکی کون این گرگ
که امروز بو کورگک بو کون مراد دولت و رفاقت اوست داده است
با که انوک موافقتی دولتی میسر اولمشدر بر رمهٔ ما حمله کرد و یک بره بربود
بزم سوریمزه حمله ایلدی و بر قوزی قبدی من چنانکه عادت من بود
بن انجلین که بنم عادتم ایدی در قفای وی بدویدم انوک اردنجه
یلدم تا آن بره را از وی بستانم تا اول بره یی اندن الام اما بوی
نرسیدم اما اکا ایرشمدم چون باز آمدم چونکه کرو کلدم شبان چوب
بر من کشید چوبان بنم اوزرمه چوب چکدی ذبی چه جبی مرا رنجانید
و بر سبب بنی انجتدی من نیز از و رابطهٔ دوستی بگسستم بن

دخی اندن دوستلق رابطه سنی قطع ایلدم **قطعه** بدشمن دوست
شوزان سان که هرگز دشمن ایله انجلین دوست اول که هرگز
بتیغ دشمنی نخراشدت پوست دشمنلک تیغی ایله سنک پوستکی
طرملمیه یعنی انزن سکا خراش رسیدیه مکن با دوست چندان
دشمنی ساز دوست ایله اول قدر دشمنلک ساز وار تکاب
ایله که بار غم تو با دشمن شود دوست که سنک زغمکه دشمنک
ایله دوست اولا **حکایت** روباهی را گفتند بر روباهه ایتدیلر
که هیچ توانی که هیچ قادر میسن که صد دینار بستانی که یوز
دینار الاسن و پیغامی بسگان ده رسانی و کوپک کلب لرنه
برخبر ایرشدره سن گفت والله مزدی فراوانست ایتدی
والله بو بر وافر مزددر اما درین معامله خطر جانست اما بو معامله
ده جان خطری وار در **قطعه** از سفله نیل مکرمت امید داشتن سفله
دن کرمه واصل اولمغی امید دوتمق کشتی بموج لجهٔ عمان فکندنست
کشتی بی عمان لجه سنک موجنه بر قمق در مراد سفله دن حصول کرم
میسر دکل ایدوکن بیان در لجه دریک عمان بحر و ملق نیل تونک
فتحه سی ایله ایرشمک معناسنه در پیش عدو زبون شدن
از میل مال و جاه عدو قتنده مال و جاه میلندن زبون و حقیر اولمق
بنه خودرا بورطهٔ خطر جان فکندنست کندوسنی جان خطری کردا
براقمق در **حکایت** شتری در صحرا چرا می کرد بر شتر صحراده او
تلردی و از خار و خاشاک آن صحرا غذا می خورد و اول صحرانک خار و
خاشاکندن غذا ایردی بخار رسید بر دکن فدانه ایرشدی

چون

135

چون زلف خوبان درهم خوبلرک زلفی کبی بوکلم و چون روی
محبوبان تازه و خرم و محبوبلرک یوزی کبی تازه و خرم گردن
آز دراز کرد شتر حرص بوینی اوزاتدی تا از آن بهره گیرد تا اول
خاربنک دن بر نصیب دوته دید که در میان آن افعی حلقه کرده
کوردی که اول خارک اورتاسنده بر افعی حلقه اولمش و سر را بادم فراهم
آورده و باشنی قویروغی ایله بر یره کتورمش باز پس گشت
اندن فراغت ایدوب ارد ینه دوندی و از آرزوی بگذاشت
وانوک آرزوسندن فراغت ایلدی خاربن پنداشت خاربن
ظن ایلدی که احتراز او از زخم سنان ویست که شترک احترازی
انوک سنانی زخمندندر سنان اصل سکونک دمورید ر
که خاری اکه تشبیه اتمش در و اجتناب وی از تیزی دندان ویست
وانوک اجتنابی انوک دندانینک کسکین لکندندر وی اولدن
مراد شتر در وی ثانی دن مراد خار در شتر از آن دریافت شتر خار
بنک اول ظننی فهم ایلدی گفت که بیم من ازین مهمان پوشیده
است شتر خاربنه ایتدی که بنم خوفم بو پنهان مهماندندر زنه
از میزبان آشکارا شکار میزباندن دکل در مهماندن مراد بونده
افعی در میزبان قونقجی که بونده مراد خاربن در زوترس من از زخم
دندان مارست و بنم خوفم مارک دندانی زخمندندر نه از زخم
پیکان خارک پیکانی زخمندن دکل در پیکان دمرن اکرنه هول
مهمان بودی اگر مهمان هولی و خوفی اولمیدی میزبان را یک
لقمه کردمی میزبانی بر لقمه ایلردم **قطعه** گر از لئیم بترسد کریم نیست

وی صح

عجب اگر کریم لئیم دن خوف ایده عجب دگل در ز خبث نفس
نه از پشم و استخوان ترسد نفسنک خباثتندن خوف ایلر پشم و
استخواننده ن خوف ایلمز پشم یوکی در که بونده صاحب وصقل
مراد در کریم لئیمک خبث نفسندن خوف ایلر صورت و شکلندن
خوف ایلمز دیمک در کسی که پا ننهد در میان خاکستر شول کمسه که
کل ایچینه ایاغنی قومز متوق زست که از آتش نهان ترسد متوقدر
که مستور اولان آتشدن خوف ایلر خاکستردن خوف ایلمز حکایت
سگی از جوع طعمه بر کلب بر طعمدن اوتری بر دردروازهٔ شهر ایستاده
بود شهر صوقاغنک قپوسی اوزره دورمش ایدی دید که قرص نان
گردان گردان کوردی که بر قرص نان دونه دونه از شهر بیرون
آمد شهردن طشره کلدی و روی بصحرا نهاد و یوزنی صحرایه
قودی سگ در دنبال او روان شد کلب انک اردنجه روان اولدی
و آواز داد که ای قوت تن و قوت روان و چاغردی که ای تنک
قوتی و روحک قوتی و آرزوی دل و آرام جان و دلک آرزوسی
و جانک آرامی ع بیت کجا کردهٔ قند ع بیت ایلمش سن
و روی کجا آوردهٔ و کیمه توجه ایلمش سن گفت در بیابان قرص
ایتدی بو بیابانده با جمعی از سرهنگان گرگان و پلنگان گرگلر
و پلنگلر سرهنگلرندن بر طائفه ایله آشنایی دارم آشنالق
طوتارم احرام زیارت ایشان بستهام انلرک زیارتی احرامنی
بغلمشم سگ گفت مرا ترسان کلب قرصه ایتدی بنی قورقتمه
اگر بکام نهنگ و دهن شیر در روی من در قفای توام اگر تمساحک

طمغه

طمغه وار سلانک اغزنه کیده سن بن سنک قفاکده ایم اصلا
سندن جدا اولمزم قطعه آنم که بعمر خویش هرگز او لم که کندو عمرمده
هرگز خالی نشدم ز آرزویت سنک آرزوکدن خالی اولمدم گر
گرد همه جهان بگردی اگر جهانک جمیع اطرافنی دور ایده سن
ساکن نشوم ز جست و جویت سنک جست و جویکدن ساکن
و فارغ اولمزم قطعه آنان که جز بنان نبود زنده جان شان انلر که
ناندن غیری ایله انلرک جانی زنده اولمز دارند رو بخدمت دونان
برای نان نان ایچون ادانینک خدمتنه یوز دوتارلر روزبون اولورلر
گر فی المثل ز دست خسان صد قفا خورند فرضا اگر خسلرالندن
قفالر نه یوز سیله یه لر همچون سگند گرسنه اند رقفای نان نان آردنجه
انلر گرسنه کلب گبی همچون سگ گرسنه اند تقدیرنده در حکایت
پنج با یک راگفتند بنگچه ایتدیلر چرا بشکل کج بیکران افتادی
نیچون کج بیکر و شکلنه دوشدک و پای در میدان کج روی نهادی
و کج رولک میدانینه ایاق قودک گفت از مار تجربه برداشتم ایتدی
ماردن تجربه حاصل ایلدم که با آن راستی و راست روی گر اول
راستلق و راست رولک ایله همیشه از سنگ جفا سر کوفته
است دایم جفا سنکندن باشی دوکلمش در یا از زخم ستم
دم بریده یا ظلم زخمندن قویروغی کسلمش در قطعه هر جا پری
بصورت خود گرد آشکار هر پری که بر کند و صورتی ایله آشکار
اوله او را چو جان کشند در آغوش خویش تنگ آنی جان گبی کندو
در آغوش سینه تنگ و محکم جکرلرینی محبت لرندن یک قوچلر

هر جانبه شکل راست بر آید بشکل مار هر برده که پري مار شکلنده
راست شکل ایله ظاهر اوله سنکین دلان ز دور زنندش چوب
و سنک سنکین دل لر آني ایراق دن چوب و سنک ایله اوررلر

حکایت غوکی از جفت خویش جدا مانده بر قور بغه کند وجفتندن ن
جدا قلمش و محنت بي جفتي اش بر کنار دریا نشانده و جفت سز
لک محنتي اني دریا کنارنده اوتورتمش یعني جفت سز لکدن
دریا کنارینه کلمش هر سو نظري مي انداخت هر جانبه بر نظر
آتردي و خاطر غم دیده خود را و کندو نک غم کورمش خاطري
از غم بي جفتي جفت سز لک غمندن مي برداخت تسلي ایلر دي
ناکاه اکثر دن **مثنوي** ماهي دید در میانه آب آب ایچنده بر
ماهي کوردي همچو آب روان روان بشتاب آب روان کبي سرعت
ایله کدجي ایدي یا چو متواضعي از سبیکه سیم یا سیم پاره سندن
بر متواضع کبي ایدي اطلس سطح آب از و بد و نیم سطح آب اطلسي
اندن ایکي پاره سطح آبي اطلسه تشبیه اتمشدر یا چو ایمن هلالي از کم
و کاست با خود کم و کاست دن ایمن و عاري بر هلال کبي
متمایل بجنبش از چپ و راست چپ و راست دن جنبش
و حرکته میل ایدجي مراد نقصان و زیاده دن مبرا بر هلال کبي ایدي
دیمک در چون غوک وي را بدید چون اني کوردي خاطرش بصحبت
او کشید انوک مصاحبتنه خاطري چکدي و میل ایلدي قصه بي
جفتي خویش را در میان آورد کندو نک جفت سز لق قصه سن
اورتایه کتوردي و از وي طلب مصاحبت کرد و ماهیدن ن

مصاحبت طلب ایلدي ماهي کفت مصاحبت را مناسبت
در بایست است ماهي ایتدي مصاحبته مناسبت کرکدر و
مصاحبت نامناسب صحبت را نا فایست و نا مناسب
مصاحب مصاحبته لایق دکل در مرا با تو چه مناسبت است بنم
سنکله نه مناسبتم وار در مرا جا در قعر دریا بنم یرم دریا دیبنده
و ترا منزل در کنار ساحل و سنک یرک و منزلک ساحل کنارنده
مرا دهان خاموش بنم دهانم خاموش در و ترا زبان پر از
خروش و سنک زبانک فغاندن پر در دهان و زبان مضاف
اولمق روشندر ترا قبح لقا سیر بلا سکا زشت صورتک بلا
سیري در هر که شکل ترا بیند هر کم شکلکي کوره نخواهد که با تو نشیند
استمز که سنک ایله اوتوره و مرا حسن منظر سرمایه خوف و خطر
و بکا خوب صورتم خوف و خطر سرمایه سیدر هر که بجمال من دیده
بر افروزد هر کمکه بنم جمالمه نظر ایده چشم طمع در وصال من دوزد بنم
وصالمه طمع چشمني دکر و بني شکار اتمکه قصد ایلر مرغان آسمان در
هواي منند آسمانک مرغلري بنم محبتم ده در و وحوش صحرا در
سوداي من و صحرانک وحشي لري بنم سودامده در صیادان کاه چون
دام صیاد در کاه دام کبي دام دن مراد بونده آغ در در جست چون
شست و کاه اولته کبي از بار آرزوي من با پشت خمیده بنم آرزوم
یوکندن بو کلمش ارقه ایله در شست اولته در این کفت و راه قعر
دریا برداشت ماهي بوني دیدي و دریا قعرنک یولني دوتدي و
غوک را بر ساحل تنها بکذاشت و غوکي ساحل ده تنها قودي

قطعه باکسی منشین که نبود با تو در گوهر یکی شول کمسه ایله اوتورمه که
گوهر واصلده سنک ایله برادلمیه رشتهٔ پیوند صحبت اتحاد گوهرست
صحبت اتصالنک رشته سی اصل برلکی در گوهر اصل وذات معناسنه
استعمال اولنور جنس را با جنس و با ناجنس اگر گیری قیاس
جنسنی جنس ایله وناجنس ایله اگر قیاس طوته سن این بیابان اب
وروغن وان چو شیر و شکرست بو آب وروغن گبی درکه هرگز
اختلاط وامتزاج میسر دکل درواو شیر وشکر گبی درکه کمال مرتبه ده
بری بری ایله ممتزج لردر اینده مراد جنس وناجنس در آندن مراد
جنس وناجنس در شیر سوت حکایت کبوتر را گفتند کبوتره ایتدیلر
چونست که دو بچه بیش نیاری نیچه در وسبب در که ایکی یوری دن
زیاده گتورمزسن وچون مرغ خانگی بر بیشتر ازان قدرت
نداری وطاوق گبی اندن زیاده رک طوتمازسن گفت بچهٔ کبوتر
غذا از حوصلهٔ مادر می خورد ایتدی کبوترک یوریسی غذایی مادرنک
حوصله سندن بر حوصله قورصق وجوزهٔ مرغ خانگی از هر مزبلهٔ
در رهگذر ومرغ خانگی نک یوریسی یولده اولان هر بر مزبله دن
بر جوزه پلیچ از یک حوصله غذای دو بچه بیش نتواند داد بر حوصله دن
ایکی بچه دن زیاده یه غذا ویرمک ممکن دکل در واز نیم مزبله در
زوی ونیم مزبله دن رزق قپوسنی بر هزار جوزه توان گشاد
بیک جوزه اچمق ممکن در قطعه خواهی که شوی حلال روزی
استر ایسک که حلال روزی اولاسن یعنی سکا حلال رزق
حاصل اوله همی نه مکن عیال بسیار بسیار عیالی همخانه ایلمه مراد بسیار

عیالک حصولنه سعی ایلمه دیمک در ذالی که درین سراچهٔ تنگ بلورسن
که بو تنگ سراچه ده که مراد عالم در حاصل نشود حلال بسیار چوق
حلال حاصل اولمز زیرا اکثری حرام در حکایت گنجشکی خانهٔ هو
زوی خود را باز پرداخت بر سرچه کندونک ارشایله انتقال اتمش
خانه سین تهی وترک ایلدی و در فرجهٔ آشیان لکلکی خانه ساخت
وبر لقلقک آشیانی ارالغنده یواده زدی باوی گفتند سرچه یه
ایتدیلر تراچه مناسبت با جثهٔ بدین حقیری سکا نه مناسبت بو
حقیرلق ایله بر جثه ایله با جانوری بدان بزرگی اول بیوک لک ایله بر جانوره
همسایه باشی همسایه اولسن وخود را باوی وکندوکی انوک ایله
در محل اقامت وامنزل استقامت همسایه داری اقامت محلنده
واستقامت منزلنده همسایه وبرابر طوته سن گفت من نیز این
قدر دانم سرچه ایتدی بن دخی بو قدر بلورم اما بدانسته خود عمل
نتوانم اتا گنده ومعلومم ایله عمل اتمگه قادر دکلم عمل اتممکه سبب بود که
در همسایگی من یکی مارست بنم قوکشیلغمده بر مار واردر که
چو هر سال بچگان بر آورم وبخون جگر بپرورم که چون هر یل یوریلر
حاصل ایدم وخون جگر ایله بسلیم ناگاه بر خانهٔ من تازد ناگاه بنم
یوامه سکردر وبچگان مرا قوت خود سازد وبنم یاوریلرمی کندونه
قوت ایلر وامسال از وی گریخته ام وبو یل اندن قچمشم ودر دامن
دولت این بزرگ آویخته ام وبو بزرگک دولتی دامننی محکم دوتمشم
امیدمی دارم که داد من از وی بستاند امیددوتارم که بنم دادمی اندن
اله وچنانکه هر سال واجلین که هر یل بچگان مرا قوت خود گردانیده است

بنم بچه لروی کندوسنه قوت ایلمش در امسال ویرا بو بیل آنی
قوت بچکان خود کرداند کندو بچه لرنه قوت ایده **قطعه**
چو روباه درمیشهٔ شیر باشد چون که دلکو ارسلان اولدیغی میشه ده
اولا زید ایمن از زخم چنگال کرکان قوردلرک پنجه سی زخمندن
ایمن واسوده دربلور زبیدا دخردان امان یابد انکس
خردلرو سفله لرک ظلمندن امان وخلاص بولور اول کمسه که کیرد
وطن در جوار بزرکان که اولورک جوارو قرنبده وطن طوته **حکایت**
سکی را کفتند سبب چیست هر کلبه ایتدیلر سبب نه در که در خانهٔ که باشی
که هر برخانه ده که اوله سن کدا اکر دآن نتواند کشت کدا انک اطرافنه کشت
ودور اتمکه قادر اولماز و بر سر هر آستانهٔ که حسبی و هر آستانه نک
باشی اوزره که باته سن از انجا نتواند کذشت اورادن کذر ومرور
اتمکه قادر اولماز کفت من از حرص وطمع دورم ایتدی بن حرص
وطمع دن ایراغم و بو بنی طمع وقناعت مشهور وطمع سزلق وقناعت
ایله مشهورم از خوانی بلب نانی قانعم بر سفره دن بردلم نانله
قناعت ایدجی یم واز بریانی بخشک استخوانی خرسند و هر بریاندن
بر قورو استخوانه راضیم اما کدا اسیرهٔ حرص وطمعست اما کدا
حرص وطمعک مغلوبی وزبونی در و مدعی جوع ومنکر شبع واجلق
دعوی ایدجی وطوقلغه انکار ایدجی در نان یک هفته اش در انبان
انک انباننده بر هفته یه دکن کفایت ایدر نان وار در زبانش در
طلب نان کشبه جنبان و انک زبانی بر کیجه لک نان طلبنده
دپرنجی در که سؤال ایدر غدای ده روزه اش درشت وعصای

دریوزه اش درشت انک اون کونلک غداسی رقه سنده و
دریوزه عصاسی انک النده در دریوزه دلنک قناعت از حرص و
طمع دورست قناعت حرص وطمع دن بعید در و قانع از حریص
طامع نفور و قانع طمع کار حریص دن زیاده نفرت ایدجی در **قطعه**
در هر دلی که عز قناعت نهاد پای هر بر دلده که قناعت عزتی آیق
قودی از هر چه بود حرص وطمع را ببست دست جمیع سنه دن حرص
وطمعک الینی بغلدی مراد عزّ من قنع حسبنجه هر کم قناعته واصل
اولدی حرص وطمع دن خلاص بولدی دیمک در هر جا که عرض کرد
قناعت متاع خویش هر برده که قناعت کندو متاعنی عرض ایلدی
بازار حرص ومعرکهٔ آز را شکست حرصک بازارنی وازک
معرکه و جمعیتنی پریشان ومنهزم ایلدی آز حرص معناسنه در
حکایت روباه بچهٔ با مادر خود کفت بر دلکو یاوروسی کندو
مادرینه ایتدی مرا حیلهٔ بیاموز باکه بر حیله تعلیم ایله که چون
بکشاکش سک درمانم که چون کلبک هجوم وکشاکشندن عاجز
وزبون قالم خود را از و برهانم کندومی اندن خلاص ایدیم کفت
ان حیلهٔ فراوانست روباه کندو بچه سنه ایتدی اول حیله فرا
وان در اما بهترین همه آنست اما جمیعی سنک یکرکی اولدر که
در خانهٔ خود نشینی که کندو خانکده او توره سن نه او ترا
بیند ونه تو او را بینی نه او سنی کوره ونه سن آنی کوره سن **قطعه**
چو با تو خصم شود سفلهٔ نه از خرد ست چون که بر سفله سکا خصم اوله
عقل دن دکل در که در خصومت بمکر و حیله ساز کنی که انک

هوشمنده مکر وحیله دوزه سن هزار حیله توان ساخت ور همه آن به
بیک حیله دوزمک ممکن در وجمیعی سندن اول یک که هم ز صلح وهم
از جنکش احتراز کنی که هم انک صلحندن وهم جنکندن احتراز ایده سن
حکایت سرخ زنبور بر مکس عسل زور آورد بر انشک آروسی بر
بال آریسی او زره زور وهجوم کتوردی تاوی را طعمهٔ خود سازد
تا آنی کندوسنه طعمه ایده بزاری در آمد بال اریسی فغانه کلدی
که با وجود این همه شهد وعسل که بود وکلی شهد وعسلک وجودی ایله
مرا چه قدر ومحل بنم نه قدر واعتبارم وار که انزا بکذاری وبمن
رغبت آری که انی قویه سن وبا که میل کتوره سن زنبور کفت
زنبور سرخ ایتدی اکران شهدست تو شهد را کانی اکر اول
شهد ایسه سن شهدک کانی سن واکران عسلست تو سر چشمهٔ انی
واکر اول عسل ایسه سن انک سرچشمه سی سن قطعه ای خوش آن مرد
حقیقت که ز پیغام وسلام ای خوش اول حقیقته وصول بولمش
مرد که خبر وسلامدن رو بتابد بسوی مائدهٔ وصل رود یوزنی
چویره وصل مائده سی جانبنه کده اصل چون روی نماید ز پس پردهٔ
فرع چون که اصل فرع پرده سی اردندن یوز کوستره فرع را باز
کذارد بر اصل رود فرعی ترک ایده اصل طرفنه کده سر بو نده
طرف معناسنه در مثنوینک بو بیتنده هم بیت عاشقی کز زین
سرو کز زان سرست عاقبت مارا بدان سر دبرست حکایت
موری را دیدند بزور مندی کمر بسته بر موری کوردیلر زور مندلکه
کمر بغلمش وملخی زاده برابر خود برداشته واون کندو برابری

بر ملخی قلدرمش ملخ جکر که بتعجب کفتند این مورا به بینید تعجب ایله
ایتدیلر بو موری کوروکز که با این ناتوانی کر بو ضعیفلغی ایله باری
با این کرانی به چون می کشد بو اغرلق ایله بر یوکی نیجه چکر مور چون
این بشنید مور چون که بونی اشتدی بخندید وکفت کولدی
وایتدی مردان بار را بنیروی همت وبازوی حمیت کشند
مردلر یوکی همت قوتی ایله وغیرت بازوسی ایله چکرلر همة
الرجال تقلع الجبال نه بقوت تن وضخامت بدن تن قوتی
ایله وبدن ایریکی ایله چکمز ضخامت جسامت معناسنه در بیوکی
ایرلک قطعه باری که آسمان وزمین سر کشد ازان شول یوک که
آسمان وزمین اندن اعراض ایدر واکه تحمل ایلمز مشکل توان
بیاوری جسم وجان کشید ممکن دکل در انی جسم وجانک معاونتی
ایله چکمک بیت آسمان بار امانت نتوانست کشید • قرعهٔ کار
بنام من دیوانه زدند • همت قوی کن از مدد مردان عشق عشق
مردانک مددندن همتکی قوی ایله کان بار را بقوت همت توان
کشید زیرا اول یوکی همت قوتی ایله چکمک ممکن در بار دن
مراد امانت در که آنی انساندن غیری بر مخلوق قبول ایلمدی اهل
شرع قتنده امانتدن مراد تکالیف شرعیه در ارباب طریقت قتنده
عشق در اما شیخ عطار قتنده عشق الهی ایله اولان درد ونامراد
لق در که منطق الطیرک بو بیتنده روشن وظاهر در بیت
قدسیان را عشق هست ودرد نیست • درد را جز آدمی درخورد نیست
امانتدن مراد عشق اولدیغی تقدیرجه ملکلر دخی امانتی قبول اتمش

اولورلر مع ذلك ابله دكل در بلكه شيخ عطارك قولى ايله انلرك
قولى مابيننده تطبيق بودر كه انلرك قتنده دخى عشقدن مراد
درد در زيرا ثمرهٔ عشق درد و نامرادلق در نته كه جامينك بو بيتنده
روشن در **بيت** غرض از عشق توام چاشنئ درد وغمست
ورنه زير فلك اسباب تنعم چه كمست **حكايت** اشترى مهار در
پاى كشان در صحراى چريد بر اشتر يوللرنى اياغنده سورييوب
صحراده اوتلاردى موشى بوى رسيد بر موش كه ابرشدى ويرابى
خداوند ديد اى صاحبسز كوردى حرصش بران داشت حرص
موشى اول فكره اوزره طوتدى كه مهارش كرفت وبخانهٔ خود روان شد
كه انك يوللرنى طوتدى وكندو يواسنه روان اولدى شتر نيز
شتر دخى از انجا كه فطرت او مفطور بر انقيادست اول سببدن كه
انك خلقتى انقيادا اوزره مخلوق در وجبلتى او مجبول بر عدم مخالفت
وعناد وانك جبلتى عدم مخالفت وعدم عناد اوزره مجبول دركه
اصلا مخالفت وعنادى يوق در با او موافقت كرد موشه موافقت
ايلدى چون بخانهٔ وى رسيد شتر چون كه موشنك خانه سنه ايرشدى
سوراخى ديد بغايت تنك غايت ايله دار بر سوراخ كوردى كفت
اى محال انديش شتر موشه ايدى اى محال فكر ايدجى اين چه
بود كه كردى بونه ايدى كه ايلدك خانهٔ تو چنين خرد سنك خانك
بويله خرد و طار و جثهٔ من چنين بزرك و بنم تنم بويله بيوك نه
خانهٔ تو ازين بزركتر تواند شد نه سنك خانك بوندن بيورك
اولمق ممكن در و نه جثهٔ من ازين كوچكتر و نه بنم تنم بوندن

کوچکرک

كوچكرك اولمق ممكن در ميان من وتو صحبت چون در كيرد بنم ايله
سنك اورتاكده صحبت نجه قرار طوتار ومجالست چون صورت
بندد ومجالست نجه متصور اولور **قطعه** چون روى راه
اجل زين سان كه مى بينم ترا اجل طريقنه نجه كيدرسن ونه تدارك
ايلرسن بونك كبى دن كه سنى كورورم در قفا از بار حرص واز
اشتر بارها قفاك ده حرص وآز يوكندن دوه يوكلرى وار
مراد بو قدر وافر حرص وآز ايله سكا موت ايرشورسه حالك نجه
اولور ديمك در بار هاى خويش را چيزى سبك كردان كه
نيست كندو يوكلرك بر مقدار تخفيف ايله زيرا تنكناى كوررا
كنجائى اين بارها قبر تنك سنه بو يوكلرى صيغمق يوقدر بنسنك معناسى
بو مصراعه قيد اولنه **حكايت** ميشى از جوى بجست بر ديش جوى دن جوكلر
جوى دن مراد بونده آرق در دنبهٔ وى بالا افتاد انك قويرغى يوقارى
قالقدى بز بخنديد كه عورت ترا ديدم بز كلدى وايدى سنك ادب يرى
كوردم ميش وى باز پس كرد ميش بونى ارد نه ايلدى وايدى
كه اى انصافسز من سالها عورت ترا برهنه ديدم بن نيجه يللر سنك ادب
يروكى عريان كوردم وهركز بخنديدم وابدا تكلم ايلمدم وطعن تو نيشنديدم
وسنا طعن اتملى بكنلدم تو پس از عمرى كس بر عمردن صكره كه يكبار **مثنوى**
چون لئيمى با هزاران عيب و عار نجه بيك عيب و
عار ايله روز و شب بر خلق عالم اشكار روز و شب عالم خلقنه
اشكار و معلوم بر لئيم چون كه بيند اندك عيبى از صاحب كرم صاحب
كرمدن براز اجق عيب كوره بر نيارد جز بطعن و لعن دم طعن و

لعن دن غیری ایله نفسنی یوقاری کتورمز مراد کندو سنده اولان
هزاران عیب وقباحتی کورمز صاحب کرم دن بر عیب کورسه
لعنت وطعن ایتمکه شروع ایلردیمکدر چون لئیمی ترکیبی بنده معروف
اولدیغندن اوتری اول محله قید اولندی ان بعیب این شود
یکسر زبان اول بونک عیبنه تمام زبان اولور که متصل بر عیبنی
زباننده ن کیدرمز وین بذکران بنالاید دهان وبوانک
ذکری ایله دهانی بولشدرمز مراد انک عیبنی زبانه بلکه خاطره به
کتورمزدیمکدر آن دن مراد لئیم در این دن مراد کریم در **حکایت**
کاوی بر کله خود سالار بود بر کاو کندو کله سی اوزره سالار ایدی
ودرمیان کاوان بقوت سرو نامدار و کاولر اورتاسنده
سر وقوتی ایله نامدار ایدی کله کاف عجمی نک فتحه سی ایله سوریدر
سالار اولودر سرو بوینوزدر چون کرک بر ایشان زور آوردی
چونکه کرک انلر کاوزرنه زور کتوردی وحمله ایلدی آفت وی
بزخم سر وازیشان دور کردی کرکک ضررینی اندن بوینوز حیله
دور ودفع ایلردی ناکاه دست حادثه بروی شکست آورد
ناکاه حادثه الی انک اوزرنه شکست کتوردی وسروی ویرا
آفتی رسید وانک سرونه آفت ایرشدی بعد ازان چون کرک را
بدیدی اندن صکره چونکه کرکی کوریدی در پناه دیکر کاوان
خزیدی غیری کاولرک پناهنه صغنوردی سبب انرا ازو سوال کردند
انک سببنی اندن سؤال ایلدیلر در جواب کفت اول سوالک جوابنده
ایتدی **قطعه** زان روز که از سروی خود ماندم فرد اول

کوندن بر و که کندو سرومدن فرد وجدا قالدم شد معرکهٔ
دلاوری بر من سرد دلاورلک معرکه سی بنم اوزرمه سرد اولدیکه
جنکدن حظ ایتمز اولدم دیرین مثلی هست که در روز نبرد
اسکی بر مثل وار در که جنک کوننده ضربت بود از حربه ودعوی
از مرد اورمق حربه دن ودعوی مرددن در ضرب مثل بو مصراعدر
حکایت اشتری و درازکوشی همراه می رفتند بر اشتر
وبر خر بله کیدرلردی بو وجه دخی جانبر در کتدیلر بکناد جویی بزرک
رسیدند بر بیوک ارمق کنارنه ایرشدیلر اول شتر در آمد آب
اینجنه اول شتر کیردی چون میان جوی رسید چونکه جوینک
اورتاسنه ایرشدی آب تا شکم وی درآمد صوانک قرننه چقدی
درازکوش را آواز داد خره چاغردی که درآی که آب اینجنه
کل آب تا شکم بیش نیست آب قرنمدن زیاده دکل در
درازکوش کفت درازکوش ایتدی راست میکویی راست دیرسن
اما از شکم تو تا شکم من تفاوت اما سنک شکمکدن بنم شکمیمه دکین
تفاوت وفرق واردر ابی که بشکم تو نزدیک کشت بر آب که سنک
شکمکه قریب اولدی از پشت من بخواهد کذشت بنم باشمدن
کچسه کرکدر **قطعه** ای برادر از تو بهتر هیچکس نشناسدت
ای برادر سنی سندن یکرک هیچ کمسه اکلمز از انچه هستی یک سر مو
خویش را افزون منه اندن که وارسن یعنی اولدوغک مرتبه دن
کندوکه بر موی اوجی زیاده قومه کر فزون از قدر تو بستایدت
تا بجزدی اکر بر جاهل مقدارکدن زیاده مدح ایده قدر خود

بشناس و یا از حد خود بیرون منه کندو مقدارکی اکله کندو
حدکدن طشره وزیاده آیق قومه رحم الله امرأً عرف قدره ولم
یتعد طوره **حکایت** طاووسی وزاغی در صحن باغی فراهم رسیدند
بر طاوس و بر زاغ بر باغ صحننده بری برینه قریب ایرشدیلر یعنی جمع
اولدیلر وعیب وهنر یکدیگر را دیدند وبری برینک عیب وهنرینه
نظر ایتدیلر طاوس با زاغ گفت طاوس زاغه ایتدی این موزهٔ
سرخ که در پای تست بو قرمزی ادک که سنک ایاغکده در لایق
اطلس زرکش ودیبای منقش منست بنم زرکش اطلسمه ومنقش
دیبامه لایق در همانا که بگذر که آن وقت که از شب تاریک عدم بنور
روشن وجود می آمده ایم اول وقت که عدمک تاریک شبندن و
جودک روشن روزنه گلمشیز تاریک مظلم معناسنه در در پوشیدن
موزه غلط کرده ام موزه‌یی گیمکده غلط وخطا ایلمشم من موزهٔ
گیمک سیاه ترا پوشیده بن سنک سیاه صغری موزه‌کی گیمشم
وتو موزهٔ ادیم سرخ مرا وسن بنم قرمزی سختیان موزه‌می گیمشسن
موزه ادک معناسنه در زاغ گفت زاغ ایتدی زاغدن مراد بورده
وایاغی قزل قرغه در حال بر خلاف اینست حال بونک خلافی
اوزره در اگر خطایی رفته است اگر بر خطا واقع اولمش ایسه
در پوششهای دیگر رفته است غیری پوششلرده واقع
اولمشدر باقی خلعتهای تو مناسب موزهٔ منست سنک باقی
خلعتلرک بنم موزه‌مه مناسب در غالبا دران خواب آلودگی
غالبا اول الوده لک وعدم خوابنده تو سر از گریبان من برزدهٔ

ومن از گریبان تو سن بنم گریبانمدن باشن چقرمشسن وبن
سنک گریبانکدن باشن چقرمشم دران نزدیکی اول یقین یرده
کشفی سر بجیب مراقبت فرو برده بود بر قیلوبغه باشنی مراقبه
یقه‌سنه التمش ایدی وآن مجادله ومقاوله رامی شنود واول
مباحثه ومصاحبتی استماع ایلدی سر برآورد که ای یاران عزیز
ودوستان صاحب تمیز باشنی قالدردی وایتدی ای عزیز یارلر
وصاحب تمیز دوستلر این مجادلهای بی حاصل را بگذارید بو بی
حاصل وعبث مجادله‌لری ترک ایلکوز وازین مقاولهٔ بلاطائل
دست بدارید وبو بی فائده مقاوله‌دن فراغت ایلکوز خدای
تعالی همه چیز را بیک کس نداده الله تعالی جمیع نسنه‌یی بر کمسه‌یه
ویرمامش در وزمام همه مرادات در کف یک کس ننهاده وجمیع مرادا
تلارنی بر کمسنه‌نک الندده قومامش در هیچ کس نیست که ویرا خاصهٔ
نداده که دیگرا ازان داده است هیچ کمسه یوقدر که خدای تعالی
اکه بر خاصه ویرمامش که انی غیرلره ویرمامش در یعنی اول خاصه
اکه مخصوص دکل در غیرلره دخی ویرلمش در و در وی خاصیتی
ننهاده که در دیگران ننهاده وانده بر خاصیت قومامش
که انی غیرلرده قومامش در یعنی اول خاصیت اکه مخصوص دکلدر
بلکه غیرلرده دخی وار در هر کس را بداده خود خرسند باید بود
وبیافتهٔ خود خشنود هر کمسه کندو داده سیله قانع وکندو
یافته سی ایله راضی اولمق گرک داده ویرلمش یافته بولنمش معناسنه در
قطعه بردن حسد از حال کسان طور خرد نیست کمسه‌لرک

حالندن حسد ایتمک عقلک اوسلوبی دکلدر یعنی عاقله حسد
معقول دکلدر زنهار که از طور خرد دور نباشی زنهار که طور
خرددن دور اولمیه سن از خلق طمع هیچ مایهٔ رنجست خلقدن
نسنه امید ایلمک حسد کبی رنجک اصلی در مراد طمع وحسد درد و المه و
محنت وغمه سبب اید وکن بیان در بکسل طمع از خلق که رنجور نباشی
خلقدن طمعی قطع ایله که رنجور اولمیه سن یعنی محنت و درد و غم کورمیه سن
حکایت روباهی بچنگ کفتاری کرفتار شد بر دلکو بر سرتلانک
پنجه سنه کرفتار اولدی دندان طمع در وی محکم کرد طمع دشنی
اکه محکم ایلدی روباه فریاد برآورد روباه بویله دیو فریاد قوپاردی
کهای شیر بیشه زورمندی که ای زورمندلک بیشه سنک ارسلانی
وای پلنک قلهٔ سربلندی وای سربلندلک قله سنک قپلانی
بر عجز شکستکی من ببخشای بنم عجز و شکسته لکمه اوزره ترحم ایله
وشکال این اشکال و بو اشکال شکالنی از پای جهان پایمای
من بکشای بنم جهانی سیر ایدجی ایاغمدن جوز شکال کوستنک
من مشتی پشم واستخوانم بن برآوج پشم واستخوانم از خوردن من
چه خیزد بنی ییمکدن نه حاصل اولور و در آزردن من که آویزد
و بنی رنجیده ایتمکه کم مباشرت ایلر هر چند ازین کونه سخن راند
هر نه قدر که بونک کبی دن سوز سویلدی در وی نکرفت سرتلانه
تأثیر ایلمدی کفت یاد دارحقی که مرا برتست روباه سرتلانه
ایتدی تذکر ایله شول حقی که بنم سنک اوزرکده در از من آرزوی
مباشرت کردی بندن مباشرت ارزوسنی ایلدک آرزوی ترا

برآوردم سنک آرزوکی حاصل ایلدم و چند بار متعاقب با تو مباشرت کردم
و بچه کره بربری اردنجه سکا مباشرت ایلدم کفتار چون این کفتار شنیع
بشنید سرتلان چونکه بو قبیح و نامعقول سوزی اشتدی کفتار کاف
عربینک فتحه سی ایله سرتلان معناسنه در در آتش غیرت وی بجوشید
انک غیرتی آتشی جوش ایلدی بکشاد که این چه سخن بیهوده است
که تو میکویی سرتلان اغزنی آچدی که ایده بو نه عبث و ناشایسته
سوزدر که سن درسن و این واقعه کی وکجا بوده است و بو واقعه
قچان و قنده اولمش در از وی دهان کشادن همان بود اندن
دهانی آچمق همان اولدی و از روباه روی درکریز نهادن همان
وروباه دن یوزنی فراره قومق همان اولدی مراد کفتار دهانی
کشاده اتدکی دم روباه فوری فرار اید و بخلاص بولدی دیمکدر
قطعه بقول خوش چو یابی ز چنک خصم رهایی خصمک الندن
لطیف سوز ایله چونکه خلاصلق بولمیه سن بدان بود که زبان را
بنا خوشی بکشایی اول یکدر که زبانکی دشنام و نامعقوللق ایله
آچه سن چو قفل خانه باهستکی کشاده نکردد چونکه خانه نک
قفلی لطف و آهسته لک ایله آچلمیه بی شکستنش آن به که سوی
سنک کرایی انی صمقدن اوتری اول یککه سنک جانبنه میل
ایده سن یعنی سنک ایله شکست ایلیه سن **حکایت** شغالی
خروسی را در خواب سحر بکرفت بر شغال بر خروسی سحر اویقوسنده
دوتدی شغال عربی ده دلکو فارسیده چقال معناسنه در فریاد
برداشت که مونس بیدارانم خروس فریاد ایلدی که بن بیدارلرک

مونسی ام و مؤذنی شب زنده داران وشبی احیا ایدیجیلرک مؤذنی ام
از کشتن من بپرهیز بنی قتل ایلمکدن پرهیز وحذر ایله وخون مرا
بتیغ تعدی مریز وظلم تیغی ایله بنم خونمی دوکمه **بیت** چرا بی موجبی
بامن ستیزی اصلا سبب یوق ایکن نیچون بنمله ستیز وخصومت ایلرسن
که خواهی بی گنه خونم بریزی که گناهسز خونمی دوکمک استرسن
شغال گفت شغال ایتدی من در کشتن تو بن سنک قتلکده
چنان یک جهت نیستم انجلیین یک جهت دکلم که بهیچ وجه ازان باز
ایستم که هیچ وجهله اندن کرو طورم یعنی بر وجهیله هیچ سنک قتلکدن
فراغت اتمم خاطر خود را از اختیار بپرداختم کندو خاطرمی اختیاردن
خالی ایلدم و ترا درین صورت مخیر ساختم وسنی بو صورتده مخیر ایلدم
اگر خواهی بیک ضربت جان ترا بستانم اگر استرسک بر ضرب ایله
سنک جانکی الم واگر خواهی لقمه ترا طعمهٔ خود گردانم واگر استرسک
لقمه لقمه سنی کندومه طعمه ایدم **قطعه** جز بتدبیر خرد از سر خود
دفع مکن عقل تدبیرندن غیری ایله کندو باشکدن دفع ومنع
ایلمه با تو شریری اگر شور وشری گیر دبیش برشریر اگر
سنکله بر شور وشری اوکنه طوته بتضرع مبر راه خلاصی
که بان خلاصلق بولنه تضرع ونیاز ایله گیتمه زیرا که تضرع ایله ازبدشش
گر گذرانی بتری گیر دبیش اول شریری برنامعقولدن فراغت
اتدرهسن بردن نامعقوللکی اوکنه دوتر واکه مباشرت
ایلمراد بودر که اداتی واشرایه تضرع ونیاز مفید اولمز بلکه
خلاصک اچون تدبیر عقل ایله تدارک لازم **خاتمه** در دل چنان می گذشت

و در خاطر چنان می گذشت قلبمه انجلیین خطور ایلدی وخاطره
انجلیین عبور اتدی که این نامه بر نودی باخر نینجامد که بو نامه تیزلک
آخره ایرشمیه وخامه در طی مقاصد ان حالیا از جنبش نیار آمد
وخامه اول نامه نک مقاصدنک طیو سلوکنده حرکتدن شندی
آسوده اولمیه بلکه بوندن زیاده حرکت وجنبش ایده اما چون آیینهٔ
طبع گوینده زنگ ملالت گرفت اما چونکه سویلیجینک طبیعی آیینه سی
ملال پاسنی طوتدی یعنی طبعه ملال ایرشدی وبصیقل صدق
رغبت شنونده صقالت نپذیرفت واستماع ایدیجینک صدق
رغبتی صیقلی ایله صقالت قبول ایلمدی یعنی مصقول اولمدی صقالت
صیقللنمق مراد استماع ایدیجیلرک صدق ایله رغبت ومیلی ظهور
بولدوغندن اوتری قلبمه عارض اولوب بوندن زیاده یه اقدام
ایلمدم دیمک در بدین قدر اقتصار افتاد بلکه بو قدر ایله اقتصار
واقع اولدی اقتصار قلیل اللفظ وقلیل المعنی در اختصار قلیل اللفظ
وکثیر المعنی در **قطعه** بسط کن جامیا بساط سخن ای جامی سوز
بساطنی بسط ایله یعنی سوز سویله که ازان خوبتر بساطی نیست
زیرا اندن خوب ولطیف رک بر بساط یوقدر لیک خامش
نشین ودم درکش اما خاموش اوتور ونفسک چک طبع را گر
دران نشاطی نیست اگر سوزده طبعک بر نشاطی یوق ایسه
نیست کافی نشاط طبع تو نیز سنک طبعک نشاطی دخی کافی دکل
اگر از سامع انبساطی نیست اگر سامعدن بر انبساط ورغبت
یوق ایسه من کثر کلامه کثر ملاله وهر چه از مقولهٔ نظم گذشته

ونظم معقولسندن اهرنه کمیش درو بناظمی منسوب نکشته وبر ناظمه منسوب اولمش در ناظم دن مراد شاعر در زادهٔ طبع محرّر این رساله است بو رسالهٔ تحریر ایدیجینک زادهٔ طبعی در و نتیجهٔ فکر مقرّر این مقاله و بو مقالهٔ تقریر ایدیجی نک فکری در که غیری دن المیش در **بیت** کهن خرقهٔ خویش پیراستن • به از جامهٔ عاریت خواستن • **رباعیه** جامی هر جا که نامهٔ انشا آراست جامی هر یرده که انشا نامه سنی زینت ایلدی یعنی هر بار که بر نسنه انشا و تألیف ایدوب ظهوره کتوردی از گفتهٔ کس بعاریت هیچ نخواست کمسه نک سوزیدن عاریت ایله هیچ نسنه استمدی بعض نسخه ده هر جا یرنه هر چند واقع اولمش در انرا که زصنع خود دکان پر کالاست اول کمسه نک که کندو صنعندن دکان متاع ایله پر در دلالیٔ کالای کسانش نه سزاست کمسه لرک متاعنک دلاللکی لایق دکل در امید داری بمکارم اخلاق مطالعه کنندکان معالعه ایدیجی لرک مکارم اخلاقنه امیدلولکم اخلاق جمع خلق در مکارم جمع کرم در خلاف قیاس اوزره بینک معناسنه حاصل معنی بودر که مطالعه ایدیجیلرک ایو خویلرینه اعتماده امیدوارلکم انکه اولدر که چون بر خللی مطلع شوند چون بر خلل و نقصان اوزره مطلع اوله لر بدامن عفو و اغماز بپوشند عفو و اغماز دامنی ایله ستر ایده لر و در افشای ان بزبان عیب و اعتراض نکوشند و عیب و اعتراض زبانی ایله انک افشاسنه سعی اتمیه لر **قطعه** چون به بینی ز آشنا عیبی چون که اشنادن بر عیب کوره سن کر به

بیکانکان

نیکانکان نکویی به اکرایی بیگانه لره سویلیه سن یک در زانکه درکیش آخر اندیشان زیرا عاقبت فکر ایدیجیلرک مذهبنده عیب پوشی ز عیب جویی به عیب پوشلک عیب جوی لکدن یکدر زیرا حق تعالی ستار العیوب در **بیت** یقین بشنو ازمن که روز پسین نه بیند بد مردم نیک بین • **قطعه** تک و پوی خامه درین طرفه نامه بو طرفه نامه دن خامه نک تک و پویی که جامی بدو کرد طبع ازمایی که جامی اول نامه ایله طبع ازمایی لق ایلدی طرفه نامه دن مراد بو کتاب در که بونک ایله ازمایش طبع اتمش در تک و پوی یلوب یوریمک طرفه عجیب معناسنه در بو قتی شد آخر که تاریخ هجرت شول وقت اخر و تمام اولدی که هجرت تاریخی هجرت دن مراد حبیب اکرم حضرتی علیه السلام کعبهٔ شریفدن مدینهٔ منوره یه نقل ایدوکیدر رشود نه صد ار هشت بروی فزایی طقوزیوز اولور اکر انک اوزرنه سکز زیاده ایده سن پس بو کتاب هجرت تاریخنک سکز یوز سکسان ایکنده تمام اولمش در والمسئول من الله ذی الجلال والاکرام جلال و اکرام صاحبی الله دن مسئول و مقصودم الظفر بنیل المرام والفوز بحسن الاختتام مراده وصول بولمغه ظفر در وحسن خاتمه یه فوز در نیل ایرشمک معناسنه در فوز نجات وظفر بولمق در و الصلوة والسلام علی محمد واله الکرام و صلوة و سلام محمد اوزره وانک ال گرامی اوزره اولسون که جمیع عالم خلقنک گزینلریدر

تم

کتبه العبد الحقیر عثمان بن حسن الغیلوی غفر الله له
ولوالدیه واحسن الیهما والیه فی قصبة قوچ
بکاریته فی ش ... بک غفر الله ذنوبه
وستر عیوبه وجعل الجنة مثواه

غزل

لطافتك صواب نازکی یا محبت عشقی یاد ویرکز
ابعدوب قیضه بردنیایی خراب آباد ایدرسن

ابدرسن کرمجه هر جه حه طبیم ریح عالمنا
جو اهلی عشق اولنجه ما دخی نازدن ایدرسز

واروب کیسوی لنغ یاری رحمه بنله قاتلك
بنله ریا فته محابتك ایلدك اغیاد نظر سن

عجب بعضویر اندر سس حال خط دلبری اتما
فسون عشق بو کلمه کون ای بهزاد ایدرسز

بهالی واوش حکنسن فال قفص صفا اتما
نه تکلف ریطرف ای ناطر باشا حکمی ایدرسز

